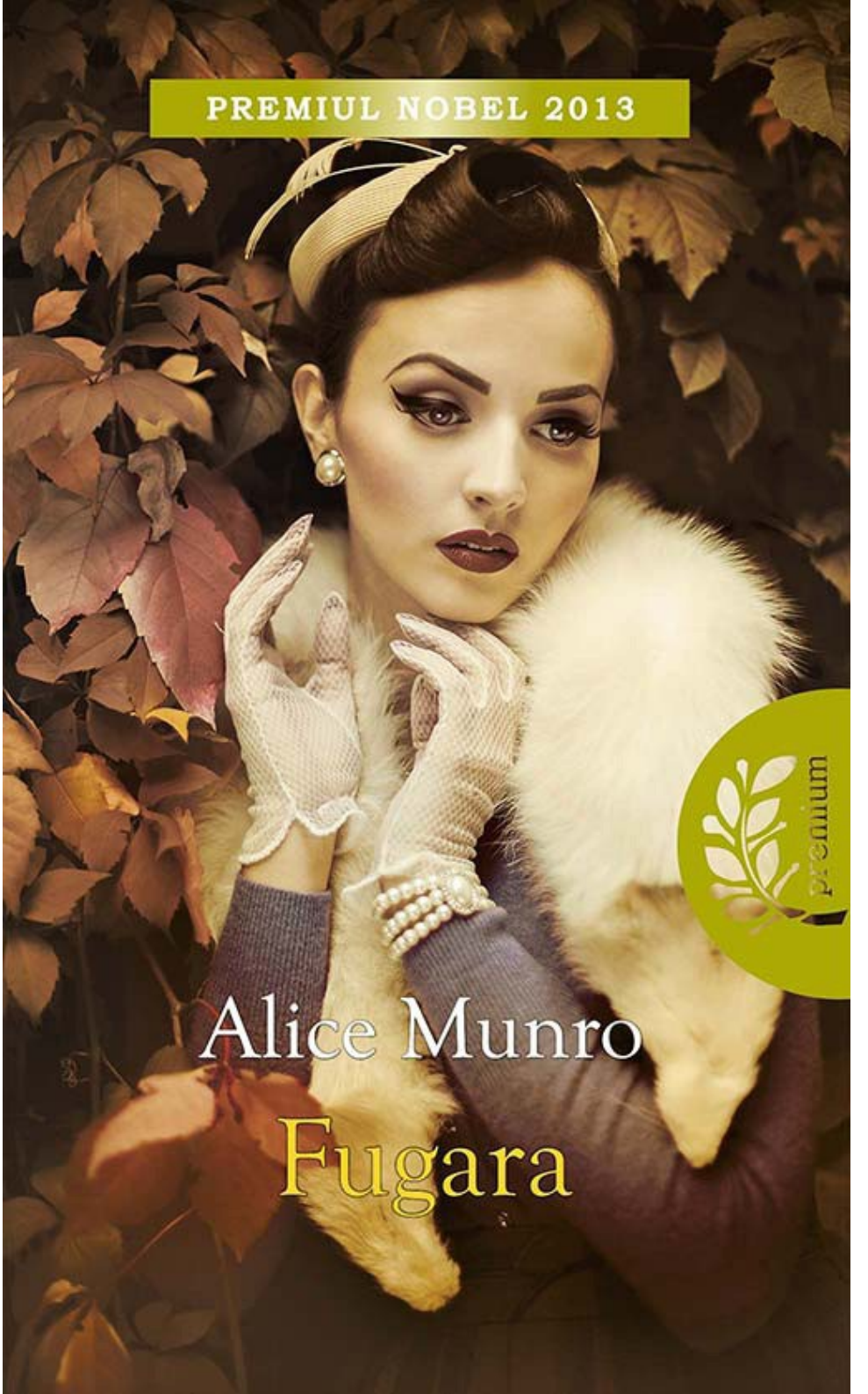
PREMIUL NOBEL 2013
premium
Alice Munro
Fugara

Alice Munro

Fugara

Traducere din limba engleză și note
Mihnea Gafița

Editura LITERA
2014

Runaway
Alice Munro
Copyrig ht © 2005 Alice Munro

În amintirea prietenilor mei, Mary Carey, jean Livermore, Melda Buchanan

FUGARA

Carla și-a dat seama că venea încă dinainte ca mașina să ajungă în vârful acelei biete înălțări a drumului care prin părțile astea se cheamă deal. Ea este, s-a gândit. Doamna Jamieson – Sylvia –, care se întorcea din vacanța petrecută în Grecia. Din poarta grajdului – dar stând înăuntru suficient de mult, cât să nu poată fi văzută dintr-o singură privire –, urmărea cu atenție șoseaua pe care doamna Jamieson trebuia neapărat să treacă, fiindcă locuința ei se afla la o jumătate de milă mai jos pe drumul acela, dincolo de casa lui Clark și a Carlei.
Dacă era cineva care-și propusese să cotească și să intre pe poarta lor, de-acum ar fi trebuit să încetinească. Și totuși, Carla încă spera. „Dă să nu fie ea!”
Ba era. Doamna Jamieson și-a întors capul o dată, scurt – se străduia din răsputeri să-și manevreze mașina printre făgașele și băltoacele pe care ploaia le făcuse în pietriș –, dar nu și-a ridicat mâna de pe volan ca să-i facă semn, adică n-o zărise. Carla, în schimb, i-a zărit ei brațul dezgolit până la umăr și bronzat, părul platinat într-o nuanță și mai deschisă decât i-l știa dinainte, mai degrabă alb acum decât blond-argintiu, și ex presia feței, care era și hotărâtă, și ex asperată, și amuzată de propria-i ex asperare – ex act așa cum se aștepta să arate doamna Jamieson încercând să se descurce pe un asemenea drum. Când și-a întors capul spre ea,

Carla i-a citit în ochi o lucire pozitivă – de optimism, de curiozitate –, care a făcut-o să se dea înapoi cu un pas.
Așa, deci.
Poate că deocamdată Clark nu știa. Presupunând că stătea la calculator, înseamnă că era cu spatele întors către fereastră și drum.
Dar poate că doamna Jamieson mai avea de mers pe undeva. Dacă venise cu mașina dinspre aeroport spre casă, poate că nu se oprise la cumpărături – adică, înainte să ajungă până acasă și să-și dea seama de ce-i trebuia. Și-atunci ar putea-o vedea Clark. Sau, după lăsarea întunericului, s-ar zări luminile de la casa ei. Dar acum, în iulie, se întuneca târziu. Ar putea fi atât de obosită, încât să nu-și mai bată capul s-aprindă luminile, ar putea să se culce devreme.
Pe de altă parte, ar putea să telefoneze. Uite-acum, în orice moment.

Era o vară de ploaie, ploaie și iar ploaie. De cum făceai ochi dimineața, o auzeai răpăind pe acoperișul locuinței mobile. Potecile erau numai noroaie, pajiștile cu iarbă înaltă musteau de apă, din frunzișurile de deasupra capului te trezeai cu câte o aversă întâmplătoare, chiar și în momentele în care din cer nu se revărsa nimic, de fapt, iar norii dădeau semne că se risipeau. Carla își punea o pălărie australiană veche, de fetru, înaltă și cu boruri largi, ori de câte ori ieșea, iar părul strâns într-o coadă lungă și groasă, împletită, și-l ținea pe dinăuntrul bluzei.
Nimeni nu mai venea să călărească pe coclauri, deși Clark și Carla fuseseră peste tot și lipiseră afișe prin toate campingurile, în cafenele, pe panoul de afișaj de la oficiul de turism și oriunde altundeva le mai trecuse prin cap să le pună. Doar o mână de elevi mai veneau la lecții, dar erau cei obișnuiți, nu grupurile de școlari în vacanță, nu autocarele întregi de prin taberele sezoniere, care-i ținuseră ocupați toată vara dinainte. Și chiar și cei obișnuiți, pe care ei contau, își luau liber și plecau în concedii și-n ex cursii, ori pur și simplu își contramandau lecțiile, pentru că vremea chiar avea darul să-i descurajeze. Dacă sunau prea târziu, Clark îi tax a oricum

pentru timpul neconsumat. Câțiva dintre ei se plânseseră și renunțaseră definitiv.
Mai câștigau ceva de pe urma celor trei cai ținuți în pensiune. Aceștia trei, plus cei patru ai lor, erau acum pe undeva pe câmp, vârându-și boturile prin iarba de sub copaci. Aveau aerul că nu-și băteau ei capul să observe că ploaia se oprise pe moment, așa cum de multe ori făcea după-amiaza, mai mult sau mai puțin. Atâta cât să-ți renască speranțele – norii se albeau, se subțiau și lăsau să treacă prin ei o lumină difuză, care nu reușea niciodată să se transforme în strălucire de soare adevărată și până pe la ora cinei dispărea cu totul.
Carla terminase de-acum să curețe în grajd. Făcuse totul pe îndelete – îi plăceau ritmul corvezilor ei obișnuite, spațiul gol de sub acoperișul înalt al grajdului, mirosurile. S-a îndreptat apoi către țarcul de antrenament, ca să vadă cât de uscat era solul, pentru cazul în care și-ar fi făcut apariția, totuși, elevul de la ora cinci.
Cele mai multe ploi serioase nu fuseseră propriu-zis torențiale sau amplificate de vânt, dar în săptămâna dinainte se iscase brusc o agitație și pe urmă o vântoasă printre vârfurile copacilor, cu o ploaie orbitoare, aproape la orizontală. După numai un sfert de oră, furtuna trecuse mai departe. Dar după ea rămăseseră crengi căzute de-a latul drumului, fire de curent electric smulse și o bună parte din acoperitoarea de plastic a țarcului ruptă și aruncată cât colo. La capătul pistei se formase o baltă mare cât un lac, și Clark muncise până după lăsarea întunericului, săpând un șanț prin care s-o dreneze.
Acoperitoarea nu fusese reparată nici acum. Clark întinsese niște sârmă de gard, care să împiedice caii să se bage în noroi, și Carla instalase marcaje pentru o pistă mai scurtă.
Pe internet, chiar acum, Clark vâna un loc de unde să cumpere material pentru altă acoperitoare. Vreun debușeu de lichidări de stocuri, cu prețuri pe care și le puteau permite, sau cineva care voia să scape la mâna a doua de vreun asemenea material. Nu voia să meargă în oraș, la „Furniturile pentru locuință” ale lui Hy și Robert Buckley, cărora el le spunea „Furnituri pentru ticăloșii de hoți la drumul mare”1, pentru că le datora prea mulți bani și se mai și certase cu ei.

Clark nu se certa numai cu oamenii cărora le datora bani. Atitudinea lui prietenoasă, care inițial te atrăgea, putea să se transforme dintr-odată în dușmănie. În unele locuri nu voia cu nici un chip să intre și de fiecare dată o punea pe Carla să meargă ea, pentru că el făcuse scandal. Un asemenea loc era farmacia. O bătrână i se băgase în față – de fapt, plecase din fața lui și se dusese după ceva ce uitase, pe urmă se întorsese și se înghesuise tot înaintea lui, în loc să se așeze frumos la coadă, el se plânsese, iar casiera îi spusese:
— Are emfizem, la care Clark zisese:
— Hai, nu zău?! Și eu am hemoroizi, așa încât fusese chemat șeful de tură, care-l pusese la punct.
Iar în cafeneaua de pe autostradă, reducerea promisă pentru micul dejun îi fusese refuzată pe motiv că ora unsprezece dimineața trecuse, drept care Clark se certase cu cei de-acolo și dăduse drumul pe jos paharului de cafea pe care și-l luase la pachet – paharul fusese cât pe-aci, pretinseseră ei, să cadă în capul unui copil în căruț. El se apărase că nu pe-acolo trecuse copilul, ci pe la jumătate de milă depărtare, și că-i scăpase paharul din mână fiindcă nu i se dăduse capac pentru el. Nu le ceruse capac, ziseseră ei. Nici n-ar fi trebuit să fie obligat să-l ceară, zisese el.
— Îți tot sare țandăra, îi spunea Carla.
— Așa fac bărbații.
În schimb, ea nu-i spusese nimic despre cearta lui cu Joy Tucker. Joy Tucker era bibliotecara din oraș, care-și dăduse calul în pensiune la ei. Calul era, de fapt, o iapă roaibă mică și aprigă, pe nume Lizzie. Când avea chef de glume, Joy Tucker îi spunea Lizzie Borden2. În ajun, venise cu mașina, fără să aibă chef de glume deloc și se plânsese că acoperitoarea țarcului nu fusese încă reparată și că Lizzie arăta nefericită, de parcă ar fi picnit-o vreo răceală.
Lizzie n-avea nimic, de fapt. Clark încercase – atâta cât putea el – să se arate împăciuitor. Dar, până la urmă, Joy Tucker fusese cea căreia îi sărise țandăra și le spusese că era ca-ntr-o cocină la ei, acolo, și că Lizzie merita mai mult, la care Clark îi zisese: „Fă ce vrei”. Joy nu și-o luase – nu încă – pe Lizzie, așa cum se așteptase ea, Carla. Dar Clark, după ce declarase inițial că iapa cea roaibă era ca un animăluț de companie pentru el, acum nu mai voia să aibă nimic de-a face cu ea. Lizzie se simțise

ofensată – prin urmare, opunea rezistență când era vorba să se antreneze și făcea ca toate alea când trebuia să i se curețe copitele, ceea ce însemna în fiecare zi, de teamă să nu dezvolte vreo ciupercă. Unde mai pui că era în stare s-o și muște pe Carla.
Dar cel mai rău lucru, din punctul de vedere al Carlei, era lipsa Florei, căprița cea albă, care le ținea de urât cailor în grajd și pe câmpuri. De două zile nu mai era de găsit. Carla se temea să nu fi fost prinsă de niște câini sălbatici sau de coioți, poate chiar de vreun urs.
O visase pe Flora în acea noapte și în cea dinainte. În primul vis, capra venise până lângă patul ei, ținând în bot un măr roșu, dar în al doilea, chiar azi-noapte, fugise mâncând pământul când o văzuse pe Carla venind către ea. Părea lovită la picior, dar tot fugise. O condusese pe Carla până la o baricadă cu sârmă ghimpată, care și-ar fi avut locul pe un câmp de luptă, după care ea – Flora – se strecurase printre sârme, cu tot cu piciorul șontorog, se scursese printre ele ca un țipar alb și dispăruse.
Caii o văzuseră pe Carla îndreptându-se către țarc și se apropiaseră cu toții de gard – cu un aer plouat, deși aveau pături neozeelandeze pe spinări –, ca să-i atragă atenția către ei când s-ar fi întors. Ea le-a vorbit calm, scuzându-se că venea cu mâna goală. I-a mângâiat pe gâturi, le-a frecat nasurile și i-a întrebat dacă nu cumva știau ceva de Flora.
Grace și Juniper au pufnit pe nări și și-au ridicat boturile de parcă ar fi recunoscut numele rostit de ea și i-ar fi împărtășit preocuparea, dar apoi Lizzie s-a vârât între ei și i-a împins lui Grace capul de sub mâna mângâietoare a Carlei. Ba chiar a și prins acea mână cu dinții, ca s-o învețe minte, așa încât Carlei i-a luat ceva timp să-i facă morală.

Până cu trei ani înainte, Carla nu se uitase niciodată cu atenție la locuințele mobile. Nici nu le spusese vreodată așa. La fel ca părinților ei, un termen precum „locuințe mobile” i s-ar fi părut pretențios. Unii oameni trăiau în rulote, și cu asta, basta. O rulotă nu se deosebea cu nimic de altă rulotă. Când se mutase

aici, când își alesese această viață alături de Clark, abia atunci începuse Carla să privească lucrurile într-un alt mod. Să le spună „locuințe mobile” și să se intereseze de cum și le amenajaseră oamenii. Ce fel de perdele își atârnaseră la ferestre, cum își pictaseră balcoanele sau verandele, cochete și ambițioase, sau încăperile suplimentare pe care și le construiseră. Abia aștepta să se apuce și ea de îmbunătățiri similare.

Clark mersese pe mâna ei, cel puțin o vreme. Construise trepte noi și-și petrecuse o mulțime de timp căutând pentru ele vreo balustradă veche de fier forjat. Nu se plânsese câtuși de puțin de banii cheltuiți pe vopsea pentru bucătărie și baie sau pe materialul pentru perdele. Felul în care vopsea Carla suferea de grabă – ea nu știa, pe atunci, că trebuie să scoți mai întâi balamalele de la ușile dulapului. Sau că trebuie să căptușești perdelele, care între timp se decoloraseră.

La ceva tot se împotrivise Clark, și anume la smulsul mochetei, care era una și aceeași în fiecare încăpere și pe care ea își propusese de la bun început s-o înlocuiască. Era împărțită în mici pătrate maro, fiecare cu un model de înfloriturî și forme, unele maro mai închis, altele ruginii, altele cafenii. Multă vreme, Carla crezuse că erau aceleași înfloriturî și forme, aranjate în același mod în fiecare pătrat. După care, când avusese mai mult timp – o mulțime de timp – să le cerceteze, ajunsese la concluzia că erau, de fapt, patru modele reunite în pătrate identice, mai mari. Uneori își dădea rapid seama de cum erau asamblate, alteori trebuia să se căznească să vadă aranjamentele.

Asta făcea când afară ploua și când starea de spirit a lui Clark trăgea în jos tot spațiul interior pe care-l aveau, adică nu mai era atent la nimic altceva decât la ecranul calculatorului. Dar cel mai bun lucru pe care-l putea face în asemenea cazuri era să născocească ori să-și amintească vreo treabă oarecare de făcut în grajd. Caii nici nu se uitau la ea când o simțeau nefericită, în schimb Flora, pe care n-o lega niciodată, venea și se freca de piciorul ei, uitându-se în sus cu niște ochi verzi-gălbui sclipitori și o privire care nu sugera propriu-zis înțelegere – mai degrabă, un fel de haz de necaz camaraderesc.

O căpriță crescută numai pe jumătate – asta era Flora când o adusese acasă Clark de la o fermă unde se dusese

după niște echipamente de călărie cu preț de chilipir. Cei de-acolo renunțau la viața de la țară sau, cel puțin, la partea cu crescutul animalelor – își vânduseră caii, dar nu reușiseră încă să dea și caprele. Clark auzise că prezența unei capre era de natură să aducă liniște și alinare într-un grajd plin cu cai și voia să încerce și el. Stăpânii ei de până atunci aveau de gând s-o împerecheze cândva, dar Flora nu dăduse încă nici un semn c-ar fi cuprins-o căldurile.

La început, fusese animăluțul ex clusiv al lui Clark, urmându-l peste tot unde se ducea și țopăind ca să-i capteze atenția. Era o ieduță iute, grațioasă și provocatoare, și felul în care semăna cu o fată neprihănită și îndrăgostită le stârnise râsul și unuia, și celuilalt. Dar, pe măsură ce crescuse, parcă se atașase mai mult de Carla, și acest atașament o făcuse dintr-odată să pară mai înțeleaptă, mai puțin fâșneață – ai fi zis că era capabilă chiar de un simț al umorului preocupat și plin de ironie. Carla se comporta cu tandrețe, dar și strict și mai degrabă matern cu caii, în schimb camaraderia pe care i-o arăta Florei era cu totul altceva. Flora nu-i îngăduia să-și dea aere de superioritate.

— Tot nimic legat de Flora? a întrebat ea, scoțându-și cizmele de grajd.

Clark postase pe internet un anunț de „Pierdut capră”.

— Pân-acum, nu, a zis el, pe un ton preocupat, dar nu chiar neprietenos.

Ideea lui era – și sugerase asta de mai multe ori – că Flora putea foarte bine să fi plecat să-și caute vreun țap.

Nici o vorbă despre doamna Jamieson. Carla a pus la fiert ceainicul. Clark fredona ceva în bărbie, cum făcea de multe ori când stătea în fața calculatorului.

Uneori, îi și vorbea. „Căcat!” îl mai auzea spunând, ca replică la cine știe ce provocare. Sau mai râdea – numai că nu ținea minte care fusese gluma, când îl întreba ea mai târziu.

— Vrei ceai? a spus Carla și, spre surprinderea ei, Clark s-a ridicat și a venit în bucătărie.

— Așa, deci, a zis. Așa, deci, Carla.

— Ce anume?

— Deci, a telefonat.

— Cine?

— Majestatea Sa. Regina Sylvia. Tocmai s-a întors.
— Nu i-am auzit mașina.
— Nici nu te-am întrebat dac-ai auzit-o.
— Și de ce-a telefonat?
— Vrea să te duci s-o ajuți să facă ordine prin casă. Atâta mi-a spus. Mâine.
— Și tu ce i-ai zis?
— Că sigur că te duci. Dar mai bine sun-o și tu să-i confirmi.
— Nu știu de ce-aș mai suna-o, dacă i-ai spus tu, a zis Carla, umplând cănile cu ceai. Înainte să plece i-am făcut curat în casă. Nu văd ce-ar mai fi de făcut acolo așa curând.
— Poate au intrat niște ratoni cât era ea plecată și i-au făcut mizerie. N-ai cum să știi.
— Nu-i nevoie să-i dau telefon chiar în momentul ăsta, i-a răspuns ea. Vreau să-mi beau ceaiul și vreau să fac un duș întâi.
— Cu cât mai repede, cu-atât mai bine.
Carla și-a luat ceaiul cu ea în baie și i-a strigat lui Clark de acolo:
— Trebuie neapărat să mergem la spălătorie. Prosoapele, și când se usucă, tot miros a mucegai.
— Nu schimbăm subiectul, da? Carla – după care, cu toate că ea intrase la duș, el a venit și s-a postat dincolo de ușă, de unde i-a strigat: Să știi că n-am de gând să te las, Carla, să scapi așa ușor!
A crezut că-l găsea tot acolo, stând în fața ușii, când a ieșit, dar el se întorsese la calculator. Carla s-a îmbrăcat ca și cum ar fi ieșit în oraș. Spera că, dacă ar fi reușit să plece de acasă – la spălătorie, de pildă, sau la cafeneaua de unde-și luau cappuccino la pachet –, ar fi putut să stea de vorbă altfel, ar fi ajuns la mai multă detașare. A venit în salon cu pas alert și l-a luat cu brațele de gât pe la spate. Dar nici n-a făcut bine gestul, că un val de tristețe a cuprins-o – probabil din cauza căldurii de la duș, care-i dezlega lacrimile –, încât s-a lăsat moale peste el, deznădăjduită și plângând.
Clark și-a luat mâinile de pe tastatură, dar atât.
— Numai să nu fii supărat pe mine, i-a spus ea.
— Nu sunt. Doar că nu-mi place când ești așa.
— Sunt așa pentru că ești supărat.

— Nu-mi spune tu cum sunt! Și mă sufoci. Pune să mâncăm de seară!
Ceea ce ea a și făcut. De-acum, era limpede că persoana de la ora

cinci nu mai venea. A luat cartofii și a început să-i curețe, dar lacrimile nu i se mai opreau și nu vedea ce făcea. S-a șters pe față cu un șervet de hârtie, după care și-a smuls unul nou, pe care și l-a luat cu ea în ploaie, afară. Nu s-a mai dus în grajd, pentru că era și-așa destul de trist acolo fără Flora. A luat-o pe poteca dinspre pădure. Caii se aflau pe celălalt câmp. S-au apropiat de gard, ca să se uite după ea. Cu toții, în afară de Lizzie, care s-a prostit puțin și-a pufnit pe nări, au avut bunul-simț de-a pricepe că atenția Carlei era îndreptată în altă parte.

Totul începuse când citiseră ferparul în ziarul din oraș – necrologul domnului Jamieson, al cărui chip fusese prezentat la știrile de seară. Până cu un an înainte, îi știuseră pe soții Jamieson doar ca pe niște vecini care-și vedeau cu discreție de viața lor. Soția preda botanica la colegiul aflat la o depărtare de patruzeci de mile, așa încât își petrecea pe șosea o bună parte a timpului. Soțul era poet.
Asta era ce știa toată lumea. Numai că el părea să se ocupe și cu altele. Pentru un poet și om bătrân – poate chiar cu vreo douăzeci de ani mai în vârstă decât doamna Jamieson –, era un tip frust și activ. Își ameliorase de unul singur sistemul de scurgere al locuinței, curățând canalul de evacuare și tapetându-l cu pietre. Își săpase, plantase și împrejmuise o grădină de legume, tăiase cărări prin pădure și se ocupase el însuși de reparațiile casei.
Care casă era o construcție ciudată, triunghiulară, ridicată cu mulți ani în urmă, cu ajutorul unor prieteni, pe fundația unei foste ferme dărăpănate. Despre oamenii aceștia se spunea c-ar fi fost hippy – deși domnul Jamieson trebuie să fi fost cam prea bătrân pentru așa ceva chiar și pe-atunci, înainte s-o cunoască pe doamna Jamieson. Umbla vorba c-ar fi cultivat marijuana în

pădure, c-o vânduse și ascunsese banii în borcane de sticlă îngropate cine știe unde pe proprietatea lui. Clark auzise povestea de la oameni pe care-i cunoscuse în oraș. Dar el spunea că erau numai căcaturi.
— S-ar fi găsit pân-acum cineva care să se ducă la el, acolo, și să-i dezgroape, banii ăia. Sau cineva care să-l facă pe el cumva să spună unde i-a ascuns.
Când citiseră necrologul, Carla și Clark aflaseră și ei, pentru prima oară, că Leon Jamieson fusese laureatul unui premiu important, cu cinci ani înainte să moară. Un premiu de poezie. Despre asta, nimeni nu pomenise nimic până atunci. S-ar fi zis că lumea era în stare să

creadă în bani de pe urma drogurilor, îngropați în borcane de sticlă, dar nu și în bani câștigați din scrisul de poezii.
Nu trecuse mult și Clark zisese:
— Am fi putut să-l punem să plătească, la care ea, Carla, știuse din prima clipă la ce se referea, dar o dăduse pe glumă:
— Prea târziu, îi răspunsese. Nu mai poți să plătești, dac-ai murit.
— El, nu. Dar ea, da.
— A plecat în Grecia.
— Doar n-o să rămână-n Grecia.
— N-a știut nimic, zisese Carla pe un ton mai serios.
— Nici n-am zis c-a știut.
— Habar n-are ce și cum.
— De asta putem avea noi grijă.
— Nu. Nu, zisese Carla, dar Clark o ținuse pe-a lui, de parcă ea n-ar fi zis nimic:
— Putem să-i spunem că-l dăm în judecată. Multă lume capătă bani pentru lucruri de-astea.
— Cum să faci așa ceva? Nu poți să dai în judecată un mort.
— O amenințăm că spunem în presă. Marele poet! Ziarele ar înghiți povestea imediat. Nu trebuie decât s-o amenințăm, și precis cedează.
— Bați câmpii, îi spusese Carla. Glumești.
— Ba nu, zisese Clark. Nu glumesc deloc, să știi.

Carla îi spusese că nu voia să mai vorbească despre asta, iar el zisese: „Da, bine”.
Dar mai vorbiseră despre asta și a doua zi, și a treia, și a patra. Lui Clark îi veneau câteodată idei dintr-astea irealizabile, dacă nu chiar ilegale. Apoi le întorcea pe toate părțile cu din ce în ce mai mult entuziasm, după care – ea, una, nu pricepea de ce – le abandona. Dacă s-ar mai fi oprit ploaia, dacă vara de-acum s-ar fi transformat și ea într- o vară normală, poate c-ar fi lăsat baltă și această idee, la fel ca pe celelalte. Dar uite că nu renunțase la ea și-n ultima lună tot revenise la micul complot, de parcă ar fi fost perfect realizabil și serios. Problema era câți bani să ceară. Să fi cerut prea puțini, poate că femeia nu i-ar fi luat în serios, poate că i-ar fi trecut prin cap să verifice dacă nu cumva era vreo cacealma de-a lor. Dacă-i cereau prea mulți, poate că se făcea bățoasă și se-ncăpățâna să nu le dea nimic.
Carla renunțase și nu mai zicea că era o glumă. În schimb, îi spunea că n-avea cum să reușească. În primul rând, că oamenii se așteptau ca poeții să se comporte așa. Deci, că nu merita să dai niște bani ca să mușamalizezi toată povestea.
El zicea că planul putea să reușească dacă era dus la capăt ca lumea. Carla trebuia să cedeze nervos și să-i povestească doamnei Jamieson tot ce se-ntâmplase. Pe urmă, intervenea și el, Clark, prefăcându-se că rămăsese profund surprins, că tocmai aflase și nu bănuise nimic. S-ar fi arătat ultragiat, i-ar fi sugerat că avea de gând să spună lumii întregi. Ar fi lăsat-o pe doamna Jamieson să pomenească ea prima despre bani.
— Te-ai simțit lezată. Ai fost molestată și umilită, și am fost și eu lezat și umilit, pentru că ești soția mea. E vorba de respect aici.
De-atâtea și-atâtea ori îi vorbise în felul ăsta, și ea încercase de fiecare dată să-i abată atenția, dar el insistase.
— Promite, îi spunea. Promite!

Toate astea se întâmplau din cauza lucrurilor pe care i le spusese ea și pe care acum nu le mai putea lua înapoi sau nega.
„Uneori pare interesat de mine?”
„Cine, bătrânul?”
„Uneori mă cheamă-n camera lui, când ea nu-i de față?”
„Da.”
„Când ea trebuie să plece la cumpărături și nici infirmiera nu-i acolo.”
Asta fusese o inspirație norocoasă de-a ei, care-i plăcuse lui din prima clipă.
„Și tu ce faci atunci? Te duci la el în cameră?” Ea o făcuse pe timida.
„Uneori.”
„Te cheamă în camera lui. Da, Carla? Și pe urmă?”
„Intru să văd ce vrea.”
„Bun. Și ce vrea?”
Întrebările și răspunsurile astea erau numai în șoaptă – cu toate că n-ar fi avut cine să le audă –, chiar și atunci când se aflau amândoi pe tărâmul magic al patului. O poveste spusă la culcare, cu detalii care contau și care trebuiau repetate de fiecare dată, și anume cu ezitări, codeli, chicoteli convingătoare, vulgar, vulgar! Și nu numai el era dornic și recunoscător. La fel era și ea. Dornică să-i facă lui pe plac și

să-l ex cite, să se ex cite și pe ea însăși. Recunoscătoare ori de câte ori îi reușea figura.
Și, într-o parte a minții ei, chiar era adevărat, parcă-l vedea și-acum pe bătrânul ațâțat, umflătura pe care o avea pe sub cearșaf, țintuit la pat de-a binelea, aproape nemaiputând să vorbească, dar priceput la limbajul semnelor, indicându-și dorința, căutând s-o provoace și s-o pipăie, ca să-i devină complice, ca să marșeze la obrăzniciile și intimitățile lui. (Refuzul ei fusese o necesitate, dar pe Clark, oricât de ciudat, avusese darul să-l cam dezamăgească.)
Din când în când, îi venea în minte o imagine pe care simțea nevoia să și-o reprime brutal, ca să nu strice tot restul. Se gândea la trupul acela real, care stătea în penumbră învelit

cu un cearșaf, burdușit cu medicamente și parcă pe zi ce trecea mai împuținat în patul închiriat de la spital, pe care-l zărise doar de câteva ori, când doamna Jamieson sau infirmiera, la vizitele ei periodice, uitau să închidă ușa. Pentru că ea însăși, Carla, de fapt nu se apropiase niciodată de el mai mult de-atât.
Cert era că avusese oroare să meargă la familia Jamieson, dar de bani avea nevoie, și-i părea și rău de doamna Jamieson, atât de chinuită și tulburată părea, de parcă ar fi umblat în somn. O dată sau de două ori, Carla scăpase frâiele și făcuse câte ceva realmente prostesc, numai ca să detensioneze atmosfera. Lucruri de genul celor pe care le făcea când vedea că vreun călăreț începător, neîndemânatic și speriat, se simțea umilit. Mai demult, încercase același lucru și când îl văzuse pe Clark încremenit în propriile stări proaste. Cu el, unul, nu mai funcționa. Povestea cu domnul Jamieson, în schimb, funcționase, și încă hotărâtor.

Efectiv nu avea cum să ocolească bălțile de pe cărare, sau ierburile înalte și care musteau de apă de pe marginile ei, sau morcovii sălbatici care tocmai înfloriseră. Dar aerul era destul de călduț încât să n-o ia cu frisoane. Avea hainele făcute leoarcă, parcă din cauza propriei transpirații sau a lacrimilor care i se scurgeau pe față odată cu stropii mărunți de ploaie. Dar plânsul i-a secat după o vreme. Nu mai avea în ce să-și sufle nasul – șervetul de hârtie se înmuiase de tot –, așa că s-a lăsat într-o parte și l-a suflat energic într-o băltoacă.
Și-a înălțat apoi capul și a reușit să scoată fluieratul profund, vibrant, care era semnalul ei – și al lui Clark – pentru Flora. A stat s-

aștepte câteva minute, după care a strigat-o pe Flora și pe nume. O
dată, și-ncă o dată, iar și iar, fluierat și nume, fluierat și nume.
Flora nu i-a răspuns.

Și totuși, era pentru ea ca un fel de ușurare durerea punctuală pe care i-o provoca lipsa Florei – lipsa Florei poate pentru totdeauna – în comparație cu beleaua în care se vârâse de una singură legat de doamna Jamieson și cu suișurile și coborâșurile relației dintre ea și Clark. Dispariția Florei, cel puțin, nu se datora vreunei greșeli pe care o făcuse ea, Carla.

Odată ajunsă acasă, doamna Jamieson – Sylvia – nu găsise nimic altceva de făcut decât să deschidă geamurile. Și se gândise – cu o dorință care o îngrozise, deși n-o surprinsese cu adevărat – la cât de curând avea s-o revadă pe Carla.
Toată recuzita suferinței fusese îndepărtată. Camera care mai demult fusese dormitorul Sylviei și al soțului ei, apoi camera lui de muribund, fusese făcută lună și aranjată în așa fel, încât nu s-ar fi zis că acolo se întâmplase vreodată ceva. Carla pusese și ea umărul la toată curățenia, în cele câteva zile frenetice dintre arderea lui la crematoriu și plecarea ei în Grecia. Tot ce îmbrăcase Leon vreodată, plus câteva lucruri pe care nu le purtase, inclusiv cadouri de la surorile lui, pe care nici măcar nu le scosese din hârtia de împachetat – totul fusese îngrămădit pe bancheta din spate a mașinii și dus direct la magazinul de vechituri vândute în scopuri caritabile. Pastilele lui, ustensilele de bărbierit, doze nedesfăcute din băutura fortifiantă care-l susținuse cât de cât în perioada când mai era ceva ce putea să-l susțină, cutii întregi de pachețele cu semințe de susan, din care mâncase într-o vreme cu nemiluita, butelii de plastic pline cu loțiunea care-i mai atenuase durerea de spate, pieile de oaie pe care zăcuse – toate astea fuseseră înghesuite în saci de plastic, pentru a fi duse la groapa de gunoi, și Carla nu zisese nici pâs. Nu zisese niciodată: „Poate c-ar putea cineva să se folosească de asta”, nici nu obiectase că aveau să fie aruncate cutii întregi de doze nedesfăcute. Iar când Sylvia zisese:
„Îmi pare rău c-am dus hainele în oraș. Mai bine le ardeam pe toate în incinerator”, ea, Carla, nu se arătase deloc surprinsă.
Curățaseră cuptorul, scoseseră totul din dulapuri, șterseseră pereții și ferestrele. Într-una din zile, Sylvia se așezase în salon și luase la rând scrisorile de condoleanțe pe care le primise. (Nu ex istau teancuri de

hârtii și carnete care să trebuiască puse în ordine, așa cum te-ai fi putut aștepta de la un scriitor, nu rămăseseră după Leon lucrări neterminate sau ciorne mâzgălite. Îi spusese chiar el, cu luni de zile înainte, că le aruncase pe toate. „Și anume fără pic de regret.”)

Peretele înclinat, dinspre sud, al casei era făcut din ferestre mari. Sylvia își ridicase privirile, surprinsă de lumina de soare parcă apoasă care se revărsa înăuntru – sau poate surprinsă de umbra Carlei, cocoțată în vârful unei scări, cu picioarele goale, cu brațele goale, cu chipul hotărât încununat de un fel de coroniță ca o păpădie, de păr prea scurt pentru a fi prins în coadă. Stropea și freca fereastra cu mișcări viguroase. Când o văzuse pe Sylvia uitându-se la ea, se oprise și-și ridicase brațele de parcă s-ar fi turtit acolo de geam, făcând o mutră prostească de gargui. Izbucniseră amândouă în râs. Râsul acesta, Sylvia îl simțise ca pe un șuvoi jucăuș care o străbătuse din cap până-n picioare. Se întorsese la scrisorile ei, în timp ce Carla își reluase frecatul. Hotărâse că toate acele vorbe amabile – sincere sau de complezență –, omagiile și regretele puteau foarte bine s-o ia după pieile de oaie și pesmeți.

Când o auzise strângând scara, când îi auzise pe verandă pașii apăsați, dintr-odată fusese cuprinsă de timiditate. Rămăsese unde era, cu capul plecat, și o așteptase pe Carla să treacă prin cameră și prin spatele ei, în drum spre bucătărie, unde avea de pus găleata și cârpele înapoi sub chiuvetă. Abia dacă se oprise, iute ca o pasăre cum trecea, dar tot reușise și o sărutase pe Sylvia pe creștetul capului. După care pornise mai departe, fluierând ceva numai pentru sine.

Sărutul acela, Sylvia nu-l uitase nici o clipă. Nu însemnase nimic anume. Poate doar: „Curaj”. Sau: „Mai avem puțin”. Însemnase că erau două bune prietene care trecuseră împreună printr-o corvoadă foarte deprimantă. Sau poate doar că, uite, ieșise soarele. Că avea de gând, Carla, să se ducă înapoi acasă, unde o așteptau caii. Și totuși, Sylvia îl simțise ca pe un boboc splendid, ale cărui petale se desfăceau înăuntrul

ei, provocându-i o senzație de căldură tumultuoasă, ca un bufeu de menopauză.
De multe ori i se întâmplase, la orele ei de botanică, să aibă câte o studentă cu totul specială, o fată ale cărei isteține, și dăruire, și egocentrism jenat, sau chiar pasiune autentică față de lumea naturală, îi aminteau de ea însăși în tinerețe. Asemenea fete se ațineau prin jurul ei cu aerul unor idolatre, sperau să obțină un soi oarecare de

intimitate pe care – în cele mai multe cazuri – nici nu și-o puteau închipui și sfârșeau prin a o călca pe nervi.
Carla nu era nici pe departe ca ele. Dacă semăna cu cineva din viața Sylviei, atunci ar fi comparat-o cu anumite fete pe care le cunoscuse în liceu – de genul acela deștept, dar niciodată strălucit, bune sportive, dar fără vreun spirit ex agerat al competiției, vioaie, dar nu ex uberante. Fericite la modul natural.

— Unde am fost, în sătucul ăla, un sătuc minuscul, cu cele două vechi prietene ale mele, știi, era genul de loc în care din când în când se mai oprea câte un autocar cu turiști de ocazie, de-ai fi zis că se rătăcise, și turiștii coborau, și se uitau de jur-împrejur, și rămâneau absolut siderați, pentru că nu se aflau nicăieri anume. Nu aveai absolut nimic de cumpărat.
Sylvia îi vorbea despre Grecia. Carla stătea foarte aproape de ea. Fata aceasta cu membre mari, stingheră, dar altfel uimitoare, se afla în sfârșit acolo, în camera burdușită deja de gândurile îndreptate către ea. Pe chip arbora un vag zâmbet și din când în când mai încuviința din cap.
— La început, a povestit Sylvia, și eu am fost siderată. Atât de cald era… Dar e-adevărat ce se spune despre lumină. E minunată. Și-apoi mi-am dat seama de ce era de făcut acolo. Erau de făcut câteva lucruri simple, dar care-ți umpleau toată ziua. Mergeai o jumătate de milă pe drum în jos, ca să-ți cumperi niște ulei, și o altă jumătate de milă în direcția opusă, ca să-ți cumperi pâinea sau vinul, și-asta era toată dimineața,

după care mâncai pe sub copaci câte ceva și, după ce mâncai, ți-era mult prea cald să mai faci și altceva decât să închizi obloanele și să zaci în pat sau, eventual, să citești. La început, mai citești. Pe urmă, nu știu cum ajungi, că nici asta nu mai faci. De ce să citești? Când se făcea și mai târziu, observai că se lungiseră umbrele, și-atunci te ridicai din pat și te duceai să înoți în mare. Ah! a ex clamat ea, întrerupându-și firul poveștii. Să nu uit!
S-a ridicat brusc în picioare și s-a dus după cadoul pe care i-l adusese Carlei, cadou de care nu uitase, de fapt, nici o clipă. Dar nu voia să i-l dea imediat, voia ca momentul să i se prezinte firesc și, tot vorbind, în mintea ei se gândise dinainte care ar fi fost acel moment în care să poată aduce vorba despre mare și înotat. Și să spună așa cum a zis acum:

— Când am pomenit de înot, mi-am adus aminte, fiindcă este o replică în miniatură, știi, o replică în miniatură a calului pe care l-au găsit pe fundul mării. Turnat în bronz. L-au scos la suprafață, după atâta timp. Cică ar proveni tocmai din secolul doi înainte de Cristos.
Când ajunsese acolo, Carla se și uitase de jur-împrejur, să vadă ce- ar fi avut de făcut. Dar Sylvia îi spusese:
— Haide, stai jos o clipă, că n-am avut și eu cu cine să schimb o vorbă de când m-am întors. Te rog!
Carla se așezase pe marginea unui scaun, cu picioarele desfăcute, cu mâinile împreunate între genunchi, cu un aer vag nefericit. Întrebase, pe un ton de parcă politețea era undeva departe și-i venea greu să-ntindă mâna după ea:
— Cum a fost în Grecia?
Acum se ridicase în picioare și ținea călușul desfăcut numai pe jumătate din foița mototolită.
— Pe-acolo se spune că reprezintă un cal de curse, i-a ex plicat Sylvia. Care sprintează pe final, face ultimul efort în cursă. Și călărețul, băiatul ăsta, vezi că-și mână calul până la ultimele lui fărâme de putere.
Nu i-a mai spus și că băiatul acela îi amintise de ea, de Carla, deși acum nu mai știa prea bine de ce. Să fi avut vreo zece sau

unsprezece ani. Poate că forța și grația brațului care trebuie să fi ținut strâns de frâie sau cutele de pe fruntea lui de copil, concentrarea și efortul pur din atitudinea lui aduceau cu felul în care o văzuse pe Carla ștergând fereastra cea mare astă-primăvară. Picioarele ei puternice, lăsate la vedere de pantalonii scurți, umerii lați, gesturile ample cu care ștergea fereastra, pe urmă felul în care se prefăcuse în glumă că se lipise de geam, invitând-o pe ea, pe Sylvia – sau chiar obligând-o – să râdă.
— Asta se vede clar, a zis Carla, de-acum cercetând conștiincioasă statueta de culoarea bronzului patinat. Mulțumesc foarte mult.
— Cu plăcere. Hai să bem o cafea, nu? Ce zici? Chiar acum am făcut-o. În Grecia, cafeaua era cam tare, ceva mai tare decât îmi place mie, dar pâinea era ceva divin. Și smochinele coapte, uluitoare… Mai stai jos o clipă, te rog! Și-ai face bine să nu mă lași s-o țin tot așa la nesfârșit. Ce-a mai fost pe-aici? Care mai e viața?
— A plouat mai tot timpul.
— Asta văd și eu. Văd c-a plouat, a strigat Sylvia din colțul- bucătărie al salonului cel mare.

În timp ce turna cafeaua, s-a gândit să nu pomenească nimic despre celălalt cadou pe care i-l adusese. N-o costase nimic (statueta cu calul costase mai mult decât își putea imagina, probabil, fata asta), era doar o piatră minunată, alb-rozalie, pe care o culesese de pe marginea drumului.
— Asta-i pentru Carla, îi spusese prietenei Maggie, cu care tocmai se plimba. Știu că-i o prostie, dar vreau să aibă și ea o bucățică din pământul ăsta.
Maggie și Soraya, cealaltă prietenă a ei de-acolo, știau deja despre Carla, pentru că le vorbise ea, le povestise cum prezența fetei ajunsese să însemne din ce în ce mai mult pentru ea, cum i se părea că între ele se crease o legătură de nedescris, în care-și găsise consolare în lunile oribile de astă-primăvară.
— Simplul fapt de-a vedea pe cineva – că intra în casă cineva plin de-atâta prospețime și sănătate.

Maggie și Soraya râseseră pe un ton amabil și, totuși, iritant.
— Mereu e câte-o fată, zisese Soraya, ridicându-și indolentă brațele groase și bronzate, la care Maggie adăugase:
— Cu toatele ajungem câteodată și la asta. Să ne cadă cu tronc o fată.
Pe Sylvia, o ex presie atât de vetustă – „să cadă cu tronc” – o enervase, deși nu știa nici ea de ce.
— Poate din cauză că n-am avut copii, eu și Leon, zisese ea. Mare prostie! Ce-i asta, iubire maternă transferată?
Prietenele îi vorbiseră deodată, spunând amândouă, deși în moduri oarecum diferite, același lucru, și anume c-o fi fost o prostie, dar era, totuși, iubire.

Numai că fata nu era deloc astăzi, nici pe departe, Carla pe care și-o amintea Sylvia, nu era nicidecum spiritul acela senin și luminos, ființa tânără, generoasă și lipsită de griji care o însoțise mental în Grecia.
Abia dacă se arătase interesată de cadoul ei. Și după cana de cafea întinsese mâna parcă în silă.
— Era ceva, totuși, ce cred că ți-ar fi plăcut la nebunie, și-a reluat Sylvia povestirea, plină de entuziasm. Caprele. Mici de tot, chiar și ajunse la maturitate deplină. Unele pestrițe, unele albe, și țopăiau de colo-colo pe stâncile-alea, ca niște… ca niște spirite ale locului, a zis ea și a izbucnit într-un râs artificial, din care nu se mai putea opri. Nu m-

aș fi mirat să le văd cu ghirlande între coarne. Ție ce-ți mai face căprița? Uit mereu cum o cheamă.
— Flora, i-a reamintit Carla.
— Da, Flora.
— Nu mai este.
— Nu mai este?! Ai vândut-o?
— A dispărut. Nu știm unde e.
— Vai, îmi pare rău! Îmi pare rău. Dar nu ex istă vreo șansă – știu și eu? – să vină înapoi?

Tăcere. Sylvia s-a uitat drept la fata dinaintea ei, ceva ce până atunci parcă nu se simțise pe deplin capabilă să facă, și a văzut că avea ochii plini de lacrimi, fața buhăită – ba chiar soioasă – și că părea dărâmată de supărare.
Carla n-a schițat nici un gest să evite privirea Sylviei. Și-a strâns buzele peste dinți, a închis ochii și a început să se legene înainte și- napoi, ca și cum ar fi scos un urlet mut, după care, să vezi și să nu crezi, chiar s-a pus pe urlat. A urlat, a plâns, a horcăit încercând să tragă aer în piept, și-n tot acest timp îi curgeau lacrimile șuvoi din ochi, și mucii din nas, și-a început să se uite în jur disperată după ceva cu care și i-ar fi putut șterge. Sylvia s-a repezit după un teanc de șervețele Kleenex .
— Nu-ți face griji, uite-aici, uite, hai, liniștește-te! a zis ea, gândindu- se că poate s-ar fi cuvenit s-o ia în brațe pe fată.
Numai că nu simțea câtuși de puțin dorința de a face un asemenea gest, plus c-ar fi putut înrăutăți lucrurile. Poate că fata și-ar fi dat seama de cât de puțin își dorea ea, Sylvia, să facă așa ceva, de cât de oripilată era, de fapt, de izbucnirea ei gălăgioasă.
Carla a spus ceva, a repetat:
— Îngrozitor, a zis. Îngrozitor.
— Ba nu este. Cu toții uneori simțim nevoia să plângem. Nu-i nimic, nu-ți face griji!
— E-ngrozitor.
Sylvia nu s-a putut abține să simtă că fata, cu fiecare moment al acelei demonstrații de nefericire, devenea din ce în ce mai comună, mai ca oricare dintre plângăcioasele ei de studente de la catedră. Unele plângeau pentru notele pe care le primeau, dar asta era de cele mai multe ori o tactică, o smiorcăială scurtă și neconvingătoare. Adevăratele șuvoaie de lacrimi, mult mai puțin frecvente, se dovedeau

legate cumva de cine știe ce poveste amoroasă, sau de părinți, sau de vreo sarcină.
— Nu-i vorba de capră, nu?
— Nu… nu.

— Stai să-ți aduc un pahar cu apă, a venit Sylvia cu propunerea.
A lăsat-o să curgă până s-a răcit, gândindu-se la ce anume ar fi putut spune sau face mai departe, iar când s-a întors cu paharul plin, Carla începuse deja să se liniștească.
— Așa, așa… a comentat Sylvia, în timp ce Carla golea paharul de apă. Nu-i așa că ți-e mai bine?
— Ba da.
— Deci nu-i vorba de capră. Ce-ai pățit?
— Nu mai pot să suport, a zis Carla. Ce nu mai putea să suporte?
A rezultat că pe soț.
Era furios pe ea tot timpul. Ca și cum ar fi urât-o, așa se purta. Nimic din ce făcea ea nu era destul de bun pentru el, nimic din ce spunea ea nu-l interesa. Traiul alături de el o adusese în pragul nebuniei. Uneori i se părea că înnebunise deja de-a binelea. Uneori se gândea că el era nebunul.
— Ți-a făcut vreun rău, Carla?
Nu. Fizic, nu-i făcuse nici un rău. Dar o detesta. O disprețuia. Nu putea să suporte când o vedea plângând, iar ea nu-și putea reține plânsul tocmai fiindcă el era mereu supărat pe ea.
Nu știa ce să facă.
— Poate că, de fapt, știi ce ai de făcut, a ispitit-o Sylvia.
— Să plec? Dac-aș putea, zău c-aș pleca – și Carla iar a început să se văicărească. Aș da orice să pot să-mi iau lumea-n cap. Dar nu pot. N- am bani. N-am pe nimeni pe lume, la care să mă duc.
— Bun. Ia gândește-te! Oare chiar așa să fie? a întrebat Sylvia, cu aerul celui mai priceput consilier. N-ai părinți? Nu mi-ai spus c-ai crescut în Kingston? N-ai familie acolo?
Părinții Carlei se mutaseră în Columbia Britanică. Îl detestau pe
Clark. Nu le păsa de ea, nici măcar dacă mai trăia sau nu.
Frați, surori?
Un frate, cu nouă ani mai mare. Era căsătorit și locuia la Toronto. Nu-i păsa nici lui, fiindcă nu-i plăcea Clark. Nevastă-sa era o snoabă.
— Te-ai gândit vreodată la vreun adăpost pentru femei?

— Acolo nu te primesc decât dacă ești bătută. Și-ar afla toată lumea, și ni s-ar duce naibii toată afacerea.
Pe chipul Sylviei s-a ivit un zâmbet binevoitor.
— Ți-ai și găsit când să te gândești la asta! la care, în schimb, Carla chiar a început să râdă:
— Știu, a zis ea. Nu sunt zdravănă.
— Fii atentă, a zis atunci Sylvia. Fii atentă la mine! Dac-ai avea bani să pleci, ai pleca? Și unde te-ai duce? Și ce-ai face acolo?
— M-aș duce la Toronto, i-a spus Carla destul de prompt. Dar nici nu m-aș apropia de fratele meu. Aș sta la un motel, sau ceva de genul ăsta, și mi-aș găsi o slujbă la un centru de călărie.
— Crezi c-ai putea să faci așa ceva?
— La un centru de călărie lucram și-n vara în care l-am cunoscut pe Clark. Și-acuma sunt mai ex perimentată decât eram atunci. Mult mai ex perimentată.
— Vorbești ca și cum ți-ai fi făcut deja planuri, a gândit Sylvia cu voce tare.
— Mi le-am făcut chiar acum, a zis Carla.
— Și, deci, când ai pleca, dac-ai putea să pleci?
— Acum. Azi. În momentul ăsta.
— Și nu te ține pe loc decât lipsa banilor? Carla a tras aer adânc în piept și a zis:
— Nimic altceva nu mă ține pe loc.
— Foarte bine, a hotărât Sylvia. Uite ce vreau să-ți propun. Nu cred că e cazul să te duci la cine știe ce motel. Cred c-ar trebui să te urci în autocarul de Toronto și să te duci să stai la o prietenă de-a mea. Ruth Stiles, așa o cheamă. Are o casă mare, locuiește singură și n-ar deranja- o să ia pe cineva în gazdă. Poți să stai la ea până-ți găsești o slujbă. Te ajut eu cu niște bani pân-atunci. Precis că sunt o mulțime de centre de călărie prin apropiere de Toronto.
— Chiar sunt.
— Așa, deci. Ia spune-mi: vrei să dau telefon și să mă interesez la ce oră pleacă autocarul?
Carla i-a spus că da. Tremura toată. Își freca palmele de coapse în sus și-n jos și scutura violent din cap dintr-o parte într-alta.
— Nu-mi vine să cred, a zis ea. Îți dau banii înapoi. Adică, mulțumesc. Dar o să-ți dau banii înapoi. Nici nu știu ce să zic.

Sylvia pusese deja mâna pe telefon și forma numărul autogării.

— Șșșt! Stai, că mi se spun orele, a zis ea și, după ce a ascultat o vreme, a închis. Sunt convinsă c-o să mi-i dai. Ești de acord să stai la Ruth? Ca s-o anunț. Numai c-avem o problemă – și s-a uitat cu o privire critică la pantalonii scurți și la tricoul Carlei. Nu prea se poate să mergi îmbrăcată în hainele-astea.
— Nu pot nici să mă-ntorc la mine să-mi iau lucrurile, a zis Carla pe un ton panicat. Merg așa, ce-are?
— Autocarul are precis aer condiționat. O să degeri. Stai să găsesc ceva de-al meu care să-ți vină. Doar suntem de-aceeași înălțime, nu?
— Ești de zece ori mai slabă.
— N-am fost mereu așa.
Până la urmă, s-au decis asupra unei jachete maro de in, practic nepurtată – Sylvia considerase c-ar fi fost o greșeală s-o poarte ea însăși, avea un stil prea franc –, asortată cu o pereche de pantaloni drepți de culoarea scoarței de stejar și o bluză de mătase crem. Pantofii sport ai Carlei se potriveau, vrând-nevrând, cu ținuta respectivă, pentru că măsura ei de la picior era cu cel puțin două numere mai mare decât a Sylviei. Carla s-a dus la baie să-și facă și duș – pentru că, în halul în care era încă de dimineață, nu-și mai bătuse capul să facă la ea acasă –, în timp ce Sylvia o suna pe prietena ei de la Toronto. Ruth urma să fie plecată la o întâlnire în acea seară, dar le lăsa chiriașilor ei de la etaj cheia pentru Carla, care n-ar fi avut nimic altceva de făcut decât să sune la
ei.
— O să trebuiască să ia, totuși, un tax i când iese din autogară. Presupun că se descurcă și singură cu asta, nu? a întrebat Ruth, la care Sylvia s-a distrat:
— Nu-i chiar atât de neputincioasă, nu-ți face griji! E doar o persoană ajunsă într-o situație proastă, cum se mai întâmplă.
— Ei, bine, atunci. Adică bine că scapă din ea.
— Nu-i deloc neputincioasă, a mai adăugat Sylvia, gândindu-se la cum probase Carla pantalonii cei drepți și jacheta de in.

Cât de repede își reveneau tinerii din crizele de disperare și cât de arătoasă i se păruse fata în hainele cele noi!
Autocarul urma să oprească în oraș la ora două și douăzeci. Sylvia s-a decis că avea timp să facă omlete pentru masa de prânz, la care să întindă fața de masă bleumarin, să scoată paharele de cristal și să desfacă o sticlă de vin.

— Sper că ți-e destul de foame ca să-nghiți ceva, i-a spus ea Carlei, când a văzut-o întorcându-se proaspătă și sclipitoare în hainele de împrumut.
Pielea vag pistruiată i se înroșise toată de la duș, părul i se umezise și se întunecase la culoare, se desfăcuse din coadă, iar scumpii de cârlionți îi stăteau acum lipiți de frunte. A recunoscut că-i era foame, dar, când a încercat să ducă la gură o furculiță de omletă, atât de tare îi tremurau mâinile, că n-a reușit.
— Nu știu de ce tremur în așa hal, a zis ea. Probabil de la surescitare. Nu mi-am închipuit niciodată c-ar putea să fie atât de simplu.
— E foarte brusc, în tot cazul, a fost de acord Sylvia. Probabil că nu ți se pare întru totul real.
— Ba da, zău așa! Totul mi se pare acum realmente real. De parcă- n tot timpul de pân-acum am trăit ca-ntr-un fel de năuceală.
— Poate c-așa este când te hotărăști să faci un lucru, când te hotărăști cu-adevărat să-l faci. Sau poate c-așa s-ar cuveni să fie.
— Dacă ai o prietenă, a zis Carla cu un zâmbet stingher și o roșeață care-i cuprinsese fruntea. Dacă ai o prietenă adevărată. Ca tine, așa, vreau să zic – și, zicând, a lăsat jos cuțitul și furculița, și-a ridicat paharul de vin cu mișcări stângace, cu amândouă mâinile, și a continuat, încurcată: Beau pentru o prietenă adevărată. Probabil că n- ar trebui nici măcar să gust, dar uite c-o să beau.
— Și eu, s-a prefăcut Sylvia că era foarte bucuroasă. A băut, apoi a stricat momentul, adăugând: Ai de gând să-i dai telefon?

Sau cum? Va trebui să afle. Măcar pe la ora la care se-așteaptă să te-ntorci acasă va trebui să afle unde ești.
— Nu la telefon, a zis Carla, brusc alarmată. Nu mă simt în stare. Poate ai putea să…
— Nu, a refuzat Sylvia. Nu.
— Nu, e o prostie. N-ar fi trebuit să spun așa ceva. Numai că-mi vine greu să gândesc normal. Ceea ce-ar trebui să fac, probabil, ar fi să- i las un bilet în cutia de scrisori. Dar nu vreau să-l găsească prea curând. Nu vreau nici să trecem prin față, pe-acolo, când plecăm spre oraș. Vreau să plec prin spate. Așa că eu îl scriu – și, dacă-l scriu, ai putea… eventual, să i-l strecori în cutia poștală când te-ntorci?
Sylvia s-a declarat de acord cu asta, nevăzând altă soluție mai bună.

S-a dus apoi după hârtie și pix . A mai turnat niște vin. Carla s-a gândit puțin, apoi a scris câteva cuvinte.

*

Am plecat de-acasă. E tot ce trebuie să scrii.3
Cuvintele acestea le-a citit Sylvia când a desfăcut biletul, pe drumul de întoarcere dinspre autogară. Cunoscând-o pe Carla, o credea capabilă să facă diferența între „știi” și „scrii”. Atâta doar, că tocmai atunci vorbise despre cum avea ea să scrie un bilet și era, probabil, într-o stare mentală de tulburare ex altată. Poate chiar mai tulburată decât își închipuise ea, Sylvia. Vinul scosese la iveală din ea un șuvoi de vorbe, dar care nu păruseră însoțite de vreo tristețe sau supărare anume. Îi povestise despre ferma de cai unde lucrase ea și unde-l cunoscuse pe Clark, pe vremea când avea optsprezece ani și abia terminase liceul. Părinții ei ar fi vrut s-o vadă mergând la colegiu, și ea fusese de acord, cu condiția să fie lăsată să se facă veterinar. Tot ce-și dorea cu adevărat, și ce-și dorise de când se știa, era să lucreze cu animalele și să trăiască la țară. Se numărase printre fetele considerate cam

toante în liceu, fetele despre care se făceau glume proaste, dar ei nu-i păsa.
Clark fusese cel mai bun instructor de călărie pe care-l cunoscuse vreodată. Se țineau după el cârduri întregi de femei, se înscriau la cursuri de călărie doar ca să-l aibă pe el instructor. Ea, Carla, îl tachinase în legătură cu toate femeile alea, ceea ce lui s-ar fi zis la început că-i făcea plăcere, dar mai târziu îl înfuriase. Ea își ceruse iertare și încercase, cum-necum, să-l împace, făcându-l să-i vorbească despre visul lui – un plan, mai degrabă – de a-și face propria școală de călărie, un centru de închiriat cai undeva la țară. Într-o zi, când intrase în grajd și-l văzuse pe Clark atârnând șaua la locul ei, devenise conștientă de faptul că se îndrăgostise de el.
Acum se gândea că sex ul îi apropiase, de fapt. Probabil că numai sex ul.

Când venise toamna și ar fi trebuit să renunțe la slujbă și să meargă la colegiu la Guelph, ea refuzase, pretex tând că simțea nevoia unui an de libertate.
Clark era foarte isteț, dar nu avusese răbdare măcar liceul să-l termine. Pierduse orice legătură cu propria familie. După el, familiile erau ca un fel de otravă pe care o aveai în sânge. Lucrase ca îngrijitor

la un spital de boli mintale, ca disk-jockey la un post de radio din Lethbridge, provincia Alberta, într-o echipă de întreținere a drumurilor pe autostrăzile de pe lângă Thunder Bay, ca ucenic de frizer, ca vânzător într-un magazin de surplusuri militare. Și astea erau numai slujbele despre care îi povestise ei.
Carla îl poreclise Țiganul Rătăcitor4, din cauza cântecului, o baladă veche pe care o fredona mama ei. Acum, își făcuse un obicei din a o fredona ea însăși prin casă de dimineața până seara, drept care mama își închipuise că punea ea ceva la cale.

Azi-noapte dormea într-un pat de puf, Cu baldachinul de brocart măreț,
La noapte o să doarmă-n culcuș de stuf, În brațele țiganului cel iubăreț.

Mama îi spusese:
— O să-ți frângă inima, de asta să fii sigură.
Tatăl ei vitreg, inginer de meserie, nici măcar de asta nu-l credea în stare pe Clark.
— Un ratat. Genul ăla de vagabond – ca și cum Clark ar fi fost o gâză pe care putea s-o gonească de pe reverul hainei.
La care ea, Carla, îi dădea replica:
— Știi vreun vagabond care să fi pus deoparte bani destui cât să cumpere o fermă? Ceea ce el, că tot vorbim, chiar a făcut?
iar el îi răspundea invariabil:
— N-am de gând să mă cert cu tine.
La urma urmei, nu era fata lui, ținea să adauge de fiecare dată, ca și cum ăsta era pentru el argumentul decisiv.
Așa încât, firește, Carla se văzuse nevoită să fugă de-acasă cu Clark. După felul în care se comportau părinții ei, parc-ar fi vrut să fie siguri că așa urma să se-ntâmple.
— Ai de gând să iei legătura cu părinții tăi după ce te stabilești?
voise să știe Sylvia. La Toronto?
Carla își înălțase sprâncenele, își supsese obrajii, făcând un „O”
mare și obraznic din buze, apoi zisese:
— No.
Era clar, se cam pilise.

Odată întoarsă acasă, după ce lăsase biletul în cutia poștală, Sylvia

s-a pus pe strâns farfuriile care mai erau încă pe masă, a spălat și a șters tigaia în care făcuse omletă, a depus în coșul de rufe șervetele și fața de masă bleumarin și a deschis ferestrele.

Toate astea le-a făcut cu un sentiment ambiguu de regret și iritare. Scosese un săpun proaspăt, cu parfum de măr, pentru dușul fetei, și-acum uite că mirosul acela persista în aerul din casă, la fel cum persistase și în cel din mașină.
Ploaia se oprise. Cum nu putea să stea într-un loc, a ieșit să se plimbe de-a lungul cărării deschise de Leon. Pietrișul depus de el în locurile mocirloase fusese practic luat și dus de-atâtea ploi. În fiecare primăvară, ieșeau împreună la plimbare, să caute orhidee sălbatice. Ea îl învăța cum se numea fiecare floare din acea sălbăticie, dar el le uita pe toate, în afară de trei-frați-pătați. Spunea despre ea că era un fel de Dorothy Wordsworth5 a lui.
În primăvara dinainte, ieșise la un moment dat și-i culesese un buchețel de violete colț-de-câine, dar el se uitase la ele – cum se uita câteodată și la ea – cu un aer pur și simplu epuizat, nerecunoscător.
Parc-o vedea și-acum pe Carla urcându-se în autocar. Mulțumirile ei fuseseră sincere, dar încă de-atunci oarecum neatente, gestul cu mâna cam nepăsător. Deja se obișnuise cu ideea izbăvirii.
Întorcându-se în casă, pe la ora șase, a sunat-o pe Ruth la Toronto, deși Carla nu avea cum să fi ajuns încă. I-a răspuns robotul.
— Ruth, a zis ea, Sylvia sunt. E vorba de fata asta pe care ți-am trimis-o. Sper să nu fie pentru tine un deranj prea mare. Sper să iasă totul bine. S-ar putea s-o găsești puțin cam plină de ea. Poate că e doar din cauza tinereții. Să mă ții la curent, da?
A mai telefonat o dată înainte să se culce, dar a răspuns iarăși robotul, așa c-a zis: „Tot Sylvia sunt. Voiam doar să verific” – și a închis. Să fi fost între orele nouă și zece, nici nu se-ntunecase de tot. Precis că Ruth era în continuare plecată, iar fata nu îndrăznea să răspundă la telefon într-o casă străină. A încercat să-și amintească numele chiriașilor pe care-i avea Ruth la etaj. Ei precis că nu se culcaseră deocamdată. Dar nu reușea să-și aducă aminte cum îi chema. Mai bine așa. Dacă-i suna pe ei ar fi însemnat să facă prea multă agitație, să fie prea nerăbdătoare, să meargă prea departe.
S-a băgat în pat, dar i-a fost imposibil să rămână culcată, așa încât și-a luat o pătură ușoară, s-a dus în salon și s-a întins pe canapea, unde și dormise în ultimele trei luni ale vieții lui Leon.

I s-a părut puțin probabil să reușească să adoarmă chiar și acolo – peretele de ferestre

nu avea draperii și, după cum arăta cerul, își dădea seama că răsărise luna, chiar dacă n-o vedea.
După aceea, n-a mai fost conștientă de nimic altceva decât că se afla într-un autocar cine știe unde – poate în Grecia? –, împreună cu o mulțime de oameni pe care nu-i cunoștea, și motorul autocarului scotea un zgomot alarmant, ca un fel de ciocănit. S-a trezit, până la urmă, și a descoperit că de la ușa ei din față se auzea, de fapt, ciocănitul cu pricina.
„Carla?”

Carla își ținuse capul plecat până când autocarul ieșise de-a binelea din oraș. Ferestrele erau fumurii, nimeni n-ar fi putut vedea înăuntru, dar trebuia să se păzească, să nu vadă ea în afară. De teamă să nu-și facă apariția Clark. Ieșind, poate, dintr-un magazin sau așteptând să traverseze strada, neavând habar că ea îl părăsea, gândindu-se că era o după-amiază ca oricare alta. Ba nu, gândindu-se că era tocmai după- amiaza în care schema lor – schema lui – era pusă în mișcare, nerăbdător să afle cât de departe i-o dusese ea, Carla.
Odată autocarul ieșit, însă, din zona urbană, și-a ridicat și ea privirile, a tras aer adânc în piept și a luat act de câmpurile care se vedeau de o nuanță ușor violetă prin geamurile fumurii. Prezența doamnei Jamieson îi crease o senzație de fantastică siguranță și normalitate și făcuse ca evadarea să i se pară lucrul cel mai rațional pe care și l-ar fi putut imagina, ba chiar singurul gest de respect de sine pe care o persoană în situația ei, a Carlei, s-ar fi cuvenit să-l facă. Se simțise capabilă de o siguranță de sine cu totul neobișnuită, de un simț al umorului foarte matur, dezvăluindu-i doamnei Jamieson care era viața ei într-un mod parcă menit să-i asigure înțelegere din partea ei, rămânând, totuși, ironic și fidel adevărului. Și adaptat la ceea ce, atâta cât își dădea ea seama, se puteau numi așteptările doamnei Jamieson – ale Sylviei. O bântuia

sentimentul că s-ar fi putut s-o dezamăgească pe doamna Jamieson, care o impresionase ca fiind o persoană foarte sensibilă și riguroasă, deși se convingea de una singură că nu era ea în pericol de a face așa ceva.
Dacă nu trebuia să stea prin jurul ei prea mult.
Soarele strălucea, și-ncă nu de-acum, ci de câtva timp. Când se așezaseră la masa de prânz, le sclipiseră paharele de vin. De plouat, nu mai plouase de dimineața devreme. Bătea și-un vânt destul de

zdravăn, cât să ridice ierburile de pe marginea drumului, buruienile înflorite, din băltoacele în care stătuseră pleoștite. Nori de vară, nu de ploaie, se fugăreau de colo-colo pe cer. Întregul peisaj rustic se transforma, scuturându-se de apăsare, într-o zi de iulie cu adevărat splendidă. Și, pe măsură ce autocarul lua din ce în ce mai multă viteză, Carla nu mai reușea să vadă mare lucru din urmele trecutului recent – nici bălțile mari de pe câmpuri, marcând locurile unde semințele fuseseră înecate, nici amărâtele de stive de știuleți de porumb sau grâne îmbibate de apă.
I-a trecut prin minte că trebuia să-i spună lui Clark treaba asta – că poate-și aleseseră un colț de țară care, din cine știe ce motiv trăsnit, era mult prea umed, prea jalnic, și că ex istau alte locuri în care ar fi putut reuși ce-și propuseseră.
Sau ar mai putea reuși?
Pe urmă, și-a dat seama, bineînțeles, că n-avea să-i mai spună lui Clark absolut nimic. Nici-o-da-tă. N-o mai privea pe ea ce se-ntâmpla cu el, nici cu Grace, nici cu Mike, nici cu Juniper, nici cu Blackberry, nici cu Lizzie Borden. Dacă Flora s-ar fi întors acasă, printr-o minune oarecare, ea, Carla, n-ar mai fi aflat.
Pentru ea, era a doua oară când lăsa totul în urmă și pleca. Prima dată fusese ca-n vechiul cântec al celor de la Beatles – lăsase biletul pe masă, se strecurase afară din casă la ora cinci dimineața și se-ntâlnise cu Clark în parcarea din fața bisericii, la capătul străzii. Chiar cântecul cu pricina îl fredona ea în timp ce se-ndepărtau în rabla aia de mașină.

„Uite-o cum pleacă de-acasă, pa, pa.” Ținea minte și-acum soarele care tocmai răsărea din spatele lor, cum se uita ea la mâinile lui Clark de pe volan, la brațele lui puternice și păroase, cum trăgea pe nas mirosul dinăuntrul camionetei, un iz combinat de ulei și metal, de unelte și grajd. Aerul rece al dimineții de toamnă sufla prin crăpăturile ruginite ale caroseriei. Era genul de vehicul cu care nimeni din familia ei nu s- ar fi deplasat vreodată, care nici nu apărea, de fapt, pe străzile pe care locuiau ei.

Preocuparea lui Clark din acea dimineață, legată de trafic (ajunseseră pe Șoseaua 401), îngrijorarea lui în privința funcționării camionetei, răspunsurile lui tăioase, ochii lui strânși, chiar și ușoara lui iritare față de încântarea ei flușturatică – toate avuseseră darul s-o incite. La fel și dezordinea din viața lui de pân-atunci, însingurarea pe care i-o mărturisise, felul tandru în care se purta cu câte un cal, dar și

cu ea. Îl vedea drept viitorul arhitect al vieții care-i aștepta, pe ea însăși captiva lui, și supunerea ei față de el i se părea deopotrivă cuvenită și minunată.

„Nu știi ce lași în urmă”, îi scrisese mama ei în acea unică scrisoare pe care ea, Carla, o primise, dar la care nu răspunsese nici până acum. În acele momente dătătoare de fiori, însă, ale fugii matinale de-acasă, cu siguranță știa ce lăsa în urmă, chiar dacă avea o idee foarte vagă despre viitorul spre care se îndrepta. Își disprețuia părinții, casa lor, curtea lor din spate, albumele lor de fotografii, vacanțele lor, ustensilele lor de bucătărie Cuisineart, „buda” lor, dulapurile lor în perete, rețeaua lor subterană de stropitori de pajiște. În biletul de rămas-bun pe care-l scrisese, folosise cuvântul „autentic”: Am simțit nevoia, întotdeauna, să duc o viață mai autentică. Știu că nu vă pot cere să înțelegeți asta.

Autocarul s-a oprit în primul oraș de pe traseu. Stația era, de fapt, o benzinărie. Tocmai benzinăria la care veneau, ea și Clark, la începuturile relației lor, să cumpere benzină ieftină. Pe vremea respectivă, lumea lor era compusă din câteva orașe situate în regiunea înconjurătoare, și uneori se

comportau ca niște turiști, încercând specialitățile unor baruri de hotel soioase. Piftie de porc, varză acră, turte de cartofi, bere. Și cântau pe tot drumul de întoarcere, ca niște hoinari trăsniți. După o vreme, însă, toate ieșirile au început să fie privite ca o risipă de timp și de bani. Lucruri pe care oamenii le făceau înainte să-și dea seama de realitățile din viețile lor.
Ea plângea de-acum, i se umpluseră ochii de lacrimi, fără ca măcar să realizeze. Începuse deja să se gândească la Toronto, își plănuia primii pași. Tax iul, casa pe care n-o văzuse niciodată, patul străin în care avea să doarmă de una singură. Cum s-ar fi uitat în cartea de telefon, încă de-a doua zi, după adresele unor centre de călărie, cum s- ar fi dus pe urmă, oriunde ar fi fost ele situate, în căutarea unei slujbe.
Nu reușea să-și formeze o imagine. Ea însăși mergând cu metroul sau cu autobuzul, având grijă de alți cai, vorbind cu alți oameni, trăind zi de zi printre hoardele de oameni care nu erau Clark.
O viață, un loc alese tocmai din acest motiv – că nu-l conținеau pe
Clark.
Curios și cumplit, în legătură cu această lume a viitorului – lucru care i se părea din ce în ce mai clar acum, când încerca să și-o

imagineze – era că ea însăși n-ar fi ex istat în lumea respectivă. Ar fi umblat prin ea, ar fi deschis gura ca să vorbească, ar fi făcut una sau alta. În realitate, însă, n-ar fi fost prezentă. Și ceea ce i se părea curios legat de asta era că făcea tot ce făcea, plecase cu autocarul adică, în speranța de a se regăsi. Așa cum ar fi spus doamna Jamieson – cum ea însăși ar fi putut spune cu satisfacție –, „își lua viața în propriile mâini". Să nu se mai uite nimeni încruntat la ea, să nu mai îngăduie ca dispoziția celui de lângă ea s-o contamineze cu nefericire.
Dar la ce ar fi putut ține? De unde ar fi știut că era cu adevărat vie? În timp ce fugea de el – chiar acum –, Clark își păstra locul în viața

ei. Dar, după ce ar fi terminat de fugit de el, când și-ar fi luat viața de la capăt, ce-ar fi pus în locul lui? Ce altceva – sau cine altcineva – mai putea vreodată să reprezinte o provocare atât de intensă?
Reușise de-acum să se oprească din plâns, dar începuse, în schimb, să tremure. Arăta jalnic și trebuia neapărat să se stăpânească, să preia frâiele asupra ei însăși. „Fă bine și stăpânește-te!" îi spusese uneori Clark, trecând prin camera în care ea scrâșnea din dinți făcând eforturi să nu plângă – și ex act asta și trebuia să facă.
Opriseră într-un alt oraș, al treilea deja din locul în care se urcase Carla în autocar, ceea ce însemna că trecuseră prin cel de-al doilea, și de el, fără ca ea să realizeze măcar. Autocarul probabil că se oprise, șoferul probabil că strigase numele orașului respectiv și ea uite că nu auzise și nu văzuse nimic prin pâcla fricii care o cuprinsese. Nu mai era mult și ar fi ajuns la șoseaua principală, de-acolo ar fi apucat-o spre Toronto.
Și ea dusă ar fi fost.
Pierdută ar fi fost. Ce sens avea să se urce într-un tax i și să-i dea șoferului noua ei adresă, ce rost să se trezească dimineața, să se spele pe dinți și să iasă în lume? De ce să-și găsească o slujbă, să-și umple gura cu mâncare, să se lase dusă de transportul public de colo până colo?
Propriile picioare i se păreau în acel moment la o distanță astronomică de restul corpului. Genunchii, nefamiliarizați cu pantalonii scrobiți, o trăgeau în jos ca niște greutăți de fier. I se părea că se prăbușea la pământ precum un cal rănit, care nu se mai ridică niciodată.
În autocar fuseseră deja îmbarcați cei câțiva călători și pachetele care așteptau în orașul acela. O femeie și bebelușul ei în căruț făceau

cu mâna cuiva și-și luau la revedere. Clădirea din spate, cafeneaua care jucase rol de stație de autocar, se pusese și ea în mișcare. Un val unduitor trecea peste cărămizi și geamuri, de parcă aveau să se dizolve toate în el. De teamă pentru

viața ei, Carla și-a urnit membrele ca de plumb, trupul masiv, și s-a ridicat de pe scaun. S-a împiedicat, a strigat:
— Dați-mi drumul să cobor!
Șoferul a frânat și s-a răstit pe un ton arțăgos:
— Credeam că mergeți la Toronto.
Ceilalți i-au aruncat priviri pe jumătate curioase, pe jumătate indiferente. Nimeni nu părea să priceapă angoasa care o cuprinsese pe ea.
— Trebuie să cobor aici.
— Aveți toaletă în spate.
— Nu. Nu. Trebuie neapărat să cobor.
— Nu v-aștept, să știți. M-ați înțeles? Aveți bagaj dedesubt?
— Nu. Ba da. Nu.
— N-aveți bagaj?
— Claustrofobie, a zis o voce din autocar. Asta-i problema ei.
— Nu vă simțiți bine? a vrut să știe șoferul.
— Nu. Nu-i vorba de asta. Vreau să cobor.
— Bine. Asta e. N-am nimic împotrivă.

— Vino să mă iei! Te rog! Vino să mă iei!
— Vin.

*

Să încuie ușa – Sylvia uitase. Și-a dat seama c-ar fi trebuit s-o încuie măcar acum, în loc s-o deschidă, însă era prea târziu, o deschisese deja.
Nu era nimeni acolo.
Și totuși, era sigură, absolut sigură, că bătaia în ușă fusese reală. A închis ușa la loc și, de astă dată, a și încuiat-o.
Un sunet jucăuș, însă, un sunet ca un răpăit cristalin, venea dinspre peretele de ferestre. A aprins iarăși lumina, dar n-a văzut nimic și a stins-o la loc. Să fi fost vreun animal – poate o veveriță? Ușile cu glasvand care se deschideau între ferestre și duceau pe verandă nu fuseseră nici ele încuiate. Nici măcar închise ca lumea, fiindcă rămăseseră întredeschise de când își propusese ea să aerisească toată

casa. A dat să le închidă, și chiar atunci cineva a râs lângă ea, suficient de aproape cât să fi fost înăuntru.
— Eu sunt, a zis o voce de bărbat. Ce, te-am speriat? Stătea lipit de geam, era într-adevăr lângă ea.
— Clark sunt, i-a spus. Clark de mai sus de pe drum.
Nu avea de gând să-l invite înăuntru, dar se și temea să-i închidă ușa în nas. Ar fi putut s-o împiedice până s-apuce ea s-o închidă cu totul. Nu voia nici să aprindă lumina. Dormea doar într-un tricou lung. Ar fi trebuit să tragă pătura de pe canapea și să se înfășoare cu ea, dar acum era prea târziu pentru așa ceva.
— Voiai să te-mbraci? a vrut el să știe. Ce-am eu aici... poate că sunt chiar lucrurile de care ai nevoie.
Ducea în mână o pungă de cumpărături. I-a întins-o, dar n-a încercat să vină și el după ea.
— Poftim? a zis ea cu o voce agitată.
— Uită-te și vezi! Nu-i nici o bombă. Haide, ia-o!
Ea a băgat mâna în pungă și a pipăit, fără să se uite. Ceva moale. Apoi a recunoscut nasturii jachetei, mătasea bluzei, cureaua pantalonilor.
— Mă gândeam că preferi să le primești înapoi, a zis el. Sunt ale tale, nu?
Ea și-a încordat max ilarele, ca să nu-i clănțăne dinții. Gura și gâtul îi fuseseră cuprinse de o înfricoșătoare uscăciune.
— Am înțeles că erau ale tale, a mai zis el încet.
Limba ei parcă era un ghemotoc de lână când a încercat să și-o miște. A făcut un efort ca să întrebe:
— Unde-i Carla?
— De Carla, soția mea, întrebi?
Acum îi vedea chipul ceva mai clar. Vedea câtă plăcere îi făcea.
— Soția mea Carla este acasă în pat. Doarme în patul ei. Unde-i e locul.
Era genul de bărbat care arăta și foarte bine, și caraghios. Înalt, zvelt, bine făcut, dar umblând cocârjat într-un mod care părea destul de artificial. Cu un aer amenințător căutat, conștient de sine. O șuviță de păr negru îi atârna pe frunte, avea o mustăcioară inutilă, ochi care păreau deopotrivă plini de

speranță și de batjocură, plus un zâmbet de băieței gata oricând să se îmbufneze.
Sylviei nu-i plăcuse niciodată cum arăta – îi spusese și lui Leon

despre cum îi displăcea, dar el zisese că individul era doar cam nesigur pe el, puțin ex agerat de prietenos.
Faptul că era nesigur pe el n-o făcea pe ea să se simtă mai sigură în acel moment.
— E destul de obosită, a continuat el. După mica ei aventură. Păcat că nu ți-ai văzut fața – merita să vezi ce mutră ai făcut când ai recunoscut boarfele. Ce-ai crezut? Ți-ai închipuit c-am omorât-o?
— Am fost surprinsă, a ex plicat Sylvia.
— Cred și eu c-ai fost. După ce te-ai străduit atât s-o ajuți să fugă de- acasă.
— Am ajutat-o... a dat să zică Sylvia cu mari eforturi,... am ajutat-o fiindcă mi s-a părut a fi într-o mare suferință.
— Suferință, a zis el, ca și cum ar fi analizat cuvântul. Presupun c-a fost. Într-o foarte mare suferință a fost când a sărit din autocarul ăla și s-a dus glonț la telefon, să mă cheme s-o iau de-acolo. Atât de tare plângea, că nici n-am înțeles cine era și ce voia să-mi spună.
— A vrut ea să se-ntoarcă?
— Ei bine, da. Cred și eu c-a vrut să se-ntoarcă! Era isterizată, nu alta, că nu se mai întorcea odată. Este o fată cu multe suișuri și coborâșuri în privința emoțiilor. Dar presupun că n-o cunoști la fel de bine ca mine.
— Părea chiar fericită să plece.
— Hai, nu zău?! Mă rog, trebuie să te cred pe cuvânt. N-am venit aici să mă cert cu tine.
Sylvia nu i-a răspuns nimic.
— Am venit aici să-ți spun, a continuat el, că nu-mi place că te bagi între mine și soția mea.
— Este o ființă umană, i-a replicat Sylvia, deși era conștientă c-ar fi fost mai bine să-și țină gura. Dincolo de faptul că e soția ta.

— Doamne, Doamne, chiar așa?! Nevasta mea e-o ființă umană? Serios? Mulțumesc pentru informație. Dar nu-ncerca s-o faci pe nebuna cu mine, Sylvia.
— Nu-ncercam s-o fac pe nebuna.
— Bine. Mă bucur că nu asta făceai. Nu vreau să mă enervez. Am numai câteva lucruri importante să-ți spun. Unu la mână, că nu vreau să-ți mai bagi nasul niciodată, nicăieri în viața mea și-a nevestei mele. Doi la mână, că n-o s-o mai las, de-acuma-ncolo, să vină pe-aici. Nu-i vorbă, că nici ea n-o să prea mai vrea să vină, sunt aproape sigur de

asta. Deocamdată, n-are o părere prea bună despre tine. Și e cazul să te obișnuiești să-ți faci și singură curat în casă. Așa, deci, a conchis el. Ai băgat la cap?
— Absolut.
— Ei, sper să fi băgat la cap. Zău că sper.
— Bine, a confirmat Sylvia.
— Și știi ce mai cred?
— Ce?
— Cred că-mi datorezi ceva.
— Ce anume?
— Cred că-mi datorezi – știu și eu? –, că-mi datorezi niște scuze.
— Foarte bine, i-a spus ea. Dacă așa crezi, îmi pare rău.
El s-a mișcat, poate doar cât să-ntindă mâna, dar ea, văzându-i mișcarea corpului, a țipat. El a râs. Și-a pus mâna pe canatul ușii, ca să fie sigur că nu se închidea.
— Ce-nseamnă asta?
— Ce-nseamnă ce? i-a întors-o el, de parcă ea ar fi încercat un truc și nu i-ar fi ieșit.
Dar, în acel moment, a zărit ceva ce se reflecta în geam și s-a răsucit pe călcâie să privească.
Nu departe de casă era o porțiune mare de teren mai joasă, care adeseori se umplea de ceață nocturnă în acel anotimp al anului. Ceața era la locul ei și-n acea seară, fusese acolo tot timpul cât vorbiseră ei. Dar acum, dintr-odată, se petrecea o schimbare. Ceața se întețise, luase o formă aparte, se transformase în ceva țepos și mișcător. Mai întâi păruse a fi o

păpădie mare și vie, care se apropia rostogolindu-se, apoi se condensase într-un soi de animal de pe altă lume, de un alb pur, hotărât, semănând cu cine știe ce unicorn uriaș, care se repezea înspre
ei.
— Dumnezeule mare! a zis Clark în șoaptă, evlavios, și a prins-o pe
Sylvia cu mâna de umăr.
Atingerea lui n-a speriat-o deloc – i-a îngăduit s-o atingă știind foarte bine că gestul era ori ca s-o protejeze pe ea, ori ca să se liniștească el însuși.
Apoi, însă, arătarea s-a spulberat. Din ghemul de ceață și din razele de lumină care cădeau chiar pe ea – dovedindu-se a fi fost farurile unei mașini care trecea pe drumul din spatele casei, probabil căutând un loc unde să parcheze –, din această combinație și-a făcut apariția o

capră albă. O căpriță albă care țopăia, nu mai mare decât un câine ciobănesc.
Clark și-a luat mâna de pe umărul Sylviei, zicând:
— Tu de unde Dumnezeu ai apărut?!
— E capra voastră, a bănuit Sylvia. Nu-i capra voastră?
— Flora, i-a spus el. Flora.
Capra se oprise cam la un metru de ei, luase o atitudine timidă și-și lăsase capul în jos.
— Flora, i-a spus Clark, de unde naiba vii?! Era să ne căcăm pe noi de frică.
„Pe noi.”
Flora s-a mai apropiat puțin, dar nu și-a ridicat privirea din pământ. S-a împins în picioarele lui Clark.
— Al naibii animal prost! a zis el tulburat. De unde vii?
— S-a rătăcit, a intervenit Sylvia.
— Mda… S-o fi rătăcit. Nu ne gândeam, ăsta-i adevărul, s-o mai vedem vreodată.
Flora s-a uitat în sus. Luna i-a sclipit în ochi pentru o clipă.

— Ne-ai speriat de ne-am căcat pe noi, a repetat Clark înspre ea. Unde-ai plecat, să-ți cauți vreun iubițel? De ne-am căcat pe noi, nu alta. Ia zi, acolo ai fost? Ni s-a părut că erai o fantomă.
— A fost doar efectul ceții, a ținut Sylvia să precizeze, în timp ce păși peste pragul ușii, pe verandă.
Era în siguranță.
— Mda…
— Și pe urmă, farurile mașinii.
— Ca o arătare, a zis el, revenindu-și, mulțumit că se gândise la descrierea cu pricina.
— Da.
— Capra din spațiul cosmic. Asta ești. O nenorocită de capră din spațiul cosmic, a mai zis, mângâind-o pe Flora.
Dar, când și Sylvia și-a întins mâna ca să facă același lucru – în cealaltă mână ținea și-acum hainele pe care le purtase Carla –, Flora și- a lăsat capul în jos imediat, de parcă s-ar fi pregătit s-o ia serios în coarne.
— Caprele sunt imprevizibile, a zis Clark. Pot să pară blânde, în schimb să nu fie. Cel puțin până-și termină creșterea.
— Ea a crescut deja? Pare atât de mică…

— Mai mare de-atât nu se face.
Au rămas amândoi cu privirile coborâte spre capră, de parcă s-ar fi așteptat ca ea să-i ajute să continue conversația. Dar asta, după toate aparențele, nu avea să se-ntâmple. Din acest moment, nu mai puteau nici merge înainte, nici reveni de unde plecaseră. Sylviei i s-a părut că zărește pe chipul bărbatului umbra unui regret că lucrurile ajunseseră aici.
Dar el s-a comportat în consecință.
— E târziu, a zis.
— Așa cred, a încuviințat ea, de parcă ar fi fost vorba de o vizită obișnuită.
— Haide, Flora! E momentul să mergem acasă.
— O să găsesc o altă soluție dacă o să am nevoie de ajutor, a zis ea. Oricum, probabil că n-o să am foarte curând – apoi a adăugat, aproape râzând: N-o să vă mai stau pe cap.
— Foarte bine, a zis el. Mai bine intră-n casă. Ai să răcești.

— Mai demult, oamenii credeau că cețurile de noapte sunt cu primejdie.
— Asta-i ceva nou pentru mine.
— Așa, deci, noapte bună! Noapte bună, Flora – moment în care a sunat telefonul. Scuză-mă, a mai zis, apoi a ridicat o mână și s-a întors în casă.
— Noapte bună. Ruth era la telefon.
— Da, s-au schimbat planurile, i-a dat vestea Sylvia.

N-a dormit, gândindu-se la căprița și la ivirea ei din ceață, care i se părea din ce în ce mai mult o apariție magică. S-a întrebat chiar dacă era cu putință ca Leon să fi contribuit în vreun fel la ea. Dac-ar fi fost ea însăși poetă, ar fi scris un poem despre o asemenea întâmplare. Dar, din ex perienţa proprie, subiectele despre care i se părea ei că ar fi putut scrie un poet nu-i spuneau nimic lui Leon.

Carla nu-l auzise pe Clark ieșind, în schimb s-a trezit când el a intrat înapoi. A informat-o că tocmai fusese în control prin jurul grajdului.
— A trecut o mașină pe drum cu puțin timp în urmă și m-am întrebat ce căuta pe-acolo. Nu puteam să mă culc până nu ieșeam să

m-asigur că totul e-n regulă.
— Și este?
— Atâta cât am văzut eu, da. Și pe urmă, a continuat el, dacă tot eram treaz, m-am gândit să fac o vizită pe drum în jos.
Carla s-a ridicat în capul oaselor.
— Doar n-ai trezit-o din somn.
— Era trează. A fost ceva normal. Am stat puțin de vorbă.
— A...
— Absolut normal.
— Sper că nu i-ai pomenit de chestiile-alea, da?
— Nu i-am pomenit.

— Fiindc-a fost invenție totul. Zău c-a fost! Crede-mă! O minciună de la un cap la altul.
— Bine.
— Trebuie să mă crezi.
— Atunci, te cred.
— Am inventat eu totul.
— Bine.
S-a băgat și el în pat.
— Ai picioarele reci, a zis ea. Parcă ți le-ai udat.
— E rouă la greu. Vino-ncoace! i-a spus el. Când am citit biletul de la tine, mi s-a părut că mă goleam pe dinăuntru. Zău. Dacă pleci vreodată de-a binelea, să știi c-o să mă simt ca și cum pe dinăuntru n- aș mai avea nimic.

Vremea bună se prelungise. Pe străzi, în magazine, la oficiul poștal, oamenii se salutau între ei, spunându-și că vara venise, în sfârșit. Iarba de pe pajiști, chiar și bietele recolte năpăstuite își înălțaseră capetele. Bălțile se uscaseră, noroiul se transformase în praf. Bătea un vânt călduț, și toți aveau chef să facă iar diverse lucruri. Telefonul suna întruna. Lumea se interesa de plimbările peste câmpuri, de lecțiile de călărie. Taberele de vară se interesau și ele, după ce-și contramandaseră vizitele pe la muzee. Microbuzele își descărcau pe rând grupurile de copii nerăbdători. Caii se fuduleau de-a lungul gardurilor, scăpați de pleduri.
Clark reușise, în fine, să pună mâna pe o bucată de material suficient de mare, la un preț bun. Își petrecuse în întregime prima zi de după Ziua Fugii (așa-i spuneau de-acum escapadei cu autocarul

făcute de Carla) instalând acoperitoarea pentru țarcul de antrenament.
Câteva zile, în timp ce-și vedea fiecare de propriile corvezi, el și Carla își făceau semne cu mâna unul altuia. Dacă se-ntâmpla să treacă pe lângă el și nu era nimeni altcineva prin jur, Carla

se aventura și-i săruta umărul prin bumbacul subțire al cămășii de vară.
— Dacă mai încerci vreodată să fugi de lângă mine, îți pun pielea pe băț, îi spusese el, iar ea întrebase:
— Ai vrea, nu?
— Ce anume?
— Să-mi pui pielea pe băț.
— Să știi că da.
Era mai binedispus acum, irezistibil, ca pe vremea când îl cunoscuse.
Peste tot erau păsări. Mierle cu aripile roșii, măcăleandri, o pereche de turturele care cântau în zorii zilei. Stoluri întregi de ciori, pescărușI în misiuni de recunoaștere dinspre lac și ulii mari care stăteau pe crengile unui stejar uscat din liziera pădurii, la o jumătate de milă depărtare. La început, nu făceau decât să stea cocoțați acolo, uscându-și aripile voluminoase, înălțându-se din când în când pentru câte un zbor de probă sau numai bătând aerul puțin, apoi liniștindu-se, ca să lase vântul cald și soarele să-și facă treaba. După o zi, două, își reveniseră și zburau tot mai sus, dând roată și coborând în picaj, dispărând undeva dincolo de pădure și întorcându-se apoi să se odihnească pe crengile aceluiași copac dezgolit.
Proprietara iepei Lizzie – Joy Tucker – și-a făcut și ea din nou apariția, bronzată și prietenoasă. Pur și simplu se săturase de-atâta ploaie și-și petrecuse vacanța hălăduind prin Munții Stâncoși. Acum se întorsese.
— Perfectă potriveală în materie de vreme, i-a spus Clark.
El și Joy Tucker au ajuns în scurt timp să glumească, de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat.
— Lizzie pare a fi în formă bună, a zis ea. Dar prietena ei cea mică unde e? Cum o chema… Flora?
— Nu mai e, a zis Clark. Poate c-a luat-o și ea spre Munții Stâncoși.
— O mulțime de capre sălbatice sunt pe-acolo. Cu niște coarne fantastice.
— Am auzit și eu.

Timp de vreo trei sau patru zile, au fost efectiv mult prea ocupați ca să se ducă până la marginea drumului, să se uite în cutia de scrisori. Când a deschis-o, totuși, Carla s-a întors de-acolo cu factura de telefon, cu o promisiune că puteau să câștige un milion de dolari dacă se abonau la o revistă oarecare și cu scrisoarea doamnei Jamieson.

Draga mea Carla,
M-am tot gândit la evenimentele (mai degrabă dramatice) din ultimele zile și mă trezesc vorbind singură, dar de fapt cu tine, atât de des, încât am ajuns la concluzia că trebuie să-ți vorbesc, deși cel mai bun lucru pe care-l pot face acum este să-ți scriu o scrisoare. Și nu-ți face griji – nu-i nevoie să-mi răspunzi.

Doamna Jamieson spunea mai departe că se temea că intervenise prea mult în viața ei, a Carlei, și că făcuse greșeala de a considera, cine știe cum, că fericirea și libertatea ei, a Carlei, erau unul și același lucru. N-o interesa nimic altceva decât fericirea Carlei și-și dădea seama, după toate cele întâmplate, că ea, Carla, trebuia să și-o găsească – fericirea – în propria căsnicie. Nu putea spera decât că fuga ei de-acasă și emoțiile turbulente care o cuprinseseră avuseseră darul să-i scoată la suprafață adevăratele sentimente și, poate, o recunoaștere la soțul ei a sentimentelor lui adevărate față de ea, de Carla.
Spunea c-ar fi înțeles foarte bine dacă pe viitor Carla și-ar fi dorit s- o evite și c-ar fi fost oricând recunoscătoare pentru eventuala prezență a Carlei în viața ei într-o perioadă atât de dificilă.

Cel mai straniu și mai încântător lucru din tot acest șir de întâmplări mi se pare a fi reapariția Florei. Ba chiar pare a fi mai degrabă un miracol. Unde fusese în tot acel timp și de ce își propusese tocmai în momentul acela să-și facă reapariția? Sunt convinsă că soțul tău ți l-a povestit. Stăteam de vorbă în ușa verandei, și eu – fiind cu fața spre exterior – am fost cea dintâi care a zărit o formă albă pogorându-se asupra noastră parcă din noaptea însăși. Sigur c-a fost vorba de efectul ceții de la suprafața pământului. Dar a fost cu adevărat

înspăimântător. Cred c-am țipat cât am putut de tare. Nu mai avusesem niciodată în viață un așa sentiment că asistam la o vrajă, în adevăratul sens al cuvântului. Presupun c-ar trebui să fiu cinstită și să spun că mi- a fost frică. Eram acolo doi adulți înfrigurați și dintr-odată, din toiul ceții, se ivește micuța Flora. Trebuie să existe o semnificație specială în toată această poveste.

Știu, desigur, că Flora este un animăluț obișnuit și că și-a petrecut, mai mult ca sigur, timpul cât a fugit de-acasă încercând să se lase inseminată. Într-un anume sens, întoarcerea ei n-are absolut nimic de-a face cu viețile noastre, ale oamenilor. Și totuși, reapariția ei în chiar acel moment și-a lăsat o amprentă adâncă și asupra soțului tău, și asupra mea. Când doi oameni, despărțiți de ostilitate, se văd amândoi în același timp induși în eroare – ba nu, înfricoșați – de una și-aceeași arătare, există o legătură care se formează deodată între ei, și se trezesc, de fapt, uniți într-un mod neașteptat. Uniți în umanitatea lor – iată singurul mod în care pot descrie ce s-a întâmplat. Ne-am despărțit aproape prieteni. Așa încât Flora își are locul ei ca înger pozitiv în viața mea și, poate, și în viața soțului tău și a ta.
Cu cele mai bune gânduri, Sylvia Jamieson

Carla nici n-a terminat bine de citit scrisoarea, c-a și mototolit-o în pumn. Pe urmă i-a dat foc în chiuvetă. Flăcările s-au înălțat amenințător, așa c-a dat drumul la robinet, apoi a cules mâzga neagră dezgustătoare și a aruncat-o în closet, așa cum ar fi trebuit să procedeze din prima clipă.
Tot restul acelei zile, și-a găsit câte ceva de făcut, și-n ziua următoare, și-n cea de după. În tot acest timp, a trebuit să conducă două grupuri peste coclauri, a trebuit să facă lecții cu copii, când individual, când în echipă. Noaptea, când Clark o lua în brațe – la cât de ocupat era de-acum, nu mai era niciodată prea obosit, niciodată arțăgos –, nu-i venea greu deloc să se arate cooperantă.

Era ca și cum ar fi avut un ghimpe ucigător înfipt în plămâni, dar pe care, dacă respira cu grijă, era perfect capabilă să nu-l simtă. Și totuși, din când în când, îi venea să tragă aer adânc în piept, și
ghimpele era tot acolo.

*

Sylvia își închiriase un apartament în orașul colegiului la care preda. Nu-și scosese casa la vânzare – cel puțin, în fața casei nu era nici un anunț. Leon Jamieson primise un premiu oarecare postum. Se scrisese despre asta în ziare. De astă dată, însă, nu se pomenea nimic de bani.

Pe măsură ce treceau zilele splendide și uscate ale toamnei – un

anotimp încurajator și profitabil –, Carla descoperea că se obișnuise cu gândul acela înțepător înfipt în ea. Nu mai era nici chiar atât de înțepător – de fapt, n-o mai lua prin surprindere. Și era stăpânită acum de o idee aproape seducătoare, o ispită care stătea întruna la pândă.
Nu trebuia decât să ridice ochii, decât să se uite într-o direcție sau alta, ca să știe încotro ar fi putut pleca. O plimbare de seară, după ce-și terminase treburile pe ziua respectivă. Până la liziera pădurii, la copacul dezgolit pe care-și făceau veacul ereții.
Și mai erau și oscioarele mizere din iarbă. Tigva cu câteva rămășițe de piele însângerată prinse de ea. O tigvă pe care o putea ține într-o singură palmă făcută căuș. Toată cunoașterea într-o mână.
Sau poate nu. Acolo nu era nimic.
Alte lucruri s-ar fi putut întâmpla. Clark ar fi putut s-o gonească pe Flora. Sau s-o urce în bena camionetei, să meargă o distanță oarecare și să-i dea drumul cine știe unde. S-o ducă înapoi în

locul de unde o luaseră. Ca să n-o aibă în preajmă, să le aducă aminte.
Ar fi putut fi liberă.
Zilele au trecut și, totuși, Carla nu s-a îndreptat spre locul acela. A
reușit să reziste ispitei.

1 În orig inal, joc de cuvinte intraductibil, bazat pe sonoritatea asemănătoare a celor două denumiri: Hy and Robert Buckley's Building Supply și Highway Robbers' Buggery Supply.
2 Lizzie Andrew Borden (1860–1927) a fost acuzată, judecată, dar achitată în procesul de asasinare cu o secure a tatălui și a mamei sale vitreg e, în orașul Fall River din Massachusetts, în 1892.
3 În orig inal, joc de cuvinte imposibil de tradus: I will be all write în loc de I will be all right („O să-mi fie foarte bine"), de vreme ce nu există, în limba română, cuvinte care să fie scrise diferit, dar pronunțate foarte asemănător. Varianta de față încearcă să reconstituie măcar spiritul erorii făcute de Carla.
4 The Gypsy Rover, titlul unei balade compuse de cantautorul irlandez Leo Mag uire în anii

1950.

5 Dorothy Mae Ann Wordsworth (1771–1855), autoare de poeme și jurnale, sora poetului romantic eng lez William Wordsworth (1770–1850).

OCAZIE

La jumătatea lunii iunie, în 1965, semestrul s-a încheiat la Torrance House. Juliet nu a primit un post permanent – profesoara pe care a înlocuit-o s-a făcut bine – și de-acum poate să pornească spre casă. Dar și-a pus în gând să facă un mic ocol, după cum îl definește ea însăși. Un mic ocol, ca să-și vadă un prieten care locuiește mai sus pe coastă.
Cam cu o lună în urmă, s-a dus împreună cu o altă profesoară – Juanita, singura membră a corpului didactic mai apropiată de vârsta ei și singura ei prietenă –, să vadă o reluare a unui film intitulat Hiroshima, dragostea mea6. Juanita îi mărturisea după aceea că și ea, precum femeia din film, era îndrăgostită de un bărbat însurat – de tatăl unei eleve. Juliet i-a povestit că trecuse și ea printr-o situație oarecum asemănătoare, dar că nu lăsase lucrurile să meargă mai departe, din cauza condiției tragice în care se afla soția bărbatului. Soția respectivă era cu desăvârșire invalidă – mai mult sau mai puțin o legumă. Juanita i-a spus că ea și-ar fi dorit ca nevasta iubitului ei să fie o legumă, dar că nu era – dimpotrivă, era viguroasă, puternică, și-ar fi putut s-o facă pe ea, pe Juanita, să fie dată afară.
Ei, și la scurtă vreme după aceea, de parcă ar fi fost chemată de toate aceste minciuni sau minciunele nedemne, a sosit o scrisoare. Plicul arăta ponosit, ca și cum ar fi fost păstrat câtva timp în cine știe ce buzunar, și avea scris pe el doar atât: „Juliet (profesoară), Torrance House, Strada Mark nr. 1482, Vancouver, C.B.7”. Juliet a fost chemată de directoare, care i-a dat scrisoarea, spunându-i:
— Presupun că e pentru dumneata. Curios că nu e trecut numele de familie, dar adresa e corectă. Cine ți-a scris a căutat-o, probabil.

Dragă Juliet, uitasem la ce școală mi-ai spus că predai, numai că zilele trecute mi-am adus aminte brusc, așa încât mi s-a părut a fi un semn că era cazul să-ți scriu. Sper că ești și acum tot acolo, pentru c-ar trebui să fie o slujbă al naibii de rea ca să renunți înainte de sfârșitul semestrului, și, oricum, nu mi-ai lăsat imaginea unei persoane care să renunțe.
Cum îți place vremea de pe coasta noastră de vest? Dacă ți se pare cumva că plouă foarte mult la Vancouver, atunci închipuie-ți de două ori mai mult, fiindcă de asta avem noi parte aici.

De multe ori mă gândesc la tine, cum te uitai în sus la stelele de pe car cer. Vezi și tu c-am scris „car” în loc de „cer”, e noapte și-ar fi trebuit să fiu deja în pat.

Ann este cam tot așa cum o știi. Când m-am întors din călătorie, mi s-a părut că starea ei se deteriorase foarte mult, dar asta pentru că am avut ocazia să văd așa, dintr-odată, cât de mult a decăzut în ultimii doi sau trei ani. Nu-mi dădeam seama de regresul ei când o vedeam în fiecare zi.
Nu cred că ți-am spus, m-am oprit la Regina, să-l văd pe fiul meu, care s-a făcut acum de unsprezece ani. Locuiește acolo cu mama lui. Am observat și la el o mare schimbare.
Mă bucur c-am reușit, în fine, să-mi aduc aminte cum se chema școala, dar mă și tem la fel de mult că nu mai știu care era numele tău de familie. Îți trimit chiar și așa scrisoarea de față și sper să-mi revină în minte și numele.
Adesea mă gândesc la tine. Adesea mă gândesc la tine.
Adesea mă gândesc la tine. Sfooor!

Autocarul o duce pe Juliet din centrul Vancouverului până la Golful Potcoavei – Horseshoe Bay8 – și de acolo pe un feribot. Pe urmă, peste o peninsulă, apoi pe un alt feribot, după care iar peste o porțiune continentală și tot așa până la orașul unde locuiește bărbatul care i-a scris acele rânduri. Golful Balenei – Whale Bay. Și cât de repede – nici n-ajunsese bine la Golful Potcoavei – se trece de la zona urbană la sălbăticie! Tot semestrul care s-a încheiat, Juliet a locuit printre pajiștile și grădinile din Kerrisdale, de unde munții de pe țărmul dinspre nord se văd ca o imensă cortină de fundal ori de câte ori e vreme senină. Și curțile caselor de-acolo erau la fel. O lux urianță căutată – rododendron, laur, oleandru, liliac. Dar nici nu ajungi până la Golful Potcoavei, că adevărata pădure, nu pădurea de parc natural, își intră în drepturi. Și de-acolo înainte – apă și stânci, copaci întunecați, mușchi întins peste tot. Din când în când, foarte rar, câte un fir de fum care iese din coșul unei cabane umede și dărăpănate, având curtea plină de lemne de foc, stive de cherestea și de pneuri, mașini și piese

componente ale altor mașini, biciclete stricate sau chiar utilizabile, jucării – toate obiectele care trebuie să stea sub cerul liber când oamenilor le lipsesc pivnițele sau garajele.
Orașele în care oprește autocarul nu sunt câtuși de puțin localități organizate. În unele locuri, câteva case identice – locuințe de serviciu – sunt construite unele lângă altele, dar cele mai multe sunt precum

casele din pădure, fiecare în mijlocul propriei curți întinse și aglomerate, ca și cum ar fi fost ridicate numai întâmplător în așa fel, încât din pragul uneia să le poți vedea pe celelalte. Străzile nu sunt nici măcar pavate, în afară de șoseaua care trece pe-acolo, iar trotuare nu ex istă. Nici clădiri mari și solide, care să găzduiască oficii poștale sau birouri municipale, nici vreun centru comercial multicolor, făcut pentru a ieși în evidență. Nu ex istă monumente care să evoce războiul, nici țâșnitori de la care să bei apă, nici părculețe plantate cu flori. Uneori mai e câte un hotel, care arată ca o simplă cârciumă. Uneori mai e câte o școală modernă sau vreun spital – decente, dar joase și simple ca niște hambare.
Și, la un moment dat – mai precis, pe al doilea feribot –, Juliet începe să simtă niște îndoieli în privința întregii povești, care-i întorc stomacul pe dos.
Adesea mă gândesc la tine. Adesea mă gândesc la tine.
Ăsta-i genul de lucru pe care oamenii îl spun ori ca să te încurajeze, ori dintr-o vagă dorință de a te ține agățat.
Dar trebuie să ex iste un hotel, sau măcar o cabană turistică, la Golful Balenei. O să se ducă să stea acolo. Geamantanul cel mare și l-a lăsat la școală, urmând să-l recupereze mai târziu. N-are decât geanta de voiaj atârnată de umăr, așa că n-o s-o bage nimeni în seamă. O să stea o noapte. Să-i dea telefon, eventual.
Și ce să-i spună?
Că din întâmplare a trecut pe-acolo, în drum spre locuința unei prietene la care venise în vizită. Prietena ei Juanita, de la școală, a cărei casă de vacanță este… unde? Juanita, cu cabana ei din pădure, este o femeie neînfricată și aventuroasă (absolut

diferită de Juanita cea reală, care aproape niciodată nu coboară de pe tocurile cui). Iar cabana ei s-a dovedit a fi situată nu departe de Golful Balenei, doar ceva mai spre sud. Acum, că vizita la Juanita și la cabana Juanitei s-a încheiat, ea, Juliet, s-a gândit – chiar s-a gândit – că, dacă tot era prin apropiere de... s-a gândit c-ar putea să... dacă tot...

Stânci, copaci, apă, zăpadă. Toate acestea, continuu redistribuite, erau elementele scenei în urmă cu șase luni, văzute pe fereastra unui tren, în dimineața unei zile dintre Crăciun și Anul Nou. Stâncile erau mari, uneori colțuroase, alteori netede ca niște bolovani de râu, de un

cenușiu-închis, dacă nu chiar negre. Copacii erau, în cea mai mare parte, dintre cei veșnic verzi: pini, molizi, cedri. Molizii – molizi negri – aveau ceva ca niște copăcei suplimentari, niște ei înșiși în miniatură, cocoțați chiar în vârfuri. Copacii, alții decât din specii veșnic verzi, erau ca niște fuse dezgolite – să fi fost plopi, sau zade, sau arini. Unii aveau trunchiuri pătate. Zăpada stătea sub formă de cușme groase pe vârfurile stâncilor sau ca un strat de tencuială pe partea copacilor care era ex pusă vânturilor. Pe suprafețele multor lacuri, mai mari sau mai mici, dar toate înghețate, se întindea ca un strat fin și neted. Apa se mai vedea lipsită de gheață numai din când în când, la câte un torent sumbru și îngust.
Juliet ținea în poală o carte deschisă, dar nu citea din ea. Nu-și dezlipea ochii de la ceea ce trecea în fugă prin fața ferestrei vagonului. Era singură pe o canapea dublă, și mai era o canapea dublă goală, față- n față cu a ei. În spațiul acela i se făcuse cușeta și dormise peste noapte. Conductorul avea de lucru în vagonul ei de dormit la momentul respectiv, desfăcând cușetele aranjate pentru noapte. În unele locuri, încă mai atârnau până la podea învelitorile de culoare verde-închis, cu fermoarele trase. Stăruiau mirosul acelui material, ca de foaie de cort și poate un vag miros de ținute de noapte și de toaletă. O răbufnire de aer proaspăt de iarnă se simțea ori de câte ori

cineva deschidea vreuna dintre ușile aflate la fiecare capăt al vagonului. Ultimii pasageri se duceau să ia micul dejun, alții se întorceau de- acolo.
Se vedeau, în zăpadă, urme – urme de animale mici, ca niște șiraguri de mărgele, care făceau zigzaguri și apoi dispăreau.
Juliet avea douăzeci și unu de ani și era deja posesoarea unei licențe și a unui masterat în limbi clasice. Lucra la teza de doctorat, dar făcuse o pauză ca să predea latina la o școală privată de fete din Vancouver. Nu avea pregătire didactică, dar faptul că un post rămăsese vacant pe neașteptate, la jumătatea anului școlar, determinase conducerea școlii s-o angajeze pe ea. Probabil că nimeni altcineva nu răspunsese anunțului. Salariul era mai mic decât ar fi fost dispus orice profesor calificat să accepte. Dar Juliet se bucurase că putea câștiga niște bani, indiferent câți ar fi fost, după toți acei ani de burse școlare meschine.
Era o fată înaltă, cu pielea deschisă la culoare și oase subțiri, cu părul de un șaten-deschis, care nici măcar dacă și-l dădea cu fix ativ nu

păstra și el un stil mai înfoiat. Arăta ca o școlăriță ageră. Își ținea capul drept în sus, avea o bărbie frumos rotunjită, gura lată și buzele subțiri, nasul cârn, ochii luminoși, plus o frunte adesea cuprinsă de roșeața efortului sau a considerației. Profesorii ei se declarau încântați de ea – în zilele acelea, erau recunoscători față de oricine s-ar fi îndreptat spre limbile vechi, cu atât mai mult cu cât era și o persoană atât de dăruită
–, dar în egală măsură erau și îngrijorați. Problema era tocmai că aveau de-a face cu o fată. Dacă se mărita – ceea ce s-ar fi putut întâmpla, fiindcă nu era deloc urâtă pentru o fată bursieră –, avea să-și irosească toată munca, și pe-a lor; iar, dacă nu se mărita, probabil c-ar fi devenit deprimată și izolată, ratând orice promovare în favoarea bărbaților (care aveau mai mare nevoie să avanseze, fiindcă trebuia să-și întrețină familiile). Iar ea n-ar fi fost capabilă să-și argumenteze opțiunea stranie care erau limbile clasice, să accepte modul în care cei

din jur ar fi privit-o ca lucrând într-un domeniu nesemnificativ, searbăd, să respingă toate acestea așa cum ar fi putut un bărbat. Opțiunile curioase erau, pur și simplu, mai ușor de făcut pentru bărbați, căci cei mai mulți își găseau oricum femei doritoare să se mărite cu ei. Varianta inversă nu era, însă, valabilă.
Când i se oferise postul de profesoară, o îndemnaseră cu toții să pună mâna pe el. Bravo ție! Să ieși puțin în lume. Să vezi cum este și-n viața reală.
Juliet se obișnuise cu genul acesta de sfaturi, deși era dezamăgită când le auzea din partea unor bărbați care nici nu arătau, nici nu vorbeau ca și când ei înșiși ar fi ars de nerăbdare să se ia de piept cu lumea reală. În orașul unde crescuse, inteligența de felul celei pe care o dovedea ea nu era mai bine văzută decât ar fi fost, de pildă, un șchiopătat sau chiar un al șaselea deget la mână, iar oamenii se întrecuseră să-i sublinieze neajunsurile pe care cu siguranță i le-ar fi adus – cum n-ar fi fost ea în stare să folosească o mașină de cusut, sau să împacheteze frumos ceva, sau măcar să observe că i se vedea juponul. Întrebarea era ce avea să se aleagă de ea.
Prin asta trecuseră și mama și tatăl ei, care altfel se mândreau cu ea. Mama voia s-o știe plăcută de toți ceilalți, motiv pentru care o îndemnase să învețe să patineze și să cânte la pian. Ea făcuse și una, și alta, dar nu fiindcă ar fi vrut și nici bine. Tatăl ei voia doar s-o vadă integrându-se. Trebuie să te integrezi, îi spunea, fiindcă altfel cei din jur îți vor face viața un iad. (Fără să țină seama de faptul că el, și mai

ales mama ei, nu se integraseră nici ei prea bine, și nu erau deloc nefericiți. Poate că se-ndoia numai că ea, Juliet, ar fi putut fi așa de norocoasă ca ei.)
Asta și fac, îi spusese Juliet când venise vremea să plece la colegiu. La Facultatea de Limbi Clasice mă integrez. Și mă simt perfect acolo.
Dar iată că primise același mesaj din partea profesorilor ei, care păruseră c-o prețuiau și că se mândreau cu ea. Jovialitatea nu

reușea să le mascheze preocuparea. Ieși în lume, îi spuneau. De parcă locul în care s-ar fi aflat până atunci era niciunde.
Și totuși, era fericită acolo, în tren.
„Taiga”, își spunea în minte. Nu știa dacă acela era termenul corect pentru ce-i defila prin fața ochilor. Poate că-și făcea o impresie anume despre sine, c-ar fi fost o tânără dintr-un roman rusesc, pornită în călătorie printr-un peisaj necunoscut, palpitant și terifiant, în care noaptea urlau lupii și unde ea urma să-și înfrunte soarta. Nu-i păsa că respectiva soartă – ca într-un roman rusesc – avea să se dovedească mai mult ca sigur plictisitoare, sau tragică, sau și una, și alta.
Oricum, problema nu era soarta ei personală. Ce-o atrăgea – de fapt, ce-o încânta – era tocmai acea indiferență, repetitivitatea, nepăsarea și disprețul față de armonie pe care le dovedea suprafața învălmășită a scutului precambrian9.
Cu colțul ochiului, a zărit mai întâi o umbră. Apoi s-a ivit un crac de pantalon.
— E ocupat locul ăsta?
Bineînțeles că nu era. Ce-ar fi putut răspunde?
Mocasini cu ciucurași, pantaloni largi cafenii, o jachetă în carouri cafenii și maro, cu linii subțiri castanii, cămașă bleumarin, cravată castanie cu pistrui albaștri și aurii. Toate noi-nouțe – cu excepția încălțărilor – și parcă puțin prea mari, ca și cum trupul dinăuntru intrase cumva la apă de când fuseseră cumpărate.
Era un bărbat probabil trecut de cincizeci de ani, cu șuvițe de păr șaten-auriu lipite de-a latul scalpului. (Nu se poate să le fi avut vopsite, nu? Cine și-ar vopsi un păr atât de rar?) Sprâncenele, în schimb, erau mai închise la culoare, bătând în roșcat, țepoase și stufoase. Pielea de pe față era plină de cocoloașe, îngroșată, cum e laptele covăsit la suprafață.
Dacă era urât? Sigur că da. Era urât, numai că tot așa erau, în opinia ei, mulți, foarte mulți bărbați de vârsta lui sau apropiată. N-ar

mai fi spus, după aceea, că era peste măsură de urât.

Omul și-a ridicat sprâncenele, a căscat mari ochii apoși, deschiși la culoare, ca și cum ar fi vrut să-și proiecteze asupra ei convivialitatea. S-a instalat față-n față cu ea și a zis:
— N-aveți multe de văzut afară.
— Nu, a zis ea, coborându-și privirile spre carte.
— Ei, a continuat el, de parcă lucrurile ar fi avansat în direcția dorită. Și, mergeți departe?
— La Vancouver.
— Și eu. De-a latul țării, de la un cap la altul. Măcar s-o vedeți pe toată, dacă tot sunteți aici, nu-i așa?
— Îhî…
Dar el a insistat:
— Și dumneavoastră tot la Toronto v-ați urcat?
— Da.
— La Toronto e casa mea. Toată viața numai acolo am locuit. Și dumneavoastră, tot la Toronto locuiți?
— Nu, a zis Juliet și și-a coborât iar ochii spre carte, străduindu-se din răsputeri să prelungească pauza de tăcere.
Dar ceva – din educația ei, din stinghereala ei, Dumnezeu știe, poate din mila pe care o resimțea – s-a dovedit prea puternic și a făcut- o să pronunțe numele orașului ei de baștină, apoi să i-l situeze, precizându-i distanțele până la diverse orașe mai mari și poziția față de lacul Huron, Golful Georgian.
— Am o verișoară la Collingwood. Frumoasă parte de țară, pe- acolo. Am fost în vizită pe la ea și familia ei de mai multe ori. Călătoriți singură? La fel ca mine?
Își tot muta mâinile una peste alta, una peste alta.
— Da.
„Nu mai vreau”, se gândea ea. „Nu mai vreau.”
— Acum e pentru prima oară când plec într-o călătorie lungă de tot. Drum, nu glumă, să-l faci de unul singur.
Juliet nu i-a răspuns nimic.
— V-am văzut stând cu cartea pe genunchi, singură-singurică, și m- am gândit: poate că-i singură și are mult de mers, așa că de ce n-am putea schimba o vorbă ca doi vechi amici?
Auzind acele cuvinte, „vechi amici”, pe Juliet a cuprins-o un fel de vârtej rece. A înțeles că omul nu încerca s-o agațe. Unul dintre

lucrurile demoralizatoare care i se întâmplau câteodată era că bărbați mai degrabă stângaci, singuri, deloc arătoși îi făceau niște avansuri fruste, presupunând că ea nu putea să se afle decât în aceeași barcă în care se aflau ei. Dar iată unul care nu asta făcea. O prietenă își dorea, nu o iubită. Voia să-și facă o „amică".

Juliet știa despre ea însăși că multora putea să le pară ex centrică și solitară – așa cum și era, într-un anume sens. Dar, o mare parte din viața ei de până atunci, trăise și ex perien ța de a se simți înconjurată de oameni care voiau să-i consume în întregime atenția, și timpul, și sufletul. Iar ea, de obicei, le îngăduia.

Fii disponibilă, fii prietenoasă (mai ales dacă nu ești genul simpatic) – asta învățai, ca fată, într-un oraș mic și într-un internat de fete. Fii îndatoritoare cu oricine vrea să te secătuiască, deși nu știe mai nimic despre cine ești.

S-a uitat drept în ochii bărbatului din fața ei, fără să-i zâmbească. El a văzut cât de hotărâtă era, și pe față i s-a citit, pentru o clipă, o stare de panică.

— Aveți o carte bun-acolo? Despre ce-i vorba-n ea?

N-avea de gând să-i spună că despre Grecia antică era vorba în carte și despre atașamentul deloc de neglijat al grecilor față de irațional. Nu se ducea să predea limba greacă, dar avea să predea, totuși, un curs intitulat „Gândirea greacă", așa încât îl recitea pe Dodds10, ca să culeagă de la el vreo idee. I-a răspuns:

— Chiar aș vrea să citesc. Prefer să mă duc în compartimentul de observație11.

Și s-a ridicat și-a plecat, gândindu-se că n-ar fi trebuit să-i spună unde anume se ducea, fiindcă el ar fi putut să se țină după ea, cerându- și scuze și luând-o de la capăt cu toată vorbăria. Plus că era frig în compartimentul de observație, și-acum îi părea rău că nu-și luase cu ea și puloverul. Dar nici vorbă să se întoarcă după el.

Vederea panoramică din compartimentul de observație, situat în vagonul de la capătul trenului, i s-a părut mai puțin satisfăcătoare decât vederea de la fereastra vagonului-cușetă.

Acum era și trenul însuși, pe care-l avea în față și care-i obtura o parte din peisaj.
Poate că problema era, de fapt, că i se făcuse frig, așa cum bănuise că avea să se întâmple. Și mai era și tulburată. Rău, însă, nu-i părea. Un moment dacă mai stătea, și el precis i-ar fi întins o mână lipicioasă – în mintea ei, nu putea fi decât ori lipicioasă, ori uscată și cornoasă –, ar fi

întrebat-o de nume, și ea s-ar fi trezit prinsă-n colivie. Fusese prima victorie de felul ăsta care-i reușise vreodată, și asta împotriva celui mai demn de milă, mai trist adversar. Parcă-l auzea de-acolo cum scrâșnea între dinți cuvintele „vechi amici”. Scuză și obrăznicie. Scuza, obiceiul lui. Iar obrăznicia, rezultat al cine știe cărei speranțe sau hotărâri de a sparge gheața propriei singurătăți, al stării de înfometare prin care trecea.
Fusese un lucru necesar, deși nu-i venise ușor, nu-i venise deloc ușor. Ba chiar fusese o victorie și mai mare, da, cu siguranță, să-i pună piciorul în prag unuia care se afla într-o asemenea stare. Era o victorie și mai mare decât dacă individul ar fi fost genul șmecher și plin de el. Dar o vreme tot avea să se simtă oarecum nefericită.
Numai două persoane mai erau în compartimentul de observație. Două femei mai în vârstă decât ea, fiecare așezată de una singură. Când a văzut un ditamai lupul traversând suprafața înzăpezită, neatinsă, a unui mic lac înghețat, Juliet a fost convinsă că și ele îl văzuseră. Dar nici una, nici alta n-au rupt tăcerea, iar asta ei i-a făcut mare plăcere. Lupul n-a băgat în seamă trenul, nici n-a șovăit, nici n-a grăbit pasul. Avea blana lungă, argintie, bătând spre alb. O fi crezut că asta-l făcea invizibil?
În timp ce ea se uita după lup, în vagon sosise un alt pasager, un bărbat care s-a instalat pe locul aflat față-n față cu al ei, peste culoar. Și el avea o carte. A mai venit un cuplu de bătrânei – femeia, măruntă și energică, bărbatul, voluminos și împiedicat, respirând greoi și sacadat.
— Cam frig aici, a zis el, după ce s-au așezat amândoi.
— Vrei să mă duc să-ți aduc haina?

— Nu te deranja!
— Nu-i nici un deranj.
— Mi-e bine și-așa.
După o clipă de tăcere, femeia a zis:
— Da' știu că se vede frumos de-aici, la care el nu i-a răspuns, iar ea, totuși, a insistat: Se vede totul, de jur-împrejur.
— Ce-o fi de văzut?
— Stai să trecem printre munți. Să vezi aia priveliște! Ți-a plăcut micul dejun?
— Ouăle erau apoase.
— Știu, a zis femeia, compătimindu-l. Mă gândeam că mai bine mă duceam peste ei la bucătărie și le făceam eu.

— Cambuză. Aici îi zice cambuză.
— Credeam că numai pe bărci îi zice așa.
Juliet și bărbatul de peste culoar și-au ridicat ochii în același moment, fiecare din cartea lui, și privirile li s-au întâlnit cu o calmă reținere a oricărei ex presii. Ex act în acea secundă sau două, trenul a încetinit, apoi s-a oprit, și amândoi și le-au îndreptat, privirile, în altă parte.
Ajunseseră la o mică așezare din mijlocul pădurii. De o parte se afla gara, vopsită într-un roșu-închis, iar de cealaltă parte, câteva case zugrăvite în aceeași culoare. Locuințe sau barăci pentru lucrătorii de la calea ferată. S-a făcut și un anunț: că trenul staționa timp de zece minute.
Peronul gării fusese curățat de zăpadă, iar Juliet, uitându-se în lungul trenului, a văzut câteva persoane care coborâseră ca să-și dezmorțească picioarele. I-ar fi plăcut să facă și ea câțiva pași, dar nu fără o haină groasă.
Bărbatul de peste culoar s-a ridicat de pe scaun și a coborât cele câteva trepte fără să arunce nici măcar o privire în jur. Niște uși s-au deschis undeva mai jos, lăsând să pătrundă înăuntru, pe furiș, un curent de aer înghețat. Bărbatul mai în vârstă a vrut să știe ce căutau acolo și cum se numea locul respectiv, dacă tot opriseră. Soția lui s-a dus la capătul vagonului și a încercat să vadă cum se numea gara, dar n-a reușit.

Juliet citea despre menade. Ritualurile se desfășurau noaptea, în miezul iernii, afirma Dodds. Femeile urcau până în vârful muntelui Parnas și, când fuseseră, la un moment dat, izolate de o furtună de zăpadă, trebuise trimisă după ele o echipă de salvatori. Viitoarele menade fuseseră aduse înapoi de pe munte cu veșmintele țepene ca niște scânduri, după ce acceptaseră, în toată frenezia lor, să fie salvate. Părea să fie o atitudine mai degrabă contemporană, s-a gândit Juliet, și care prezenta într-o lumină modernă comportamentul ex altat al celebrantelor. Oare și elevele ei aveau să vadă lucrurile în același fel? Puțin probabil. Mai curând aveau să fie pornite împotriva oricărei distracții posibile, oricărei implicări, așa cum erau elevii în general. Iar cele care n-ar fi fost montate în sensul ăsta, precis că n-ar fi vrut să se dea de gol.
A răsunat apoi chemarea către pasageri să urce în tren, curentul de aer proaspăt a fost întrerupt, vagonul a făcut mișcări șovăitoare de

urnire din loc. Juliet și-a ridicat ochii din carte ca să privească și a văzut, la o distanță oarecare, în față, cum locomotiva dispărea după o curbă.
Și, pe urmă, o hurducătură sau o zvâcnitură, care în orice caz a părut să se propage pe toată lungimea trenului. Acolo, sus, a dat impresia că vagonul se legăna. Și a urmat oprirea bruscă.
Toată lumea s-a gândit că trenul avea să pornească din nou, așa că nimeni n-a scos o vorbă. A tăcut chiar și soțul nemulțumit. Minutele au trecut. Ușile s-au deschis și s-au închis. Voci de bărbați care strigau și un sentiment de frică și agitație care se răspândea. În compartimentul-club, care se afla chiar dedesubt, vorbea o voce autoritară – poate a conductorului. Însă era imposibil să auzi ce spunea.
Juliet s-a ridicat și s-a dus la capătul dinainte al vagonului, uitându- se pe deasupra tuturor vagoanelor din față. A văzut câteva siluete alergând prin zăpadă.
Una dintre femeile singure a venit și s-a oprit lângă ea.

— Simțeam eu că urma să se-ntâmple ceva, i-a spus femeia. Încă de-acolo, de unde am oprit, de-acolo am simțit. Nu voiam să mai plecăm de-acolo, fiindcă mă gândeam eu c-o să se-ntâmple ceva.
Cealaltă femeie singură a venit și s-a oprit în spatele amândurora.
— Nu s-a-ntâmplat nimic, a zis ea. O fi căzut vreo creangă peste șine.
— Au chestia aia care merge înaintea trenului, a zis prima femeie. Într-adins merge în față, ca să descopere la timp lucruri de-astea, cum ar fi o creangă prăbușită peste linii.
— Poate că tocmai ce-a căzut.
Ambele femei vorbeau cu același accent de nordul Angliei și fără politețea unor persoane străine una de alta sau care ar fi fost doar cunoștințe. Acum, dacă s-a uitat mai atent la ele, Juliet și-a dat seama că erau, probabil, surori, deși una dintre ele avea o față mai tânără și mai latră. Așa, deci, călătoreau împreună, dar stăteau separat. Poate că se certaseră.
Conductorul a început să urce treptele către compartimentul de observație. Când mai avea jumătate din ele, s-a întors și a zis:
— Nu s-a-ntâmplat nimic de care să vă faceți griji, oameni buni, s- ar părea c-am lovit un obstacol aflat pe linie. Ne cerem scuze pentru întârziere și vom pleca din nou de îndată ce se va putea, dar e posibil și

să rămânem aici o vreme. Însoțitorul de tren îmi spune că veți găsi cafea gratuită peste câteva minute, aici, jos.
Juliet a luat-o pe scări după el. De cum se ridicase de pe scaun, realizase că și ea avea o problemă și că trebuia neapărat să se întoarcă la locul ei și la geanta de voiaj, indiferent dacă bărbatul de care fugise mai era sau nu acolo. Pe măsură ce parcurgea vagoanele, dădea peste alte persoane care se mișcau de colo-colo. Unii se lipeau de ferestrele de pe o parte a trenului, alții se opriseră între vagoane, ca și cum ar fi așteptat ca ușile să se deschidă. Juliet nu avea timp să pună întrebări, dar a aflat de la cei pe lângă care se strecura că era posibil să fi fost vorba de un urs, de un elan sau de o vacă. La care lumea

se mira: ce să caute o vacă tocmai acolo, în tufărișuri, sau de ce nu hiberna ursul în toiul iernii, sau te pomenești c-o fi fost vreun bețivan care adormise tocmai peste șine.
În vagonul-restaurant, lumea stătea la mese, de pe care fuseseră strânse toate fețele de masă albe. Cu toții își beau cafeaua gratuită.
Nu stătea nimeni pe scaunul ei, nici pe celălalt, din față. Juliet și-a smuls geanta de voiaj, cu care s-a îndreptat în grabă spre „Doamne". Sângerarea lunară era năpasta vieții pentru ea. Ba chiar i se întâmplase, uneori, s-o împiedice să susțină lucrări scrise importante, cele de câte trei ore, pentru că nu puteai să părăsești sala ca să te primenești.
Chinuită de bufeuri, de crampe, simțindu-se puțin amețită și îngrețoșată, s-a prăbușit pe colacul vasului de toaletă, și-a scos vata îmbibată, a înfășurat-o în hârtie igienică și a depus-o în containerul furnizat special. Apoi s-a ridicat și și-a pus o alta, pe care a scos-o din geantă. A văzut că apa și urina din vasul de toaletă erau stacojii de sângele ei. A dus mâna către butonul de tras apa, dar a văzut chiar în fața ochilor ei un avertisment de a nu o trage, dacă trenul nu se află în mișcare. Asta însemna, bineînțeles, dacă trenul era oprit în gară sau în apropierea ei, unde evacuarea toaletei s-ar fi făcut de față cu niște oameni care ar fi putut asista la ea – lucru absolut dezagreabil. Unde se aflau ei, însă, putea să-și asume riscul.
Dar nici n-a dus bine mâna iarăși la buton, că s-au făcut auzite niște voci în apropiere, nu în tren, ci în afara ferestrei din geam sablat a toaletei. Să fi fost niște lucrători de la calea ferată, care treceau pe- acolo.
Putea s-aștepte până când trenul s-ar fi pus în mișcare, dar cine

putea ști cât mai dura? Și ce-ar fi făcut dacă mai voia cineva cu disperare să intre? A decis că tot ce putea face era să coboare capacul și să iasă.
S-a întors la locul inițial. În fața ei, un copil de vreo patru sau cinci ani mâzgălea cu creionul paginile unei cărți de colorat. Mama lui a intrat în vorbă cu Juliet în privința cafelei gratuite.

— O fi ea gratuită, dar se pare că trebuie să te duci să ți-o iei singur, a zis ea. Sunteți amabilă s-aveți grijă de el până mă duc eu s-o iau?
— Nu vreau să stau cu ea, s-a opus copilul, fără să ridice ochii de la ce făcea.
— Mă duc eu, a zis Juliet.
Dar, în momentul acela, un ospătar a intrat în vagon cu căruciorul de cafea.
— Ia uitați! Nu trebuia să mă plâng primul lucru, a zis mama copilului. Ați auzit că era vorba de un m-o-r-t?
Juliet a dat din cap că nu.
— Nici măcar nu avea palton pe el. Cineva l-a văzut coborând și luând-o înainte pe linie, dar nu și-a dat nimeni seama de ceea ce făcea. Probabil că s-a dus până după curbă, ca să nu-l vadă mecanicul decât atunci când era deja prea târziu.
Cu câteva locuri mai în față, pe partea culoarului pe care stătea mama, un bărbat a zis:
— Uite-i că se-ntorc, și câteva persoane s-au ridicat de pe partea pe care stătea Juliet și s-au aplecat să vadă și ele. S-a ridicat și copilul și și- a lipit fața de geam. Maică-sa l-a obligat să stea jos.
— Tu coloreaz-acolo! Uite ce măzgăleală ai făcut, cum ai trecut peste linii! După care s-a întors către Juliet și a zis: Nu pot să mă uit. Nu suport să mă uit la lucruri de-astea.
Juliet, în schimb, s-a ridicat și s-a uitat. A văzut un grup de câțiva bărbați care mergeau cu pași apăsați înapoi către gară. Unii își scoseseră paltoanele, stivuite acum peste targa pe care o cărau alții, tot dintre ei.
— Nu se vede nimic, i-a spus un bărbat de lângă ea unei femei care nu se ridicase. L-au acoperit complet.
Nu toți bărbații care porniseră înapoi spre gară cu capetele plecate erau lucrători de la calea ferată. Juliet l-a recunoscut pe cel care stătuse peste culoar de ea în compartimentul de observație.
După vreo alte zece sau cincisprezece minute, în fine, trenul s-a

repus în mișcare. Când a trecut de curbă, nu se vedea sânge nici pe o parte, nici pe cealaltă a vagonului. În schimb, era o porțiune în care zăpada era călcată în picioare și un troian fusese ridicat cu lopata. Bărbatul care stătuse lângă Juliet s-a ridicat din nou. A zis:
— Aici s-a-ntâmplat, bănuiesc.
Apoi s-a mai uitat puțin, ca să vadă ce și cum ar mai fi fost de văzut, după care s-a întors și s-a așezat la locul lui. Trenul, însă, în loc să ia viteză, ca să recupereze timpul pierdut, părea să meargă și mai încet decât mersese înainte. Poate din respect, poate cu teamă față de ce-ar mai fi putut să-l aștepte în față, după următoarea curbă. Ospătarul-șef a trecut prin vagon, anunțând seria întâi a mesei de prânz, iar mama și copilul s-au ridicat de îndată și au luat-o după el. S-a format o procesiune, și Juliet n-a putut să nu audă cum o femeie care trecea pe lângă ea zicea:
— Serios?!
Femeia cu care vorbea îi spunea cu jumătate de glas:
— Asta mi-a spus ea. Apa plină de sânge. Probabil c-a țâșnit înăuntru când a trecut trenul peste el…
— Taci, nu spune!

Ceva mai târziu, după ce procesiunea se sfârșise și prima serie își lua deja prânzul, bărbatul acela a trecut prin vagon – cel din compartimentul de observație, pe care Juliet îl văzuse și afară, mergând prin zăpadă.
S-a ridicat și a luat-o grăbită pe urmele lui. În spațiul întunecat și rece dintre vagoane, chiar în momentul în care el împingea ușa greoaie din față, ea l-a abordat:
— Iertați-mă. Trebuie să vă întreb ceva.
Spațiul a părut a se umple brusc de zgomot, de zdroncănitul roților grele pe șine.
— Ce anume?
— Sunteți doctor? L-ați văzut pe omul care a…
— Nu sunt doctor. Nu-i nici un doctor în tren. Dar am o anumită ex perienț ă medicală.
— Câți ani avea?
Bărbatul s-a uitat la ea cu o privire calmă și răbdătoare, plus o anumită neplăcere.

— Greu de spus. Nu era tânăr.

— Purta o cămașă albastră? Avea părul blonziu spre șaten? Bărbatul a scuturat din cap, dar nu ca să-i răspundă ei la întrebare,
ci ca s-o refuze, întrebarea.
— Era vreun cunoscut al dumneavoastră? a întrebat-o el. Dacă da, trebuie să-i spuneți conductorului cine era.
— Nu-l cunoșteam.
— Iertați-mă, atunci, a zis el și a deschis ușa, lăsând-o pe Juliet unde era.
Sigur că da. Se gândise că era și ea dezgustător de curioasă, ca mulți alții.
„Apa plină de sânge.” Asta era dezgustător, dacă preferați.
N-ar fi putut să-i povestească nimănui vreodată ce greșeală se făcuse, ce ironie morbidă ieșise de-aici. Lumea s-ar fi gândit că era ex traordinar de crudă și de lipsită de inimă dacă vorbea despre asta, indiferent cu cine. Și ceea ce se găsea la unul dintre capetele neînțelegerii – trupul sfârtecat al sinucigașului – n-ar fi părut, dac-ar fi povestit despre el, mai scârbos și mai înfricoșător decât sângele ei menstrual.
Să nu vorbească niciodată cu nimeni despre asta. (De fapt, a vorbit cu cineva după mai mulți ani – cu o anume Christa, o femeie al cărei nume deocamdată nu-l cunoștea.)
Și totuși, ar fi vrut foarte tare să spună măcar ceva cuiva. Și-a scos carnetul de însemnări și a început să le scrie o scrisoare părinților ei, pe una dintre paginile cu liniatură.

N-am ajuns încă la provincia Manitoba, și majoritatea pasagerilor s-au tot plâns că peisajul e mai degrabă monoton, dar nu pot pretinde c- au plecat într-o călătorie lipsită de incidente dramatice. Azi-dimineață ne-am oprit într-o biată așezare uitată de Dumnezeu, din pădurile nordului, unde totul era vopsit în acel Roșu Mohorât al Căilor Ferate. Eu stăteam la coada trenului, în compartimentul de observație, și muream de frig, pentru că sus, acolo, se zgârcesc să dea căldură (probabil în ideea că splendoarea peisajului îți va

distrage atenția de la lipsa de confort), și-mi era mult prea lene să mă târăsc până la locul meu și să- mi iau puloverul. Oprirea aceea a durat vreo zece sau cincisprezece minute, după care am luat-o iarăși din loc și am văzut cum locomotiva dispărea după o curbă aflată mai în față, și-apoi, brusc, a urmat un fel de Sinistră Bufnitură…

Și ea, și tatăl ei, și mama ei își făcuseră întotdeauna o datorie de onoare din a veni cu povești antrenante în familie. Asta necesita o subtilă ajustare nu numai a faptelor, ci și a poziției fiecăruia dintre ei în lume. Cel puțin așa descoperise Juliet pe vremea când lumea ei era școala. Făcuse din sine însăși un observator cu o privire superioară, invulnerabilă. Iar acum, când era tot timpul plecată de acasă, postura respectivă devenise o problemă de obișnuință, aproape o îndatorire.
Dar, după ce a scris cuvintele „Sinistră Bufnitură”, și-a dat seama că nu mai era în stare să continue. Adică era incapabilă, în limbajul ei obișnuit, să meargă mai departe.
A încercat să se uite pe fereastră, dar peisajul, deși compus din aceleași elemente, se schimbase. La mai puțin de o sută de mile de unde opriseră, clima părea să fie ceva mai blândă. Lacurile erau doar tivite cu gheață, nu acoperite în întregime. Apa neagră, stâncile negre și ele sub norii iernatici, umpleau totul de o atmosferă sumbră. Juliet s-a plictisit să tot observe și a pus iarăși mâna pe Dodds, deschizând cartea la întâmplare, fiindcă, la urma urmei, o citise deja. La fiecare câteva pagini, s-ar fi zis că trăise un fel de orgie a subliniatului. Se simțea atrasă de pasajele respective, dar, citindu-le din nou, își dădea seama că lucrurile asupra cărora se năpustise cu atâta zel și satisfacție la un moment dat i se păreau acum obscure și creatoare de confuzii.

… ceea ce în viziunea parțială a celor vii apare ca fiind actul unui duh rău este perceput de intuiția mai vastă a celor morți drept un aspect al justiției cosmice…

A dat drumul din mâini cărții, a închis ochii și s-a văzut pe ea însăși mergând cu câțiva copii (elevi, poate?) pe suprafața unui lac. Oriunde ar fi pus piciorul oricare dintre ei, se ivea o crăpătură cu câte cinci laturi, toate armonios de asemănătoare și egale între ele, așa încât gheața s-a transformat într-o podea pavată cu dale. Copiii au întrebat-o cum se numeau acele dale de gheață, iar ea le-a răspuns foarte convinsă: „Pentametri iambici". Și-a dat seama de greșeală în același moment și a fost conștientă că numai cuvântul corect ar fi putut-o scăpa din situația în care singură se băgase, dar acela nu-i venea în minte.
S-a trezit și l-a văzut pe același bărbat stând față-n față cu ea –
bărbatul după care se ținuse și pe care-l bătuse la cap între vagoane.
— Erați adormită, a zis el, apoi a zâmbit ușor la ce zisese și a adăugat: Bineînțeles.
Adormise cu capul căzut în față, ca o babă, și avea un fir de salivă în colțul gurii. Plus că știa că trebuia să se ducă imediat la „Doamne", sperând că nu i se vedea nimic pe fustă. I-a spus și ea tot așa, „Iertați- mă" (cum îi spusese și el ultima oară când se întâlniseră), și-a luat geanta de voiaj, s-a ridicat și-a plecat, încercând, atâta cât îi stătea în puteri, să nu se grăbească prea tare.
Când s-a întors, după ce se spălase, se aranjase și se primenise, bărbatul era tot acolo. A intrat iar în vorbă cu ea, spunându-i că voia să-și ceară iertare.
— M-am gândit c-am fost nepoliticos cu dumneavoastră. Când m- ați întrebat...
— Da, i-a spus ea.
— Și-ați avut dreptate, a zis el. Cu felul în care l-ați descris.
Asta nu părea să fie vreo inițiativă din partea lui, ci mai curând o tranzacție directă și necesară. Dacă ea nu voia să stea de vorbă, atunci el putea foarte bine să se ridice și să plece, fără prea mare dezamăgire, de vreme ce tocmai făcuse ceea ce-și propusese.

Spre marea ei rușine, însă, pe Juliet au podidit-o lacrimile. Atât de neașteptată a fost reacția și pentru ea, încât n-a mai avut timp să se uite în altă parte.
— Vă rog, a zis el. Vă rog frumos…
Juliet a încuviințat, dând de câteva ori din cap în sus și-n jos, și-a tras nasul mai mult decât nefericită, apoi și l-a suflat în șervețelul pe care l-a găsit, în cele din urmă, în geanta de voiaj.
— Mi-a trecut, a zis ea, după care i-a povestit, pe un ton direct, ce se întâmplase.
Cum bărbatul acela se înclinase în fața ei și o întrebase dacă locul era ocupat, cum se așezase, cum ea se uitase pe fereastră și cum simțise că nu mai putea continua în felul ăsta, și-atunci încercase – ori se prefăcuse măcar – a-și citi cartea, cum el o întrebase de unde se urcase în tren, cum aflase unde locuia, cum tot căuta să prelungească discuția, până când ea se ridicase și-l abandonase acolo.
Singurul lucru pe care nu l-a dezvăluit a fost ex presia „vechi amici”. Avea o senzație, așa, că, dacă rostea cele două vorbe, ar fi podidit-o iarăși lacrimile.
— Oamenii se bagă în viața femeilor, a comentat el. Într-a bărbaților, mai puțin.

— Da. Într-adevăr.
— Li se pare că femeile sunt făcute să fie mai amabile.
— Dar nu voia decât să stea de vorbă cu cineva, i-a spus ea, trecând puțin de cealaltă parte a baricadei. Voia să stea de vorbă cu cineva mai tare decât nu voiam eu să stau de vorbă cu nimeni. Acum realizez asta. Și poate că nu par crudă. Nu par egoistă. Dar așa am fost.
A făcut o pauză, timp în care și-a luat iar în stăpânire nasul care-i curgea și ochii înlăcrimați. El a zis:
— Nu v-ați dorit niciodată să tratați pe cineva în felul acesta?
— Ba da. Numai că n-am făcut niciodată așa ceva. N-am mers așa departe. Și de ce m-am găsit să fac tocmai acum? Era și-atât de umil. Avea toate hainele noi pe el, pe care și le cumpărase, probabil, tocmai ca să plece în călătorie. Probabil că era deprimat și s-a gândit să plece într-o călătorie, a crezut că

este o metodă bună de a cunoaște oameni, de a-și face prieteni… Poate dac-ar fi mers mai puțin, a mai zis ea. Dar mi-a spus că mergea la Vancouver, și m-am și văzut pricopsită cu el. Atâtea zile!
— Da.
— Chiar așa riscam.
— Da.
— Deci…
— Mare ghinion! a zis bărbatul, încercând să zâmbească. Prima dată când vă faceți curaj să trimiteți pe cineva la plimbare, acel cineva se duce, de fapt, și se aruncă în fața trenului.
— Poate c-o fi fost picătura care i-a umplut paharul, a zis ea, simțindu-se oarecum atacată. O fi fost, de ce nu?
— Presupun că va trebui să fiți mai atentă pe viitor. Juliet și-a înălțat capul și s-a uitat țintă la el.
— Vreți să spuneți că ex agerez.
Apoi s-a întâmplat ceva la fel de brusc și de neașteptat ca și lacrimile dinainte. A început să-i tremure bărbia. Urma să izbucnească într-un râs necuviincios.
— Presupun că merg cam prea departe.
— Puțin, a zis el.
— Credeți că dramatizez?
— E ceva firesc.
— Dar credeți că e și greșit, a zis ea, ținându-și râsul în frâu. Credeți că sentimentul de vinovăție nu-i decât un răsfăț?

— Ce cred eu… a zis el. Cred că este ceva minor. Vi se vor întâmpla în viață lucruri – probabil că vi se vor întâmpla în viață lucruri – care vor face ca toate acestea să pară ceva minor. Alte lucruri, în legătură cu care veți avea ocazia să vă simțiți vinovată.
— Și totuși, nu se spune așa de fiecare dată? Unuia care-i mai tânăr? Cum se zice: „Las', că-ntr-o bună zi n-o să mai gândești așa! Stai să vezi!" De parcă n-ai fi îndreptățit la propriile sentimente profunde. N-ai fi capabil de ele.
— Sentimente… a zis bărbatul. Eu mă gândeam la ex perientă.

— Dar am impresia că spuneți că vinovăția nu folosește la nimic. Așa se spune, de obicei. Așa să fie?
— Dumneavoastră ce credeți?
Au tot stat și-au vorbit despre asta vreme îndelungată, fără ca vreunul să ridice vocea, dar atât de concentrați, încât lumea care mai trecea pe lângă ei părea mirată, ba chiar jignită, cum se simt oamenii uneori când aud fără să vrea dezbateri care li se par inutil de abstracte. Juliet și-a dat seama, după o vreme, că, deși argumenta – și destul de bine, în opinia ei – necesitatea unor sentimente oarecare de vinovăție deopotrivă în viața publică și în cea privată, ea însăși nu se mai simțea câtuși de puțin vinovată, pentru moment. S-ar fi putut spune chiar că se distra foarte bine.
Bărbatul a venit cu propunerea să meargă împreună în vagonul-restaurant, unde ar fi putut să bea o cafea. Odată ajunși acolo, Juliet a descoperit că-i era foame tare de tot, deși ora când se putea servi masa de prânz trecuse de mult. Covrigei și alune, atât se mai putea procura, și ea s-a înfipt în ele, îndopându-și gura în așa hal, încât conversația profundă, ușor competitivă, pe care o purtaseră până atunci n-a mai fost posibilă. Așa c-au vorbit despre ei înșiși. Bărbatul se numea Eric Porteous și locuia undeva la nord de Vancouver, pe coasta de vest, într-un loc numit Golful Balenei. Dar atunci nu se ducea direct acolo, își întrerupea călătoria la Regina, ca să viziteze niște persoane pe care nu le mai văzuse de mult. Era pescar, prindea creveți. Juliet l-a întrebat la ce se referea mai devreme, când îi spusese că avea ex perientă medicală, iar el a zis:
— A, nu-i cine știe ce. Am făcut niște studii medicale. Când ești în sălbăticie sau pe vreun vapor, ți se poate întâmpla orice. Ție sau celor cu care lucrezi.
Era căsătorit. Ann o chema pe soția lui.

În urmă cu opt ani, i-a povestit el, Ann suferise un accident de mașină. Stătuse câteva săptămâni în comă. Ieșise din acea comă, dar era și acum paralizată, neputând să meargă sau măcar să mănânce de una singură. Părea să știe cine era el și cine era femeia care avea grijă de ea – numai cu ajutorul acelei

femei reușise el s-o țină acasă –, dar încercările ei de-a vorbi sau măcar de-a pricepe ce și cum se întâmpla în jurul ei rămăseseră de domeniul trecutului.
Fuseseră la o petrecere. Ea nu mersese cu prea mare entuziasm, dar el, da, ținuse neapărat să meargă. Ei, și Ann luase decizia de-a merge pe jos pân-acasă de una singură, nefiind foarte fericită de unele lucruri întâmplate la petrecere.
Un grup de bețivani de la o altă petrecere dăduse cu mașina peste ea și o trântise la pământ. Niște adolescenți.
Norocul fusese că el și Ann nu aveau copii. Da, mare noroc!
— Le povestești oamenilor despre asta, și ei se simt obligați să spună: „Ce cumplit, ce tragedie!” Et cetera.
— Și le găsiți vreo vină? a întrebat Juliet, care fusese pe punctul de a spune și ea tot cam așa ceva.
Nu, i-a răspuns el. Numai că problema era mult mai complicată decât atât. Oare Ann simțea că fusese vorba de-o tragedie? Probabil că nu. Dar el? Sunt lucruri cu care te obișnuiești, iar acesta era un alt mod de viață. Atâta tot.

Tot ce avusese Juliet ca ex perienţă plăcută în materie de bărbați fusese în domeniul fanteziei. Una sau două stele de cinema, tenorul splendid – nu eroul viril și lipsit de suflet – dintr-o anume înregistrare veche cu Don Giovanni. Și Henric V, așa cum citise despre el în piesa lui Shakespeare și cum îl interpretase Laurence Olivier în film12.
Era ceva ridicol, demn de milă – dar cine trebuia să știe? În viața reală, avusese parte de umilințe și dezamăgiri, pe care se străduise de îndată să și le alunge din minte.
De pildă, ex perienţa de-a fi fost cu capul și umerii deasupra cârdului de alte fete nedorite de nimeni la petrecerile dansante din liceu, sau plictisită de moarte, dar căutând așa, în pripă, să se arate însufleţită la ieșirile din timpul colegiului cu băieți despre care nu prea putea spune că-i plăceau, după cum nici ei nu prea puteau spune c-o plăceau pe ea. Sau întâlnirea cu nepotul aflat în vizită al îndrumătorului de licență, din ultimul an, care se lăsase cu o deflorare

– nu i-ar fi putut spune viol, și ea fusese hotărâtă – noaptea târziu, direct pe jos, în parcul Willis.
Pe drumul înapoi spre casă, nepotul o informase că nu era genul lui. Și ea se simțise mult prea umilită ca să-i răspundă – sau măcar să fie conștientă, în acel moment – că el, de fapt, nu era genul ei.
Nu avusese niciodată fantezii despre un bărbat anume, unul real, și cu atât mai puțin în legătură cu vreunul dintre profesori. Bărbații mai în vârstă – din viața reală – i se păreau a fi oarecum insipizi.
Bărbatul ăsta, din fața ei, câți ani să fi avut? Era căsătorit deja de cel puțin opt ani – și eventual de încă doi sau trei. Ceea ce însemna că avea, probabil, vreo treizeci și cinci sau treizeci și șase. Avea părul negru și cârlionțat, puțin încărunțit pe la tâmple, fruntea înaltă și palidă, umerii puternici, deși puțin lăsați. Nu era aproape deloc mai înalt decât ea. Avea ochii depărtați, negri și vioi, dar și precauți. Bărbia rotundă, cu gropiță, agresivă.
I-a povestit despre viitoarea ei slujbă, i-a spus numele școlii – Torrance House („Pe cât puneți pariu că i se spune Casa Torturilor 13?") I-a spus și că nu era propriu-zis profesoară, dar că se mulțumiseră, cei de-acolo, să pună mâna pe oricine absolvise greaca și latina la colegiu. Aproape că nu se mai găsea nimeni.
— Și de ce le-ați făcut, limbile astea două?
— Ei, ca să fiu diferită, bănuiesc.
Pe urmă i-a spus ceea ce știa dintotdeauna că n-ar fi trebuit cu nici un chip să-i spună vreodată unui bărbat sau băiat, dacă nu voia să-l vadă pierzându-și imediat interesul față de ea.
— Și fiindcă-mi plac. Iubesc toate lucrurile-astea. Zău că da!
Cina și-au luat-o împreună – fiecare a băut câte un pahar de vin –, apoi s-au dus în compartimentul de observație, unde nu era nimeni altcineva, s-au așezat pe întuneric. Juliet își luase și puloverul cu ea de astă dată.
— Oamenii cred, probabil, că noaptea nu e nimic de văzut de aici, a zis el. Dar uitați-vă câte stele se pot vedea într-o noapte senină!
Într-adevăr, noaptea era senină. Nu se ivise luna – deocamdată, cel puțin –, și stelele păreau să formeze pâlcuri dense, care

mai palide, care mai strălucitoare. Iar el, ca toți cei care trăiseră și lucraseră pe bărci, cunoștea bine harta cerului. Carul Mare – atât s-a dovedit capabilă să localizeze Juliet.
— Uitați cum trebuie să faceți, i-a spus el. Plecați de la cele două

stele aflate la celălalt capăt al Carului Mare decât oiștea. Acelea vă sunt indicatoarele. Prelungiți linia care le unește, prelungiți-o în sus și veți găsi Steaua Polară.
Și-așa mai departe. I-a găsit Orionul, despre care i-a spus că era constelația principală din emisfera nordică, în timpul iernii. Și Steaua Câinelui, Sirius, în acel moment al anului cea mai strălucitoare de pe tot firmamentul nordic.
Pentru Juliet, era o plăcere să fie instruită, dar o plăcere la fel de mare când îi venea ei rândul să fie cea care instruia. Bărbatul cunoștea numele, dar istoria lor, nu.
Juliet i-a spus că Orion a fost orbit de Enopion, dar și-a recăpătat vederea uitându-se la soare.
— A fost orbit fiindcă era mult prea frumos, dar Hefaistos i-a sărit în ajutor. Pe urmă, a fost oricum ucis de Artemis, dar transformat în constelație. Se-ntâmpla de multe ori, când un personaj cu adevărat valoros dădea peste necazuri mari, să fie transformat în constelație. Unde-i Casiopeea?
— Se presupune c-ar fi o femeie care stă jos, i-a spus el, îndreptându-i atenția către un W mare, nu foarte ușor de observat.
— Și-aici, tot din cauza frumuseții s-a întâmplat, a zis ea.
— Era periculoasă frumusețea?
— Cred și eu. Casiopeea era soția regelui Etiopiei și mama Andromedei. Și ea s-a lăudat cu cât de frumoasă era și, ca pedeapsă, a fost ex ilată pe cer. Nu ex istă și-o Andromedă?
— Ba da, o galax ie. Ar trebui s-o puteți vedea în seara asta. E cel mai îndepărtat obiect care se poate vedea cu ochiul liber.
Nici măcar în timp ce-o ghida, spunându-i și arătându-i încotro să se uite pe cer, n-a atins-o. Bineînțeles că nu. Doar era însurat.
— Cine a fost Andromeda? s-a interesat el.

— A fost legată în lanțuri de o stâncă, dar a salvat-o Perseu.

*

Golful Balenei.
Un chei lung, un șir de bărci mari, o stație de benzină și magazin, totodată, în a cărui vitrină scrie că tot acolo sunt și stația de autocar, și oficiul poștal.
O mașină parcată lângă acest magazin are în fereastră un semn de tax i făcut de mână. Juliet a rămas nemișcată ex act în locul în care a

coborât din autocar. Autocarul pleacă mai departe. Șoferul de tax i apasă clax onul, apoi coboară și se apropie de ea.
— Numai dumneavoastră, zice. Unde vreți s-ajungeți?
Ea îl întreabă dacă ex istă vreun loc în care trag turiștii. Evident că n-are cum să fie vreun hotel.
— Nu știu dacă mai e cineva care să-nchirieze camere anul ăsta. Numai să-ntreb înăuntru. Nu cunoașteți pe nimeni pe-aici?
N-are ce face decât să-i pomenească numele lui Eric.
— A, sigur! zice omul cu un aer de ușurare. Haideți, urcați, vă ducem acolo cât ați zice pește. Îmi pare rău, dar mă tem că la veghe n- aveți cum să mai ajungeți.
La început, i se pare că șoferul a zis „veche”. Sau poate „verghe”? Se gândește, nu știe nici ea de ce, la concursurile de pescuit.
— Tristă poveste, comentează șoferul, așezându-se la volan. Și totuși, mai bine decât era nu se mai făcea ea niciodată.
A, „veghe” – priveghi. Ann. Soția.
— Dar nu-i nimic, zice el. Precis că mai sunt acolo unii care n-au plecat. Sigur ați ratat înmormântarea. Ieri a fost. Ceva monstruos! N- ați putut scăpa?
— Nu, zice sec Juliet.
— N-ar trebui să-i spun veghe, nu-i așa? Veghea-i ce se face înainte de înmormântare, nu? Da’ nu știu cum se zice la ce se face după. Și parcă nu-ți vine să-i spui petrecere, nu, ce

ziceți? Pot să vă reped pân- acolo, să v-arăt câte flori și omagii s-au strâns, bine?
În partea dinspre uscat a șoselei, cam după un sfert de milă de drum de țară denivelat, se află Cimitirul Unionist din Golful Balenei. Și- n apropierea gardului se-nalță o movilă de pământ, practic ea însăși îngropată în flori. Flori naturale ofilite, flori artificiale splendide, o cruce mică de lemn, cu numele și data. Fire de beteală răsucite, pe care le-a dus vântul peste tot prin cimitir. Șoferul îi atrage atenția la toate făgașele întretăiate, o amestecătură întreagă de roți de la nenumăratele mașini venite acolo în ajun.
— Jumătate din ei nici n-au văzut-o vreodată. În schimb, îl cunosc pe el, așa c-au ținut neapărat să vină. Eric – toată lumea-l cunoaște.
Se întorc, o iau înapoi cu mașina, dar nu chiar până la șoseaua mare. Juliet ar vrea să-i spună șoferului că s-a răzgândit, că nu vrea să mai vadă pe nimeni, că vrea să aștepte la magazin, să prindă autocarul care trece în direcția opusă. Ar putea să-i spună că într-adevăr a greșit

ziua, iar acum este așa de rușinată c-a ratat înmormântarea, încât nici nu se gândește să se mai arate la față.
Dar nu reușește să se mobilizeze. Iar el va bate toba, indiferent de ce i-ar spune ea.
Mașina merge pe drumuri laterale, înguste și întortocheate, pe dinaintea câtorva case. Ori de câte ori trec pe lângă o alee și n-o iau pe ea, Juliet are un sentiment de pedeapsă amânată.
— Ia uite, asta da surpriză! ex clamă șoferul, în timp ce cotește și-o ia pe una dintre alei. Unde au plecat cu toții? Erau vreo șase mașini când am trecut ultima dată pe-aici, acum vreo oră. Până și camioneta lui a dispărut. Gata cu tot circul – mă iertați, n-ar fi trebuit să spun așa ceva.
— Dacă nu e nimeni, zice brusc înviorată Juliet, pot foarte bine să merg înapoi în oraș.
— Ba este, nu vă faceți griji. Ailo cu siguranță este. Bicicleta ei, uitați-o acolo! Ați cunoscut-o pe Ailo? Știți, ea e cea care le-a ținut pe toate la un loc.

Șoferul a și coborât și-i deschide ei portiera. De îndată ce pune și Juliet piciorul jos din mașină, un câine mare și gălbui se apropie în salturi mari, lătrând. O femeie strigă de pe veranda casei.
— Așa, zi-i tare, Pet! îl îndeamnă șoferul de tax i pe câine, băgând în buzunar banii de cursă și urcându-se grăbit înapoi în mașină.
— Taci! Taci, Pet! Stai jos, îi strigă femeia. Nu vă face nimic rău. E și ea un pui, acolo.
O fi și ea un pui, Pet asta, se gândește Juliet, dar nu-nseamnă că nu e-n stare să te doboare. Și-acuma, încă un câine, mai mic și roșcat- maroniu, vine și ațâță și el toată gălăgia. Femeia coboară treptele, zbierând:
— Pet, Corky, potoliți-vă! Dacă li se pare că vă temeți de ei, o să se țină și mai tare scai.
În gura ei, „scai” sună mai degrabă a „zgai”.
— Nu mi-e teamă, strigă Juliet, dar se trage înapoi când botul câinelui cel mare ajunge să se frece de brațul ei.
— Veniți înăuntru, atunci! Ia mai tăceți, voi doi, că vă dau la cap! Ați încurcat ziua înmormântării?
Juliet scutură din cap, vrând să spună că-i pare rău. Se prezintă.
— Ei, asta e, păcat! Eu sunt Ailo. Dau mâna una cu cealaltă.

Ailo este o femeie înaltă, lată-n umeri, cu un corp zdravăn, dar nu flasc, și cu părul gălbui-albicios lăsat liber peste umeri. Are o voce puternică și apăsată, cu o producție bogată de sunete în gâtlej. Un accent german, olandez, poate scandinav?
— Mai bine luați loc aici, în bucătărie. Totul e dat peste cap. V-aduc niște cafea.
Bucătărie luminoasă – de la tavanul înalt, înclinat, cu un luminator în mijloc. Farfurii, pahare și cratițe stivuite peste tot. Pet și Corky se țin sfioși după Ailo până-n bucătărie și se-apucă de lins ce-o mai fi rămas în tava de friptură pe care ea le-a pus-o pe jos.
Dincolo de bucătărie, mai sus cu două trepte late, se întinde un fel de salon umbrit, cu aer cavernos și cu niște perne mari trântite direct pe podea.

Ailo apropie un scaun de masă.
— Stați jos, vă rog! Stați jos aici, să vă pun o cafea și ceva de mâncare.
— Mi-e foarte bine și fără, zice Juliet.
— Ba, cum nu? Cafeaua tocmai ce-am făcut-o. Eu mi-o beau pe-a mea în timp ce fac treabă. Și-au rămas atâtea lucruri de mâncat.
O servește pe Juliet, alături de cafea, și cu o bucată de tartă – la mijloc de un verde aprins, acoperită cu niște bezea cam pleoștită.
— Cu jeleu de limetă, zice, renunțând s-o mai laude. Poate că mai e bună… cred. Sau avem și de rubarbă – la care Juliet zice:
— Foarte bună.
— Atâta deranj, ce poate fi aici! Am făcut curățenie după priveghi, le-am pus pe toate-n ordine. A urmat înmormântarea. Și-acuma, după- nmormântare, trebuie să iau curățenia de la început.
În glasul ei se simte o nemulțumire fundamentală. Juliet se simte obligată să spună:
— După ce termin aici, pot să v-ajut.
— Nu. N-are nici un rost, zice Ailo. Știu ce-am de făcut.
Se mișcă de colo-colo nu foarte rapid, însă cu un aer hotărât și eficient. (Asemenea femei n-au niciodată nevoie de ajutorul tău. Își dau seama de ce ești în stare.) Trece la ștersul paharelor, farfuriilor și tacâmurilor și ce a șters așază în dulapuri și sertare. Pe urmă freacă tăvile și cratițele – inclusiv pe cea recuperată de la câini –, scufundându-le în apă caldă cu spumă, șterge suprafețele mesei și bufetelor, răsucind cârpele de vase ca pe niște gâturi de găină. Între

timp, vorbește cu Juliet, făcând pauze lungi.
— Sunteți prietenă cu Ann? O știți de mai înainte?
— Nu.
— Nu. Mă gândeam eu că nu. Sunteți prea tânără. Și-atunci, de ce să veniți la înmormântarea ei?
— N-am venit special, zice Juliet. N-am știut. Am venit, pur și simplu, în vizită.

Încearcă să spună lucrul acesta pe tonul c-ar fi fost un capriciu de- al ei, de parc-ar avea o mulțime de prieteni și-ar umbla de colo-colo, făcând vizite inopinate.
Cu o energie aparte, minunată și sfidătoare, Ailo freacă o cratiță, preferând să nu răspundă la așa ceva. O lasă pe Juliet să mai aștepte vreme de alte câteva cratițe, după care spune:
— Ați venit în vizită la Eric. Ați nimerit bine casa. Eric locuiește chiar aici.
— Dumneavoastră nu locuiți aici, nu-i așa? întreabă Juliet, ca și cum ar putea schimba subiectul în felul ăsta.
— Nu. Nu locuiesc aici. Locuiesc mai la vale, cu soțul meu.
Cuvântul „zoțul” poartă cu sine o întreagă pondere de mândrie și reproș.
Fără s-o mai întrebe, Ailo îi umple ceașca de cafea la loc, pe urmă și pe-a ei. Aduce și pentru ea însăși o bucată de tartă, cu un strat rozuliu în partea de jos și altul cremos deasupra.
— Șarlotă de rubarbă. Trebuie mâncată, că altfel se strică. Eu nu vreau, dar o mănânc oricum. Vreți să v-aduc și dumneavoastră?
— Nu. Mulțumesc.
— Așa, deci. Eric a plecat. Nu se mai întoarce-n seara asta. Nu cred, cel puțin. S-a dus acasă la Christa. Pe Christa o știți?
Juliet scutură imperceptibil din cap.
— Noi aici trăim în așa fel, că știm cu toții care sunt situațiile celorlalți. Le știm foarte bine. Nu știu cum este unde locuiți dumneavoastră. La Vancouver? (Juliet dă din cap că da.) Într-un oraș mare. Nu-i același lucru. Pentru ca Eric să fie atât de bun și să aibă grijă de nevasta lui, avea neapărat nevoie de ajutor, înțelegeți? Eu sunt una dintre cei care l-au ajutat.
Juliet pune o întrebare absolut nefericită:
— Dar nu sunteți plătită?
— Sigur că sunt plătită. Dar e mai mult decât o slujbă. Și de celălalt

ajutor din partea unei femei, are nevoie și de așa ceva. Mă-nțelegeți ce vă spun? Dar nu de la o femeie care are zoț, eu nu prefer așa ceva, nu-i frumos, așa încep scandalurile. Eric a fost

mai întâi cu Sandra, pe urmă ea s-a mutat, și-acum o are pe Christa. O vreme, nu foarte mult, a fost cu amândouă, și cu Christa, și cu Sandra – ele sunt prietene bune și totul a fost în regulă. Dar Sandra are copii, vrea să se mute lângă școli mai mari. Christa-i artistă. Face tot felul de lucruri cu lemne de-alea de se găsesc pe plajă. Cum le spune la lemnele-alea?
— Plutitoare, zice fără să vrea Juliet, pe care deziluzia și rușinea o paralizează.
— Așa, da. Le duce ea știe unde și cei de-acolo i le vând. Lucruri mari. Animale și păsări, dar nu reale. Nu reale?
— Nu realiste?
— Da, da. Ea n-are copii. Nu cred c-are de gând să se mute de-aici. Eric v-a spus asta? Mai vreți niște cafea? Mai este în crăticioară.
— Nu. Nu, mulțumesc. Nu, nu mi-a spus.
— Așa, bine. V-am spus eu acum. Dac-ați terminat, o să iau ceașca, s-o spăl.
Face un ocol și-mpunge cu pantoful câinele cel galben care stă pleoștit de partea cealaltă a frigiderului.
— Haide, scoală-te, puturoaso! Mai avem puțin și mergem acasă – după care spune către Juliet, în timp ce-și face de lucru la chiuvetă, cu spatele spre bucătăria propriu-zisă: Este un autocar înapoi spre Vancouver, care trece prin oraș la opt și zece. Puteți veni cu mine pân- acasă și, când se face ora, vă duce zoțul meu cu mașina. Puteți să mâncați cu noi. Eu merg pe bicicletă, dar merg încet, să puteți să țineți pasul. Nu-i departe.
Viitorul imediat pare atât de ferm bătut în cuie, că Juliet se ridică fără să se gândească nici măcar o clipă și se uită în jur după geanta ei de voiaj. Dar apoi se așază din nou, de astă dată pe un alt scaun. Această nouă perspectivă asupra bucătăriei pare să-i ofere și o soluție alternativă.
— Cred c-o să rămân aici, zice ea.
— Aici?
— N-am prea mult bagaj de cărat. Mă duc pe jos până la stația de autocar.
— Dar cum o să nimeriți de una singură? E o milă pân-acolo.
— Nu-i departe.

Juliet se întreabă, în mintea ei, cum e cu nimeritul, dar se gândește că tot ce trebuie să facă, la urma urmei, este să meargă la vale.
— Nu se-ntoarce, să știți, îi spune Ailo. Nu în seara asta.
— Nu contează.
Ailo ridică din umerii ei masivi și zice, cu un aer vag disprețuitor:
— Haide, Pet, ridică-te! Sus! Iar peste umăr întreabă: Corky rămâne aici. Cum o vreți, înăuntru sau afară?
— Cred c-afară.
— O s-o leg, atunci, ca să nu se ia după dumneavoastră. Poate că nu vrea nici ea să stea cu o străină.
Juliet nu zice nimic.
— Ușa se-ncuie când ieși. Vedeți? Așa că, dacă vreți să ieșiți și pe urmă să intrați înapoi, trebuie să apăsați pe ăsta. În schimb, când plecați, nu apăsați. Se-ncuie singură. M-ați înțeles?
— Da.
— Mai demult, nu ne mai oboseam să-ncuiem pe-aici, dar acuma sunt prea mulți străini.

După ce se uitaseră la stele, trenul oprise o vreme la Winnipeg. Coborâseră și se plimbaseră pe un vânt atât de rece, încât le venea greu să și respire, darămite să vorbească. După ce se urcaseră la loc în tren, se așezaseră în vagonul-restaurant, și el comandase coniac.
— Ne încălzește și v-adoarme, îi spusese.
El, unul, n-avea de gând să doarmă. Voia să rămână treaz până venea vremea să coboare la Regina, cândva spre dimineață.
Majoritatea cușetelor fuseseră deja pregătite pentru noapte, și învelitorile de culoare verde-închis îngustau culoarele, când el o condusese până la vagonul ei. Toate vagoanele purtau nume, iar al ei se chema Miramichi.
— Aici este, șoptise ea în spațiul dintre vagoane, când el întinsese deja mâna să-i deschidă ușa.
— Atunci, să ne luăm rămas-bun aici.
Își trăsese mâna și se postaseră amândoi pe picioare în așa fel, încât să reziste la zdruncinăturile trenului și el s-o poată săruta pe îndelete. Când terminase, nu-i dăduse drumul, ci o

ținuse în brațe și o mângâiase pe spate, apoi o sărutase pe toată fața.
Dar ea se desprinsese de el și-i spusese grăbită:
— Sunt virgină.

— Da, da – și el râsese, o sărutase pe ceafă, după care îi dăduse drumul și deschisese ușa din fața ei.
Parcurseseră amândoi culoarul până când ea își localizase cușeta. Se lipise de învelitoare și se întorsese, oarecum sperând ca el s-o mai sărute o dată, s-o atingă măcar, dar el se strecurase pe lângă ea de parcă s-ar fi încrucișat acolo numai din întâmplare.

Ce prostie, ce nenorocire! Se temuse, bineînțeles, că mâna cu care o mângâia s-ar fi dus și mai mult în jos și ar fi ajuns la nodul cu care-și fix ase vata de centură. Dac-ar fi fost și ea genul de fată care putea să-și pună tampoane, nu s-ar mai fi întâmplat așa ceva.
Și de ce „virgină”? Când stătuse și suportase toată acea neplăcere, în parcul Willis, tocmai ca să fie sigură că o asemenea condiție nu avea să mai fie niciodată un impediment? S-o fi gândit la ce avea să-i spună
– n-ar fi putut în ruptul capului să-i spună că era la ciclu – în eventualitatea că el ar fi sperat să ducă lucrurile mai departe. Și, chiar așa, cum ar fi putut să-și facă asemenea planuri? Cum? Unde? În cușeta ei, unde ar fi avut loc atât de puțin, și cu toți ceilalți pasageri mai mult ca sigur încă treji în jur? Sau acolo, în picioare, în spațiul acela precar dintre vagoane, legănându-se dintr-o parte într-alta, rezemați de-o ușă pe care oricine ar fi putut veni s-o deschidă?
Așa, de-acum, el putea povesti oricui că stătuse toată seara și ascultase o toantă de fată care se dădea mare cu toate cunoștințele ei de mitologie greacă, iar la final – când o sărutase și el, la spartul târgului, ca să-i ureze noapte bună și să scape odată –, aia se pusese pe țipat că era fată mare.

Nu i se păruse că el ar fi fost genul de bărbat care să facă așa ceva, să vorbească într-un asemenea fel, dar nici nu se putea reține să-și imagineze.
Rămăsese trează până târziu în noapte, dar adormise când trenul oprise la Regina.

Odată lăsată singură, Juliet ar putea cerceta casa în voia ei. Dar nu face câtuși de puțin așa ceva. Trec cel puțin douăzeci de minute până când simte c-a scăpat de prezența femeii pe nume Ailo. Nu-i vorba că s- ar teme să nu se întoarcă Ailo ca s-o verifice sau ca să ia ceva ce a uitat, pasămite. Ailo nu e genul de persoană care să uite cine știe ce, nici măcar la finalul unei zile obositoare. Și, dacă s-ar fi temut ca ea, Juliet,

să nu fure ceva, pur și simplu ar fi dat-o afară când a plecat.
Și totuși, este genul de femeie care să emită pretenții asupra spațiului, mai ales când e vorba de spațiul bucătăriei. Tot ce se află în raza ei vizuală vorbește, pentru Juliet, de preocuparea demonstrată de Ailo, plantele (or fi ierburi medicinale?) din ghivecele de la fereastră, tocătorul de lemn, linoleumul care lucește.
Și, când a izbutit și ea s-o dea la o parte pe Ailo – nu s-o scoată cu totul din bucătărie, dar s-o împingă măcar lângă frigiderul cel demodat, Juliet se confruntă cu Christa. Eric are o femeie. Bineînțeles că are. Christa. Juliet parc-o și vede – o Ailo mai tânără, mai seducătoare. Șolduri late, brațe puternice, păr lung – blond peste tot, fără fire albe –, sâni care i se bâțâie vizibil sub cămașa largă. Aceeași lipsă agresivă de șic – la Christa, în plus, și sex y. Aceeași plăcere de a molfăi vorbele în gură și de a le rosti ca și cum le-ar scuipa.
Îi vin în minte alte două femei. Briseis și Chryseis. Cele două partenere de nebunii ale lui Ahile și Agamemnon. Fiecare descrisă ca fiind „cu obrajii delicați”. Când profesorul a citit cuvântul de-acolo (Juliet nu și-l mai amintește acum), i s-a îmbujorat fruntea și parcă i-a venit să chicotească puțin, dar s-a abținut. Ea, Juliet, l-a disprețuit pentru momentul acela.

Și, dacă se dovedește a fi – Christa – o versiune mai dură, mai nordică, a celor două – Briseis-Chryseis –, ea, Juliet, va fi în stare să-l disprețuiască și pe Eric?
Dar cum va putea ști vreodată care e răspunsul, dacă iese din casă, o ia la vale spre șosea și se urcă în autocar?
Adevărul este că nici o clipă n-a intenționat să se urce în autocar. Așa i se pare acum. Odată scăpată de Ailo, îi vine mai ușor să-și descopere propriile intenții. În fine, se ridică de pe scaun și-și mai face cafea, pe care și-o toarnă într-o cană, și nu într-o ceașcă, așa cum i-o servise Ailo.
Este prea surescitată ca să-i fie foame, dar tot cercetează sticlele de pe bufet, probabil aduse de participanții la priveghi. Vișinată, șnaps de piersică, Tia Maria14, vermut dulce. Au desfăcut sticlele, dar conținuturile nu prea le-au plăcut. S-a băut serios din sticlele goale pe care le-a depozitat Ailo lângă ușă. Gin și whisky, bere și vin.
Își toarnă puțin Tia Maria în cafea, după care ia sticla cu ea și urcă treptele către salonul cel mare.
Este una dintre cele mai lungi zile din an. Dar copacii dimprejur,

speciile veșnic verzi, mari și stufoase, și arbuștii cu crengi roșii împiedică să pătrundă lumina soarelui, care se îndreaptă oricum spre apus. Luminatorul menține bucătăria luminoasă, în schimb ferestrele din salon par niște simple creneluri într-un perete, și întunecimea sporește văzând cu ochii. Podeaua e nefinisată – carpete vechi și ponosite aruncate peste pătratele de parchet –, iar camera în ansamblu este mobilată ciudat și parcă la întâmplare. În majoritate cu perne, care stau ici și colo direct pe podea, plus câteva perniță învelite într-o piele care s-a crăpat. Un fotoliu de piele uriaș, de genul celor care se lasă pe spate și au câte un suport pentru picioare. O canapea drapată cu o cuvertură din petice, autentică, dar jerpelită, un televizor vechi și niște rafturi simple de cărți, pe care nu se află cărți, ci numai teancuri de numere vechi din National Geographic, plus câteva reviste de navigație și câteva numere din Popular Mechanics.

Este limpede că Ailo și curățenia ei n-au mai ajuns și-n această cameră. Sunt urme de scrum acolo unde scrumierele au fost, probabil, răsturnate pe carpete. Și firimituri peste tot. Juliet se gândește c-ar putea să caute aspiratorul, presupunând că ex istă așa ceva, dar apoi își face socoteala că, și dacă ar izbuti să-l pună în funcțiune, cine știe ce întâmplare nefericită s-ar putea ivi – carpetele subțiri riscă să se răsucească și să fie prinse în mașinărie, de pildă. Așa că nu-i rămâne decât să se tolănească pe fotoliul de piele, turnându-și din sticla de Tia Maria pe măsură ce nivelul cafelei din cană coboară.
Nimic nu e propriu-zis pe placul ei pe această altă coastă. Copacii sunt prea mari și înghesuiți unii într-alții și n-au personalitate, luați individual – tot ce fac este să formeze o pădure. Munții sunt prea măreți și neverosimili, iar insulele care se ivesc din apele Strâmtorii Georgiene sunt prea insistent de pitorești. Casa în care se află, cu spațiile ei mari și tavanele înclinate, cu lemnăria ei nefinisată, e dezolantă și prea conștientă de sine.
Din când în când, mai latră câinele, dar nu a nerăbdare. Poate că vrea și el în casă, în compania cuiva. Dar Juliet n-a avut niciodată câine
– un câine în casă ar fi un martor, nu un companion, și ar face-o să se simtă nelalocul ei.
Poate că latră la cine știe ce căprioară care a venit în ex plorare, la vreun urs, la vreo pumă. Parc-a fost ceva în ziarele din Vancouver despre o pumă care a sfâșiat un copil – din câte ține minte, chiar aici, pe coasta de vest.

Cine ar vrea să trăiască într-un loc unde orice fărâmă de spațiu ex terior trebuie s-o împarți cu niște animale prădătoare ostile?
Kallipareos. „Cu obrajii delicați.” Și-a adus aminte. Cuvântul homeric parcă-i sclipește înaintea ochilor. Și nu numai atât: dintr- odată, e conștientă de tot vocabularul grecesc pe care-l știe, de tot ce pare să fi pus deoparte, ca într-o debara, timp de aproape șase luni. Pentru că n-a predat greaca, de-asta le-a pus deoparte.

Așa se-ntâmplă. Pui lucrurile deoparte o vreme și, la câtva timp o dată, cauți altceva în debara, și-ți aduci aminte și te gândești: „curând”. Și pe urmă, lucrurile alea devin ceva ce stă, pur și simplu, acolo, în debara, și alte lucruri se aglomerează în fața celor din debara, deasupra lor, și, până la urmă, nu te mai gândești deloc la ce e înăuntru.
La cele ce reprezentau comoara ta strălucită. Nu te mai gândești la ele. O pierdere la care nici nu te-ai fi putut gândi la un moment dat, și- acum abia dacă mai ții minte.
Așa se-ntâmplă.
Și, chiar dacă n-ar fi lucruri puse deoparte, chiar dacă ți-ai câștiga ex istența de pe urma lor, zi de zi? Juliet se gândește la profesorii mai în vârstă de la școală, la cât de puțin le pasă, celor mai mulți dintre ei, de ce și cum predau. Juanita, de pildă, care a optat pentru spaniolă fiindcă se potrivește numelui ei de botez (ea fiind irlandeză) și care vrea s-o vorbească bine, spaniola, ca să-i folosească în călătorii. Nu se poate spune că limba spaniolă ar fi comoara ei.
Puțini oameni, foarte puțini, au câte o comoară, și, dacă ai, fă bine și ține-te cu dinții de ea. Nu trebuie să te lași atras în cursă și să îngădui să-ți fie luată.
Lichiorul a funcționat într-un fel anume, în combinație cu cafeaua. De pe urma lor, Juliet se simte nepăsătoare, dar puternică. O fac să considere că Eric nici nu e chiar atât de important, la urma urmei. Este o persoană cu care ea, Juliet, s-ar putea distra. Ăsta-i cuvântul, să se distreze. Cum a făcut Afrodita cu Anchise. Și-apoi, într-o dimineață, o să-și ia tălpășița.
Deocamdată se ridică și se duce la baie, pe urmă se întoarce și se întinde pe canapea, trăgând cuvertura peste ea – mult prea obosită ca să remarce părul de Corky de pe ea sau mirosul de Corky.
Când se trezește, dimineața e-n toi, deși ceasul din bucătărie nu arată decât șase și douăzeci.

O doare capul. Găsește în baie o cutie de aspirină și ia două pastile. Își dă cu apă pe față, se piaptănă, se spală pe dinți cu

periuța pe care și- o ia din geanta de voiaj. Pe urmă își face o crăticioară proaspătă de cafea și mănâncă o felie de pâine de casă, fără să-și mai bată capul s-o prăjească ori s-o ungă cu unt. Se așază la masa din bucătărie. Lumina soarelui se strecoară printre copaci, lăsând urme de culoarea cuprului pe trunchiurile netede ale arbuștilor. Corky începe să latre și o ține tot într-un lătrat până când camioneta intră în curte și-o reduce la tăcere.

Juliet îl aude trântind portiera mașinii, îl aude vorbind cu câinele și se simte cuprinsă de groază. Ar vrea să se ascundă pe undeva (mai târziu va spune: „Aș fi fost în stare să mă bag sub masă", dar sigur că nu se pune problema să facă un gest atât de caraghios). Este ca în momentul acela de la școală când se anunță câștigătorul premiului. Doar că-i mult mai rău, pentru că aici nu are nici o speranță rezonabilă de care să se agațe. Și pentru că nu va mai avea niciodată în viață altă ocazie atât de... unică.

Ușa se deschide. Juliet nu se simte în stare să-și ridice privirile. Își ține pe genunchi amândouă mâinile, cu degetele încrucișate și încleștate.

— Ai venit, zice el.

Râde triumfător și admirativ, ca la cel mai spectaculos ex emplu de nerușinare și îndrăzneală. Când își desface larg brațele, e ca și cum o rafală de vânt ar fi pătruns în bucătărie și ar fi făcut-o pe Juliet să se uite-n sus.

Acum șase luni, habar n-avea de ex istența bărbatului din fața ei. Acum șase luni, celălalt bărbat, cel care a murit sub roțile trenului, încă mai trăia și poate că-și alegea hainele de purtat în călătoria pe care și-o pregătea.

— Ai venit.

Juliet își dă seama din vocea lui c-o cheamă. Se ridică, absolut amorțită, și vede că e mai în vârstă, mai solid și mai precipitat decât îl ținea ea minte. Îl vede apropiindu-se și se simte răscolită din vârful capului până-n picioare, copleșită de sentimentul ușurării, însuflețită de fericire. Cât de uimitor este! Cât de asemănător cu spaima!

Se dovedește că Eric n-a fost chiar atât de luat prin surprindere cum a pretins. Ailo i-a telefonat încă de cu o seară

înainte, l-a prevenit în legătură cu o fată ciudată pe nume Juliet și s-a oferit să verifice în

locul lui dacă fata s-a urcat în autocar. El s-a gândit că se cuvenea oarecum să-i dea ocazia chiar să se urce în autocar – să pună la încercare soarta, cum ar veni –, dar, când Ailo i-a telefonat iar și i-a spus că fata nu plecase, a rămas și el mirat de bucuria care l-a cuprins. Chiar și așa, nu s-a întors imediat acasă și nici nu i-a spus Christei, cu toate că știa că n-avea cum să nu-i spună, și-ncă foarte curând.
Toate acestea, Juliet le află una câte una, în săptămânile și lunile care urmează. Unele informații ajung la ea întâmplător, altele – ca rezultat al verificărilor ei imprudente.
Propria-i dezvăluire (cum că nu e virgină, de fapt) este considerată minoră.
Christa nu seamănă cu Ailo deloc. Nu are șolduri late, nici păr blond. Este o brunetă slabă, isteață și uneori bosumflată, care va deveni marea prietenă și principalul sprijin pentru Juliet în anii următori – chiar dacă nu va renunța niciodată pe deplin la obiceiul de- a o tachina parșiv, pâlpâire ironică a unei rivalități ascunse.

6 Film francez din 1959, în reg ia lui Alain Resnais (1922–2014).

7 Columbia Britanică.

8 Comunitate aflată la periferia părții de vest a metropolei Vancouver.

9 Sau Scut Canadian, sau P latou Laurentin, denumire dată unei vaste zone de roci vulcanice și metamorfice (scut g eolog ic) din era precambriană, care formează miezul g eolog ic străvechi al continentului nord-american.

10 Este vorba de cartea Grecii și iraționalul (The Greeks and the Irrational, 1951), a clasicistului irlandez E.R. Dodds (1893–1979).
11 Vag on etajat, cu ferestre mari la compartimentul de sus, care se pot întinde și pe o porțiune din tavan, folosite pentru turiști pe traseele pitorești.
12 Este vorba de filmul din 1944, reg izat de Sir Laurence Olivier (1907–1989) și în care acesta juca și rolul titular.
13 Joc de cuvinte în limba eng leză: Torrance și torments („tortúri”) se pronunță destul de asemănător.
14 Marcă de lichior de cafea jamaican.

CURÂND

Stau față-n față două profiluri. Unul este profilul unei juninci albe, pure, cu o ex presie deosebit de blândă și de tandră, celălalt – al unui bărbat cu fața verde, care nu-i nici tânăr, nici bătrân. Pare a fi un funcționar mărunt, eventual poștaș – poartă genul respectiv de șapcă. Are buzele palide și albul ochilor lucitor. O mână care este, probabil, a lui oferă, dinspre marginea de jos a tabloului, un copăcel sau poate o ramură ex uberantă, cu giuvaiere pe post de fructe.
În registrul de sus al tabloului sunt nori sumbri, iar sub ei, câteva căsuțe șubrede și o bisericuță ca de jucărie, cu crucea ei ca de jucărie, cocoțate pe suprafața curbată a pământului. În interiorul acestei curburi, un bărbat de mici dimensiuni (totuși, desenat la o scară mai mare decât cea a clădirilor) merge preocupat cu o coasă pe umeri, și o femeie, desenată și ea la aceeași scară, pare să-l aștepte. Numai că ea este suspendată cu capul în jos.
Mai sunt și alte lucruri. De ex emplu, o fată care mulge o vacă, în interiorul obrazului junincii.
Juliet s-a hotărât dintr-odată să cumpere această reproducere, cadou de Crăciun pentru părinții ei.

— Pentru că-mi aduce aminte de ei doi, i-a explicat ea Christei, prietena care a însoțit-o, de la Golful Balenei, ca să facă niște cumpărături.
Au intrat amândouă în magazinul de suvenire al Galeriei de Artă din Vancouver.
— Bărbatul verde și vaca? s-a distrat Christa. O să fie încântați.
Christa nu lua nimic în serios prima oară, trebuia să facă ea vreo glumă despre orice. Pe Juliet n-o deranja. Fiind însărcinată în trei luni cu bebelușul care avea să se numească Penelope, scăpase brusc de grețuri și, din acest motiv sau din cine știe ce altul, era cuprinsă uneori de euforie. Se gândea la mâncare tot timpul și nici nu avusese de gând să intre în magazinul de suvenire, pentru că tocmai ochise o braserie.
Îi plăcea totul în acel tablou, dar mai ales personajele mici și clădirile debile din partea de sus. Bărbatul cu coasa și femeia suspendată cu capul în jos.
S-a uitat să vadă titlul: Eu și satul. Avea sens, și-ncă unul splendid.
— Chagall. Îmi place Chagall, a zis Christa. Picasso a fost un ticălos. Atât de fericită era Juliet de ce găsise, încât nu mai putea fi și
atentă.

— Știi ce se povestește c-ar fi zis? Că Chagall e pentru vânzătoare, i- a spus Christa. Și? Care-i problema cu vânzătoarele? Chagall ar fi trebuit să spună și el că Picasso e pentru oamenii cu mutre ciudate.
— Adică mă face să mă gândesc la viețile lor, a zis Juliet. Nu știu de ce, dar așa mă face.
Îi povestise deja Christei câteva lucruri despre părinții ei – cum trăiau într-o izolare curioasă, dar nu nefericită, cu toate că tatăl ei era un profesor iubit la școala lui. În parte, erau rupți de restul lumii din cauza bolii de inimă a Sarei, mama ei, dar și prin faptul că erau abonați la reviste pe care nimeni altcineva din jurul lor nu le citea, că ascultau programele de la postul de radio național, pe care nimeni altcineva din jurul lor nu le asculta. Prin faptul că Sara își făcea singură hainele – uneori

prostește – după modelele din Vogue, în loc să și le ia de la Butterick15. Chiar și prin felul în care-și păstrau, într-o oarecare măsură, aerul de tinerețe, în loc să se lăbărțeze și să se gârbovească, așa cum se întâmpla cu părinții colegelor ei de la școală. Juliet i-l descrisese chiar pe Sam, tatăl ei, spunându-i că arăta ca ea – gât lung, bărbie ușor umflată, păr șaten-deschis și drept –, și pe Sara ca fiind o blondă palidă și firavă, o frumusețe subțirică și neglijentă.

Când Penelope avea un an și-o lună, Juliet a zburat cu ea la Toronto, pe urmă s-a urcat în tren. Asta era în 1969. A coborât la douăzeci și ceva de mile de orașul în care crescuse și unde locuiau și acum Sam și Sara. După toate aparențele, trenul nu mai oprea în orașul ei.
A fost dezamăgită când a coborât în acea gară necunoscută și n-a văzut, brusc, reapărând copacii, trotuarele și casele pe care le ținea ea minte – apoi, foarte curând, propria ei casă, a lui Sam și a Sarei, spațioasă, dar simplă, fără îndoială cu aceeași vopsea bășicată și scorojită, albă, în spatele arțarului roșu cu coroana lui generoasă.
Sam și Sara – în orașul acesta în care nu-i mai văzuse niciodată – îi zâmbeau anx ios, parcă intrați la apă.
Sara chiar a scos un țipăt scurt, ciudat, de parcă ar fi ciupit-o ceva. Câteva persoane de pe peronul gării au întors capetele.
Se pare că era vorba doar de emoție.
— Suntem lungă și scurtă, dar tot ne potrivim, a zis ea.
La început, Juliet n-a înțeles ce voia să spună. Apoi și-a dat seama – Sara purta o fustă neagră de in până peste genunchi și o jachetă

potrivită ca lungime. Gulerul și manșetele jachetei erau dintr-o pânză lucioasă de culoarea lămâii verzi, cu buline mici negre. Pe cap avea un turban din același material verde. Probabil că-și făcuse ea însăși costumația, dacă nu se dusese la vreun croitor să i-o facă. Culorile respective nu-i avantajau deloc pielea, care arăta de parcă s-ar fi așezat pe ea un praf de cretă foarte fin.

Juliet purta o rochie neagră, mini.
— Mă și întrebam ce-o să zici despre mine, așa neagră vara, că parc-aș fi în doliu, a început Sara. Și uite că și tu ești îmbrăcată la fel. Foarte șic arăți, eu sunt total în favoarea fustelor și rochiilor ăstora scurte.
— Și părul lung, a adăugat Sam. Ești o hipiotă desăvârșită – apoi s-a aplecat și s-a uitat în ochii fetiței: Bună, Penelope!
— Ce mai păpușică, a zis și Sara.
Și-a întins mâinile s-o ia în brațe – deși brațele care s-au ivit din mânecile ei arătau ca niște bețe mult prea firave ca să poată susține o asemenea povară. Nici n-a trebuit, de altfel, fiindcă Penelope, care deja se încordase toată la primele sunete ale vocii bunică-sii, acum a scâncit, și-a întors capul către Juliet și și-a ascuns fața în căușul gâtului ei.
— Chiar așa o sperietoare sunt? a întrebat râzând Sara.
O dată în plus, vocea ei a părut necontrolată, ba sărind pe culmi stridente, ba căzând înapoi, în tot cazul, întorcând capete în jur. Asta era ceva nou – deși poate că nu întru totul. Juliet rămăsese cu impresia că lumea întorcea mereu capul după mama ei, ori de câte ori o auzea vorbind sau râzând, numai că pe vremuri ar fi remarcat un acces de voioșie, ceva tipic de fetișcană și atrăgător (totuși, nici pe-atunci n-o aprecia chiar toată lumea, unii ar fi zis că întotdeauna căuta să atragă atenția celor din jur).
— E foarte obosită, a zis Juliet.
Sam i-a prezentat-o pe tânăra care se afla împreună cu ei și care stătuse până atunci la o distanță anume, ca și cum ar fi avut grijă să nu dea impresia că făcea parte din grupul lor. De altfel, Juliet nici nu se gândise c-ar fi făcut.
— Juliet, ți-o prezint pe Irene. Irene Avery.
Juliet i-a întins mâna cum a putut și ea, de vreme ce avea de ținut în același timp și fetița, și geanta cu scutece, iar când s-a văzut clar că Irene nu avea de gând să dea mâna cu ea – sau poate că nu-i observase

intenția –, s-a mulțumit să-i zâmbească. Nici zâmbetul nu i l-a întors Irene. A rămas absolut nemișcată, deși lăsa impresia c-ar fi vrut s-o ia la fugă.
— Bună, a zis Juliet.
— Mă bucur să te cunosc, i-a răspuns Irene cu o voce suficient de tare, dar inex presivă.
— Irene e zâna noastră cea bună, a intervenit Sara, și-atunci Irene a schițat o ex presie a feței: s-a încruntat puțin, vizibil stingherită.
Nu era la fel de înaltă ca Juliet – care era înaltă –, în schimb era mai lată în șolduri și umeri, cu brațe mai puternice și o bărbie care sugera duritate. Avea părul negru bogat și flex ibil, strâns la spate într-o coadă îndesată, sprâncenele negre stufoase și oarecum ostile și genul de piele care se bronzează ușor. Ochii, în schimb, erau verzi ori albaștri, de o culoare deschisă neașteptată pe fundalul acelei pieli, și greu de privit țintă, pentru că-i avea înfundați în orbite. Dar și pentru că-și ținea capul ușor coborât și fața răsucită într-o parte. Această prudență părea îndârjită și deliberată.
— Pentru o zână, muncește de se spetește, a opinat Sam, cu zâmbetul său strategic de larg.
Acum, bineînțeles, Juliet și-a reamintit că-n scrisori îi pomeneau de o femeie anume, care se mutase cu ei și-i ajuta, fiindcă pe Sara o părăseau puterile într-un ritm galopant. Dar ea, una, se gândise la cineva mult mai în vârstă. Irene cu siguranță că n-avea cum să fie mai mare decât ea.
Mașina era unul și același Pontiac pe care Sam îl cumpărase la mâna a doua cu vreo zece ani în urmă. Vopseaua originală, albastră, se mai vedea ici și colo în fâșii, dar în rest pălise către cenușiu, iar efectele sării cu care se dădea iarna pe șosele se vedeau în franjurii de rugină de pe muchii.
— Bătrâna iapă sură, a comentat Sara, care aproape că rămăsese fără suflu după cei câțiva pași pe care-i făcuse de la peronul gării până la mașină.
— Nu v-a lăsat, a zis Juliet pe un ton admirativ, cum s-ar fi putut crede că așteptau de la ea.
Uitase că așa-i spuneau mașinii și că ea însăși născocise porecla.

— A, niciodată n-o să ne lase, a făgăduit Sara, după ce a fost ajutată de Irene să se instaleze pe bancheta din spate. Și noi n-o să renunțăm niciodată la ea.

Juliet s-a așezat pe locul din față, jucându-se cu Penelope, care începuse iar să scâncească.
În mașină era o căldură înspăimântătoare, chiar dacă fusese parcată cu geamurile coborâte și la umbra plopilor, atâta câtă era.
— Adevărul este că mă gândeam… a început să zică Sam, în timp ce ieșea cu spatele din parcare. Mă gândeam s-o dau înapoi la fabrică și să iau la schimb o camionetă.
— Nici el nu crede ce spune, a țipat Sara.
— Pentru afacere, a continuat Sam. Ar fi mult mai comod. Și-ți faci cât de cât reclamă de fiecare dată când treci pe stradă în sus și-n jos, numai fiindcă ai numele scris pe portiere.
— Mă tachinează, a insistat Sara. Cum ar fi să merg de colo-colo într-o mașină pe care scrie „Legume proaspete”? Ce se cheamă că sunt, varză, tărtăcuță, ce?
— Hai, ciocu’ mai mic, madam, nu s-a lăsat nici Sam. Că altfel n-o să mai poți nici să respiri pân-ajungem acasă.
După aproape treizeci de ani de predat în școli publice de peste tot din țară – zece ani la ultima dintre ele –, Sam renunțase brusc și luase hotărârea să înceapă o afacere cu vânzare de legume, de care să se ocupe cu totul. Dintotdeauna cultivase legume într-o grădină mare, plus tufele de zmeură de pe lotul separat din apropierea casei, și surplusul și-l vânduse câtorva persoane din oraș. Dar acum, după toate aparențele, voia să-și facă din asta sursa principală de venit, vânzând către magazinele alimentare și, poate, în cele din urmă, instalându-și o mică piață de desfacere în fața porții.
— Tu vorbești serios cu toată treaba asta? l-a întrebat calmă Juliet.
— Bineînțeles că da.
— N-o să-ți lipsească predatul?
— Nici cât negru sub unghie. Mi-a fost de-ajuns. Până peste cap.

Ce-i drept, după toți acei ani, la nici una dintre școli nu i se oferise postul de director. Juliet și-a închipuit că de asta spunea că-i ajunsese. Era un profesor ex traordinar, singurul ale cărui glume și energie oricine și le-ar fi amintit, care ținea o clasă a șasea ca nici o alta din viețile elevilor lui. Și totuși, fusese trecut cu vederea de atâtea ori, probabil tocmai din acest motiv. Se considera că metodele lui aveau darul de-a submina orice formă de autoritate. Așa încât și vedeai Autoritatea spunând că nu era genul de persoană care să se afle la conducere, că făcea mai puțin rău de-acolo de unde era.

Lui Sam îi plăcea să muncească afară, se pricepea să le vorbească oamenilor, probabil că s-ar fi descurcat să vândă legume.
Dar Sara era cu totul împotrivă.
Juliet nu s-a bucurat nici ea. Totuși, dacă era vorba să ia partea cuiva, pe-a lui ar fi luat-o. Nu avea de gând să se poarte ca o snoabă.
Deși adevărul este că se vedea pe sine – se vedea pe ea însăși, pe Sam și pe Sara, dar mai ales pe ea și pe Sam, superiori, într-un anume sens, tuturor celor din jur. Așa încât, ce contau amărâtele lui de legume?
Sam a luat-o acum pe un ton scăzut, conspirativ:
— Cum o cheamă?
Se referea la numele fetiței.
— Penelope. Dar n-o să-i spunem niciodată Penny. Penelope.
— Nu, te-ntrebam… Te-ntrebam de numele de familie.
— A… Ei, Henderson-Porteous, cred… Sau Porteous-Henderson. Dar poate că așa-i prea greu de pronunțat, când o mai cheamă și Penelope, nu? Știam asta, dar am ținut la Penelope. O să trebuiască să ne hotărâm cumva.
— Așa, deci. I-a dat numele lui, a cugetat Sam. Ei, da, e ceva. E bine, vreau să zic.
Juliet a fost surprinsă în prima clipă, dar i-a trecut.
— Bineînțeles că i-a dat numele lui, a zis ea, prefăcându-se misterioasă și amuzată. Doar e-a lui.
— Ei, da. Da. Numai că-n condițiile date…

— Nu-mi pasă mie de condiții, a zis ea. Dacă te referi la faptul că nu suntem căsătoriți, nu e ceva de luat în seamă. Unde locuim noi, printre oamenii pe care-i cunoaștem, nimeni nu ține seama de asta.
— Probabil că nu, a fost de acord Sam. Cu prima era însurat?
Juliet le povestise despre soția lui Eric, de care el avusese grijă în cei opt ani cât mai trăise după accidentul de mașină.
— Cu Ann? Da. În fine, adevăru-i că nu știu. Dar cred că da. Era.
Sara le-a strigat de pe bancheta din spate:
— N-ar fi plăcut să ne oprim să mâncăm o înghețată?
— Avem înghețată în frigider, acasă, i-a răspuns tot strigat Sam.
După care, mult mai încet, a zis numai pentru Juliet ceva surprinzător:
— Du-te cu ea oriunde, s-o tratezi cu ceva, și-ți face un circ întreg. Geamurile mașinii erau coborâte, și vântul cald bătea de peste tot.

Era vară în toată puterea cuvântului – un anotimp care nu mai sosea niciodată, din câte văzuse Juliet, pe coasta de vest. Arbori de esențe tari se arcuiau peste marginile îndepărtate ale câmpurilor, făcând un fel de caverne albastre-spre-negre de umbră, iar în fața lor, sub soarele torid, recoltele și pajiștile se vedeau în auriu și verde. Grâu, orz, porumb și fasole, toate viguroase și tinere – în culori care-ți luau ochii.
— În ce scop nobil e conferința de-acolo, din față? a întrebat Sara. Aici, în spate, n-auzim din cauza vântului.
— Nimic interesant, a liniștit-o Sam. O întrebam pe Juliet dacă prietenul ei se mai ocupă de pescuit.
Eric trăia din pescuitul de creveți, și-ncă de ceva timp. Mai demult, fusese student la medicină. Renunțase cu totul, pentru că-i provocase un avort unei prietene (care nu-i era și iubită). Mersese totul șnur, dar se aflase, cum-necum. Asta era ceva ce Juliet se gândise că putea să le dezvăluie părinților ei deschiși la minte. Voia, probabil, să li-l prezinte pe Eric drept un om școlit, nu doar un simplu pescar. Și totuși, ce importanță ar mai fi avut, mai ales acum, când Sam nu se mai ocupa decât de

legume? Plus că pe deschiderea lor la minte poate că nu se putea baza chiar atât de mult cum își închipuise ea.

De vândut, nu se vindeau numai legume proaspete și fructe de pădure. Gemuri, sucuri îmbuteliate, delicatese – de toate se făceau în bucătăria lor. În prima dimineață a vizitei în care venise Juliet, era în pregătire gem de zmeură. Irene era mai-mare peste toate, cu bluza umedă lipită de pielea dintre omoplați, ori de la aburi, ori de transpirație. Din când în când, își arunca ochii spre televizorul care fusese adus, cu tot cu măsuța lui pe rotile, pe coridorul din spate, până- n ușa bucătăriei, de trebuia să te strecori pe lângă el ca să intri. În acel moment, rula un program de dimineață pentru copii, un desen animat cu Bullwinkle16. Uneori, Irene râdea zgomotos la caraghioslâcurile din desenul animat, iar Juliet râdea și ea discret, ca să se cheme că-i ținea companie. Irene, însă, n-o băga în seamă.
Juliet avea nevoie de puțin spațiu pe tăblia bufetului, ca să poată fierbe și pasa un ou ca mic dejun pentru Penelope și ca să poată face niște cafea și pâine prăjită pentru ea însăși.
— Ajunge atât? a întrebat Irene pe un ton circumspect, ca și cum
Juliet ar fi fost un intrus, cu pretenții pe care nu le puteai anticipa.
Dacă priveai de-aproape, vedeai câte fire subțiri de păr negru avea

Irene pe brațe. Avea câteva și pe obraji, imediat lângă urechi.
Cu felul ei de-a privi, pieziș, o urmărea pe Juliet la fiecare gest pe care-l făcea, cum s-a încurcat la butoanele aragazului (fiindcă nu mai ținea minte care ce arzător acționa), cum a ridicat oul din crăticioară și l-a curățat de coajă (care de astă dată s-a dovedit rezistentă și nu s-a lăsat curățată decât în fărâme, în loc să se desfacă în bucăți mari), cum și-a ales o farfurioară pe care să-l paseze.

— Vezi să nu ți-o trântească de podea! Vorbea despre farfurioara de porțelan. N-ai ceva de plastic în care să-i pui să mănânce?
— O să am grijă, i-a spus Juliet.
S-a dovedit apoi că Irene avea și ea copii, un băiețel de trei ani pe nume Trevor și o fetiță, Tracy, care nu împlinise încă doi. Tatăl copiilor murise în vara dinainte, într-un accident petrecut la ferma de pui la care lucra. Ea, Irene, era cu trei ani mai mică decât Juliet – avea douăzeci și doi. Informațiile despre copii și soț le-a dat ca răspunsuri la întrebările puse de Juliet, iar vârsta i-a reieșit în discuția care a urmat.
Când Juliet a zis „Vai, îmi pare rău”, referindu-se la accident, cu sentimentul că fusese urât din partea ei să-și bage nasul și că de-acum ar fi fost o ipocrizie să se arate compătimitoare, Irene i-a răspuns:
— Da… Pe post de cadou pentru ziua mea de douăș’unu de ani.
De parcă nenorocirile aveau darul de a se acumula, precum amuletele atârnate de-o brățară.
După ce Penelope a terminat de mâncat oul, atâta cât a vrut să primească din el, Juliet și-a pus-o pe un șold și a plecat cu ea pe scări în sus.
La jumătatea drumului, și-a dat seama că nu spălase farfurioara. Nu avea unde să lase copilul, care încă nu mergea, dar de-a bușilea se târa foarte repede. Cu siguranță Penelope nu putea fi lăsată nici măcar cinci minute în bucătărie, cu apa care fierbea în sterilizator, cu gemul fierbinte și cu toate cuțitele de tocat – ar fi fost prea mult s-o roage pe Irene să se uite și după ea. Și dis-de-dimineață, copila iarăși refuzase obstinat să se apropie de Sara. Așa încât Juliet s-a dus cu ea sus, pe scările închise care duceau către pod – neuitând să tragă ușa în urma ei –, și a lăsat-o acolo să se joace pe trepte, în timp ce ea își căuta vechiul țarc de joacă. Norocul ei că Penelope era ex pertă în materie de trepte.
Casa era cu două, dacă nu trei niveluri. Avea camere înalte, dar cu aerul unor cutii suprapuse – acum, cel puțin, Juliet așa le vedea.

Acoperișul era înclinat și foarte înalt, așa că puteai merge în picioare prin mijlocul podului. Juliet chiar asta și făcea, în copilărie. Se fâțâia pe-acolo, spunându-și de una singură vreo poveste pe care o citise, cu anumite adăugiri și modificări, evident. Dansa – da, și asta – în fața unui public imaginar. Publicul real consta din mobile stricate sau, pur și simplu, ex ilate acolo, cufere vechi, o piele de bivol oribil de grea, căsuța pentru lăstuni violeți (cadoul unor elevi de demult ai lui Sam, care însă nu atrăsese nici măcar un lăstun violet), casca germană cu care, cică, s-ar fi întors tatăl lui Sam din Primul Război Mondial și o pictură amatoristică, neintenționat de comică, reprezentând naufragiul vasului Empress of Ireland17 în golful St. Lawrence, cu niște figurine ca bețele de chibrituri, care-și luau zborul în toate direcțiile.

Ei, și-acolo, rezemat de perete, se afla tabloul Eu și satul. Nu era întors cu spatele – nu încercase nimeni să-l ascundă. Și nici nu era praf pe el, deci nu stătea de mult acolo.

A găsit țarcul după o căutare de câteva momente. Era o mobilă grea și elegantă, cu podeaua de lemn și laturile cu tije. Și landoul ei de bebeluș. Părinții păstraseră totul, speraseră să le mai vină și un al doilea copil. Pierduseră cel puțin o sarcină. Râsetele care se-auzeau duminica dimineața din patul lor o făceau pe Juliet să se simtă de parcă în casă ar fi pătruns o tulburare ascunsă, rușinoasă chiar, nefavorabilă pentru ea.

Landoul era genul care se plia într-un fel anume și devenea căruț de plimbare. Asta era ceva ce ea, Juliet, uitase – ori poate nici nu știuse. Transpirată de-acum și plină de praf, s-a pus pe treabă ca să realizeze transformarea cu pricina. Asemenea lucruri nu erau niciodată simple pentru ea, niciodată nu-și dădea seama din prima clipă de cum erau asamblate obiectele și ar fi fost în stare, mai degrabă, să care toată drăcăria pe scări în jos și de-acolo s-o scoată în grădină, ca să-l roage pe Sam s-o ajute – dacă nu s-ar fi gândit la Irene. La ochii ei deschiși la culoare și la cum clipea din ei, la privirile piezișe cu care o măsura, la mâinile ei pricepute. La circumspecția cu care o privea Irene și care avea ceva, un ingredient căruia nu-i venea, totuși, să-i spună dispreț. Juliet nu știa prea bine cum să numească acel ceva. Era o atitudine indiferentă, dar intransigentă, ca de mâță.

A reușit, până la urmă, să transforme landoul în căruț. Era greoi, o dată și jumătate cât cel cu care se obișnuise ea. Și murdar, bineînțeles. Așa cum era și ea de-acum, iar Penelope încă și mai și, după ce frecase

bine treptele. Și, ex act lângă mâna fetiței, era ceva ce Juliet nici nu remarcase. Un cui. Genul de lucru căruia nu-i dai nici o atenție până când nu ai un copil în faza în care duce la gură orice, când trebuie să fii cu ochii-n patru tot timpul.
Iar ea nu fusese. Totul aici avea darul să-i distragă atenția. Căldura, Irene, obiectele cunoscute și cele necunoscute.
Eu și satul.

Sara i-a spus:
— Ei, speram și eu că nu observi. Nu pune și tu la inimă!
Camera cu soare era de-acum dormitorul Sarei. La toate ferestrele fuseseră montate storuri de bambus, care umpleau cămărița – mai demult, parte a verandei – cu o lumină gălbui-maronie și o căldură uniformă. Și totuși, Sara purta o pijama roz de lână. În ajun, la gară, cu sprâncenele ei trase cu creionul și buzele rujate în culoarea zmeurii, cu turbanul și costumul ei, o făcuse pe Juliet să se gândească la o bătrânică franțuzoaică (nu că Juliet ar fi văzut prea multe bătrânici franțuzoaice la viața ei), dar acum, cu părul ei alb răsfirat în smocuri, cu ochii ei luminoși, dar și anx ioși, cu sprâncenele aproape inex istente, arăta mai degrabă ca un copil ciudat de îmbătrânit. Stătea în capul oaselor, cu pătura trasă până la piept, rezemată de perne. Când intrase în camera ei, ceva mai devreme, Juliet descoperise că stătea în pat nu numai cu ciorapi în picioare, dar și cu papuci, în ciuda căldurii.
Lângă pat i se pusese un scaun cu spătarul drept, fiindcă la tăblia lui ajungea mai ușor decât la o masă. Acolo își ținea pilulele și alte medicamente, pudra de talc, loțiunea de hidratare, o ceașcă de ceai lăptos băută pe jumătate, un pahar pe care rămăseseră urmele unui întăritor oarecare închis

la culoare, probabil fier. La capul patului, avea reviste – numere vechi din Vogue și din Ladies' Home Journal18.
— Nu pun, i-a răspuns Juliet.
— Să știi că l-am atârnat pe perete. L-am pus pe coridorul din spate, lângă intrarea în sufragerie. Pe urmă, tati l-a dat jos.
— De ce?
— Nu mi-a spus nici o vorbă mie. Nu mi-a spus că avea de gând să-l dea jos. Într-o bună zi a dispărut, și cu asta, basta.
— Dar de ce să vrea să-l dea jos?
— Ei... și-o fi făcut el vreo socoteală, știi cum e.

— Ce socoteală?
— Ei, cred că... știi și tu, cred că s-a gândit cumva la Irene. C-ar putea s-o deranjeze pe Irene.
— Nu avea pe nimeni dezbrăcat. Cum era la celălalt, la Boticelli. Într-adevăr, Sam și Sara mai avuseseră o reproducere, după Nașterea Venerei, atârnată în salon. Tabloul acela făcuse obiectul unor glume nervoase cu ani în urmă, când îi avuseseră musafiri la cină pe ceilalți profesori.
— N-avea, dar era ceva modern. Cred că-l stânjenea pe tati. Sau poate să se uite la el în timp ce Irene se uita la el – poate că asta-l stânjenea. S-a temut, probabil, să nu-i stârnească o... în fine, un fel de silă față de noi. Știi cum e – că suntem niște ciudați. Nu i-ar plăcea s-o știe pe Irene că ne consideră oameni de felul ăsta.
— Adică oameni care să-și atârne-n casă genul ăsta de tablou? Ce vrei să spui, că-i pasă atât de mult de ce-ar putea crede Irene despre tablourile noastre?
— Îl știi și tu pe tati.
— Știu că nu se teme să fie de altă părere decât restul lumii. Nu asta i-a fost întotdeauna problema la serviciu?
— Cum? a întrebat Sara. Ei, ba da. E-n stare să se opună. Dar uneori e prudent. Și cu Irene. Irene este... Se poartă atent cu ea. E foarte importantă pentru noi, Irene.
— Ce credea, c-o să plece fiindcă i se părea că ținem tablouri ciudate?

— Eu l-aș fi lăsat unde era, dragă. Iubesc orice vine de la tine. Dar tati…
Juliet n-a mai zis nimic. De pe vremea când avea nouă ani, poate zece, până când împlinise probabil paisprezece, între ea și Sara ex istase o înțelegere legată de Sam. „Îl știi pe tati.” Pe vremea respectivă, erau femei împreună. Permanentele de casă erau încercate mai întâi pe Juliet, pe părul ei încăpățânat și fragil, sesiunile de croitorie produceau niște costumații cum nimeni altcineva nu avea, cinele însemnau sendvișuri cu unt de arahide, maioneză și roșii, în serile în care Sam întârzia mai mult la câte o ședință școlară. Își spuneau și repetau povești despre foștii iubiți și iubite ale Sarei, și ce glume mai făceau și cât se mai distrau pe vremea când Sara mai era încă profesoară și ea, înainte să se îmbolnăvească prea tare de inimă. Povești de pe vremea dinainte și de asta, când era

țintuită la pat cu febră reumatică și avea doi prieteni închipuiți, Rollo și Max ine, care descurcau ițele misterelor, chiar și ale crimelor, la fel ca personajele din anumite cărți pentru copii. Priviri fugare către curtea prostească pe care i-o făcuse demult Sam, necazurile cu mașina de împrumut sau când apăruse la ușa ei deghizat în vagabond.
Sara și Juliet făcând ciocolată de casă și trecându-și panglici prin ochiurile tivurilor de la jupoane, ajungând să fie întrețesute. Și pe urmă, brusc, Juliet se săturase de tot și toate, vrând, în schimb, să stea de vorbă cu Sam în bucătărie până noaptea târziu, punându-i întrebări despre găurile negre, despre era glaciară, despre Dumnezeu. Nu putea suferi modul în care Sara le submina discuțiile, căscând ochii mari și punându-le întrebări candide, modul în care Sara se străduia întruna, cum-necum, să aducă discuția înapoi la ea însăși. De aceea trebuia să- și țină discuțiile târziu în noapte și trebuia să ex iste înțelegerea comună despre care nici ea, nici Sam nu suflaseră nici o vorbă niciodată. „Ai răbdare până scăpăm de Sara.” Numai pe moment, bineînțeles.

Mai ex ista și un memento care mergea mână-n mână cu acea înțelegere. „Poartă-te frumos cu Sara. Și-a riscat viața ca să te nască, merită să ții minte asta.”
— Pe tati nu-l deranjează deloc să li se opună celor care-i sunt superiori, a zis, după ce a tras aer adânc în piept, Sara. Dar știi și tu cum se poartă cu cei care-i sunt inferiori. E-n stare să facă orice ca să fie sigur că nu-l consideră cu nimic diferit de ei înșiși, simte nevoia să se coboare la nivelul lor…
Juliet știa, într-adevăr. Știa cum vorbea Sam cu băiatul de la pompa de benzină, cum făcea glume la magazinul de scule și materiale. Dar n-a zis nimic.
— Simte nevoia să-i pupe-n fund, a schimbat Sara brusc tonul, introducând o nuanță de maliționzitate, un chicotit firav.

Juliet a curățat căruciorul, și pe fetița ei Penelope, și pe ea însăși, apoi au pornit la plimbare prin oraș. A invocat scuza că avea nevoie de o anumită marcă de săpun dezinfectant moale cu care să spele scutecele – dacă le spăla cu săpun obișnuit, fetița putea să facă vreo spuzeală. Dar avea și alte motive, pe cât de irezistibile, pe atât de stânjenitoare.
Acela era drumul pe care mersese la școală ani de zile din viață.

Chiar și când era la colegiu și venea doar în vizită acasă, era aceeași – o fată care mergea la școală. Oare nu mai termina odată cu mersul la școală? Asta-l întrebase cineva pe Sam, când ea tocmai câștigase Premiul Intercolegii de Traducere Latină, iar el răspunsese: „Mă tem că nu”. El însuși povestea istorioara asta de atunci. Ferească Dumnezeu ca el să fi pomenit de premiile ei! Las-o pe Sara să se ocupe de asta – cu toate că Sara putea să fi uitat pentru ce anume fusese premiul. Iar acum, iat-o mântuită. Era ca oricare altă femeie de vârsta ei, împingând căruciorul copilului. Preocupată de săpunul pentru scutece. Și nu era numai copilul ei. Copilul ei din flori. Câteodată vorbea despre Penelope în felul ăsta – numai cu Eric. Ea vorbea în glumă, el o lua tot în glumă, pentru că,

bineînțeles, trăiau împreună, și-anume trăiau împreună de ceva timp și aveau intenția s-o țină tot așa. Faptul că nu erau căsătoriți nu însemna pentru el nimic, din câte știa Juliet, și chiar și ea de multe ori uita. Dar, din când în când, și mai ales acum, când revenise acasă, tocmai faptul că trăia cu el necăsătorită îi provoca satisfacția împlinirii – un acces caraghios de beatitudine.

— Așa, deci – te-ai dus pe centru? a întrebat-o Sam. (Oare întotdeauna spusese așa, „pe centru”? Sara și Juliet spuneau „în centru”.) Te-ai întâlnit cu cineva cunoscut?
— Am avut de mers la drogherie, a zis Juliet. Așa c-am vorbit cu
Charles Little.
Conversația se desfășura în bucătărie, după ora unsprezece seara. Juliet hotărâse că era ora cea mai bună, ca să-i pregătească Penelopei biberoanele pentru a doua zi.
— Cu Little Charlie? s-a mirat Sam, care avusese dintotdeauna și acest alt obicei de care ea, una, nu-și mai amintea, obiceiul de a continua să le spună oamenilor pe nume așa cum li se spunea la școală. Și, ți-a lăudat progenitura?
— Bineînțeles.
— M-aș fi și mirat să nu.
Sam stătea la masă, bând whisky și fumând o țigară. Băutul de whisky era ceva nou la el. Pentru că tatăl Sarei fusese bețiv – nu vreun bețiv iremediabil, își făcea mai departe munca de veterinar, numai că răspândea suficientă oroare prin casă cât s-o facă pe fata lui să fie

oripilată de băutură –, Sam nu băuse niciodată nici măcar o bere acasă, cel puțin atâta cât știa Juliet.
Juliet intrase la drogherie pentru că era singurul magazin din care putea cumpăra săpunul pentru scutece. Nu se așteptase deloc să-l întâlnească pe Charlie, cu toate că era magazinul de familie al părinților săi. Ultima dată când auzise vorbindu-se despre el, se pregătea să devină inginer.

Ea îi pomenise despre asta azi, poate cam lipsită de tact, dar el îi spusese, direct și jovial, că nu-i ieșise figura chiar așa cum ar fi vrut. Pusese ceva grăsime pe talie și părul i se rărise, își mai pierduse din onduleu și din luciu. O întâmpinase pe Juliet cu entuziasm, complimentându-i și pe ea, și copilul, ceea ce pe ea o cam derutase și o făcuse, tot timpul cât stătuse de vorbă cu el, să- și simtă fața și gâtul fierbinți și să transpire ușor. În liceu, nu avusese el timp de ea – doar pentru câte un salut politicos, fiindcă avea întotdeauna maniere cordiale, democratice. Le scotea în oraș pe cele mai de dorit fete din școală, iar acum era însurat, așa-i spusese, cu Janey Peel, una dintre ele. Aveau doi copii, unul cam de vârsta lui Penelope, celălalt mai mare. Ăsta era motivul, îi spusese – cu o candoare despre care ai fi zis că avea ceva în comun cu situația în care se afla și ea, Juliet –, ăsta era motivul pentru care nu mersese mai departe și nu se făcuse inginer.
Așa încât Charlie știuse cum să câștige un zâmbet și un gângurit din partea lui Penelope și stătuse la taclale cu ea, cu Juliet, de pe poziția de părinte, adică la unul și-același nivel de-acum. Ea se simțise flatată și bucuroasă la modul prostesc. Dar atenția pe care i-o dăduse el nu se rezumase la asta – mai fuseseră și privirea fugară la mâna ei stângă fără verighetă, și gluma legată de propriul mariaj. Și încă ceva. O evaluase – fără să se-arate –, poate că văzuse în ea, de-acum, o femeie care-și etala roadele unei vieți incitant-sex uale. Și cine? – auzi!
– Juliet. Tocilara, savanta.
— Seamănă cu tine? o întrebase, lăsându-se pe vine, ca să se uite la
Penelope.
— Mai degrabă cu taică-său, zisese Juliet într-o doară, dar simțindu-se copleșită de mândrie și cu nădușeala făcându-i perluțe deasupra buzei de sus.
— Chiar așa? zisese Charlie și, ridicându-se, îi vorbise confidențial: Să-ți spun ceva, totuși. După mine, a fost o mare porcărie că…

Juliet îi povestea lui Sam:

— Mi-a spus că i s-a părut o mare porcărie ce ți s-a întâmplat.
— Nu zău, așa ți-a spus? Și tu ce i-ai răspuns?
— N-am știut ce să zic. N-am știut la ce se referea. Dar nici n-am vrut să știe că nu știam.
— Da.
Juliet s-a așezat la masă.
— Aș vrea să beau ceva, dar nu-mi place whisky.
— Adică mai și bei acum?
— Vin. Ne facem singuri vinul. Ca toată lumea din Golf.
La care el i-a spus o glumă, genul de glumă pe care nu i l-ar fi spus nici în ruptul capului mai demult. Era vorba despre un cuplu care se duce la un motel, și poanta era:
— Uite, vezi, așa le spun mereu fetelor de la școala de duminică –
nu-i nevoie să bei și să fumezi ca să se cheme că te-ai distrat.
Juliet a râs, dar a simțit că i se-ncingea fața, la fel cum simțise și cu
Charlie.
— De ce ți-ai dat demisia? l-a întrebat. Ori te-au dat ei afară din cauza mea?
— Haide, zău așa, i-a zâmbit Sam. Nu te crede chiar așa importantă. Nu m-au dat afară. Nu m-au făcut să plec.
— Foarte bine, atunci. Ți-ai dat tu demisia.
— Mi-am dat demisia.
— Ai făcut asta dintr-un motiv sau altul legat de mine?
— Mi-am dat demisia fiindcă eram al naibii de sătul să tot stau cu gâtul în lațul ăla. De ani de zile mă tot gândeam să renunț.
— Și n-a avut nimic de-a face cu mine?
— Bine, a cedat Sam, hai să-ți spun. Am avut o ceartă. S-au spus anumite lucruri.
— Ce lucruri?
— Nu-ți folosește la nimic să știi. Și nu-ți face griji, a mai zis el după câteva clipe. Nu m-au dat afară. N-ar fi putut să mă dea afară. Ex istă reguli. Așa cum ți-am spus – eram eu pregătit să plec oricum.
— Dar tu nu-nțelegi, a zis Juliet. Pur și simplu, nu înțelegi. Nu- nțelegi cât de stupid e totul și ce loc dezgustător e ăsta în care trăiești, unde oamenii spun asemenea lucruri, și că eu, dacă le-aș spune așa ceva oamenilor pe care-i cunosc, nici nu m-ar crede. Ar părea totul o glumă.

— Ei, din păcate, maică-ta și cu mine nu trăim unde locuiești tu. Noi locuim aici. Tipul tău, ăla, și el crede că-i o glumă? Nu vreau să mai vorbesc despre așa ceva în seara asta. Mă duc să mă culc. Mă duc să văd ce face maică-ta și după aceea mă culc.
— Trenul cu care am venit… a zis Juliet și mai apăsat, dacă nu chiar disprețuitor. Oprește și-acum aici. Nu-i așa? N-ai vrut să cobor din el aici. Este?
Tatăl ei nu i-a mai răspuns, a părăsit încăperea și gata.

Lumina ultimului felinar din oraș cădea peste patul în care dormea Juliet. Uriașul arțar roșu fusese tăiat și înlocuit cu o tufă de rubarbă de-a lui Sam. Noaptea dinainte, lăsase perdelele trase ca să-și țină patul în umbră, dar în această noapte simțea nevoia de aer de- afară. Așa că se văzuse nevoită să-și mute perna la picioarele patului, împreună cu Penelope care dormise ca un îngeraș pân-atunci, cu toată lumina căzând peste ea.
Îi părea rău că nu băuse măcar puțin whisky. Stătea pe spate țeapănă, frustrată și mânioasă, alcătuind în minte o scrisoare adresată lui Eric. Nu știu ce caut aici, n-ar fi trebuit să vin, abia aștept s-ajung înapoi acasă.
Acasă.

Când abia se crăpase de ziuă, se trezise de zgomotul unui aspirator. Pe urmă, o voce – a lui Sam – întrerupsese acel zgomot, și ea probabil că adormise la loc. Când s-a trezit de-a binelea, mai târziu, i s-a părut că visase. Altfel, Penelope s-ar fi trezit și ea, ori ea nu se trezise.
Bucătăria părea mai răcoroasă în dimineața aceea, nemaifiind plină de aburii fructelor puse la fiert. Irene punea la toate borcanele niște căciulițe mici de pânză în picățele și etichete.
— Mi s-a părut că te-am auzit dând cu aspiratorul, i-a spus Juliet, smulgându-și cu forța puțină voioșie. Probabil c-am visat. Să fi fost pe la cinci azi-dimineață.

Irene nu i-a răspuns imediat. Tocmai scria o etichetă – scria cu multă concentrare, cu buzele strânse între dinți. Când a terminat, a zis:
— Aia era ea. L-a trezit pe tatăl tău, și el s-a dus și i-a spus să- nceteze.
Părea neverosimil. Cu o zi înainte, Sara se dăduse jos din pat numai ca să ducă până la baie.

— El mi-a spus, a zis Irene. Se trezește-n toiul nopții și crede că e-n stare să facă nu știu ce, iar el trebuie să se dea jos din pat și să-i spună să-nceteze.
— Înseamnă c-o fi având câte un acces de energie, nu? a zis Juliet.
— Mda – și Irene s-a pus pe lucru la următoarea etichetă. Când a terminat-o și pe aceea, s-a întors cu fața către Juliet:
— Într-adins îl trezește pe tatăl tău, ca să-i atragă atenția, de-asta. El e mort de oboseală, și-l face să se dea jos din pat, ca să se ocupe de ea.
Juliet s-a întors cu spatele. Nevrând să pună copilul pe jos – ca și cum Penelope n-ar fi fost în siguranță acolo –, a săltat-o puțin pe un șold, în timp ce culegea oul cu lingura din apă, îl spărgea, îl curăța și-l pasa cu o singură mână.
Cât și-a hrănit fetița, i-a fost și frică să vorbească, de teamă ca tonul vocii ei să n-o sperie și s-o facă să plângă. Totuși, ceva s-a transmis către Irene. I-a spus cu jumătate de glas, dar cu o nuanță de sfidare:
— Așa se-ntâmplă cu toți. Când sunt atât de bolnavi, nu se mai pot abține. Se gândesc la ei înșiși, la nimeni altcineva.

Sara își ținea ochii închiși, dar și i-a deschis imediat.
— Ah, dragile mele! a zis ea, de parcă ar fi râs de sine. Draga mea
Juliet! Draga mea Penelope!
S-ar fi zis că Penelope se obișnuia cu ea. În această dimineață, nici n-a mai plâns, nici nu și-a întors capul în altă parte.

— Uite-aici! a întins mâna Sara către o revistă de-a ei. Pune-o jos și dă-i să se ocupe de asta!
Penelope s-a uitat șovăielnic în prima clipă, dar apoi a luat cu mâna prima pagină și-a smuls-o viguros.
— Dă-i drumul, a îndemnat-o Sara. Toți copiii mici adoră să rupă reviste. Țin minte.
Pe scaunul de lângă pat era un castronel cu pastă de cereale, practic neatins.
— Nu ți-ai mâncat micul dejun? a întrebat Juliet. Nu asta voiai?
Sara s-a uitat la castron, ca și cum ar fi fost necesară o analiză serioasă a situației, dar care nu putea fi realizată.
— Nu țin minte. Nu, cred că n-am avut chef de el – și-a fost cuprinsă de un ușor acces de hlizeală și gâfâială. Cine știe? Mi-a trecut prin minte – ar putea să mă otrăvească. Dar, după ce și-a revenit, a zis: Glumesc. Dar e foarte aprigă, Irene. Nu trebuie s-o subestimăm – pe

Irene. Ai văzut ce păr are pe mâini?
— Ca blana de pisică, a zis Juliet.
— Ca sconcșii.
— Să sperăm că nu-i ajunge vreun fir din el în gem.
— Nu mă mai… face să râd…
Penelope devenise atât de absorbită de sfâșiatul revistelor, încât Juliet, după o vreme, a putut-o lăsa în cameră cu Sara, iar ea să ducă pasta de cereale înapoi la bucătărie. Fără să scoată o vorbă, s-a pus pe făcut lapte de pasăre. Irene când intra, când ieșea, fiind ocupată să care borcanele de gem la mașină. Pe treptele din spate, Sam spăla cu furtunul pământul de pe cartofii proaspăt recoltați. Începuse să cânte – mai întâi prea încet ca să-i poată fi auzite cuvintele. Apoi, când Irene a urcat acele trepte, ceva mai tare:

Noapte bună, Irene, Noapte bună, Ireeeneee,
Somn ușor, Irene, somn ușor, Ireeeneee, O să te visez la noapteeee!

Irene, de-acum în bucătărie, s-a răsucit pe călcâie și a zbierat la el:
— Nu mai cânta cântecul ăla despre mine!
— Ce cântec despre tine? s-a prefăcut mirat Sam. Cine cântă despre tine?
— Tu cânți. Ce cântai acum?
— A… cântecul ăla. Cântecul ăla despre Irene? Fata din cântec? Al naibii – am uitat că tot așa te cheamă și pe tine!
Și a început iar, numai că fredonând, pe furiș. Irene a stat puțin, a ascultat, s-a înroșit, ridicându-și pieptul și coborându-l, așteptând să se năpustească la el dac-ar fi auzit măcar un cuvânt.
— Să nu cânți despre mine! Dacă e și numele meu în el, e despre mine.
Dintr-odată, Sam a izbucnit în forță:

Sâmbăt-ailaltă m-am însuraaat,
Eu și nevastă-mea ne-am așezaaat…

— Încetează! Încetează imediat! a strigat Irene, cu ochii căscați, turbată. Dacă nu-ncetezi, vin afară și pun furtunul pe tine!

Sam livra borcane de gem, în după-amiaza aceea, diferitelor magazine alimentare și câtorva de cadouri care-i făcuseră comenzi. A

invitat-o pe Juliet să-l însoțească. Se dusese la magazinul de scule și materiale și cumpărase pentru Penelope un scaun de copil nou-nouț, pentru mașină.
— Ăsta-i un obiect pe care nu-l avem în pod, a zis el. Când erai tu mică, nici nu știu dacă ex ista așa ceva. Oricum, n-ar fi contat. Nu aveam nici mașină.
— E foarte dichisit, a zis Juliet. Sper că nu te-a costat o avere.
— Un fleac, atâta tot, i-a spus el, ajutând-o să se urce în mașină.
Irene era pe câmp, adunând zmeură în continuare, de astă dată

pentru tarte. Sam a clax onat de două ori și i-a făcut semn cu mâna când au pornit-o din loc, iar ea, Irene, s-a hotărât să-i răspundă, ridicând un braț, de parcă ar fi gonit o muscă. Sam a zis:
— E grozavă, fata asta! Nu știu cum am fi supraviețuit fără ea. Dar îmi închipui că ție ți se pare destul de dură.
— Nici n-o cunosc.
— Da. E speriată ca naiba de tine.
— Nu pot să cred – și, încercând să se gândească la ceva laudativ sau măcar neutru, ce-ar fi putut spune despre Irene, Juliet a întrebat cum fusese ucis bărbatul ei la ferma de pui.
— Nu știu dacă era genul de infractor sau, pur și simplu, imatur. Oricum, s-a înhăitat cu câțiva nătărăi care puseseră la cale să dea lovitura furând pui, și bineînțeles c-au reușit să declanșeze alarma, și proprietarul a ieșit la ei cu pușca. Nu știu dac-a vrut într-adevăr să-l împuște sau nu, dar l-a omorât…
— Dumnezeule!
— Așa încât Irene și socrii ei l-au dat în judecată, dar individul a scăpat. Mă rog, n-avea cum să nu. Trebuie să fi fost destul de greu pentru ea, mă gândesc. Deși se pare că bărbatu-său nu era cine știe ce noroc la casa omului.
Juliet a comentat că precis îi fusese greu și l-a întrebat dacă Irene îi fusese elevă la școală.
— Nu, nu, nu. Nici n-a prea făcut școală, din câte am înțeles.
I-a spus că familia ei locuise mai spre nord, undeva pe lângă Huntsville. Da. Nu departe de-acolo. Într-o bună zi, merseseră cu toții la oraș, tata, mama, copiii. Și tatăl le spusese că avea niște lucruri de făcut și le dăduse întâlnire după câtva timp. Le spusese unde. Când. Și ei, ceilalți, se fâțâiseră de colo-colo fără nici un ban de cheltuială, până se făcuse ora care trebuia. Iar el nu mai apăruse.

— Nici n-avea de gând să se mai întoarcă. Îi părăsise. Așa c-a trebuit să trăiască din ajutor social. Au locuit într-o baracă, undeva la țară, unde era ieftin. Irene avea o soră mai mare, cea care era sprijinul ei mai mult decât mama, din câte am înțeles – dar sora i-a murit de-un apendice perforat. N-au avut cum s-o

aducă în oraș din cauza unei furtuni de zăpadă, și n-aveau telefon. De-aia n-a mai vrut Irene să meargă la școală, pentru că sora ei o protejase, într-un fel, de cum se purtau ceilalți copii față de ele. O fi părând ea cu obrazul gros acum, dar nu cred c-a fost așa dintotdeauna. Poate că-i vorba doar de-o mască.
Iar acum, i-a spus, mama ei avea grijă de băiețel și de fetiță, și să vezi ce chestie: după toți acești ani, tatăl reapăruse din senin și avea pretenții ca mama să se întoarcă la el, iar dacă așa ceva se-ntâmpla, ea, Irene, chiar nu știa ce-ar fi putut face, pentru că nu voia să-și vadă copiii că se-apropie de el.
— Și sunt așa niște copii drăguți! Fetița nu știu ce are, ceva cu cerul gurii despicat, și o dată a fost deja operată, dar o să trebuiască să se opereze din nou mai târziu. O să se facă bine. Doar că mai e și asta încă o problemă.
Încă o problemă.
Ce se-ntâmpla cu ea, cu Juliet? Nu simțea, pur și simplu, nici un fel de compasiune. Simțea cum se revolta, în sinea ei cea mai profundă, împotriva nenorocitei de litanii pe care o auzea. Era prea mult. Când mai venise vorba și de cerul gurii despicat, chiar că-i stătuse pe limbă să protesteze. „Prea mult."
Știa că nu era frumos din partea ei, dar sentimentul nu-i dădea pace. Se temea să mai spună ceva, ca nu cumva să-și trădeze pe gură inima nesimțitoare. Se temea că i-ar fi putut spune lui Sam: „Și ce este, mă rog, atât de minunat la toată această nefericire, face din ea vreo sfântă?" Sau c-ar fi putut spune cel mai nepermis lucru: „Sper că nu te gândești să ne amesteci pe noi cu asemenea oameni!"
— Îți spun eu, a continuat Sam, pe vremea când a venit să ne ajute, eu, cel puțin, ajunsesem la capătul răbdării. Toamna trecută, mama ta era o catastrofă, nu altceva. Și nu-i vorba că nu lăsa lucrurile în pace. Nu. Ar fi fost mai bine dacă le lăsa în pace. Mai bine dacă nu mai făcea nimic. Pentru că, ce făcea: începea o treabă și pe urmă nu putea s-o ducă mai departe. De fiecare dată. Nu-i vorba nici c-ar fi fost ceva nou pentru mine. Adică, mereu a trebuit să strâng după ea, să am grijă de

ea, s-o ajut să-și facă treburile prin casă. Și eu, și tu – ții minte? Mereu a fost o dulceață de fată simpatică, bolnavă de inimă și obișnuită să stea cineva după ea. La câtva timp o dată, de-a lungul anilor, m-am gândit și eu c-ar fi putut să se străduiască mai tare.
Apoi a zis:
— Numai că lucrurile ajunseseră rău de tot. Veneam acasă și găseam în mijlocul bucătăriei mașina de spălat pusă în funcțiune și haine ude trântite peste tot. Sau nu știu ce nebunie pe care voia s-o coacă și de care uitase, deja făcută scrum în cuptor. Mă temeam să nu se ardă. Să nu dea foc la casă. Îi spuneam și iar îi spuneam: „Stai în pat!" Dar ea, nu și nu, după care o găseam cu toate vraiște, plângând. Am încercat cu mai multe fete, să vină să ne-ajute, dar ele, pur și simplu, n-au rezistat. Și-atunci – Irene. Irene, a repetat Sam, cu un oftat profund. Slăvită fie acea zi! Ascultă-mă pe mine! Slăvită fie ziua!
Dar, ca toate lucrurile bune, a zis el, și asta era pe cale să se-ncheie. Irene urma să se mărite. Cu un văduv de patruzeci-cincizeci de ani. Fermier. Cică era un tip cu bani și, de dragul ei, Sam spera să fie adevărat. Pentru că, altfel, tipul nu avea mare lucru care să-l recomande.
— Dumnezeu e martor că n-are. Așa cum l-am văzut eu, n-are decât un dinte în gură. Semn rău, după mine. E prea mândru sau prea scârțar ca să-și pună proteză. Stai și te gândești – o fată ca ea, care arată atât de bine.
— Și când e vorba să se-ntâmple?
— În toamnă, cândva. În toamnă.

Penelope dormise dusă în tot acest timp – adormise în scaunul ei de mașină, aproape din momentul în care porniseră de pe loc. Geamurile din față erau coborâte, și Juliet simțea mirosul de fân, care era proaspăt cosit și balotat – nimeni nu-l mai făcea rulouri. Câțiva ulmi rămăseseră în picioare, niște minuni de-acum, așa izolați cum erau.
Prima oprire au făcut-o într-un sat construit în întregime de-a lungul unei singure străzi, pe o vale îngustă, Bedrock se chema și parcă ieșea din pereții văii – numai acolo, pe o rază de multe mile de jur-împrejur, vedeai stânci atât de masive.

Juliet își amintea că veniseră acolo pe vremea când avea statut de parc special, unde plăteai ca să intri. În parc erau o fântână și o ceainărie unde puteai să

mănânci tartă cu căpșune și înghețată – și alte lucruri, cu siguranță, dar nu mai ținea ea minte. Peșterile din stânci erau numite după fiecare dintre cei șapte pitici. Sam și Sara se așezaseră direct pe jos, lângă fântână, fiecare cu înghețata lui, iar ea fugise înainte să cerceteze peșterile (care nu erau cine știe ce, ăsta-i adevărul, erau foarte puțin adânci). Ar fi vrut să vină și părinții cu ea, dar Sam îi spusese:

— Știi că mama nu se poate cățăra.

— Du-te tu! îi spusese și Sara. Și pe urmă vino înapoi și povestește- ne și nouă!

Era îmbrăcată elegant. Cu o fustă de tafta neagră, care desena un cerc în jurul ei pe iarbă. Fuste de balerină, așa se chemau.

Trebuie să fi fost o zi foarte specială.

Juliet l-a întrebat pe Sam, când el a ieșit din magazin, despre acea zi. În primul moment, nu și-a adus aminte. Apoi și-a amintit. O șarlatanie. Nici nu știa când se-nchisese, i-a spus.

Juliet nu vedea nici urmă de fântână sau de ceainărie de-a lungul acelei străzi.

— Știe s-aducă liniștea și ordinea, a zis el, iar ea numai după câteva momente a realizat că vorbea în continuare despre Irene. Pune mâna la orice. Cosește iarba, sapă-n grădină. În orice face, pune suflet și se comportă ca și cum ar fi pentru ea un privilegiu. Asta mă uimește fără încetare.

Care o fi fost ocazia respectivă, atât de lipsită de griji? Vreo zi de naștere, vreo aniversare a căsătoriei lor?

Sam vorbea insistent, chiar solemn, căutând să acopere zgomotul mașinii care se lupta să meargă la deal.

— Mi-a redat credința în femei.

*

Sam se repezea în fiecare magazin, după ce o asigura pe Juliet că nu stătea mai mult de un minut, și se întorcea la mașină

după câtva timp, ex plicându-i că nu reușise nicicum să scape mai repede. Oamenii voiau să stea de vorbă, oamenii țînuseră minte bancuri pe care voiau neapărat să i le spună. Câțiva chiar îl urmau afară, ca să-i vadă pe fiica lui și pe copilașul ei.
— Deci, asta-i fata care vorbește latină, a zis o femeie.
— A cam început s-o uite, a glumit Sam. În ziua de azi este ocupată

cu altceva.
— Cred și eu, a zis femeia, întinzându-și gâtul ca să vadă fetița. Dar nu-i așa că sunt o binecuvântare? Ah, mititeii!
Juliet să gândise c-ar fi putut sta de vorbă cu Sam despre teza la care plănuia să revină – cu toate că nu era decât un vis, deocamdată. Asemenea subiecte le abordau firesc între ei. Nu și cu Sara. Sara i-ar fi spus: „Aha, dar trebuie să-mi spui ce faci tu acolo, în studiile tale", ea, Juliet, i-ar fi făcut un rezumat, iar Sara era în stare s-o întrebe cum de reținea ea toate numele-alea grecești corect. Sam ar fi știut despre ce vorbea. Povestise, la colegiu, cum o lămurise tatăl ei ce înseamnă „taumaturg", când ea dăduse peste cuvântul respectiv, pe la vârsta de doisprezece sau treisprezece ani. O întrebaseră dacă tatăl ei era vreun savant.
— Sigur că da, zisese ea. Predă la clasa a șasea.
Acum, avea senzația că el ar fi încercat în mod subtil să-i submineze hotărârea. Sau poate nu chiar atât de subtil. Ar fi putut folosi termenul „himeră". Sau să pretindă că uitase lucruri despre care ea nu putea crede că le uitase.
Și totuși, poate că uitase. Încăperile din mintea lui se închideau, ferestrele se întunecau – ce avea el acolo considera că devenise prea nefolositor, prea compromițător ca să mai fie scos la lumina zilei.
Juliet i-a vorbit mai tăios decât avusese intenția.
— Și ea vrea să se mărite? Irene?
Întrebarea ei l-a contrariat pe Sam prin tonul pe care-i fusese pusă, și-ncă după o tăcere prelungită.

— Nu știu, i-a răspuns el, apoi, după un moment de tăcere: Nu văd cum ar putea să vrea.
— Întreab-o, a zis Juliet. Nu cred că nu vrei s-o întrebi, la sentimentele pe care le ai pentru ea.
Au mai mers o milă sau două până ca el să mai scoată vreo vorbă. Era clar că se simțea ofensat.
— Nu știu despre ce vorbești, i-a spus.

— Bucurosu', Morocănosu', Mutulică, Somnorosu', Hapciu, a numărat Sara.
— Înțeleptu', a zis Juliet.
— Înțeleptu'. Da, Înțeleptu'. Bucurosu', Hapciu, Înțeleptu', Morocănosu', Rușinosu', Hapciu – nu: Hapciu, Rușinosu', Înțeleptu',

Morocănosu'… Somnorosu', Bucurosu', Înțeleptu', Rușinosu'… Nu erau opt? a întrebat Sara, după ce numărase pe degete. Am fost acolo nu numai o dată, a mai zis ea. Îi spuneam Altarul Tartei cu Căpșune – vai, ce mi-ar plăcea să mai merg o dată acolo!
— Ei bine, acolo nu mai e nimic, a zis Juliet. Nici nu mi-am dat seama unde anume era.
— Sunt convinsă că eu mi-aș fi dat seama. De ce n-oi fi mers și eu cu voi? O plimbare de vară cu mașina. Câtă forță-ți trebuie ca să mergi cu o mașină? Tati mereu zice că n-am destulă forță.
— Ai venit să mă-ntâmpini pe mine.
— Am venit, da, i-a spus mama ei. Dar el nu voia să vin și eu. A
trebuit să-i fac o criză.
A întins mâna la spate, ca să-și tragă mai sus pernele de sub cap, dar n-a reușit, așa încât i le-a ridicat Juliet.
— La dracu'! a ex clamat Sara. Ce marfă stricată mai sunt și eu! Totuși, cred că nu mi-ar strica o baie. Dacă vin musafiri?
Juliet a întrebat-o dacă aștepta pe cineva.
— Nu. Dar mai știi?

Așa că Juliet a dus-o în baie, și Penelope a venit de-a bușilea după ele. Apoi, după ce a fost pregătită apa și bunica urcată în cadă, Penelope a decis că baia trebuia să fie și pentru ea. Juliet a dezbrăcat-o, și astfel copila și bătrâna s-au îmbăiat împreună. Deși Sara, dezbrăcată, nu arăta propriu-zis ca o bătrână, ci mai curând ca o fată îmbătrânită – o fată, să zicem, care ar fi suferit de cine știe ce boală ex otică, răvășitoare, degenerativă.
Penelope i-a acceptat prezența fără să fie alarmată, dar n-a dat drumul nici o clipă din mânuță săpunului ei galben în formă de rață.
Acolo, în baie, Sara și-a făcut, în sfârșit, curaj să întrebe, vag circumspectă, ce și cum cu Eric.
— Sunt convinsă că-i un om bun, a zis ea.
— Uneori, i-a spus Juliet nonșalantă.
— A fost atât de bun cu prima lui soție!
— Singura soție, a corectat-o Juliet. Pân-acum.
— Dar sunt sigură că, de-acum, dacă ai copilul ăsta… ești fericită, vreau să zic. Sunt sigură că ești fericită.
— Atât de fericită cât poți fi dacă trăiești în păcat, a zis Juliet, surprinzându-și mama cu buretele pe care i l-a stors deasupra capului dat cu șampon.

— Asta spun și eu, a chițăit Sara bucuroasă, făcându-se mică și acoperindu-și fața. Pe urmă, a zis: Auzi, Juliet?
— Da?
— Știi că nu vorbesc serios când spun răutăți despre tati. Sunt conștientă că mă iubește. Numai că e și el nefericit.

Juliet visa că era copil din nou, și-n casa aceea, cu toate că felul în care erau aranjate camerele diferea oarecum. Se uita pe fereastra uneia dintre camerele cu care nu era familiarizată și vedea o trombă de apă care sclipea în aer. Apa respectivă provenea de la furtun. Tatăl ei, cu spatele întors către ea, stropea grădina. O siluetă intra și ieșea dintre tufele de zmeură și, după o vreme, s-a dovedit a fi Irene – deși o Irene mai

copiliță, suplă și veselă. Se ferea de apa care țâșnea din furtun. Se ascundea, iarăși se ivea, în cea mai mare parte a timpului reușea să se ferească, dar întotdeauna era prinsă câte o clipă, chiar înainte să fugă din nou. Jocul ar fi trebuit să fie distractiv, dar Juliet îl privea cu dezgust din spatele ferestrei. Tatăl ei stătea întruna cu spatele spre ea și, totuși, Juliet avea impresia – cumva, vedea – că el ținea furtunul jos, în fața propriului corp, și mușchiul era singurul pe care-l îndrepta încolo și-ncoace.
Visul se scălda într-un sentiment de groază lipicioasă. Genul de groază nu care face să-ți apară tot felul de forme pe piele, ci care se insinuează prin cele mai înguste locuri de trecere ale sângelui care-ți curge prin vene.
Când s-a trezit, senzația n-a părăsit-o imediat. I s-a părut de toată rușinea visul acela. Evident, banal. Ceva murdar ce-și îngăduise ei
înseși.

*

La ușa din față a bătut cineva în toiul după-amiezii. Nimeni nu folosea ușa din față – Juliet a găsit-o cam țeapănă, greu de deschis.
Bărbatul de la ușă purta o cămașă galbenă cu mâneci scurte, perfect călcată, și pantaloni cafenii. Să fi fost cu vreo câțiva ani mai mare decât ea, înalt și, totuși, cu o constituție cam firavă, cu pieptul oarecum înfundat; dar saluta viguros și zâmbea neobosit.
— Am venit la stăpâna casei, a zis el.
Juliet l-a lăsat s-aștepte acolo și a venit în camera maică-sii.
— E un bărbat la ușă, a zis ea. S-ar putea să vândă ceva. Să-i spun să plece?

Sara tocmai se ridica în capul oaselor.
— Nu, nu, a zis ea gâfâind. Aranjează-mă puțin, te rog! I-am auzit vocea. E Don. Prietenul meu Don.

Don intrase deja în casă și venise tocmai până la ușa camerei cu soare.
— Nu te agita, Sara! Eu sunt. Ești îmbrăcată cuviincios?
Cu un aer sălbatic și fericit, Sara și-a dus mâna la peria de păr cu care n-a fost capabilă să facă nimic, apoi a renunțat și și-a trecut degetele făcute pieptăn prin păr. Cu o voce care i-a răsunat voioasă, a zis:
— Mai cuviincioasă de-atât mă tem că n-o să mai fiu niciodată. Intră!
Bărbatul s-a ivit în cadrul ușii, s-a repezit către ea, și ea și-a ridicat brațele către el.
— Miroși a vară, i-a spus. De la ce? – și i-a pipăit cămașa. De la călcat. Bumbac bine călcat. Vai de mine, ce frumos!
— Eu mi-am călcat-o, a zis el. Sally e dusă la biserică, să facă nu știu ce cu florile. Nu e rău călcată, nu?
— Minunat! l-a lăudat Sara. Dar ai fost cât pe-aci să nu poți intra. Juliet a crezut că erai vreun vânzător ambulant. Juliet e fata mea. Fata mea iubită. Ți-am povestit, nu? Ți-am povestit că urma să vină. Don e preotul meu, Juliet. Prietenul și preotul meu.
Don s-a îndreptat de spate și a dat mâna cu Juliet.
— Bine că ești aici – mă bucur foarte mult să te cunosc. Și nu greșeai chiar atât de tare. Chiar sunt un fel de vânzător ambulant.
Juliet a zâmbit politicos la gluma lui preoțească.
— Preot la ce biserică? a vrut ea să știe. Întrebarea ei a făcut-o pe Sara să râdă.
— Ei, dragă – așa ne dai de gol, nu?
— Sunt de la Sfânta Treime, a zis Don, cu același zâmbet imperturbabil. Cât despre datul de gol, nu e o noutate pentru mine că Sara și Sam n-au frecventat nici una dintre bisericile din comunitate. Dar eu tot am început să trec pe-aici, de vreme ce mama ta este o doamnă atât de fermecătoare.
Juliet nu reușea să-și aducă aminte dacă biserica anglicană sau cea unită se numea Sfânta Treime.
— Vrei tu să-i aduci lui Don un scaun mai ca lumea, draga mea? a rugat-o Sara. Uite-l cum stă aplecat peste mine ca un bârzoi. Și-o

gustare, ceva, Don? Vrei niște lapte de pasăre? Juliet îmi face câte un lapte de pasăre absolut delicios. Nu. Nu, probabil că ți-ar cădea prea greu. Abia ce-ai intrat din căldura de-afară. Ceai? Ăla-i fierbinte. Bere de ghimbir? Vreun suc oarecare? Ce sucuri avem, Juliet? – la care Don a zis:
— Nu vreau decât un pahar cu apă. Acela chiar mi-ar prinde bine.
— Nu vrei ceai? Serios? a zis aproape gâtuită Sara. Dar eu cred c-aș bea puțin. Nu-i așa, Juliet, că bei și tu o jumătate de ceașcă?

*

În bucătărie, singură – o vedea pe Irene în grădină, astăzi dădea cu sapa în jurul răsadurilor de fasole –, Juliet și-a pus întrebarea dacă povestea cu ceaiul nu fusese decât o stratagemă din partea Sarei, ca s-o facă pe ea să plece din cameră și să poată schimba câteva cuvinte în secret. Câteva cuvinte în secret – poate chiar o rugăciune scurtă? Simpla idee îi provoca silă.
Sam și Sara nu fuseseră niciodată afiliați vreunei biserici, cu toate că Sam spusese cuiva, la începutul vieții lor acolo, că erau druizi. Li se dusese vestea că țineau de o biserică nereprezentată în acel oraș, iar informația respectivă îi urcase cu o treaptă mai sus de statutul unor oameni fără religie. Ea, Juliet, frecventase, o vreme, școala de duminică a Bisericii Anglicane, dar asta mai mult fiindcă avea o prietenă anglicană. Sam, la școala unde preda, nu se revoltase niciodată împotriva obligației de a citi din Biblie și de a spune Tatăl nostru în fiecare dimineață, cum nu opusese rezistență nici față de Dumnezeu s-o țină pe Regină19.
— Sunt momente în care să pui piciorul în prag și momente în care să nu, zicea el. În felul ăsta, le dai satisfacție și poate reușești să scapi și să le spui copiilor câte ceva despre evoluție.
Sara se arătase cândva interesată de credința Baha'i, dar Juliet era de părere că interesul i se risipise.

A făcut ceai suficient pentru toți trei și a găsit și niște biscuiți digestivi în dulap – plus tava de alamă pe care Sara o scotea de obicei la ocazii speciale.
Don a fost și el de acord să primească o ceașcă de ceai și a băut pe nerăsuflate paharul de apă cu gheață pe care Juliet își adusese aminte să i-l aducă, dar a dat din cap că nu la biscuiți.
— Eu nu, mulțumesc.

A părut să refuze subliniind acest lucru în mod special. De parcă evlavia l-ar fi oprit.
A întrebat-o pe Juliet unde locuia, cum se prezenta vremea pe coasta de vest, cu ce se ocupa soțul ei.
— Cu pescuitul de creveți, dar propriu-zis nu este soțul meu, i-a spus Juliet într-o manieră agreabilă.
Don a dat din cap. Aha, da.
— Furtuni pe mare, pe-acolo?
— Uneori.
— Golful Balenei. N-am auzit de el niciodată, dar îl voi ține minte de-acum încolo. Și la ce biserică mergeți, în Golful Balenei?
— Nu mergem. Nu mergem la biserică.
— Nu este nici o biserică la îndemână care să vă convină?
— Nu există nici o biserică să ne convină. Nu credem în Dumnezeu.
Ceașca de ceai a lui Don s-a cam lovit de farfurioară când a vrut s-o pună jos. A zis că-i părea foarte rău de ce auzea.
— Îmi pare foarte rău s-aud asta. Și de când ai aceste opinii?
— Nu știu. De când m-am gândit cât de cât serios la lucrurile-astea.
— Și mama ta îmi spune că ai un copil. Ai o fetiță, nu-i așa? Juliet a zis că da, avea.
— Și fetița n-a fost creștinată pân-acum? Îți propui s-o crești păgână?
Juliet i-a răspuns că se aștepta ca Penelope să se hotărască singură în această privință, într-o bună zi.
— Dar noi avem de gând s-o creștem fără religie. Da.

— Asta-i ceva trist, a zis Don cu glasul calm. Pentru voi doi e un lucru trist. Tu și – indiferent cum îi spui – al tău v-ați hotărât să refuzați grația lui Dumnezeu. Bine. Sunteți adulți. Dar să i-o refuzați și copilului vostru – e ca și cum i-ați refuza hrana.
Juliet a simțit că-și pierdea răbdarea.
— Dar noi nu credem, a zis ea. Nu credem în grația lui Dumnezeu. Nu-i ca și cum i-am refuza mâncarea, tot ce refuzăm este s-o creștem în minciună.
— Minciună. Ceea ce cred milioane de oameni din toată lumea voi spuneți că e minciună. Nu crezi că este o îngâmfare din partea ta, să-l faci pe Dumnezeu minciună?
— Milioane de oameni nu cred, se duc la biserică și-atât, a zis Juliet,

pe un ton înfierbântat. Pur și simplu, nu gândesc. Dacă ex istă Dumnezeu, atunci Dumnezeu mi-a dat o minte, și nu-i așa că se- așteaptă să mi-o pun la treabă? Plus că, a mai zis ea, încercând să-și păstreze calmul, plus că milioane de oameni cred în altceva. De ex emplu, cred în Buddha. Și ce, dacă milioane de oameni cred în ceva, înseamnă că-i și adevărat?
— Cristos e viu, a zis Don prompt. Buddha nu este.
— Asta-i doar o vorbă în vânt. Înseamnă ceva? Nu văd nici o dovadă că unul sau altul dintre ei ar fi cu adevărat viu, dacă-i vorba s-o luăm așa.
— Tu nu vezi. Dar alții văd. Știi că Henry Ford – Henry Ford al doilea20, care are tot ce și-ar putea dori în viața lui un om –, chiar și așa, în fiecare noapte a vieții lui se pune în genunchi și se roagă lui Dumnezeu?
— Henry Ford? a strigat Juliet. Henry Ford? Ce importanță are pentru mine orice ar face Henry Ford?
Discuția o lua într-o direcție în care discuțiile de acest fel o iau în mod inevitabil. Vocea preotului, care la început fusese mai degrabă întristată decât mânioasă – deși sugerând în orice moment o convingere de fier –, trecuse la un ton ridicat și dojenitor, pe când Juliet, care pornise, așa credea ea, de la o rezistență rațională – calmă, perspicace, mai curând enervant

de politicoasă –, acum era stăpânită de o furie acidă și mușcătoare. Și unul și altul căutau cu febrilitate argumente și refuzuri care ar fi fost mai degrabă insultătoare decât utile.
Între timp, Sara molfăia un biscuit digestiv, stând cu privirile coborâte. Din când în când, simțea câte un fior, de parcă vorbele spuse de ei o izbeau, dar cei doi erau incapabili s-o observe.
Ceea ce le-a pus capăt disputei a fost protestul zgomotos al lui Penelope, care se trezise udă și se smiorcăise ușor o vreme, după care plânsese cu mai multă vigoare, iar acum era de-a dreptul înnebunită. Cea dintâi a auzit-o Sara, care a încercat să le atragă și celor doi atenția.
— Penelope, a zis ea sfârșită, apoi, făcând un efort: Juliet… Penelope.
Juliet și Don s-au întors amândoi către ea neatenți, după care preotul a zis, coborându-și brusc tonul vocii:
— Copilul…
Juliet a ieșit glonț din cameră. Când a luat fetița în brațe, tremura

toată și a fost cât pe-aci s-o înțepe când i-a schimbat scutecul și-a trebuit să i-l fix eze cu acul. Penelope s-a oprit din plâns, nu pentru că s- ar fi simțit curată, ci pentru că era speriată de atenția brutală care i se dădea. Ochii ei umezi, larg deschiși, privirea uimită au reușit s-o smulgă pe Juliet din preocuparea de până atunci, așa c-a încercat să se liniștească, să-i vorbească fetiței cât de blând a reușit, după care a luat- o în brațe și a început să se plimbe cu ea în sus și-n jos pe coridorul de la etaj. Penelope nu s-a lăsat consolată imediat, dar, după câteva minute, trupușorul ei a început să scape de tensiune.
Juliet a simțit că același lucru i se întâmpla și ei. Când i s-a părut că și una, și cealaltă își regăsiseră, într-o anumită măsură, controlul și liniștea, s-a hotărât să coboare din nou, cu tot cu Penelope.
Preotul ieșise din camera Sarei și o aștepta chiar pe ea. Pe un ton care putea fi considerat chinuit de remușcări, dar era, de fapt, înfricoșat, a zis:

— Ce copil frumos…
— Mulțumesc, i-a spus Juliet.
Ea, una, s-a gândit că de-acum își puteau lua la revedere cum se cuvenea, dar pe el ceva îl reținea. Se uita mai departe la ea, nu se mișca din loc. A întins mâna, ca și cum ar fi avut intenția să i-o pună ei pe umăr, apoi a lăsat-o să-i cadă.
— Știi cumva dacă mai este… a zis, apoi a scuturat ușor din cap. Cuvântul „este” a sunat mai degrabă a „iese”.
— Zuv, a reușit să îngaime și s-a plesnit cu palma peste gât, apoi a făcut semn în direcția bucătăriei.
În prima clipă, Juliet s-a gândit că era beat, probabil. I se legăna ușor capul înainte și înapoi și părea să aibă un fel de peliculă pe ochi. Adică venise deja beat sau își adusese ceva de băut în buzunar? Apoi și-a reamintit. O fată, elevă la școala unde predase ea, mai demult, o jumătate de an – fata respectivă, diabetică, trecea din când în când printr-un fel de criză, i se încleșta limba în gură, nu se mai putea controla, se clătina pe picioare, dacă i se întâmpla să stea prea mult nemâncată.
Mutându-și fetița pe un șold, l-a luat de braț pe Don și l-a sprijinit să meargă până în bucătărie. Suc. Asta îi dăduseră lui Penelope și despre suc încercase și el să-i vorbească.
— Numai o clipă, numai o clipă, că-ți revii, i-a spus ea.
Preotul se ținea, totuși, drept, sprijinit cu mâinile de bufet, cu capul

plecat.
Suc de portocale nu mai avea – îi dăduse lui Penelope de dimineață cât mai rămăsese, gândindu-se că trebuia să mai procure. Dar avea o sticlă de sirop de struguri, din care beau de obicei Sam și Irene, când reveneau în casă, după ce munceau în grădină.
— Uite-aici, a zis Juliet, reușind cu o singură mână, cum se obișnuise deja, să umple un pahar. Uite – și, în timp ce el bea, i-a spus: Îmi pare rău că nu mai e suc. Dar e vorba de zahăr, nu? Trebuie să- nghiți niște zahăr?
Don a băut până la fund, apoi a zis:
— Da. Za’ăr. Mul’mesc.

Își recăpăta deja vorbirea. Și asta ținea minte Juliet despre fata de la școală – cât de rapid și miraculos, după toate aparențele, își venea în simțiri. Dar Don, înainte să se fi regăsit cu totul, să fi redevenit el însuși, în timp ce-și mai ținea capul într-o parte, i-a prins privirea. Nu într-adins, probabil, ci din întâmplare. Privirea din ochii lui nu era de recunoștință sau iertătoare – nu era nimic personal în ea, doar privirea frustă a unui animal uimit, care se agăța de orice găsea în jurul său.
După numai câteva secunde, ochii lui, fața lui a fost iarăși chipul bărbatului, al preotului, care a depus paharul pe masă și, fără să mai scoată o vorbă, a părăsit casa în mare grabă.

Sara fie dormea, fie se prefăcea că dormea, când Juliet a intrat să ia tava de ceai. Între starea ei de când dormea, starea ei de când moțăia și starea ei de când era trează, granițele erau de-acum atât de firave și de mișcătoare, încât îți venea greu să faci diferența între una și alta. În tot cazul, i-a vorbit, a zis aproape imperceptibil:
— Juliet?
Juliet s-a oprit în cadrul ușii.
— Tu crezi, probabil, că Don e… cam nătărău, a șoptit Sara. Dar nu e bine deloc. E diabetic. Formă gravă.
— Da, a zis Juliet.
— Are nevoie de credință.
— Argumentul struțului cu capul în nisip, a zis Juliet, dar foarte încet, și poate că Sara nici n-a auzit-o, pentru c-a continuat cu ce avea ea de spus:
— Credința mea nu-i atât de simplă, a zis ea cu o voce care-i tremura (și care pentru Juliet părea, în acel moment, de un patetism

strategic). Nu pot să ți-o descriu. Dar este – atâta pot spune – că e ceva. Este ceva… minunat. Când mă simt rău cu adevărat… când ajung în așa hal de rău… știi la ce mă gândesc atunci? Mă gândesc: „Foarte bine”. Mă gândesc așa: „Curând. Curând o s-o văd pe Juliet.”

*

Înfiorătorul meu (de drag) Eric,
De unde să încep? Eu sunt bine, și Penelope e bine. În condițiile date. Merge sigură pe ea de-acum de jur-împrejurul patului Sarei, dar încă nu se aventurează în restul lumii fără sprijin. Căldura verii este uimitoare în comparație cu cea de pe coasta de vest. Chiar și când plouă. E bine că nu plouă, pentru că Sam are toate motoarele turate în afacerea lui cu grădina devenită piață. Zilele trecute, am fost cu el, cu mașina lui străveche, să livrăm zmeură proaspătă și gem de zmeură (făcut de un fel de Ilse Koch21 mai tânără, care populează bucătăria noastră) și tocmai am scos din pământ primii cartofi noi din acest sezon. Cel puțin el este absolut entuziasmat. Sara stă în pat și moțăie sau răsfoiește reviste de modă demodate. Un preot a venit în vizită la ea și ne-am lansat, el și cu mine, într-o mare ceartă prostească despre existența lui Dumnezeu – un subiect de genul ăsta primejdios. Vizita mea, totuși, merge foarte bine…
Această scrisoare, Juliet a descoperit-o după mulți ani. Probabil că Eric o păstrase întâmplător – nu avea cine știe ce mare importanță în viețile lor.

Juliet se mai dusese o dată acasă la părinții ei, pentru înmormântarea Sarei, la câteva luni după ce scrisese acea scrisoare. N- o mai găsise acolo pe Irene și nici nu ținea minte dacă întrebase ori i se spusese de soarta ei. Cel mai sigur era că se măritase. La fel ca Sam, de altfel, după un număr de ani. Se însurase cu o colegă profesoară, o femeie bună la suflet, arătoasă, pricepută. Locuiau în casa ei – Sam demolase casa în care locuiseră el și Sara, ca să-și ex tindă grădina. Când soția lui se pensionase, își cumpăraseră o rulotă și începuseră să facă lungi ex cursii de iarnă. O vizitaseră de două ori pe Juliet la Golful Balenei. Eric îi plimbase cu barca lui. El și Sam se înțelegeau bine. Vorba lui Sam, se aveau ca frații.
Când și-a citit scrisoarea, Juliet s-a înfiorat, așa cum reacționează oricine dă peste vocea păstrată și deconcertantă

a unui eu propriu născocit, din trecut. S-a mirat de tonul sprințar, în contrast cu durerea

din amintirile ei. Apoi s-a gândit că vreo mutație va fi avut loc, pe vremea respectivă, de care ea nu-și amintea. Vreo mutație legată de locul pe care-l considera drept acasă. Nu la Golful Balenei, cu el, cu Eric, ci acolo unde fusese înainte, în toată viața ei dinainte.
Pentru că lucrul pe care încerci să-l aperi cât poți de bine, cât mai mult timp este ceea ce se întâmplă acasă.
Dar ea n-o apărase pe Sara. Când Sara îi spusese: „Curând o s-o văd pe Juliet", ea, Juliet, nu găsise nici un răspuns pe care să i-l dea. Chiar nu fusese în stare să găsească vreunul? Și de ce ar fi fost atât de dificil? Să-i spună, pur și simplu, „da". Atât de mult ar fi însemnat pentru Sara și atât de puțin, mai mult ca sigur, pentru ea însăși. Dar ea, Juliet, îi întorsese spatele, plecase cu tava la bucătărie, iar acolo spălase și șterse cești le și paharul în care turnase mai înainte sirop de struguri. Le pusese pe toate la locul lor.

15 Ebenezer Butterick (1826–1903), croitor, inventator, producător și distribuitor de modă american, care a inventat și produs, începând din 1863, tipare de foiță pentru croitul și cusutul de haine în casă.
16 Bullwinkle J. Moose, un elan cam prost, personaj din mai multe serii de desene animate realizate în anii 1959–1964.
17 P achebotul Empress of Ireland s-a ciocnit în mai 1914 cu o navă care transporta cărbuni, sub pavilion norveg ian, și s-a scufundat în apele fluviului St. Lawrence, provocând moartea a peste 1 000 de oameni din cei 1 477 aflați la bord.
18 „Revista de casă a doamnelor", apărută pentru prima dată în 1883, cea dintâi revistă americană care, în 1907, a ajuns la un milion de abonamente.

19 God Save the Queen, imnul național al Reg atului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord și imnul oficial al tuturor țărilor membre ale Commonwealth-ului, inclusiv al Canadei, în virtutea statutului de monarhie constituțională.
20 Henry Ford II (1917–1987), nepotul fondatorului companiei Ford, a fost președintele acesteia din 1945 până în 1960, apoi președinte-director g eneral, din 1960 până în 1979.
21 Ilse Koch (1906–1967), soția lui Karl-Otto Koch (1897–1945), comandant al lag ărelor de concentrare de la Buchenwald și Majdanek (în P olonia), a fost una dintre primele fig uri proeminente ale nazismului judecate pentru crime de război.

TĂCERE

În timpul scurtei călătorii cu feribotul de la golful Buckley până la insula Denman, Juliet a coborât din mașină și s-a dus la prova navei, în bătaia brizei de vară. O femeie care stătea și ea tot acolo a recunoscut- o, și au intrat în vorbă. Nu era ceva neobișnuit ca oamenii să se uite mai bine la Juliet și să se întrebe de unde o cunosc, iar uneori să-și amintească. Juliet apărea în mod regulat la postul Televiziunea Provinciei, unde le lua interviuri unor persoane care-și duceau viețile în moduri singulare sau notabile și modera cu abilitate mese rotunde în cadrul unui program intitulat „Chestiunile zilei”. Acum avea părul tuns foarte scurt, cât mai scurt cu putință, și vopsit într-o culoare roșcat foarte închis, care i se potrivea cu ramele ochelarilor. Adesea purta pantaloni negri – așa cum purta și-n ziua aceea – și o bluză de mătase de culoarea fildeșului, uneori și o jachetă neagră. Era ceea ce mama ei ar fi numit o înfățișare izbitoare.
— Iertați-mă! Probabil că lumea vă deranjează tot timpul.

— Nu-i nimic, a zis Juliet. Doar dacă nu mă-ntorc de la dentist sau așa ceva.
Femeia era cam de aceeași vârstă cu Juliet. Părul negru lung, înspicat cu cenușiu, nefardată, cu o fustă lungă de dril. Cum locuia pe insula Denman, Juliet a întrebat-o ce știa despre Centrul de Echilibru Spiritual.
— Pentru că fiica mea e-acolo, a zis ea. Nu știu cum se cheamă ce face acolo, retragere, urmează vreun curs… De șase luni. Acum e prima dată când reușesc s-o văd – în ultimele șase luni.
— Sunt câteva locuri de felul ăsta, i-a răspuns femeia. Unii vin, alții pleacă. Nu spun c-ar fi ceva suspect în legătură cu ei. Numai că, de obicei, stau refugiați în păduri, știți, și n-au prea multe legături cu comunitatea. Mă rog, ce rost ar mai avea retragerea, dac-ar sta în legătură cu comunitatea?
Era de părere că Juliet se bucura că-și revedea fata, iar Juliet i-a spus că da, chiar foarte mult. A zis:
— Sunt răsfățată. Are douăzeci de ani, fiica mea – de fapt, împlinește douăzeci și unu chiar în această lună –, și n-am fost niciodată despărțite prea mult.
Femeia, în schimb, i-a spus că avea un fiu de douăzeci de ani, o fiică de optsprezece și alta de cincisprezece și că erau zile în care i-ar fi plătit ea să se ducă într-un asemenea loc, fiecare în parte sau laolaltă.
Juliet a râs.

— Mă rog, eu n-o am decât pe ea. Sigur, nu garantez că n-o s-o trimit chiar eu înapoi, cu arme și bagaje, după câteva săptămâni.
Era genul de discurs al mamei iubitoare, dar ex asperate, la care-i venea cel mai ușor să recurgă (Juliet era specialistă la dat răspunsuri liniștitoare), dar adevărul era că Penelope nu-i dăduse, propriu-zis, niciodată motive să se plângă și, dac-ar fi vrut să fie totalmente sinceră, în acel moment ar fi spus că fie și o singură zi fără să ia contact cu fiica ei într-un fel sau altul i se părea greu de suportat, darămite șase luni. Penelope lucrase la Banff22, cameristă pe timp de vară, și făcuse ex cursii cu autocarul în Mex ic, plus o ex cursie cu autostopul în

Newfoundland. Dar nu trăise niciodată fără Juliet, și nu mai ex istase o despărțire de șase luni între ele.
„Îmi produce bucurie”, ar fi putut spune Juliet. „Nu c-ar fi genul de persoană care prin cântec și dans îți aduce lumina soarelui, și voioșia, și capacitatea de a vedea partea bună a lucrurilor. Sper c-am crescut-o mai bine de-atât. Are grație, compasiune și atâta înțelepciune, de parcă ar fi trăit deja optzeci de ani pe acest pământ. Firea ei e reflexivă, nu împrăștiată, cum este a mea. Oarecum reticentă, ca la taică-său. Este și angelic de drăguță, e ca mama mea, blondă ca mama, dar nu la fel de fragilă. Puternică și nobilă. Modelată ca o cariatidă, aș zice eu. Și, contrar credințelor celor mai răspândite, nu sunt câtuși de puțin geloasă. Tot acest timp fără ea – și fără o vorbă de la ea, fiindcă Echilibrul Spiritual nu permite scrisori sau telefoane –, în tot acest timp, eu parcă am rătăcit printr-un deșert, iar când am primit mesajul de la ea, m-am simțit ca o palmă de pământ calcinat peste care se revarsă o ploaie zdravănă.”

Sper să ne vedem duminică după-amiază. A sosit momentul. Momentul să vină acasă, asta spera Juliet că însemna, dar bineînțeles că totul depindea de Penelope.

Penelope îi desenase o hartă rudimentară, și Juliet s-a trezit curând cu mașina parcată în fața unei biserici vechi – adică o construcție bisericească veche de vreo șaptezeci și cinci sau optzeci de ani, acoperită cu stuc, nici pe departe atât de veche sau câtuși de puțin la fel de impresionantă cum erau, de obicei, bisericile prin părțile Canadei pe unde crescuse ea, Juliet. În spatele acelei biserici se afla o clădire mai recentă, cu acoperișul înclinat și fațada plină de ferestre,

plus o scenă simplă și câteva bănci de șezut și ceva ce părea să fie un teren de volei, cu fileul pleoștit. În paragină erau toate,

și bucata de teren odinioară curățată era de-acum reluată în stăpânire de ienuperi și plopi.
Câteva persoane – ori bărbați, ori femei, n-ar fi putut spune precis ce erau – lucrau la ceva ce ținea de tâmplărie pe scenă, iar altele stăteau pe bănci în mici grupuri separate. Toată lumea era îmbrăcată în haine obișnuite, nu în cămeșoaie galbene sau ceva de felul ăsta. Câteva minute, nimeni n-a observat mașina cu care venise Juliet. Pe urmă, una dintre persoanele de pe bănci s-a ridicat și a pornit agale înspre ea. Un bărbat mic de statură, de vârstă medie, cu ochelari.
Juliet a coborât din mașină, l-a salutat și a întrebat de Penelope. Bărbatul n-a scos o vorbă – or fi avut vreo regulă a tăcerii –, dar a dat din cap, s-a întors și a intrat în biserică. De unde în scurtă vreme și-a făcut apariția nu Penelope, ci o femeie greoaie cu părul alb, care se mișca încet, îmbrăcată cu blugi și cu un pulover șleampăt.
— Ce onoare să vă cunosc, a zis ea. Poftiți înăuntru! L-am rugat pe
Donny să ne facă niște ceai.
Avea o față lată și luminoasă, un zâmbet deopotrivă strengăresc și tandru și ceea ce Juliet s-a gândit că se numeau, probabil, ochi sclipitori.
— Mă numesc Joan, a zis ea.
Juliet se așteptase la vreun pseudonim de genul Serenity – Seninătate, sau la ceva cu iz oriental, dar în orice caz nu la un nume atât de banal și de familiar ca Joan. Bineînțeles că mai târziu s-a gândit la Papesa Ioana23.
— Am ajuns unde trebuie, nu-i așa? N-am mai fost niciodată pe insula Denman, a zis ea pe un ton dezarmant. Știți c-am venit s-o văd pe fiica mea, Penelope?
— Sigur că da. Penelopeee, a zis Joan, prelungind numele, pe un ton ca de celebrare.
Interiorul bisericii era special făcut mai întunecat de pânzele violete care acopereau ferestrele înalte. Stranele și tot restul mobilierului bisericesc fuseseră îndepărtate, și niște perdele simple, albe, atârnau în așa fel, încât să formeze niște compartimente separate, ca într-un salon de spital. Compartimentul spre care a fost îndreptată Juliet nu avea, însă, vreun pat, ci doar o măsuță, câteva scaune de plastic și niște rafturi fără spate, pe care erau stivuite cum se

nimerise o mulțime de hârtii.
— Mă tem, Juliet, că suntem și-acum în plin proces de aranjat lucrurile pe-aici, a zis Joan. Pot să vă spun Juliet?
— Da, sigur că da.
— Nu sunt obișnuită să discut cu o celebritate. Și Joan și-a unit palmele sub bărbie, într-o postură de rugăciune. Adică nu știu dacă să vorbesc fără formalități sau cum.
— Nu sunt eu cine știe ce mare celebritate.
— A, ba da, ești. Nu spune așa ceva! Și mai bine să-ți spun chiar acum, ca să scap de-o piatră de pe suflet. Cât de mult admir treaba pe care o faci. E ca o rază de lumină în beznă. Singurul program de televiziune la care merită să te uiți.
— Mulțumesc, a zis Juliet. Am primit un bilet de la Penelope…
— Știu. Dar îmi pare rău că trebuie să-ți spun, Juliet, îmi pare foarte rău și nu vreau să rămâi prea dezamăgită… Penelope nu-i aici.
Vorbele acestea – „Penelope nu-i aici” –, femeia le-a spus pe tonul cel mai sprințar cu putință. Ai fi putut crede că absența lui Penelope putea fi transformată într-un subiect de contemplare amuzată, pentru plăcerea discuției dintre ele.
Juliet a simțit nevoia să respire adânc. În prima clipă, nici n-a putut vorbi. Teama se revărsa prin ea. Presimțirea. Pe urmă, s-a stăpânit și a trecut la o analiză rațională a faptului respectiv. A scormonit prin poșetă.
— Mi-a spus că speră…
— Știu. Știu, a zis Joan. Așa intenționa, să fie aici, dar adevărul este că n-a putut…
— Unde este? Unde s-a dus?
— Asta nu pot să-ți spun.
— Nu poți sau nu vrei?
— Nu pot. Nu știu. Dar un lucru pot să ți-l spun, care poate că te va ajuta să te liniștești. Oriunde s-a dus, orice a hotărât, acela va fi lucrul cel mai potrivit pentru ea. Va fi lucrul potrivit pentru spiritualitatea și pentru creșterea ei.
Juliet a hotărât să înghită și-asta. Îi rămăsese în gât cuvântul

„spiritualitate”, în care i se părea că încape totul – așa zicea de obicei –, de la rugăciunile tibetane până la mesa catolică. Nici prin minte nu-i trecuse că Penelope, cu inteligența ei, s-ar fi putut băga în așa ceva.
— Aș fi vrut să știu, a zis ea, în cazul în care ar vrea să-i trimit din

lucruri.
— Din posesiuni? a părut Joan a nu-și putea reține un zâmbet larg, deși l-a înlocuit repede cu o mină tandră. Penelope nu este preocupată prea tare, în acest moment, de ceea ce ține de posesiuni.
Juliet mai avusese uneori, în toiul unui interviu, senzația că persoana din fața ei avea rezerve de ostilitate care nu ieșiseră la suprafață înainte să înceapă filmarea propriu-zisă. Câte o persoană pe care ea, Juliet, o subestimase, pe care o crezuse cam proastă, se dovedea capabilă de o asemenea forță. O ostilitate cordială, dar ucigătoare. Într-o situație de felul acesta, ideea era ca sub nici o formă să nu te arăți uimit, niciodată să nu arăți o contraostilitate.
— Când spun creștere, a zis Joan, mă refer la creșterea noastră interioară, bineînțeles.
— Înțeleg, a zis Juliet, privind-o țintă în ochi.
— Penelope s-a întâlnit cu așa o minunată ocazie în viața ei de a cunoaște oameni interesanți – nu-i vorba, Doamne! c-ar fi avut nevoie să cunoască oameni interesanți, doar a crescut cu o persoană interesantă, nu? – cu mama ei –, dar știi, uneori ex istă câte o dimensiune care lipsește, copiii ajunși mari simt că le-a lipsit ceva…
— Da, sigur, a zis Juliet. Știu foarte bine cum vin copiii mari cu tot felul de plângeri – la care Joan a decis că era momentul s-o ia tare:
— Dimensiunea spirituală – nu pot să nu spun asta –, nu-i așa c-a lipsit cu desăvârșire din viața lui Penelope? Din câte am înțeles, n-a crescut într-un cămin construit pe credință.
— Religia n-a fost un subiect interzis. Puteam să discutăm despre

ea.

— Dar poate că modul în care vorbeați despre ea conta. Felul vostru intelectual de a fi? Dacă-nțelegi ce vreau să spun. La cât ești de inteligentă, a completat ea, cu amabilitate.
— Asta zici tu.
Juliet era conștientă că tot ce însemna controlul asupra interviului, și asupra ei însăși, îi scăpa din mână și putea fi pierdut.
— Nu zic eu, Juliet. Penelope zice. Penelope este o fată bună și scumpă, dar a venit la noi de-a dreptul înfometată. Înfometată de lucrurile care nu i-au fost la îndemână în propriul ei cămin. Sigur, erai lângă ea, cu viața ta minunată, ocupată și plină de succes – dar trebuie să-ți spun, Juliet, că fiica ta chiar a cunoscut singurătatea. A cunoscut nefericirea.

— Nu resimt cei mai mulți oameni, mai devreme sau mai târziu, lucrurile-astea? Singurătatea și nefericirea?
— Nu eu sunt cea care poate să dea un răspuns. Ah, Juliet! Ești o femeie cu intuiții splendide. Te-am urmărit la televizor de atâtea ori și m-am gândit: „Cum reușește să ajungă așa, direct, la miezul lucrurilor și, în tot acest timp, să fie atât de amabilă și de politicoasă cu oamenii?” Și nici nu mi-a trecut prin minte c-am să ajung să stau așa, față-n față cu tine. Ba mai mult, c-aș putea să fiu în postura de a te ajuta…
— Cred că-n această privință greșești.
— Te simți lezată. E firesc să te simți lezată.
— Și asta e tot problema mea.
— Ei, bine, atunci. Poate c-o să ia legătura cu tine. Până la urmă.

*

Penelope a luat legătura cu Juliet – după câteva săptămâni. A sosit o felicitare chiar de ziua ei de naștere – a lui Penelope –, 19 iunie. Împlinea douăzeci și unu de ani. Era genul de felicitare pe care o trimiți unei cunoștințe ale cărei gusturi nici măcar nu le bănuiești. Nu vreo felicitare glumeață la modul frust, nici vreuna cu adevărat isteață, nici sentimentală. Pe față era un buchețel de panseluțe legate cu o panglică subțire violet, pe capătul căreia scria „La mulți ani!" – cuvinte repetate și înăuntru, numai că acolo mai scria, deasupra lor, cu litere aurii, și „Îți urez un sincer"…
Și era nesemnată. Juliet a crezut, în prima clipă, că i-o trimisese cineva lui Penelope și uitase de semnătură, iar ea, Juliet, o deschisese din greșeală. Cineva care-i știa lui Penelope numele și data nașterii. Dentistul ei, poate, sau instructorul de șoferie. Dar, când s-a uitat mai atent la plic, a constatat că nu era nici o greșeală – adresantul era chiar ea, Juliet, și numele îi fusese scris de Penelope.
Ștampilele poștale nu-ți mai dădeau nici o indicație. Pe toate scria doar „Poșta canadiană". Juliet știa, în principiu, că ex istau moduri în care puteai să afli măcar din ce provincie primiseși o scrisoare, dar pentru asta trebuia să te adresezi oficiului poștal, să te duci acolo cu scrisoarea, și mai mult ca sigur c-ai fi fost nevoit să dai ex plicații, să dovedești că aveai dreptul să capeți informațiile respective. Și precis c- ar fi recunoscut-o cineva…

S-a dus, în schimb, în vizită la vechea ei prietenă Christa, care locuia în Golful Balenei pe vremea când ea însăși, Juliet, locuise acolo,

înainte să se fi născut Penelope. Acum, Christa era la Kitsilano, într-un centru de îngrijire și asistență. Suferea de scleroză multiplă. Camera ei era la parter, cu o curticică unde ea singură avea acces, și acolo au stat amândouă, Christa și Juliet, uitându-se la o mică pajiște însorită și la tufele de glicină în

floare, care ascundeau gardul de metal ce masca tomberoanele de gunoi.
Juliet i-a spus Christei toată povestea cu ex cursia ei pe insula Denman. Altcuiva nu mai spusese și sperase că poate n-avea să trebuiască să spună nimănui. În fiecare zi, pe drumul spre casă de la serviciu, se întreba dacă nu cumva Penelope o aștepta înăuntru. Sau măcar să fi primit vreo scrisoare. Și pe urmă sosise… acea felicitare neprietenoasă, și ea o deschisese, cu amândouă mâinile tremurându-i.
— Ceva tot înseamnă, a zis Christa. Îți comunică despre ea că e bine. O să mai urmeze și altceva. Precis o să urmeze. Ai răbdare!
Juliet i-a vorbit plină de ciudă, o vreme, despre Maica Shipton24. Așa se hotărâse, până la urmă, să-i spună, după ce cochetase – dar nu se mulțumise – cu porecla Papesa Ioana. Ce nenorocită de șicaneală, zicea. Câtă mizerie, câtă meschinărie în spatele făcăturii care e dulcegăria de fațadă religioasă! Pentru ea, era imposibil să și-o imagineze pe fiica ei, Penelope, cucerită de acea femeie.
Christa i-a sugerat că Penelope mersese acolo în vizită, eventual, în ideea c-ar fi putut scrie ceva despre locul cu pricina. Un fel de jurnalism de investigație. Muncă de teren. Perspectiva personală – toate chestiile-astea personale în sus și-n jos, care erau atât de gustate în ziua de astăzi.
— Investigație care să dureze șase luni? a zis Juliet. Penelope ar fi descifrat-o pe Maica Shipton în zece minute.
— E ciudat, i-a conces Christa.
— Poate știi tu ceva mai mult decât lași să se înțeleagă? a zis Juliet. Nu-mi place deloc să te-ntreb așa ceva. Dar mă simt ca pierdută pe mare. Ca o proastă. Femeia aia chiar asta și-a propus, bineînțeles, ca eu să mă simt o proastă. Ca personajul ăla care trânțește câte o replică într-o piesă, și toți ceilalți îi întorc spatele, pentru că ei știu ceva ce el nu știe…
— Acum nu se mai fac piese de-alea, a întrerupt-o Christa. Nimeni nu mai știe nimic azi. Nu, Penelope nu mi s-a confesat mie mai mult decât ție. Și de ce-ar face treaba asta? Știe că, până la urmă, tot îți spun.
Juliet a tăcut o vreme, apoi a bombănit ursuză:

— Au mai fost lucruri pe care nu mi le-ai spus.
— Ah, pentru Dumnezeu! a ex clamat Christa, chiar dacă fără animozitate. Nu-ncepe din nou!
— Nu-ncep din nou, i-a dat asigurări Juliet. Numai că sunt într-o dispoziție proastă.
— Ai și tu răbdare! Este una dintre încercările din viața de părinte. Nu ți-a creat prea multe, la urma urmei. Într-un an, toată povestea o să țină de trecutul îndepărtat.
Juliet nu i-a spus că, până la urmă, nu fusese în stare să plece de- acolo demnă. Se întorsese cu spatele și plânsese deopotrivă a implorare și a furie.
— Ce ți-a spus?
Iar Maica Shipton stătuse pe loc și se uitase la ea, de parcă s-ar fi așteptat la o asemenea reacție. I se lățise gura, cu buzele strânse, într- un zâmbet larg și compătimitor, în timp ce scutura din cap.

Tot anul următor, Juliet a primit o mulțime de telefoane, la câtva timp o dată, de la oameni care fuseseră în relații amicale cu Penelope. Răspunsul ei la întrebările lor a fost mereu același: Penelope luase hotărârea să se țină deoparte un an. Călătorea. Cum agenda călătoriilor ei nu era câtuși de puțin fix ă, ea, Juliet, n-avea nici o posibilitate să ia legătura cu fiica ei și nici nu le putea indica vreo adresă la care s-o găsească.
Nu a primit, în schimb, nici un semn din partea cuiva care să-i fi fost prieten apropiat lui Penelope. Asta putea însemna că oamenii care-i fuseseră apropiați lui Penelope știau prea bine unde se afla. Sau poate că și aceia plecaseră în călătorii în țări străine, își găsiseră slujbe în alte provincii, porniseră în aventuri de viață noi, prea ocupate sau riscante în momentul respectiv ca să le îngăduie să se intereseze de prieteni vechi. (Prieteni vechi însemnând, în acea etapă a vieții, cineva pe care nu-l mai văzuseși de o jumătate de an.)
Ori de câte ori intra în casă, primul lucru pe care Juliet îl făcea era să se uite la beculețul care-i pâlpâia la robotul telefonic – adică tocmai lucrul pe care altfel îl evita, gândindu-se că precis

era cineva care ar fi bătut-o la cap în legătură cu afirmațiile ei publice. Utiliza o mulțime de trucuri prostești, de pildă câți pași făcea până la telefon, cum ridica din furcă receptorul, cum respira. „Dă numai să fie ea!”
Nimic nu-i reușea. După o vreme, lumea i s-a părut golită de

oamenii pe care-i cunoscuse Penelope, de băieții pe care-i lăsase cu buza umflată și de cei care o lăsaseră ei pe ea cu buza umflată, de fetele cu care bârfise și cărora probabil că li se confesase. Penelope urmase o școală particulară de fete, cu internat – Torrance House –, și nu vreun liceu public, iar asta însemna că majoritatea colegelor ei de mai demult – chiar și cele care merseseră la același colegiu ca ea – proveneau din locuri de departe. Unele din Alaska, de la Prince George25 sau din Peru.
Nici un mesaj la Crăciun. Dar în iunie, o altă carte poștală, cam în același stil ca prima, fără o vorbă scrisă la interior. Juliet a băut niște vin înainte s-o deschidă, apoi de îndată a și aruncat-o. Mai avea crize de plâns, din când în când și tremuriciuri pe care nu și le putea stăpâni, dar ieșea din toate acestea prin accese iuți de furie, mergând prin casă de colo până colo și lovindu-și palma unei mâini cu mâna cealaltă strânsă pumn. Furia i se îndrepta spre Maica Shipton, dar chipul acelei femei pălise în amintirea ei și, până la urmă, Juliet s-a văzut nevoită să recunoască: nu mai era decât un pretex t.
Toate pozele cu Penelope au fost ex ilate în dormitorul fiicei, laolaltă cu teancuri de picturi și desene pe care fata le făcuse înainte să se mute amândouă din Golful Balenei, cu cărțile ei și cu cafetiera europeană de-o singură cană, cu plonjor, pe care Penelope o cumpărase ca dar pentru ea, pentru Juliet, din primii bani pe care-i câștigase din slujba ei sezonieră de vară de la McDonald’s. Și împreună cu tot felul de daruri trăsnite pentru apartament, cum ar fi un mic ventilator de plastic de lipit pe frigider, un tractor de jucărie cu cheiță, o draperie din mărgele de sticlă, de atârnat în fereastra băii. Ușa dormitorului respectiv a fost închisă și, cu timpul, s-a putut trece prin fața ei fără urmă de tulburare.

Juliet s-a gândit mult să se mute din acel apartament, să-și ofere avantajul unui nou mediu de viață. Dar i-a spus Christei că nu putea face așa ceva, pentru că altă adresă Penelope nu avea și corespondența nu putea fi retransmisă mai mult de trei luni, după care fiica ei n-ar mai fi avut cum să dea de ea.
— Ar putea foarte bine să dea de tine la serviciu, i-a spus Christa.
— Cine știe cât o să mai stau și-acolo, a zis Juliet. Probabil că e-n cine știe ce comună, de unde nu li se dă voie să ia legătura cu ex teriorul. Cu vreun guru care se culcă pe rând cu toate femeile, după

care le trimite pe străzi la cerșit. Dac-o trimiteam la școala de duminică și o învățam să-și spună rugăciunile, probabil că nu s-ar mai fi întâmplat nimic din toate astea. Așa trebuia să fac. Așa trebuia. Ca o injecție, așa ar fi fost. I-am neglijat spiritualitatea. Așa mi-a spus Maica Shipton.

Când abia împlinise treisprezece ani, Penelope mersese într-o ex cursie cu cortul în munții Kootenay din Columbia Britanică, împreună cu o colegă de la Torrance House și cu familia acesteia. Juliet fusese de acord cu asta. Penelope învăța la Torrance House de numai un an (fusese acceptată în condiții financiare favorabile, pentru că mama ei predase mai demult acolo), iar Juliet se bucura că-și făcuse deja o prietenă atât de bună și fusese imediat acceptată de părinții acelei prietene. Dar și că mergea în ex cursie cu cortul – ceva ce copiii obișnuiți făceau și ce ea însăși, Juliet, nu avusese niciodată ocazia să facă în propria copilărie. Nu că și-ar fi dorit propriu-zis, la cât de îngropată în cărți fusese ea, dar se bucura văzând semne că Penelope avea să crească mai normal, ca fată, decât fusese ea însăși la aceeași vârstă.
Eric avusese rețineri în legătură cu toată povestea. El considera că Penelope era prea mică. Nu-i plăcea s-o știe plecată în

vacanță cu niște oameni care nu însemnau mai nimic pentru ei. Și-acum, când mergea și la școală cu internat, oricum o vedeau prea puțin – de ce să mai scurteze și puținul timp pe care-l petreceau cu ea?
Juliet mai avea un motiv – pur și simplu, voia să știe că Penelope nu-i stătea în cale în primele câteva săptămâni ale vacanței de vară, pentru că lucrurile nu erau clare deloc între ea și Eric. Voia să le știe rezolvate, iar ele nu erau rezolvate. Nu voia să trebuiască să pretindă că toate erau bune și frumoase doar de dragul copilului.
Lui Eric, pe de altă parte, nimic nu i-ar fi plăcut mai mult decât să vadă aplanate și trecute sub tăcere frecușurile dintre ei. După felul lui de-a gândi, un comportament civilizat ar fi readus bunele sentimente, mimarea iubirii le-ar fi fost suficientă ca să se descurce până când ar fi redescoperit, eventual, iubirea însăși. Ei, și, dacă totuși n-ar fi rămas, până la urmă, decât cu aparențele – asta e, trebuia să le ajungă și atât. Eric se mulțumea și cu asta.
Chiar că se mulțumea și cu asta, se gândea Juliet nefericită.
Să fi fost și Penelope acasă – iată un motiv pentru care amândoi s-

ar fi purtat ca lumea. De fapt, Juliet s-ar fi purtat ca lumea, de vreme ce ea fusese, în opinia lui, cea care stârnise toate ranchiunele. Asta îi convenea foarte bine lui Eric.
Și, deci, Juliet îi spusese – și crease un nou motiv de supărare și de acuzații, pentru că lui Eric îi era foarte tare dor de Penelope.
Motivul pentru care se certaseră era unul vechi de când lumea și obișnuit. În primăvară, printr-o dezvăluire măruntă – și prin francheța sau, poate, reaua-voință a vecinei lor dintotdeauna, Ailo, care păstra un fel de loialitate față de fosta soție moartă a lui Eric și anumite rezerve față de ea, de Juliet –, în tot cazul, Juliet aflase că Eric se culcase cu Christa. Christa era de mult timp cea mai bună prietenă a ei, dar fusese, înainte de asta, prietena lui Eric, amanta lui (deși nimeni nu mai vorbea despre asta). El renunțase la Christa când îi propusese ei

să trăiască alături de el. Juliet aflase tot ce era de aflat despre Christa încă de atunci și n-ar fi putut ridica obiecții rezonabile față de ceva ce se întâmplase înainte ca ea și Eric să formeze un cuplu. Nici nu avusese nimic de obiectat. Ceea ce nu-i convenise, totuși – și care, pretindea ea, îi frânsese inima –, se petrecuse după. (Dar tot cu foarte mult timp în urmă, zicea Eric.) Se petrecuse când Penelope avea un an și Juliet plecase cu ea înapoi în Ontario. Când se dusese cu fetița după ea să-și viziteze părinții. S-o viziteze – cum de fiecare dată sublinia, de-acum – pe mama ei muribundă. Câtă vreme ea fusese plecată, și- ndrăgostită de el, ducându-i dorul cu fiecare fibră a propriei ființe (acum credea ferm acest lucru), Eric, pur și simplu, se întorsese la vechile lui obișnuințe.
La început, îi mărturisise că numai o dată (când era beat), dar, după alte investigații, plus niște băutură consumată în prezent, îi spusese că poate o fi fost de mai multe ori.
Poate? Nici nu mai ținea minte? Adică de-atâtea ori, că nu le mai știa socoteala? Ba le ținea minte foarte bine.

Christa venise în vizită la Juliet, ca s-o asigure că nu fusese vorba de nimic serios. (Același refren i-l cânta și Eric.) Juliet o trimisese la plimbare și-i spusese să nu se mai arate la față niciodată. Christa hotărâse că acela era momentul potrivit să se ducă să-și vadă fratele, în California.
Resentimentele lui Juliet față de Christa erau mai mult o formalitate. Înțelegea și ea că niște tăvăleli în fân, acolo, cu o prietenă

veche (așa sunase descrierea scandaloasă a lui Eric, încercarea lui deplasată de a minimaliza lucrurile) nu erau nici pe departe atât de amenințătoare ca îmbrățișarea fierbinte a vreunei femei pe care ar fi cunoscut-o de curând. În plus, la cât de aprig și de iremediabil se simțea furioasă pe Eric, nu prea mai avea resurse să dea vina pe altcineva.
Ideile pe care le tot repeta erau că el n-o iubea, că n-o iubise niciodată, că-și bătuse joc de ea, cu Christa, pe la

spatele ei. C-o făcuse de tot râsul în fața unor oameni precum Ailo (care o urâse de la bun început). Că o trata cu dispreț, că se gândea cu dispreț la iubirea pe care ea o simțea față de el (sau pe care o simțise), că trăia o minciună alături de ea. Că sex ul nu însemna pentru el nimic sau, în orice caz, nu însemna ce însemna (sau însemnase) pentru ea, că era în stare să și-o pună cu oricine se afla prin preajmă.

Numai această din urmă acuzație avea, cât de cât, un sâmbure de adevăr în ea, și, în momentele ei mai calme, Juliet știa foarte bine asta. Dar fie și numai acest mic adevăr, și tot era suficient ca să dărâme totul în jurul ei. N-ar fi trebuit, dar așa se întâmpla. Iar Eric nu era capabil – ăsta-i adevărul, nu era capabil – să priceapă de ce trebuia să se întâmple așa. Nu se mira când o vedea făcându-i reproșuri, făcând un circ întreg, ba chiar plângând (cu toate că o femeie precum Christa n-ar fi făcut nici în ruptul capului toate astea), dar ca s-o vadă efectiv dărâmată, s-o vadă considerându-se privată de tot ce-o susținuse până atunci – și pentru ce?, pentru ceva ce se-ntâmplase cu doisprezece ani mai înainte –, el, unul, nu pricepea așa ceva.

Uneori îi venea să creadă că se prefăcea, că încerca să tragă spuza pe turta ei, în schimb, alteori era cuprins și el de o amărăciune autentică pentru c-o făcuse într-adevăr să sufere. Suferința, și a unuia, și a celuilalt, avea darul să-i ex cite, așa că făceau împreună un amor magnific. De fiecare dată, el credea că trecuseră peste toată povestea, că necazurile se sfârșiseră între ei. Și de fiecare dată greșea.

Cât erau în pat, Juliet râdea și-i povestea despre Pepys și doamna Pepys26, inflamați de pasiune în circumstanțe similare. (De când renunțase, mai mult sau mai puțin, la studiile ei de clasicistă, Juliet citea de zor și, în zilele acelea, tot ce citea părea să aibă de-a face cu adulterul.) Niciodată atât de des și niciodată atât de înflăcărat, scrisese Pepys, dar tot el își notase cum soției lui îi trecuse prin minte să-l omoare în somn. Juliet râsese la toate astea, dar, după numai o

jumătate de oră, când Eric venise la ea să-i spună la revedere, fiindcă ieșea cu barca să verifice plasele de prins creveți, ea îl privise cu un chip împietrit și-l sărutase cu un aer de resemnare, de parcă ar fi știut că se ducea la întâlnire cu o femeie în mijlocul golfului, sub cerul înnorat.

Nu fusese numai ploaia. Apa nici măcar nu se încrețise când Eric ieșise cu barca, dar ceva mai târziu, în aceeași după-amiază, dintr- odată se iscase o vântoasă dinspre sud-est, care învolburase apele din brațul de mare Desolation Sound și din strâmtoarea Malaspina. Continuase până aproape de căderea întunericului – ceea ce nu se întâmplase de-a binelea decât în jurul orei unsprezece, în acea ultimă săptămână din iunie. Până atunci, un velier de pe râul Campbell era deja dat lipsă, având la bord trei adulți și doi copii. Plus două vase de pescuit, unul cu doi bărbați la bord și celălalt cu unul singur – Eric.
A doua zi fusese calmă și însorită – munții, apele, țărmurile, toate erau liniștite și sclipeau.
Bineînțeles, era posibil ca nici unul dintre acei oameni să nu se fi pierdut pe mare, ca toți să-și fi găsit un refugiu și să fi petrecut noaptea într-unul dintre nenumăratele golfulețe. Acest lucru s-ar fi putut să fie mai adevărat în cazul pescarilor decât pentru familia de pe velier – aceia nu erau localnici, erau niște vilegiaturiști de la Seattle. Bărcile ieșiseră pe mare dintr-odată, în dimineața aceea, ca să-i caute pe țărmurile părții continentale și ale insulelor și pe apă.
Copiii înecați fuseseră găsiți primii, cu vestele de salvare pe ei, și până la sfârșitul zilei fuseseră localizate și cadavrele părinților lor. Unul dintre bunici, care-i însoțise, nu fusese găsit decât în ziua următoare. Corpurile celor doi bărbați care ieșiseră împreună la pescuit rămăseseră de negăsit, cu toate că rămășițele ambarcațiunii lor fuseseră aduse la țărm de valuri în apropiere de Golful Refugiului.
Cadavrul lui Eric fusese recuperat și el a treia zi. Juliet nu fusese lăsată să-l vadă. Se spunea că l-ar fi găsit altceva mai întâi (adică vreun animal oarecare), după ce fusese adus la țărm și el tot de valuri.
Poate că din această cauză – că nu se pusese problema recunoașterii cadavrului și nici nu fusese nevoie de

gropar – printre vechii prieteni ai lui Eric și printre colegii săi pescari se răspândise ideea ca trupul să-i fie ars chiar acolo, pe plaja unde fusese găsit. Juliet nu ridicase obiecții. Trebuia încheiat un certificat de deces, așa încât

doctorul care venea o dată pe săptămână la Golful Balenei fusese căutat la cabinetul său din Powell River, iar el o împuternicise pe Ailo, care era asistenta lui săptămânală și asistentă medicală cu patalama, să facă ea oficiile necesare.
Era plin de lemn plutitor în zonă, plin de scoarță de copac îmbibată cu sare de mare – ingredientul unui foc de calitate. În doar câteva ore, totul fusese pregătit. Vestea se răspândise – cum-necum, deși timpul fusese atât de scurt –, femeile începuseră să vină cu mâncare. Ailo preluase conducerea – sângele ei scandinav, statura impunătoare și părul cărunt care-i flutura păreau s-o impună firesc în rolul de Văduvă a Mării. Copiii se fugăreau printre bușteni și fuseseră goniți din preajma rugului care se făcea din ce în ce mai mare și peste care trona învelită în giulgiu mogâldeața surprinzător de firavă care fusese odată Eric. Femeile de la una dintre biserici contribuiseră la ceremonia pe jumătate păgână cu un termos de cafea, iar bax urile de bere și sticlele cu sucuri de toate felurile fuseseră lăsate cu discreție, la început, în portbagajurile mașinilor și în cabinele camionetelor.
Se pusese problema cine să vorbească și cine să aprindă rugul. Fusese întrebată Juliet – voia să-l aprindă ea? La care Juliet, iritată și ocupată, fiindcă distribuia căni de cafea, le spusese că n-o nimeriseră cu propunerea, că ea, ca văduvă, s-ar fi cuvenit să se arunce în flăcări. Ba chiar dăduse acest răspuns râzând, iar cei care o întrebaseră inițial renunțaseră, de teamă să n-o vadă cuprinsă de istericale. Bărbatul care ieșise de cele mai multe ori pe mare împreună cu Eric fusese de acord să aprindă el focul, în schimb refuzase să și vorbească. Unora le trecuse prin minte că oricum n-ar fi fost o alegere bună, fiindcă nevasta respectivului era evanghelică anglicană și poate că el s-ar fi simțit obligat să spună lucruri care l-ar fi nemulțumit pe Eric, dacă le- ar fi putut auzi. Pe urmă se oferise soțul lui Ailo –

un individ mărunt de statură, care fusese desfigurat într-un incendiu de pe o barcă, în urmă cu mulți ani, și care era un socialist și ateu veșnic nemulțumit, așa că, în tot ce spusese, îl cam pierduse pe drum pe Eric, reușind să-l numească, totuși, Frate în Luptă. Surprinzător de mult vorbise, ceea ce ulterior fusese pus pe seama vieții reprimate pe care o ducea sub regimul Ailo. Se cam iscase, poate, și ceva neliniște prin rândurile ascultătorilor, înainte ca recitalul de revendicări să fie stopat, căci unii avuseseră impresia că evenimentul se dovedea parcă nu chiar atât de splendid, sau de solemn, sau de sfâșietor de inimi cum ar fi fost de

așteptat. Dar, când izbucnise focul, această senzație se risipise, ba chiar se instalase o mare concentrare, printre copii mai ales, până când unul dintre bărbați strigase: „Luați copiii de-aici!” Asta se întâmplase când flăcările ajunseseră la cadavrul propriu-zis și lumea conștientizase, chiar dacă mai târziu, că arderea de grăsime, de inimă, rinichi și ficat era de natură să producă zgomote șuierate sau ex plozive, destul de tulburătoare pentru auz. Așa încât o bună parte dintre copii fuseseră duși de-acolo în mare grabă de mamele lor – unii de bunăvoie, alții de- a dreptul îngroziți. Iar partea finală a cremării devenise astfel o ceremonie aproape ex clusiv masculină și ușor scandaloasă, chiar dacă nu ilegală în cazul dat.
Juliet rămăsese pe vine, cu ochii larg deschiși, cu fața întoarsă către pălălaie. Nu era propriu-zis acolo. Se gândea la cine o fi fost – Trelawny27? – cel care smulsese inima lui Shelley din flăcări. Inima, cu istoria ei îndelungată în materie de semnificație. Curios, dacă te gândeai că, până și pe-atunci, nu cu foarte mult în urmă, un organ al trupului era considerat atât de prețios, ca sediu al curajului și-al iubirii. Nu era decât niște carne arsă. N-avea nimic de-a face cu Eric.

Penelope nu știuse nimic din tot ce se întâmplase. Apăruse un articolaș în ziarul din Vancouver – nu despre arderea pe rug de pe plajă, bineînțeles, numai despre înec –, dar acolo unde era

ea, pe undeva prin munții Kootenay, nu ajungeau nici ziare, nici emisiunile de știri de la radio. Când se întorsese la Vancouver, îi telefonase maică- sii de acasă de la colega ei Heather. Îi răspunsese Christa, care se întorsese prea târziu pentru ceremonie, dar acum stătea cu Juliet, ca s- o ajute cum putea. Christa îi spusese că Juliet nu era acasă – o minți se
–, în schimb i-o ceruse la telefon pe mama lui Heather. Îi ex plicase femeii ce se întâmplase și-i spusese c-o aducea pe Juliet cu mașina la Vancouver – chiar atunci plecau – și că Juliet avea să-i spună ea însăși lui Penelope când ajungeau în oraș.
Juliet fusese lăsată de Christa în fața casei în care se afla Penelope și intrase singură. Mama lui Heather o condusese în camera cu soare, unde o aștepta fiica ei. Penelope primise vestea cu o mină înfricoșată pe chip, după care – când Juliet o cuprinsese cu brațele într-un gest oarecum formal – cu o atitudine care aducea a stinghereală. Poate că la Heather acasă, în acea cameră cu soare vopsită în alb, verde și oranj, cu frații lui Heather bătând mingea de baschet în curtea din spate,

asemenea vești oribile nu reușeau să pătrundă. Despre ardere nu se spusese o vorbă – în acea casă și în acel cartier, cu siguranță ar fi părut ceva necivilizat, grotesc. Tot în acea casă, Juliet dăduse dovadă de o atitudine mult mai sprințară decât s-ar fi cuvenit – se purtase ca și cum ar fi fost cea mai bună companie posibilă.
Mama lui Heather intrase după ce bătuse ușor în ușă, cu pahare de ceai cu gheață. Penelope îl dăduse pe-al ei peste cap și plecase apoi s-o caute pe colega ei, care se aținuse pân-atunci pe coridor.
Pe urmă, Juliet și mama lui Heather stătuseră de vorbă. Gazda își ceruse scuze că intervenea cu lucruri practice, dar timpul era foarte scurt. Ea și tatăl lui Heather plecau cu mașina înspre est în câteva zile, ca să-și viziteze rudele. Urmau să fie plecați timp de o lună și plănuiseră s-o ia și pe Heather cu ei. (Băieții mergeau în tabără.) Numai că Heather hotărâse acum că ea nu mai voia să plece și o implorase pe mama ei s-o lase acasă împreună cu Penelope. Cum o fată de

paisprezece ani și una de treisprezece nu puteau fi, pur și simplu, lăsate singure, ea, una, se gândise că Juliet poate s-ar fi bucurat să lipsească de acasă o vreme, să-și ia un respiro, mai ales după ce trecuse prin ce trecuse. După toată pierderea și tragedia.

Așa că Juliet se trezise aproape imediat locuind într-o altă lume, într-o casă mare și fără cusur, decorată în culori vii și cu mult bun gust, cu ceea ce se numea comodități – dar care pentru ea erau obiecte de lux – oriunde își îndrepta ochii. Și asta pe o stradă în formă de semilună, pe care se aflau aliniate case asemănătoare, în spatele unor tufișuri bine tunse și al unor straturi de flori spectaculoase. Chiar și vremea, în luna aceea, fusese fără cusur – caldă, luminoasă, cu adieri de vânt. Heather și Penelope înotaseră, jucaseră badminton în curtea din spate, merseseră la filme, își copseseră fursecuri, se îndopaseră, ținuseră diete, își desăvârșiseră bronzul, făcuseră să răsune casa de muzică ale cărei versuri păreau prostești și enervante pentru Juliet, uneori își invitaseră alte prietene pe la ele, nu invitaseră propriu-zis și băieți, dar stătuseră de lungi, inutile și sâcâitoare conversații cu câțiva care treceau prin fața casei ori se adunaseră în casa de alături. Din întâmplare, Juliet auzise cum Penelope îi spunea uneia dintre fetele venite în vizită:

— Știi, eu abia dacă l-am cunoscut, zău așa. Vorbea despre taică-său.

Foarte ciudat.

Ea nu se temuse niciodată să iasă cu barca – Juliet, în schimb, da – când apele erau agitate. Îl bătea la cap pe taică-său s-o ia cu el, și, de cele mai multe ori, Eric o și lua. Când mergea pe urmele lui, purtându- și vesta de salvare portocalie ca pe ceva normal pentru ea și cărând atâta cât putea din ustensilele de pescuit, mereu arbora o ex presie de seriozitate și devotament cu totul aparte. Observase cum se așezau plasele și devenise pricepută, iute și nemiloasă când venea vorba să decapiteze și să bage în recipiente prada. Într-o anumită fază a copilăriei – să zicem de la opt la unsprezece ani –, insistase că avea de

gând să meargă la pescuit și când avea să se facă mare, iar el, Eric, îi spusese că, în ziua de azi, erau fete care făceau așa ceva. Juliet crezuse și ea că nu era deloc imposibil, de vreme ce Penelope era o fată deșteaptă, fără să fie și studioasă, și-i plăcea la nebunie tot ce era fizic, și era și neînfricată. În schimb, când Penelope nu-l auzea, Eric zicea că el, unul, spera să-i treacă ideea respectivă și că era o viață pe care n-o putea dori nimănui. Întotdeauna vorbea la fel despre cât de grea și de nesigură era munca pe care și-o alesese, dar se mândrea chiar cu acest lucru – cel puțin, Juliet așa credea.
Iar acum era dat la o parte. Și de cine, de Penelope, care-și vopsise recent unghiile de la picioare în violet și-și aplicase un tatuaj fals pe abdomen. Pe el, care fusese centrul vieții ei. Îl dădea la o parte.
Dar Juliet avea senzația că și ea făcea ex act același lucru. Sigur, era preocupată să-și găsească o slujbă și o casă în care să locuiască. Deja scosese la vânzare casa din Golful Balenei – doar nu putea să rămână acolo. Vânduse camioneta și dăduse pe degeaba ustensilele de pescuit
– și plasele, atâtea câte mai fuseseră recuperate, și șalupa. Fiul cel mare al lui Eric venise din Saskatchewan și luase câinele.
Depusese cerere pentru o slujbă la secția de referințe a bibliotecii colegiului și pentru o altă slujbă la biblioteca publică și trăia cu impresia că avea toate șansele s-o primească ori pe una, ori pe cealaltă. Își căuta un apartament ori în zona Kitsilano, ori în Dunbar, ori în Point Grey. Curățenia, organizarea și flex ibilitatea vieții de la oraș erau întruna motive de surprindere pentru ea. Deci așa trăia lumea undeva unde munca omului nu se desfășura neapărat sub cerul liber și unde o serie de operații care aveau legătură cu ea nu ajungeau neapărat sub acoperișul casei. Și unde vremea putea constitui un factor al stării tale de spirit, dar niciodată al vieții tale, unde chestiuni oribile precum schimbarea obiceiurilor și abundența sau nu de creveți și somoni erau

cel mult interesante sau nebăgate în seamă deloc. Viața pe care o dusese la Golful Balenei până atât de curând i se părea deja întâmplătoare, dezordonată, epuizantă prin comparație. Și chiar ea însăși scăpase de toanele din ultimele luni – era vioaie și precisă, și arăta și mai bine.
S-o fi văzut acum Eric!
Așa se gândea la el mai tot timpul. Nu era vorba că nu și-ar fi dat seama de faptul că Eric murise – nici o clipă nu fusese cazul. Și totuși, insista să se refere la el, în mintea ei, de parcă ar fi fost în continuare persoana pentru care ex istența ei conta mai mult decât ar fi putut conta pentru oricine altcineva. Ca și cum el ar fi fost în continuare persoana căreia spera să-i sticlească ochii uitându-se la ea. Și persoana la care venea și acum cu argumente, informații, surprize. Era o asemenea obișnuință pentru ea și se petrecea în așa măsură de automat, încât realitatea morții lui nu părea s-o afecteze în vreun fel.
Și nici ultima lor ceartă nu se stinsese pe de-a întregul. Încă-i mai ținea socoteala, și acum, pentru felul în care o trădase. Dacă i se mai întâmpla să se împăuneze puțin, în ultima vreme, ăsta era motivul.
Furtuna, recuperarea cadavrului, arderea lui pe rug pe plajă – toate nu fuseseră decât un fel de concurs cu public la care ea fusese obligată să asiste și în care fusese obligată să creadă, chiar dacă nu aveau nimic de-a face propriu-zis cu Eric și cu ea însăși.

Juliet căpătase slujba de la biblioteca de referințe și găsise un apartament cu trei camere, pe care abia-abia și-l putea permite. Penelope se întorsese la Torrance House, dar fără program de internat. Treburile lor de la Golful Balenei fuseseră lichidate, viața lor acolo se sfârșise. Până și Christa se muta de-acolo și urma să vină la Vancouver în primăvară.
Dar, înainte de asta, într-o bună zi – o zi din februarie –, Juliet se afla sub copertina stației de autobuz din campus, la sfârșitul orelor de program. Ploaia din acea zi se oprise, către apus era o fâșie de cer senin, mai roșu în partea unde asfințise soarele, în direcția Strâmtorii Georgiene. Acest semn al zilelor care

se lungeau, promisiunea schimbării anotimpului avuseseră asupra ei un efect deopotrivă neașteptat și copleșitor.
Realizase că Eric murise.
Ca și cum, în tot acest timp, de când ea locuia la Vancouver, el ar fi

așteptat pe cine știe unde, ar fi așteptat să vadă ce făcea, dacă avea de gând să-și reia viața cu el. Ca și cum traiul cu el ar mai fi fost încă o alegere posibilă. Viața ei, de când venise acolo, fusese trăită în continuare în funcție de el, de Eric, fără ca ea să priceapă foarte bine că el nu mai ex ista. Nimic nu mai ex ista din el. Amintirea lui era tot mai estompată în lumea cotidiană și obișnuită.
Deci asta era suferința. Se simțea de parcă un sac de ciment ar fi fost deșertat în corpul ei și s-ar fi întărit pe loc. Abia se putea mișca. Urcatul în autobuz, coborâtul din autobuz, mersul o jumătate de cvartal până la blocul în care locuia (de ce locuia în el?) se dovediseră ca urcatul pe un deal. Iar acum trebuia să mai și țină ascunse toate astea, să nu-și dea seama Penelope.
La masa de seară, începuse să tremure, dar nu-și putuse desface degetele, ca să lase jos cuțitul și furculița. Penelope se ridicase și venise lângă ea, îi descleștase mâinile cu greu și-i spusese:
— Te gândești la tati, nu-i așa?
Pe urmă, Juliet le spusese câtorva persoane – de pildă, Christei – că i se păruseră cele mai eliberatoare, cele mai tandre vorbe auzite vreodată de ea din partea oricui.
Penelope își trecuse mâinile reci pe sub ax ilele mamei sale, în sus și-n jos. Telefonase la bibliotecă în ziua următoare și anunțase că mama ei era bolnavă, avusese grijă de ea timp de câteva zile, rămânând ea însăși acasă, până când Juliet își revenise. Ori, dacă nu, până când partea cea mai rea trecuse.
În acele câteva zile, Juliet îi povestise totul lui Penelope. Cu Christa, cu cearta, cu arderea pe rug de pe plajă (pe care până atunci reușise, miraculos aproape, să i-o ascundă). Totul.

— N-ar trebui să te împovărez cu toate astea, îi spusese.
— Mda, bine, poate că n-ar trebui, îi răspunsese Penelope, după care adăugase pe un ton ferm: Te iert. Presupun că nu mai sunt copil.
Juliet revenise printre oameni. Genul de criză pe care o suferise în stația de autobuz se repetase, dar niciodată cu aceeași forță. Datorită muncii ei de cercetare de la bibliotecă, făcuse cunoștință cu câteva persoane de la canalul Televiziunea Provinciei și acceptase slujba care i se oferise. Lucrase acolo preț de un an, după care trecuse la luat interviuri. Toate lecturile pe care le făcuse fără discernământ de-a lungul anilor (și cu care Ailo nu fusese nici o clipă de acord, pe vremea cât locuise la Golful Balenei), toate frânturile de informații pe

care le culesese, apetitul ei variat și puterea de asimilare atât de rapidă iată că-i veneau acum la îndemână. Și-și cultivase un comportament autodepreciativ, oarecum tachinant, care părea să meargă, de obicei, foarte bine. În fața camerei, puține lucruri o scoteau din ritmul ei. Deși, în realitate, când ajungea înapoi acasă, mergea de colo până colo și se smiorcăia sau înjura când își amintea de vreo ezitare percepută, sau de vreo confuzie, sau, încă și mai rău, de vreo pronunție greșită.

După cinci ani, cărțile poștale de aniversare au încetat să mai sosească.
— Nu-nseamnă nimic, i-a spus Christa. Nu aveau decât rolul de-a te anunța că e în viață pe cine știe unde. Acum și-o fi închipuind c-ai priceput mesajul. Are încredere în tine că n-ai să trimiți pe nimeni pe urmele ei. Atâta tot.
— Oi fi făcut prea multe presiuni asupra ei?
— Ah, Jul!
— Nu vorbesc numai de moartea lui Eric. Și cu alți bărbați, mai târziu. Am lăsat-o să vadă prea multă mizerie. Mizeria mea nenorocită.
Pentru că Juliet avusese două povești amoroase în perioada cuprinsă între vârsta de paisprezece și de douăzeci și

unu de ani a lui Penelope și în amândouă situațiile reușise să se îndrăgostească nebunește, pentru ca după aceea să se simtă rușinată. Unul dintre bărbați era cu mult mai în vârstă decât ea și avea un mariaj solid. Celălalt era substanțial mai tânăr și alarmat de emoțiile ei năvalnice. Mai târziu, se mirase și ea de propriile emoții. De fapt, nu simțise nimic pentru el, a spus.
— Nici nu mă gândeam c-ai simțit, i-a zis Christa, care era obosită. Nu știu.
— Ah, Christa! Cât de proastă am putut să fiu! Dar nu mai fac la fel cu bărbații, nu-i așa?
Christa nu i-a mai spus că poate asta se datora faptului că-i lipseau candidații.
— Nu, Jul. Nu mai faci.
— De fapt, n-am făcut nimic așa grav, a zis Juliet apoi, luminându- se la față. De ce mă tot lamentez că eu sunt de vină? Fata mea este o enigmă, atâta tot. E un gând cu care trebuie să mă-mpac. O enigmă și o ființă rece, a adăugat ea, mimând o hotărâre de doi bani.
— Ba nu, a zis Christa.

— Ba nu, a repetat Juliet. Nu – nu-i adevărat.
După ce a doua lună iunie a trecut fără să mai primească nici o vorbă, Juliet a hotărât să se mute. În primii cinci ani, i-a povestit Christei, așteptase luna iunie, întrebându-se ce și cum avea să se întâmple. După cum arătau lucrurile atunci, trebuia să se întrebe în fiecare zi. Și să fie dezamăgită în fiecare zi.
S-a mutat într-un zgârie-nori din Cartierul de Vest. Avusese intenția să arunce tot ce se aflase în fosta cameră a lui Penelope, dar, până la urmă, le-a îndesat pe toate în saci de gunoi, pe care i-a luat după ea. Nu mai avea decât două camere, în schimb avea spațiu de depozitare la subsol.
Și-a luat obiceiul de a face alergări în parcul Stanley. Abia dacă mai vorbea despre Penelope, chiar și cu Christa. Avea un prieten – mai nou, așa li se spunea – care nici nu auzise vorbindu-se de fiica ei.

Christa s-a făcut din ce în ce mai slabă și mai capricioasă. Dintr- odată, într-o zi de ianuarie, a murit.

Nu poți s-o ții la infinit cu aparițiile la televizor. Oricât de agreabilă ar găsi telespectatorii prezența ta, vine o vreme în care preferă să mai vadă și pe altcineva. Juliet a primit oferte pentru alte însărcinări – cercetare, scriere de comentarii la documentare despre natură –, dar le-a refuzat cu voioșie, spunând că simțea nevoia unei schimbări totale. S-a întors la Limbile Clasice – o secție și mai mică decât fusese –, cu gândul de a-și relua scrierea tezei de doctorat. A renunțat la apartamentul din zgârie-nori și s-a mutat într-o garsonieră dublă, ca să economisească bani.
Prietenul ei obținuse un post de profesor în China.
Garsoniera dublă se găsea la subsolul unei case, dar ușile glisante din spate se deschideau la nivelul solului. Iar acolo avea o curticică pavată cu cărămidă, un spalier cu tufe de gura-leului și iederă, cu ierburi și flori în ghivece. Pentru prima dată în viață, și într-un sens foarte restrâns, era și ea grădinăreasă, așa cum fusese și tatăl ei.
Uneori, lumea îi mai spunea – prin magazine sau în autobuzul care o aducea din campus – „Iertați-mă, dar chipul dumneavoastră mi-e foarte cunoscut” sau „Nu sunteți doamna care apărea la televizor?” Dar, după vreun an și ceva, și lucrurile-astea s-au încheiat. Juliet își petrecea o mulțime de timp stând și citind, bând cafele pe măsuțe aliniate pe trotuar, și nimeni n-o mai băga în seamă. Și-a lăsat părul să-

i crească. În toți acei ani cât și-l vopsise roșcat, părul ei își pierduse din vigoarea șatenului natural – de-acum era de un șaten argintat, subțire și ondulat. Îi amintea de mama ei, Sara. De părul moale, deschis la culoare al Sarei, care flutura în vânt, care încărunțise și apoi albise.
Acum, nu mai avea loc să invite lume la masă și-și pierduse orice interes pentru rețete. Mânca lucruri care erau suficient de hrănitoare pentru ea, dar cam aceleași mereu. Fără să-și

propună în mod special, pierduse și legătura cu cele mai multe prietene.
Nici nu era de mirare. Acum ducea o viață cât mai diferită cu putință de viața de personalitate publică, de femeie plină de vivacitate, preocupată, mereu bine informată, așa cum fusese mai demult. Trăia printre cărți, citea mai tot timpul cât nu dormea și se simțea obligată să aprofundeze, să modifice orice premisă de la care plecase. De multe ori, ignora știrile din lumea largă și câte o săptămână întreagă.
Renunțase și la teza de doctorat și devenise interesată de niște scriitori numiți romancierii greci, ale căror scrieri datau dintr-o perioadă relativ târzie a literaturii antice grecești (începând cam de prin secolul I înaintea erei creștine, după cum se obișnuise de la o vreme să-i spună, și mergând până spre începuturile Evului Mediu). Aristide din Milet, Longos, Heliodor, Achilleos Tatios. Cea mai mare parte a scrierilor acestora se pierduseră sau se păstraseră fragmentar, și se spunea c-ar fi fost indecente. Dar ex ista un roman de dragoste scris de Heliodor și denumit Etiopicele (inițial aflat într-o bibliotecă particulară recuperat în timpul asediului Budei), cunoscut în Europa de când fusese tipărit la Basel, în 1534.
În acea poveste, regina Etiopiei dă naștere unui copil alb și se teme să nu fie acuzată de adulter. Drept care, lasă copilul – o fetiță – în grija gimnosofiștilor, adică a filosofilor goi, care sunt ermiți și mistici. Fetița, pe nume Haricleea, este dusă până la urmă la Delfi, unde ajunge una dintre multele preotese ale zeiței Artemis. Acolo face cunoștință cu un bărbat de rang nobil din Tesalia, un anume Theagenes, care se îndrăgostește de ea și, cu ajutorul unui egiptean isteț, o ia cu el. Regina egipteană, după cum se dovedește, n-a încetat nici o clipă să-i ducă dorul fiicei pierdute și l-a tocmit ex act pe acel egiptean să i-o caute. Nenorocul și aventurile continuă până când toate personajele se întâlnesc la Meroe și Haricleea este salvată – iarăși – ex act în momentul în care propriul ei tată se pregătește s-o sacrifice.
Temele interesante colcăiau în tex t și povestea ex ercita asupra lui

Juliet o continuă și firească fascinație. Mai ales partea cu gimnosofiștii. A încercat să afle cât mai multe lucruri despre oamenii aceia, numiți îndeobște filosofi indieni. Adică, se presupunea, în cazul de față, că India și Etiopia se învecinau? Nu – Heliodor trăise într-o epocă destul de târzie ca să cunoască mai bine de-atât geografia. Gimnosofiștii ar fi fost, așadar, niște rătăcitori, niște răspândiți care-ncotro, atrăgându-i și respingându-i pe cei printre care trăiau cu devotamentul lor de fier față de puritatea vieții și a gândirii, cu disprețul pe care-l arătau posesiunilor, până și față de îmbrăcăminte și hrană. O fecioară frumoasă crescută printre ei putea foarte bine să rămână cu vreo năzuință perversă după o viață de austeritate și ex taz.
Juliet își făcuse un alt prieten, pe nume Larry, care preda greaca și o lăsase să-și depoziteze sacii de gunoi cu lucrurile lui Penelope în subsolul casei lui. Își făcea tot felul de planuri despre cum ar fi putut ei să facă din Etiopice un musical. Juliet a mărșat la fantezia lui, mergând până acolo, încât a colaborat la cântecele uimitor de stupide și la efectele de scenă caraghioase. Dar, în sinea ei, cocheta cu ideea născocirii unui final diferit, în care să fie vorba de o lepădare de sine și o căutare în sens invers, în care fata să aibă cu siguranță de-a face cu șarlatani și prefăcuți, cu impostori, cu imitații nefericite a ceea ce căuta cu adevărat. Ar fi constituit o reconciliere, în cele din urmă, cu esențialmente inimoasa regină a Etiopiei, care greșise și se căia.

Juliet era cvasiconvinsă c-o văzuse pe Maica Shipton acolo, în Vancouver. Se dusese cu câteva haine pe care nu le-ar mai fi purtat niciodată (garderoba ei se făcea din ce în ce mai utilitaristă) la un magazin second hand al Armatei Salvării și, când să pună geanta jos în camera de recepție, văzuse o femeie grasă, cu o cămeșoaie lungă hawaiiană, care punea etichete la pantaloni. Stătea de taclale cu ceilalți lucrători și avea aerul unui supervizor, al unui supraveghetor vesel, dar altminteri vigilent – sau poate aerul unei femei care și-ar fi asumat un asemenea rol indiferent că se afla sau nu într-o postură de superioritate oficială.

Dacă era, într-adevăr, Maica Shipton, decăzuse rău de tot. Dar nu foarte mult, în realitate. Pentru că, presupunând că era Maica Shipton, oare n-ar fi avut suficiente rezerve de optimism și satisfacție de sine, încât să facă imposibilă o decădere autentică?
Și rezerve de sfătoșenie, de sfaturi dăunătoare.

„A venit la noi de-a dreptul înfometată."

Juliet îl informase pe Larry despre Penelope. Trebuia să aibă și ea pe cineva care să știe.
— Ar fi trebuit să stau de vorbă cu ea despre o viață nobilă? îi spusese. Despre sacrificiu? Despre cum să-ți deschizi viața către nevoile străinilor? Nu m-am gândit niciodată. Probabil că m-am comportat față de ea de parcă ar fi fost foarte bine dacă se făcea la fel ca mine. Asta s-o fi îndepărtat?

Larry nu era omul care să vrea de la Juliet și altceva decât prietenia și buna ei dispoziție. Era ceea ce s-ar fi numit un celibatar de modă veche, după toate aparențele asex uat (dar poate că ea nu cunoștea chiar toate aparențele), căruia-i repugna orice dezvăluire personală și care nu făcea decât să glumească.
Doi alți bărbați apăruseră în viața ei care și-ar fi dorit-o parteneră pe Juliet. Pe unul dintre ei îl cunoscuse când se așezase la măsuța ei de pe trotuar. De puțin timp rămăsese văduv. Îi plăcuse de el, dar starea lui de singurătate i se păruse atât de frustă și dorința față de ea, de Juliet, atât de disperată, încât intrase la idee.
Celălalt bărbat era fratele Christei, pe care-l întâlnise de câteva ori cât încă mai trăia Christa. Găsea potrivită compania lui – în multe privințe, era la fel ca și Christa. I se destrămase căsnicia deja de mult, nu era disperat – Juliet știa de la Christa că fuseseră femei gata să se mărite cu el pe care el le ocolise. Dar era peste măsură de rațional, faptul c-o alesese pe ea

părea de-a dreptul o socoteală bine făcută, avea ceva ce-o făcea să se simtă vag umilită.
Dar de ce umilită? Doar nu se punea problema să-l iubească. Atunci, pe vremea când încă se mai întâlnea cu fratele Christei –
Gary Lamb îl chema –, Juliet dăduse nas în nas cu Heather, pe o stradă centrală din Vancouver. Juliet și Gary ieșiseră chiar atunci dintr-un cinematograf unde văzuseră un film de seară și discutau despre unde ar fi putut merge să ia cina. Era o seară caldă, în plină vară, și pe cer mai era ceva lumină.
O femeie se desprinsese dintr-un grup de pe trotuar. Venise țintă către Juliet. O femeie subțirică, de vreo treizeci spre patruzeci de ani. Elegantă, cu șuvițe de culoarea caramelului în părul negru.
— Doamnă Porteous! Doamnă Porteous!

Juliet recunoscuse vocea, deși fața nu i-ar fi recunoscut-o pentru nimic în lume. Heather.
— Nu-mi vine să cred, îi spusese Heather. Sunt aici de trei zile și plec mâine. Soțul meu e-n oraș la o conferință. Mă și gândeam că nu mai știu pe nimeni aici, când mă-ntorc și pe cine văd? Pe dumneavoastră.
Juliet o întrebase unde locuia, și ea îi spusese că în Connecticut.
— Și numai acum vreo trei săptămâni, eram în vizită la fratele meu Josh – îl țineți minte pe fratele meu Josh? –, eram în vizită la fratele meu Josh la Edmonton, unde stă el cu familia lui, și m-am întâlnit cu Penelope. Ex act așa, ca acum, pe stradă. Ba nu, de fapt era în mall, în mallul ăla uriaș pe care-l au acolo. Era cu câțiva dintre copiii ei, și-i adusese acolo să le cumpere uniforme pentru școala aia la care merg. Băieții. Am rămas amândouă cu gura căscată. Eu n-am recunoscut-o din prima clipă, dar ea, da, m-a recunoscut pe mine. Veniseră cu avionul, bineînțeles. Coborâseră din locul ăla de hăt-departe, dinspre nord. Zicea că, de fapt, e foarte civilizat și-acolo. Și ea mi-a spus că locuiți tot aici. Dar sunt cu oamenii ăștia – prietenii soțului meu –, și zău că n-am avut timp să vă sun…

Juliet făcuse câteva gesturi prin care voia să spună că bineînțeles că n-ar fi avut timp și că nu se așteptase la vreun telefon.
O întrebase pe Heather câți copii avea.
— Trei. Niște monștri, cu toții. Sper să crească-n ritm accelerat. Dar viața mea e parfum față de a lui Penelope. Cinci.
— Da.
— Trebuie să fug, de-acum, ne duceam să vedem un film. Habar n- am despre ce-i vorba-n el și nici nu-mi plac filmele franțuzești. Dar să știți că mă bucur tare mult că v-am întâlnit, fie și-așa. Mama și tatăl meu s-au mutat la White Rock. Tot timpul se uitau la dumneavoastră la televizor. Se lăudau la prietenii lor c-ați locuit în casa noastră. De la ei știu că nu mai aveți emisiune, v-ați plictisit de ea?
— Cam așa ceva.
— Hai, că vin, vin! – și Heather o îmbrățișase și o sărutase pe Juliet, cum făcea toată lumea mai nou, și fugise înapoi la prietenii ei.

Așa, deci. Penelope nu locuia la Edmonton – coborâse la Edmonton. Zburase până acolo. Asta însemna că locuia, probabil, la Whitehorse28 sau la Yellowknife 29. Ce alt loc de pe-acolo ar fi putut fi

descris ca fiind „foarte civilizat”? Poate că fusese ironică și-o luase puțin pe Heather peste picior când îi spusese treaba asta.
Avea cinci copii și cel puțin doi dintre ei erau băieți. Aveau nevoie de uniforme școlare. Asta însemna o școală particulară. Însemna să ai bani.
Heather n-o recunoscuse de la prima vedere. Asta însemna că îmbătrânise? Că se îngrășase după cinci sarcini, că nu mai avusese grijă de ea? Așa cum avusese Heather. Așa cum avusese și ea, Juliet, într-o anumită măsură. Că se număra și ea printre femeile care considerau că întreaga luptă pentru așa ceva era caraghioasă, care-și mărturiseau sentimentul de

nesiguranță renunțând la ea? Sau poate că era doar ceva pentru care nu mai avea timp – ceva la care nici nu se mai gândea?
Juliet se gândise că Penelope ar fi putut avea de-a face cumva cu transcendentaliștii, că devenise vreo mistică, petrecându-și viața în contemplare. Sau, dacă nu – mai degrabă dimpotrivă, dar tot radical de simplu și spartan –, câștigându-și ex istența în cine știe ce mod riscant și dur, eventual pescuind alături de soțul ei, eventual și alături de niște copii mici, dar zdraveni, undeva prin apele reci ale Pasajului Interior, în largul coastelor Columbiei Britanice.
Uite că nici vorbă. Ducea o viață de matroană prosperă și pragmatică. Măritată, poate, cu vreun doctor sau cu vreun funcționar public dintre cei care administrau părțile de nord ale țării în perioada în care controlul asupra teritoriilor cu pricina era transferat ușor-ușor, cu grijă, dar și cu un oarecare tam-tam, către populațiile indigene. Dacă se mai întâlnea vreodată cu Penelope, ar fi putut râde copios amândouă despre ce idei greșite își făcuse ea, Juliet. Când și-ar fi povestit una celeilalte întâlnirile separate cu Heather, cât de stranii fuseseră pentru fiecare dintre ele, ce-ar mai fi râs!
Ba nu. Nu. Era clar că ea, una, râsese deja prea mult în relația cu Penelope. Prea multe lucruri fuseseră tratate în glumă. La fel cum prea multe lucruri – lucruri personale, iubiri care poate că nu fuseseră decât automulțumiri – deveniseră tragedii. Juliet fusese lipsită de inhibiții materne, de cuviință și de auto-control.
Penelope zisese că ea, Juliet, locuia mai departe la Vancouver. Nu pomenise nimic, în discuția cu Heather, despre cum dispăruse de- acasă. Categoric, nu. Dacă i s-ar fi spus așa ceva, Heather n-ar fi vorbit cu atâta dezinvoltură.

De unde știa Penelope că ea, Juliet, încă mai locuia la Vancouver, dacă nu căuta periodic în cartea de telefoane? Și, dacă se interesa, ce voia să însemne asta?
Nimic. Nu te mai gândi c-ar însemna ceva.
Făcuse cei câțiva pași până la marginea trotuarului, unde o aștepta
Gary, care se retrăsese plin de tact din scena regăsirii.

Whitehorse, Yellowknife. Chiar că era dureros pentru ea să știe numele acestor locuri – doar putea să zboare până acolo. Și, odată ajunsă, putea să umble haihui pe străzi, să-și facă planuri despre cum ar fi putut zări pe cineva.
Dar nu era chiar atât de nebună. N-avea voie să fie chiar atât de nebună.
În timpul cinei, se gândise că veștile pe care tocmai le aflase o puneau într-o postură mai favorabilă de a se mărita cu Gary sau de a se cupla cu el – oricum ar fi preferat el. Nu mai avea de ce să se teamă, nu mai avea ce să aștepte, referitor la Penelope. Nu mai era o fantomă, Penelope, era în siguranță, atâta cât se poate spune despre oricine că e în siguranță, și probabil că era fericită, atâta cât poate fi oricine de fericit. Se detașase de ea, de Juliet, și foarte probabil de orice îi mai amintea de mama ei, iar ea, Juliet, ar fi făcut bine să se detașeze la rândul ei.
Dar îi spusese lui Heather că Juliet locuia la Vancouver. Așa zisese,
„Juliet”? Poate „Mama”, „Maică-mea”.
Juliet îi povestise lui Gary că Heather era fiica unor vechi prieteni de-ai ei. Nu-i pomenise niciodată de Penelope, iar el nu dăduse vreun semn c-ar fi știut de ex istența ei. Era posibil să-i fi spus Christa, iar el să fi păstrat tăcerea, considerând că nu era treaba lui să se amestece. Sau Christa îi povestise, iar el uitase. Sau Christa nu-i pomenise niciodată nimic despre Penelope, nici măcar numele nu i-l spusese.
Dacă Juliet ar fi trăit cu el, realitatea numită Penelope n-ar fi ieșit niciodată la suprafață. Penelope n-ar fi ex istat.
Penelope nici nu mai ex ista. Acea Penelope așteptată de Juliet dispăruse. Femeia peste care dăduse Heather la Edmonton, acea mamă care-și adusese băieții la Edmonton ca să le cumpere uniforme școlare, care se schimbase atât de tare la chip și la trup, încât Heather n-o mai recunoscuse, nu era o persoană pe care Juliet s-o fi știut.
Dar credea Juliet așa ceva?
Dacă o observase cumva că era tulburată, Gary se prefăcuse a nu fi

conștient de nimic. Dar probabil că-n acea seară își dăduseră amândoi seama că n-ar fi putut fi niciodată împreună. Dacă ar fi ex istat vreo asemenea posibilitate, Juliet i-ar fi spus, eventual: „Fiica mea s-a făcut nevăzută fără să-și ia rămas-bun de la mine” și adevărul este că pe- atunci probabil că nu știa că mă părăsea. Nu știa că pleca definitiv. Pe urmă, treptat, eu așa cred, i-a trecut prin minte cât de mult își dorea să stea departe. A fost modul găsit de ea de a-și lua propria viață în mâini. Poate că nu-și imaginează ce ex plicație ar putea să-mi dea. Sau poate că, pur și simplu, n-are timp. Știi, ne facem întotdeauna socoteala că avem cutare sau cutare motiv și tot încercăm să le găsim, acele motive. Și ți-aș putea povesti o mulțime de lucruri pe care le-am făcut eu greșit. Dar mă gândesc tot eu că motivul adevărat ar putea fi ceva mult mai greu de scos la lumină. Ceva de genul purității din ființa ei. Da. Un rafinament, o strictețe și-o puritate, o francheță tare ca piatra din ființa ei. Tatăl meu spunea, când nu-i plăcea câte cineva, că persoana respectivă nu-i folosește la nimic. Dar dacă vorbele-alea chiar asta voiau să spună? Eu nu-i folosesc la nimic lui Penelope. Poate că nu mă poate suferi. E posibil.”

Juliet are prieteni. Acum, nu chiar atât de mulți, dar prieteni. Larry îi face în continuare vizite – și glume. Ea își continuă studiile. Cuvântul
„studii” parcă nu descrie foarte bine ce face ea – mai corect ar fi
„investigații”.
Și, cum nu prea îi ajung banii, lucrează câteva ore pe săptămână la cafeneaua în care și-a petrecut atâta timp la măsuțele de pe trotuar. Această muncă i se pare o bună contrapondere la preocuparea ei față de vechii greci – atât de mult, încât se gândește că n-ar mai renunța la ea nici dacă și-ar putea permite.
Speră și-acum să primească vreun semn de viață de la Penelope, dar fără înverșunare. Speră și ea la fel cum speră oamenii îndeajuns de înțelepți la binecuvântări nemeritate, iertări spontane, lucruri de felul ăsta.

22 Oraș în P arcul Național Banff din provincia canadiană Alberta.

23 Fig ură leg endară, o femeie care ar fi fost aleasă papă și ar fi domnit chiar pe tronul Sfântului P etru, timp de câțiva ani, în Evul Mediu. P rima dată este menționată într-o cronică din secolul al XIII-lea.
24 P e numele ei adevărat Ursula Southeil sau Soothtell (1488–1561), ar fi fost o g hicitoare și

prezicătoare din Ang lia, înfățișată ca o femeie de o teribilă urâțenie.

25 Oraș din provincia canadiană Columbia Britanică (n.red.).

26 Trimitere la Samuel P epys (1633–1703), un parlamentar eng lez care și-a ținut un jurnal timp de aproape zece ani, notându-și tot ce ținea de viața publică și de viața sa intimă, de relațiile cu femeile și cu soția sa, Elisabeth de St. Michel (1640–1669).
27 Edward John Trelawny (1792–1881), biog raf și aventurier, bun prieten al poetului P ercy

Bysshe Shelley și al lordului Byron.

28 Textual, „Cal alb”, orașul-reședință și cea mai mare așezare urbană a teritoriului federal canadian Yukon. Cu o populație de circa 28 000 de locuitori, este cel mai mare oraș din părțile de nord ale Canadei.
29 Textual, „Cuțit g alben”, orașul-reședință și cea mai mare așezare urbană din Teritoriile de Nord-Vest ale Canadei, cu o populație de circa 19 000 de locuitori.

PASIUNE

Nu demult, Grace a plecat în căutarea casei de vară a familiei Travers din Valea Ottawa30. Nu mai fusese de mulți ani prin acea parte de țară, și bineînțeles că se petrecuseră schimbări. Autostrada 7 ocolea acum orașe pe care altădată le traversa și mergea în linie dreaptă prin locuri unde – ea, cel puțin, așa ținea minte – cândva făcea curbe. Iar această regiune a Scutului Canadian31 are o mulțime de lacuri mici de tot, pe care hărțile obișnuite n-au suficient loc să le menționeze. Chiar și după ce a localizat lacul Sabotul Mic – sau a crezut ea că-l descoperise –, parcă tot erau prea multe drumuri care duceau către el din șoseaua departamentală și-apoi, după ce a optat pentru unul dintre ele, prea multe alei pietruite îl traversau, toate cu denumiri de care ea, una, nu-și amintea. De fapt, străzile nu se chemau nicicum când mai fusese pe-acolo, cu mai bine de patruzeci de ani în urmă. Și nici toate drumurile astea pietruite nu erau. Era un singur drum de pământ, care ducea către lac, apoi un singur drum de pământ care urma oarecum la întâmplare malurile apei.
Acum, ex ista un sat. Ori o suburbie – poate mai curând îi spuneai așa, pentru că nu se vedea vreun oficiu poștal și nici măcar cel mai nepretențios magazin. Așezarea se întindea pe vreo patru-cinci străzi de-a lungul lacului, cu case mărunte, înghesuite unele într-altele pe loturi mici. Unele erau case de vacanță, fără îndoială – cu ferestrele deja bătute în scânduri, așa cum se proceda întotdeauna pentru lunile de iarnă. Dar multe altele dădeau semne că erau locuite în tot timpul anului – locuite, în multe cazuri, de oameni care-și umpleau curțile cu aparate de gimnastică din plastic, grătare pentru afară, biciclete statice, motociclete și mese de picnic, la care unii dintre ei stăteau să-și ia prânzul sau să bea o bere în acea zi încă destul de călduroasă de septembrie. Mai erau locuite și de alți oameni, nu atât de vizibili – poate studenți, poate hipioți

bătrâni care trăiau singuri –, care-și puneau drapele sau folii de staniol pe post de perdele. Case mici, majoritatea modeste și ieftine, unele pregătite să suporte iarna, altele, nu.

Grace ar fi luat hotărârea să se întoarcă dacă n-ar fi văzut casa octogonală, cu modele ca de traforaj de jur-împrejurul acoperișului și ușile din doi în doi pereți. Casa familiei Woods. De când se știa, o ținea minte cu opt uși, dar se pare că n-avea decât patru. Înăuntru nu fusese niciodată, ca să vadă cu ochii ei în ce fel – sau dacă – spațiul era împărțit în camere. Nici despre vreun membru al familiei Travers

Grace nu credea că intrase vreodată în casa aceea. Care casă era înconjurată, pe vremuri, de garduri vii înalte și de plopii fremătători pe care întotdeauna îi făcea să foșnească vântul de pe malul lacului. Domnul și doamna Woods erau bătrâni – cum era și Grace, de la o vreme – și nu păreau să fie vizitați de prieteni sau de copii. Casa lor, straniu de originală, avea de-acum un aer părăginit, nelalocul lui. Vecinii, cu chefurile lor de ghetou și cu vehiculele lor dezmembrate uneori, cu jucăriile și spălăturile lor, se îngrămădeau și de-o parte, și de cealaltă a ei.

La fel s-a întâmplat și cu casa familiei Travers, când a găsit-o, la vreun sfert de milă în josul aceluiași drum. Care drum trecea prin fața casei acum, nu se mai sfârșea la ea, iar casele aflate și de-o parte, și de cealaltă a ei se aflau la numai câteva brațe depărtare de veranda lată care-i dădea ocol.

Fusese prima casă construită în felul acesta pe care ea, Grace, o văzuse vreodată. Adică, pe un singur nivel și cu acoperișul principal însoțind practic fără întrerupere veranda, pe toate părțile casei. Mai târziu, văzuse multe case la fel, în Australia. Un stil care te făcea să te gândești la veri fierbinți.

Pe vremuri, puteai să fugi de pe verandă peste capătul prăfos al drumului, peste o porțiune bătătorită cu picioarele și nisipoasă de teren, cu buruieni și tufișuri de fructe sălbatice, tot proprietatea familiei Travers, și apoi să faci un salt – ba nu, de fapt, să te lași să aluneci – în lac. În schimb,

acum abia dacă mai vedeai lacul, din cauza ditamai casei – una dintre puținele case normale, de suburbie, de prin partea locului, cu un garaj pentru două mașini – care fusese ridicată peste ruta de mai demult.

Ce căuta, de fapt, Grace când pornise într-o asemenea ex pediție? Poate că lucrul cel mai rău ar fi fost să aibă parte chiar de ceea ce-și imagina că voia să găsească. Un acoperiș sub care să-și afle refugiul, niște ferestre acoperite, lacul în față, crângul de arțari, cedri și plopi în spate. Lucruri păstrate perfect, imaginea trecutului intactă, când nimic de felul acesta nu s-ar fi putut spune despre ea însăși. Să descopere ceva în așa măsură de împuținat, care să mai ex iste, dar să fi devenit nesemnificativ – așa cum i se părea casa familiei Travers acum, cu lucarnele ei adăugate, cu vopseaua ei albastră surprinzătoare –, i-ar fi putut provoca mai puțină suferință pe termen lung.

Dar dacă descopereai că lucrurile acelea dispăruseră cu

desăvârșire? Ai fi făcut un circ întreg. Dac-ai fi găsit pe cineva care să te asculte, ai fi deplâns pierderea. Și totuși, nu cumva te-ar fi cuprins un sentiment de ușurare, de vechi încurcături și obligații șterse cu buretele?

Domnul Travers construise casa – mai precis, pusese să fie construită – ca dar de nuntă pentru doamna Travers. Când o văzuse ea, Grace, pentru prima dată, casa să fi avut pesemne vreo treizeci de ani deja. Între copiii doamnei Travers erau diferențe mari de vârstă – Gretchen avea în jur de douăzeci și opt sau douăzeci și nouă de ani, era deja măritată și avea propriul copil, iar băiatul, Maury, avea douăzeci și unu și era în ultimul an la colegiu. Și mai era Neil, care avea vreo treizeci și cinci. Dar Neil nu era din familia Travers. Îl chema Neil Borrow. Doamna Travers mai fusese căsătorită o dată, cu un bărbat care-i murise. Ea se întreținuse de una singură – și-și crescuse copilul – predând engleza de afaceri la o școală de

secretare. Domnul Travers, când vorbea despre această perioadă anume din viața ei, dinainte să-l cunoască pe el, o descria ca pe o epocă de greutăți, aproape comparabilă cu o condamnare la închisoare, ceva ce nu putea fi răscumpărat nici de o viață întreagă de trai confortabil, pe care el, unul, era fericit să i-l ofere.
Doamna Travers, în schimb, nu vorbea deloc în același fel despre acea perioadă. Locuise cu Neil într-o casă mare și veche, împărțită în apartamente, nu departe de liniile de cale ferată din orașul Pembroke, și multe dintre poveștile pe care le spunea la masa de seară se refereau la evenimente care se petrecuseră acolo, la ceilalți chiriași din casă, la proprietarul franco-canadian, cu franceza lui frustă și engleza încâlcită, pe care ea i le imita. Poveștile acelea aveau și titluri, precum povestirile lui Thurber pe care Grace le citise în Antologia umorului american, găsită întâmplător pe raftul de bibliotecă din clasa ei a zecea. (Pe același raft se mai găseau și Ultimul dintre baroni32, și Doi ani la catarg33.)
De pildă: „Noaptea în care bătrâna doamnă Cromarty a ieșit pe acoperiș”, „Cum îi făcea curte poștașul domnișoarei Flowers” sau
„Câinele care mânca sardele”.
Domnul Travers niciodată nu spunea povești și, de fapt, nici nu prea vorbea la masa de seară, dar, dacă te prindea uitându-te, să zicem, la șemineul din piatră cioplită, putea să spună ceva de genul:

„Te interesează pietrele?”, după care îți enumera de unde provenea fiecare piatră și cum căutase el și căutase cutare nuanță de granit rozaliu, pentru că doamna Travers odată se mirase văzând o asemenea piatră pe undeva, într-un podeț de pe drum. Sau îți arăta particularitățile, nu foarte neobișnuite, altminteri, pe care le adăugase chiar el proiectului de casă – rafturile ca de dulap de colț din bucătărie, care se puteau da la o parte, spațiul de depozitare de sub pervazurile ferestrelor. Era un bărbat înalt și adus de spate, cu vocea blândă și părul rar lipit de scalp. Purta încălțări de baie când

intra în apă și, cu toate că nu arăta gras în hainele lui obișnuite, burta i se revărsa peste chiloții de baie ca o turtă mare de carne albă.

Grace lucra, în vara aceea, la hanul din Bailey's Falls, la nord de lacul Sabotul Mic. La începutul sezonului de vacanțe, familia Travers venise acolo să mănânce. Ea nu-i remarcase – nu stăteau la vreuna dintre mesele ei, și mai era și o seară aglomerată. Abia în timp ce aranja o masă pentru clienții următori observase că era cineva care aștepta să-i vorbească. Maury.

— Mă-ntrebam, îi spusese el, dacă n-ați vrea să ieșiți cu mine cândva.

Grace nici măcar nu-și ridicase privirile de la tacâmurile pe care le distribuia pe masă. Îl întrebase:

— Asta ce-i, vreo provocare?

Pentru că-l auzise vorbindu-i cu o voce ascuțită, și dădea semne de nervozitate, și stătea lângă ea bățos, de parcă ar fi fost o corvoadă pentru el. Și se știa foarte bine că, uneori, câte un grup de tineri de prin cabane își lansau provocări unii altora, să vadă care invita în oraș câte o chelneriță. Nu era pe de-a întregul în glumă – chiar veneau, dacă acceptai, deși câteodată nu te duceau decât în parc, nu la vreun film, nici măcar la o cafea. Era, deci, considerat oarecum rușinos, un semn de disperare, cum ar veni, dacă o fată accepta.

— Cum adică? zisese el chinuit, și abia atunci Grace chiar se oprise și se uitase la el.

I se păruse că-n momentul acela îl văzuse în întregime, îl văzuse pe adevăratul Maury. Speriat, aprig, inocent, hotărât.

— Foarte bine, îi spusese ea grăbită.

Ar fi putut să-i comunice prin asta: foarte bine, calmează-te, știu că nu-i o provocare, știu că n-ai face așa ceva. Sau: foarte bine, ies cu tine.

Dar nici ea nu știa care era varianta corectă. El o luase ca pe o acceptare și se-apucase imediat să facă aranjamente, fără

să-și coboare vocea, fără să remarce privirile pe care i le aruncau clienții din jur – că venea s-o ia de la serviciu, după ce ieșea din tură, în seara următoare.
Merseseră, într-adevăr, la film. Văzuseră Tatăl miresei34. Lui Grace nu-i plăcuse deloc. Nu putea să sufere fetele precum cea jucată de Liz Taylor în acel film, detesta fetele bogate și răsfățate, de la care nu se aștepta niciodată nimic, doar să se dea bine pe lângă unul și altul și să pretindă. Maury îi spusese că nu era decât o comedie, dar ea zisese că nu asta era problema. Nu putuse, totuși, să ex plice care era problema. Oricine s-ar fi gândit că motivul ei adevărat era sărăcia, că nu-și putea permite să meargă la colegiu și că ea, una, dacă și-ar fi dorit ceva cât de cât asemănător cu nunta din film, ar fi trebuit să-și petreacă ani în șir făcând economii, ca să și-o plătească singură. (Maury chiar așa gândise și fusese copleșit de respect față de ea, dacă nu chiar de adorație.)
Nu-și putea ex plica pe-atunci, sau măcar înțelege, că nu era cuprinsă de gelozie propriu-zis, ci de furie. Și nu pentru că ea n-ar fi putut să meargă la cumpărături și n-ar fi putut să se îmbrace ca în film, ci pentru că despre fete așa se considera că trebuia să se poarte. Așa gândeau bărbații – lumea în general, oricine – că se cuvine să fie fetele. Frumoase, venerate, răsfățate, egoiste, cu mintea de găină. Așa trebuia să fie o fată, ca să se îndrăgostească și de ea cineva. Pe urmă devenea mamă și nu mai era niciodată altfel decât devotată lacrimogen copiilor. Nu mai era egoistă, doar că mintea o avea tot ca de găină. Pentru vecie.
Tuna și fulgera pe subiectul ăsta, în timp ce stătea lângă un băiat care se îndrăgostise de ea pentru că instantaneu crezuse în integritatea și unicitatea minții și ale sufletului ei și văzuse în sărăcia ei o poleială romantică aplicată peste ele. (Ar fi trebuit să știe că era săracă nu numai din cauza meseriei pe care o avea, ci din cauza puternicului accent de pe Valea Ottawa, de care ea, una, deocamdată nici nu era conștientă.)
Îi respectase părerea despre film. Ba chiar, acum, după ce-o ascultase chinuindu-se plină de furie să ex plice, se chinuise și el să-i spună ceva în replică. Îi spusese că de-acum realiza că nu era vorba de ceva atât de simplu, atât de feminin, precum gelozia. Înțelegea lucrul ăsta. Era vorba de faptul că

ea nu putea să sufere frivolitatea, nu se mulțumea să fie ca majoritatea fetelor. Era specială.

Grace încă mai ținea minte cu ce era îmbrăcată în acea seară. Cu o fustă bleumarin ca de balerină, o bluză albă care-i lăsa la vedere părțile de sus ale sânilor prin ochiurile dantelei și o centură elastică, lată, de culoare trandafirie. Fără îndoială că ex ista o discrepanță între felul cum arăta și cum voia să fie percepută. Dar nimic din toată prezența ei nu era elegant, pitoresc, spilcuit – după moda vremii. Era chiar puțin roasă pe la margini, ceea ce-i dădea un aer gitan, cu cele mai ieftine brățări de culoare argintie și cu părul negru cârlionțat, pe care trebuia să și-l strângă într-un fileu când servea la mese, răvășit sălbatic.
Specială.
Maury îi povestise maică-sii despre ea, și doamna Travers îi spusese:
— Neapărat s-o aduci la masă, într-o seară, pe-această Grace a ta.

Pentru ea fusese ceva cu totul nou, cu totul încântător, și asta imediat. Ba chiar se îndrăgostise de doamna Travers cam la fel cum se îndrăgostise Maury de ea. Cu siguranță, însă, că nu-i stătea în fire să se arate la fel de stupefiată, de plină de venerație ca el.

Grace fusese crescută de unchiul și mătușa ei – de fapt, unchi-mare și mătușă-mare. Mama ei murise când Grace avea trei ani, iar tatăl ei se mutase la Saskatchewan, unde-și făcuse altă familie. Părinții ei adoptivi fuseseră buni, ba chiar se mândriseră cu ea, deși se simțeau derutați și nu erau dedați conversației. Unchiul își câștiga ex istența împletind funduri de scaune din rafie și o învățase și pe ea cum să împletească rafia, și ca să-l ajute, și ca să ducă ea mai departe afacerea, fiindcă pe el vederea îl cam lăsa. Dar Grace căpătase acea

slujbă la Bailey’s Falls pe timpul verii și, cu toate că unchiului nu-i venise deloc ușor – nici mătușii – s-o lase să plece, amândoi se gândiseră că avea și ea nevoie să simtă puțin gustul vieții, înainte să se așeze la casa ei.
Grace avea douăzeci de ani și abia terminase liceul. Ar fi trebuit să- l termine cu un an mai devreme, dar ea făcuse o alegere curioasă. În orășelul foarte mic unde locuia – nu departe de Pembroke-ul doamnei Travers –, ex ista un liceu, totuși, cu cinci ani de studii, care te pregătea pentru ex amenele organizate de minister și pentru ceea ce pe atunci se numea înmatriculare superioară. Nu era obligatoriu să studiezi toate materiile școlarizate acolo și, la sfârșitul primului ei an – care ar

fi trebuit să fie anul ei terminal, clasa a 13-a –, Grace dăduse ex amene la istorie, botanică, zoologie, engleză, latină și franceză, obținând niște note inutil de mari. Dar iată că, în luna septembrie următoare, se înscrisese la loc, propunându-și să studieze fizica și chimia, trigonometria, geometria și algebra, chiar dacă aceste materii erau considerate mult prea grele pentru fete. Când ar fi terminat și acel an, s-ar fi chemat că urmase toate materiile de clasa a 13-a, mai puțin greaca, italiana, spaniola și germana, pentru care în școala ei nu ex istau profesori care să le predea. Se descurcase onorabil la toate cele trei părți ale matematicii, plus științele ex acte, cu toate că rezultatele ei de acum nu fuseseră nici pe departe la fel de spectaculoase precum cele din anul anterior. Ba chiar îi trecuse prin cap să învețe singură greacă, spaniolă, italiană și germană, ca să se poată înscrie la ex amenele respective în anul care urma. Dar directorul școlii avusese o discuție cu ea și-i spusese că nu ajungea nicăieri în felul ăsta, fiindcă tot n-ar fi putut merge la colegiu și, oricum, nici un colegiu nu cerea un asemenea meniu complet. De ce insista? Își făcuse ceva planuri?
Nu, îi spusese Grace. Tot ce voia era să învețe tot ce se putea învăța pe gratis. Înainte să-și înceapă cariera de împletitoare de rafie.

Directorul fusese cel care-l cunoștea pe administratorul hanului și- i spusese ei că putea să-i pună o vorbă bună, dacă o tenta să capete o slujbă de chelneriță peste vară. Și el îi vorbise despre gustul vieții.
Așa că nici măcar omul care era mai-mare peste tot ce însemna învățătură prin locurile acelea nu credea că învățătura mergea mână- n mână cu viața. Și, cu oricine ar fi vorbit Grace despre ce făcuse – oricui, adică, i-ar fi ex plicat de ce părăsea școala cu întârziere –, i se spunea cam unul și același lucru: „n-ai fost în toate minții".
În afară de doamna Travers, care fusese trimisă la un colegiu economic, și nu la un colegiu autentic, pentru că i se spusese că trebuia să se facă utilă, iar acum regreta din plin, zicea ea, toate inutilitățile cu care-și burdușise mintea în loc – sau mai întâi.
— Deși trebuie să-ți câștigi viața cumva, îi spusese. Împletitul de scaune din rafie pare să fie oricum genul de ocupație utilă. O să trebuiască să vedem.
Ce să fi văzut? Grace nu voia deloc să-și facă planuri pe termen lung. Voia ca viața ei să continue așa cum era în momentul acela. Negociase cu altă fată un schimb de ture și-și eliberase duminicile de la micul dejun încolo. Asta însemna că lucra întotdeauna sâmbăta până

târziu. De fapt, însemna că dăduse timpul petrecut cu Maury pentru timpul petrecut cu familia lui. De-acum, ea și Maury nu mai puteau să meargă la nici un film, nu mai aveau nici o întâlnire propriu-zisă. Dar el tot venea s-o ia de la serviciu, când i se termina ei tura, pe la unsprezece noaptea, și se plimbau cu mașina, se opreau să mănânce o înghețată sau un hamburger – Maury avea mare grijă să n-o ducă la vreun bar, pentru că ea nu împlinise încă douăzeci și unu de ani –, după care se opreau pe undeva, printr-o parcare.
Amintirile pe care Grace le păstrase despre aceste opriri prin diverse parcări – puteau să dureze chiar și până la ora unu sau două noaptea – se dovediseră mult mai tulburi decât amintirile ei din momentele în care stătea la masa rotundă a

familiei Travers, la cină, sau când stătea – după ce toți se ridicau, în cele din urmă, și-și luau cu ei cafelele sau răcoritoarele – pe canapeaua de piele maro-roșcată, pe vreun balansoar ori pe scaunele de nuiele cu pernuțe de la celălalt capăt al încăperii. (Nu se obosea nimeni să spele vasele și să facă ordine în bucătărie – de asta urma să aibă grijă a doua zi dimineață o femeie căreia doamna Travers îi spunea „prietena mea cea vrednică, doamna Abel”.)
Maury își punea întotdeauna perne pe covor și stătea pe ele. Gretchen, care niciodată nu se îmbrăca pentru cină decât în blugi sau în pantaloni militari, stătea de obicei cu picioarele încrucișate sub ea, pe un scaun larg. Și ea, și Maury erau solizi și lați în umeri și luaseră ceva din frumusețea mamei lor – părul ei ondulat, de culoarea zahărului caramelizat, ochii ei căprui, calzi. Plus, la Maury, o gropiță în obraz. „Drăguț” – așa li se părea celorlalte chelnerițe. Fluierau numai pentru ele: „Maaamă, mamă!” Doamna Travers, în schimb, nu avea nici un metru șaizeci și, cu cămeșoaiele ei lungi, viu colorate, părea nu grasă, ci voinică și îndesată, ca un copil care nu începuse încă să se înalțe. Iar strălucirea, intensitatea din ochii ei, voioșia gata oricând să izbucnească nu fuseseră – sau nu puteau fi – moștenite sau imitate. La fel ca roșeața ex tremă, aproape ca o iritație, din obrajii ei. Aceasta era, probabil, rezultatul ieșitului afară pe orice vreme, fără să aibă grijă câtuși de puțin de tenul ei, și-i dădea măsura independenței tot atât de mult ca felul în care arăta și ca ținutele lungi și multicolore.
Uneori mai veneau și musafiri alături de membrii familiei, la serile acestea de duminică. Câte o pereche, poate chiar și câte o persoană singură, de obicei cam de vârsta domnului și a doamnei Travers și

semănând cu ei, în sensul că femeile erau istețe și aprige, iar bărbații, mai liniștiți, mai lenți, mai toleranți. Toți aceștia spuneau povești amuzante, în care poanta se referea, de obicei, la ei înșiși. (Grace a fost atâta timp o vorbitoare incitantă, încât acum i se-ntâmpla să fie sătulă de propria-i persoană și-i venea greu să-și amintească de aceste conversații

de la cină, de cât de inedite i se păreau pe-atunci. În locul de unde venea ea, cea mai mare parte a unei conversații antrenante lua forma unor bancuri porcoase, la care, bineînțeles, unchiul și mătușa ei nu participau. În rarele cazuri în care aveau musafiri, se lăuda și se scuza mâncarea, se discuta despre vreme, și cu toții își doreau din suflet ca masa de seară să ia sfârșit cât mai repede cu putință.)

După cinele de la familia Travers, dacă era o seară mai răcoroasă, domnul Travers făcea un foc. Jucau ceea ce doamna Travers numea

„jocuri stupide cu vorbe", la care trebuia să fii destul de inteligent, ăsta-i adevărul, chiar dacă veneai cu definiții prostești. Ei, și aici toți cei care fuseseră mai degrabă tăcuți la masă puteau începe să strălucească. Puteai construi argumentații băștcălioase în jurul unor afirmații de cea mai mare absurditate. Asta făcea Wat, soțul lui Gretchen, și asta începuse, la un moment dat, să facă și Grace, întru marea bucurie a doamnei Travers și a lui Maury (care striga în gura mare, spre amuzamentul fiecăruia, în afară de Grace însăși: „Vedeți? V-am spus eu că-i deșteaptă!") Și doamna Travers era cea care dădea tonul în această născocire de cuvinte cu definiții scandaloase, având grijă ca jocul să nu devină prea serios și ca nici unul dintre jucători să nu-și piardă simțul umorului.

Singura ocazie în care se întâmpla ca veunul dintre cei prezenți să fie nemulțumit de un joc era când venea la cină și Mavis, care era măritată cu fiul cel mare al doamnei Travers, cu Neil. Mavis și cei doi copii ai ei locuiau nu departe, în casa părinților ei de lângă lac. În seara cu pricina, erau de față numai membrii familiei și Grace, iar Mavis și Neil urmau să-și aducă și copiii mici. Numai că Mavis venise de una singură – Neil era doctor și rezultase că avea niște treburi la Ottawa la acel sfârșit de săptămână. Doamna Travers fusese dezamăgită, dar se înflăcărase și ex clamase pe un ton de uimire voioasă:

— Dar copiii sper că nu sunt la Ottawa, nu?

— Din păcate, nu, îi răspunsese Mavis. Dar nu sunt cine știe ce companie plăcută. Sunt convinsă c-ar zbiera cât e cina de lungă. Cel

mic are o febră nărăvașă, iar Mikey – Dumnezeu știe ce mai are și el.
Mavis era o femeie subțire, bronzată, cu o rochie mov la care-și potrivise o bandană lată, mov și ea, care să-i țină strâns părul negru. Arăta bine, dar avea colțurile gurii lăsate în jos a plictiseală sau a dezaprobare. Își lăsase neatinsă pe farfurie aproape toată cina, ex plicând că avea alergie la curry.
— Vai, Mavis! Ce păcat! zisese doamna Travers. Asta-i ceva nou?
— A, nu. O am de când mă știu, dar o țineam numai pentru mine, ca să fiu politicoasă. Numai că m-am săturat să vomit până spre dimineață.
— De ce nu mi-ai spus? Ce putem să-ți dăm, altceva?
— Nu vă faceți griji! Mi-e foarte bine așa. Oricum, nu-mi vine să mănânc nimic, din cauza căldurii și-a bucuriilor maternității.
Și-și aprinsese o țigară.
Pe urmă, în timpul jocului, intrase într-o controversă cu Wat pe marginea unei definiții pe care o folosise el și, după ce consultase dicționarul și aflase că era o definiție acceptabilă, zisese:
— Ei, îmi pare rău. Cu toții îmi dați clasă, bănuiesc.
Iar la runda următoare, când venise momentul ca fiecare să-și noteze pe o hârtiuță câte un cuvânt, ea zâmbise și scuturase din cap:
— Eu n-am nici unul.
— Vai, Mavis, îi spusese doamna Travers, iar domnul Travers zisese:
— Haide, Mavis! Orice cuvânt mai vechi merge.
— Dar eu n-am nici măcar un cuvânt mai vechi. Îmi pare foarte rău. Mă simt proastă în seara asta, ce să fac? Voi, ceilalți, vedeți-vă de joc fără mine!
Ceea ce ei și făcuseră, cu toții pretinzând că nu se-ntâmplase nimic, în timp ce Mavis fumase și zâmbise mai departe cum zâmbea ea de obicei, cu un aer hotărât, suav-lezat, nefericit. După o vreme, se ridicase și zisese că era îngrozitor de obosită și că nu-și putea lăsa copiii prea mult în grija

bunicilor, că vizita fusese minunată, instructivă și că de-acum trebuia să plece acasă.
— Trebuie să v-aduc un dicționar Ox ford la Crăciunul viitor, zisese apoi cu un rictus amar, în timp ce ieșea pe ușă, fără să se adreseze cuiva în mod special.
Dicționarul familiei Travers, pe care-l folosise Wat, era american.
După ce plecase ea, nici unul dintre cei rămași nu se uitase la

ceilalți. Doamna Travers rupsese tăcerea:
— Gretchen, crezi că te simți în stare să ne faci tuturor o stacană de cafea?
Iar Gretchen plecase în direcția bucătăriei, bombănind:
— Foarte amuzant! Și a lăcrimat Isus.35
— În fine. Are o viață încărcată, zisese doamna Travers. Cu cei mici.

În timpul săptămânii, Grace avea o pauză, într-una din zile, între curățatul meselor de la micul dejun și pregătirea lor pentru cină, iar doamna Travers, aflând acest lucru, începuse să vină cu mașina la Bailey’s Falls, ca s-o ducă până la malul lacului în acele câteva ore libere. Maury era la lucru în acele momente – lucra peste vară în echipa de reparații de pe Autostrada 7 –, Wat era la birou în Ottawa, iar Gretchen înota cu copiii sau se plimba cu ei cu barca pe lac. Doamna Travers anunța, de obicei, că avea cumpărături de făcut, sau pregătiri pentru cină, sau de scris corespondență și o lăsa pe Grace de una singură în ditamai salonul-sufragerie umbrit și răcoros, cu canapeaua de piele definitiv crăpată și rafturile burdușite de cărți.
— Citește orice-ți surâde, îi spunea doamna Travers. Dacă nu, și vrei să te culci, fă-te covrig și dormi. E grea munca pe care o faci, precis ești obosită. Am eu grijă s-ajungi înapoi la timp.
Grace nu dormea niciodată. Citea. Nici nu se mișca practic, și, mai jos de pantalonii scurți, picioarele dezgolite îi nădușeau și i se lipeau de pielea canapelei. Poate că din cauza intensei plăceri a cititului. De multe ori, se întâmpla să nici n-o vadă pe

doamna Travers până când nu se făcea ora să fie dusă înapoi cu mașina la serviciu.
Doamna Travers nu declanșa nici un fel de conversație decât după ce gândurile lui Grace avuseseră timp suficient să se elibereze de cartea în care fuseseră cufundate. După care menționa, de pildă, că și ea citise cartea respectivă și spunea ce impresie îi lăsase – dar întotdeauna într-o manieră deopotrivă gânditoare și voioasă. De ex emplu, spunea despre Anna Karenina:
— Nu știu de câte ori am citit-o, dar știu că mai întâi m-am identificat cu Kitty, și apoi cu Anna – ah, oribil a fost! Cu Anna, și-acum, știi, ultima dată, m-am trezit că eram trup și suflet alături de Dolly. Când merge la țară, știi, cu toți copiii ăia și trebuie să găsească un mod în care să-i spele, are problema căzilor de baie – presupun că așa ți se

schimbă simpatiile, pe măsură ce îmbătrânești. Pasiunea se trezește înghesuită în spatele căzilor de baie. Dar tu să nu-mi dai mare atenție, că n-ai de ce. Nu-mi dai, nu-i așa?
— Mă tem că nu dau prea mare atenție nimănui, zisese Grace și rămăsese ea însăși surprinsă, întrebându-se dacă nu păruse încrezută sau copilăroasă. Dar îmi place să v-ascult vorbind.
— Și mie-mi place să m-ascult vorbind, râsese doamna Travers.

Cumva, în acea perioadă, Maury începuse să aducă vorba despre căsătoria dintre el și Grace. Nu c-ar fi vrut ca ea să se petreacă prea curând – nu înainte ca el să fi avut o calificare și să fi lucrat ca inginer
–, însă vorbea despre căsătorie ca despre un lucru pe care și unul, și altul trebuia să-l considere de la sine înțeles. „Când o să fim căsătoriți”, așa zicea, iar Grace, în loc să-i pună întrebări, să-l contrazică, îl asculta curioasă.
Când ar fi fost căsătoriți, ar fi avut și ei o locuință la malul lacului Sabotul Mic. Nu foarte aproape de-a părinților lui, nici prea departe. Ar fi fost doar o casă de vacanță, bineînțeles. În restul timpului, ar fi locuit oriunde-i ducea munca lui de inginer.

Asta putea însemna oriunde – în Peru, în Irak, în Teritoriile de Nord-Vest. Pe Grace o încânta perspectiva unor asemenea călătorii – chiar mai mult decât o încânta ideea despre care Maury vorbea cu o mândrie sobră, c-ar fi avut propria lor casă. Nimic din toate acestea nu i se părea câtuși de puțin concretizabil, dar adevărul este că nici ideea că și-ar fi ajutat unchiul, c-ar fi preluat ea viața lui de împletitor de scaune, în același oraș, ba chiar în aceeași casă în care crescuse, nu i se păruse niciodată întru totul fezabilă.
Maury o tot întreba ce le spusese unchiului și mătușii ei despre el, când anume intenționa să-l ducă și să-l prezinte rudelor ei de acasă. Până și ușurința cu care folosea cuvântul – „acasă" – parcă era cam nelalocul ei, deși cu siguranță că și ea îl folosise uneori. Mai potrivit i se părea să spună „casa unchiului și-a mătușii mele".
De fapt, nu le spusese mai nimic în scurtele scrisori săptămânale, doar pomenise în treacăt că ieșea „cu un băiat care lucrează și el pe- aici, pe timpul verii". Le-ar fi putut lăsa impresia că Maury lucra tot la han.
Nu era vorba că ea, Grace, nu s-ar fi gândit niciodată să se mărite. Această posibilitate – pe jumătate o certitudine – îi trecuse prin minte,

în aceeași măsură ca și viața de împletit scaune. Cu toate că nu-i făcuse nimeni curte până atunci, ea se gândise că avea să se întâmple și asta odată și-odată, și-anume ex act așa: bărbatul respectiv avea să se hotărască din prima clipă. Ar fi văzut-o – eventual i-ar fi adus un scaun la reparat – și, văzând-o, s-ar fi și îndrăgostit de ea. Precis ar fi fost un arătos, ca Maury. Un pasional, ca Maury. Iar intimitățile fizice plăcute ar fi urmat firesc.
Acest ultim lucru nu se petrecuse încă. În mașina lui Maury sau când stăteau pe iarbă, sub cerul liber, ea, una, și-ar fi dorit. Iar Maury era pregătit, dar nu-și dorea. I se părea că ținea de responsabilitatea lui s-o protejeze. Iar ușurința cu care ea i se oferea îl făcea să dea înapoi. Simțea, probabil, că era ceva făcut la rece. O propunere deliberată, pe care el, unul, n-o putea

înțelege și care nu se potrivea deloc felului în care se gândea el la Grace. Ea, în schimb, nu înțelegea cât de rece se purta – credea că disponibilitatea pe care i-o arăta lui Maury ar fi trebuit să conducă la plăcerile despre care știa, în singurătatea și-n imaginația ei, și simțea că numai de el depindea să și-o facă a lui. Ceea ce el nu voia să facă.
Târcoalele acestea pe care și le dădeau îi lăsau pe amândoi tulburați și destul de furioși, de rușinați, drept care nu se mai opreau din sărutat, din strâns în brațe, din spus cuvinte dulci, ca să se împace unul cu altul, când își spuneau, în sfârșit, noapte bună. Grace avea un sentiment de ușurare când rămânea singură, când se băga în pat, în dormitorul comun, și reușea să-și alunge din minte ultimele câteva ore. Și credea că și Maury trebuia să se simtă la fel, ușurat, în timp ce conducea de unul singur pe autostradă, regândindu-și în minte impresiile despre Grace a lui, în așa fel, încât să poată rămâne din tot sufletul îndrăgostit de ea.

Majoritatea chelneriților plecau după Ziua Muncii36, se întorceau la școlile și colegiile lor. Hanul, însă, rămânea deschis până la Ziua Recunoștinței37, cu personalul redus, din care făcea parte și Grace. În anul respectiv, se vorbea despre o eventuală redeschidere la începutul lui decembrie, pentru un sezon de iarnă, sau măcar cu ocazia Crăciunului, dar nimeni din personalul bucătăriei sau al sălii de mese nu părea să știe dacă așa ceva s-ar fi putut întâmpla de-adevăratelea. Grace le scrisese unchiului și mătușii ca și cum sezonul de Crăciun reprezenta o certitudine. Ba chiar nici nu le pomenise de vreo

închidere, decât poate după Anul Nou. Așa că nu trebuia s-o aștepte să se întoarcă.
De ce procedase astfel? Nu era vorba c-ar fi avut alte planuri. Lui Maury îi spusese că se gândise că s-ar fi cuvenit să-și petreacă anul respectiv ajutându-și unchiul, poate încercând să găsească pe altcineva care să învețe meseria de împletitor de

scaune, în timp ce el, Maury, și- ar fi urmat anul terminal de la colegiu. Ba chiar îi promisese că urma să-l invite de Crăciun, ca să-i cunoască și el familia. Iar el îi spusese că de Crăciun era momentul cel mai potrivit în care să-și anunțe logodna. Începuse deja să pună bani deoparte din salariul sezonier de vară, ca să-i cumpere un inel cu diamant.
Și ea pusese deoparte din salariu. Ca să se poată duce cu autocarul până la Kingston, să-i facă lui o vizită în timpul semestrului.
Așa de ușor vorbea despre asta, făcea promisiuni. Dar credea, oare, sau măcar își dorea să se întâmple cu adevărat?
— Maury este un caracter veritabil, îi spusese doamna Travers. Mă rog, asta vezi tu și singură. Ca soț, o să fie un scump, un bărbat necomplicat, la fel ca taică-său. Spre deosebire, însă, de frate-său. Fratele lui, Neil, este un tip strălucit. Asta nu înseamnă că Maury n-ar fi, doar nu reușești să te faci inginer dacă n-ai nimic, sau mai nimic, în cap, dar Neil este… adânc – și râsese chiar ea de ce-i trecuse prin cap:
„Peșterile adânci, insondabile, ale ursului alb” – ce-o fi în mintea mea? Multă vreme, eu și Neil nu ne-am avut decât unul pe celălalt. De-aia mi se și pare că e special. Asta nu înseamnă că nu poate fi amuzant. Dar uneori, oamenii care sunt cei mai amuzanți sunt și melancolici, nu crezi? Te și miri, când te uiți la ei. Dar ce rost are să-ți faci griji despre copii, după ce ți s-au făcut oameni în toată firea? De Neil sunt puțin îngrijorată; de Maury, numai foarte puțin. De Gretchen chiar că nu-mi fac nici o grijă. Pentru că femeile au întotdeauna un ce al lor – nu-i așa? – care le ajută să răzbească. Un ce pe care bărbații nu-l au.

Casa de pe marginea lacului nu se-nchidea niciodată până la Ziua Recunoștinței. Gretchen și copiii se duceau înapoi la Ottawa, bineînțeles, pentru că aveau școala. Iar Maury, a cărui slujbă se încheia, trebuia să se întoarcă la Kingston. Domnul Travers mai venea numai la sfârșit de săptămână. Dar ea, doamna Travers, așa cum aflase Grace, rămânea – uneori cu musafiri, alteori de una singură.
Atunci, însă, planurile ei se schimbaseră. Se întorsese la Ottawa cu

domnul Travers încă din septembrie. Asta se întâmplase pe nepusă masă – ba chiar cina de la sfârșit de săptămână fusese anulată.
Maury o lămurise pe Grace că mama lui, din când în când, avea necazuri cu nervii.
— Trebuie neapărat să se odihnească, îi spusese. Timp de câteva săptămâni, se internează în spital și-o stabilizează cei de-acolo. Întotdeauna iese perfect sănătoasă.
Grace îi răspunsese că mama lui era ultima persoană de la care s- ar fi așteptat să aibă asemenea probleme.
— Ce anume i le provoacă?
— Nu cred să știe cineva, îi spusese Maury, dar imediat după aceea tot el adăugase: În fine, s-ar putea să aibă o legătură cu soțul ei. Cu primul ei soț, vreau să spun. Tatăl lui Neil. Cu tot ce s-a-ntâmplat cu el etcetera.
Ce se-ntâmplase cu tatăl lui Neil era simplu: se omorâse.
— Nu era întreg la minte, bănuiesc. Dar poate că nu despre asta-i vorba, zisese Maury. S-ar putea să fie și alte cauze. Probleme de-ale femeilor ajunse la vârsta ei. Deși e-n regulă – reușesc s-o aducă pe calea cea dreaptă destul de ușor acum, cu medicamente. Au niște medicamente fabuloase. N-avem de ce să ne facem griji.

Până la Ziua Recunoștinței, așa cum prezisese Maury, doamna Travers era deja ieșită din spital și se simțea bine. Masa de Ziua Recunoștinței urma să aibă loc la malul lacului, ca de obicei. Și se ținea duminică – tot ca de obicei, ca să aibă timp cu toții să-și facă bagajele și să închidă casa luni. Și pentru Grace era numai bine, pentru că duminica rămăsese ziua ei liberă.
Toată familia urma să fie de față. Fără musafiri – doar dacă n-o puneai la socoteală pe Grace. Neil și Mavis, cu copiii lor, stăteau la părinții lui Mavis și luau masa la ei în ziua de luni, dar duminica și-o petreceau la familia Travers.
La ora la care Maury o adusese pe Gracy la casa de pe malul lacului, duminică dimineața, curcanul era deja băgat la cuptor.

Dată fiind prezența copiilor, cina urma să se țină mai devreme, pe la ora cinci. Plăcintele erau pe tejgheaua din bucătărie – de dovleac, de măr, de afine. Gretchen era mai-mare peste bucătărie – la fel de organizată ca bucătăreasă pe cât era de bună atletă. Doamna Travers se așezase la masa din bucătărie, cu o cafea dinainte, și lucra la un puzzle cu Dana,

fetița cea mică a lui Gretchen.
— A, Grace! ex clamase ea și țâșnise de pe scaun s-o îmbrățișeze – era prima dată când făcea un asemenea gest –, numai că dăduse neatent cu mâna și risipise piesele de puzzle.
— Bunico! strigase Dana, iar sora ei mai mare, Janey, care le urmărise până atunci cu o privire critică, adunase piesele de pe jos.
— Lasă, că le putem pune la loc, zisese ea. Bunica n-a vrut.
— Unde ții sosul de merișoare? întrebase Gretchen.
— În dulap, îi spusese doamna Travers, ținând-o mai departe pe
Grace de mână și nebăgând în seamă jocul distrus.
— Unde anume în dulap?
— A, sosul de merișoare, zisese doamna Travers. Păi... îl fac. Mai întâi, pun merișoarele în puțină apă. Le țin așa la foc mic – ba nu, parcă mai întâi le scurg...
— Da, bine, dar n-am timp acum de toate astea, zisese Gretchen. Vrei să zici că n-ai niște sos la cutie?
— Presupun că nu. Precis că n-am, de vreme ce mi-l fac eu.
— Atunci trebuie să trimit pe cineva să cumpere.
— Ai putea, eventual, s-o întrebi pe doamna Woods.
— Nu. Nici n-am vorbit cu ea. Și n-am răbdare. Careva trebuie să se ducă până la magazin.
— Draga mea, este Ziua Recunoștinței, zisese doamna Travers cu blândețe. Nu e deschis pe nicăieri.
— În locul ăla de pe autostradă e deschis permanent, ridicase tonul
Gretchen. Unde-i Wat?

— A ieșit cu barca, strigase Mavis din dormitorul din spate, pe un ton ca de avertisment, pentru că ea, una, se străduia să-și adoarmă copilul cel mic. L-a scos cu barca pe Mikey.
Mavis venise cu mașina ei și-i adusese pe Mikey și pe cel mic. Neil urma să vină ceva mai târziu – avea de dat niște telefoane. Iar domnul Travers era plecat să joace golf.
— Problema este că am nevoie să se ducă unul dintre voi până la magazin, repetase Gretchen.
Așteptase ea ce așteptase, dar nimeni dintre cei din casă nu se oferise. Își întorsese privirile, cu sprâncenele ridicate, către Grace:
— Tu n-ai carnet de șofer, nu-i așa? Grace îi răspunsese că nu.
Doamna Travers își făcuse ochii roată, ca să vadă unde era scaunul

ei, și se așezase cu un oftat recunoscător.
— Bine, zisese Gretchen. Are Maury și pentru tine. Unde-i Maury? Maury era în dormitorul din față și-și căuta chiloții de baie, deși
toată lumea îi spusese că apa era, mai mult ca sigur, prea rece ca să mai facă baie în ea. Răspunsese că magazinul nu era deschis.
— Ba este, i-o întorsese Gretchen. Se vinde și benzină acolo. Și, dacă totuși nu e deschis, mai este și ăla de la intrarea în Perth, cu înghețata la cornet...
Maury ar fi vrut s-o ia și pe Grace cu el, dar cele două fetițe, Janey și Dana, trăgeau de ea să vină cu ele să vadă leagănul pe care-l instalase bunicul sub arțarul norvegian de pe latura casei.
Când să coboare treptele, Grace simțise că i se rupsese bareta de la una dintre sandale. Și le scosese pe-amândouă și călcase fără probleme desculță pe solul nisipos, pe ierburile culcate la pământ și pe nenumăratele frunze uscate care căzuseră deja.
Mai întâi, le dăduse ea pe fetițe în leagăn, pe urmă o dăduseră ele pe ea. Dar, când sărise de-acolo, așa desculță cum era, simțise o durere sfredelitoare în picior și scosese un strigăt ascuțit, neștiind ce anume i se întâmplase.

Din talpă-i venea, nu de la gleznă. Aterizase cu talpa desculță a piciorului stâng pe colțul ascuțit al unei cochilii de scoică.
— Dana le-a adus pe scoicile-alea, zisese Janey. Voia să facă o casă pentru melcul ei.
— A dispărut, zisese și Dana.
Gretchen și doamna Travers, ba chiar și Mavis, ieșiseră valvârtej din casă, crezând că una dintre copile strigase.
— Are sânge la picior, zisese Dana. A stropit cu sânge peste tot.
— S-a tăiat într-o scoică, zisese și Janey. Dana le-a lăsat acolo, scoicile-alea, cu care voia să facă o casă pentru Ivan. Ivan – melcul ei.
Pe urmă fusese adus un lighean cu apă, ca să-i fie spălată rana, un prosop, și toată lumea o întrebase cât de tare o durea.
— Nu cine știe ce, zisese Grace, care șchiopătase înapoi până la trepte, în timp ce amândouă fetițele se întrecuseră s-o ajute să meargă și, în general, îi stătuseră în cale.
— Aoleu, nu-i bine deloc, zisese Gretchen. Dar de ce n-aveai pantofii în picioare?
— I s-a rupt bareta, ziseseră la unison Janey și Dana, chiar în momentul în care o mașină decapotabilă de culoarea vinului roșu,

foarte silențioasă, făcuse o răsucire bruscă și se oprise perfect în locul de parcare.
— Uite, asta se cheamă s-apari la momentul oportun, zisese doamna Travers. Tocmai omul de care aveam nevoie. Doctorul.
Era Neil, pe care Grace atunci îl vedea pentru prima oară. Un bărbat înalt, slab, cu mișcări iuți.
— Ia-ți și trusa! îi strigase doamna Travers. Ți-am și pregătit o pacientă.
— Frumoasă fierătania, îl întâmpinase Gretchen. E nouă?
— E-o nebunie, zisese Neil.
— Uite că s-a trezit copilul, oftase Mavis pe un ton acuzator, deși neîndreptat către o persoană anume, și se întorsese în casă, la care Janey comentase cu asprime:
— Nimic nu mai poți face, că se trezește copilul ăla.

— Tu mai bine taci! i-o tăiase Gretchen.
— Nu-mi spune că n-ai luat-o cu tine, zisese doamna Travers, dar Neil se întinsese și apucase o trusă de doctor de pe bancheta din spate, așa că mama lui adăugase: A, deci ai adus-o cu tine, bine c-ai luat-o, nu se știe niciodată.
— Tu ești pacienta? o întrebase Neil pe Dana. Ce-ai pățit? Ai înghițit o broască?
— Ea e pacienta, zisese Dana pe un ton demn. Grace o cheamă.
— Am înțeles. Ea a înghițit broasca.
— S-a tăiat la picior. Și-i curge sânge, mult sânge.
— Într-o cochilie de scoică, adăugase Janey.
— Dați-vă la o parte, le spusese Neil celor două nepoate ale sale, se așezase pe treapta de sub cea pe care stătea Grace și-i ridicase piciorul, să vadă mai bine. Zisese: Dați-mi cârpa de colo sau alta ca ea – după care șterse cu grijă sângele, ca să ajungă la tăietură.
Acum, când era practic lângă ea, Grace remarcase un miros pe care învățase să-l identifice în vara aceea, lucrând la han – mirosul alcoolului mascat cu mentă.
— Așa e, cu siguranță, zisese Neil. Adică, da, curge sânge, și-ncă mult. Asta-i bine, că-i curăță rana. Te doare?
— Oarecum, îi spusese Grace.
El se uitase cercetător, chiar dacă foarte scurt, în ochii ei. Poate voia să verifice dacă-i simțise mirosul și ce părerea avea despre asta.
— Mă gândeam eu. Vezi copertina de colo? Trebuie s-ajungem sub

ea și să facem în așa fel, încât să-ți curățăm rana, după care o să-ți pun o copcă, două. Am și ceva cu care pot să-ți dau, ca să nu doară chiar atât de rău cât ți se pare – și se uitase în sus la Gretchen: Auzi, hai să ducem publicul de-aici!
Nu-i spusese deocamdată nici o vorbă maică-sii, care, în schimb, repetase că era foarte bine că fiul își făcuse apariția la momentul oportun.

— Cercetaș, îi răspunsese el. Întotdeauna pregătit să intervină. Mâinile lui nu păreau să fie ale unui bețiv, și nici privirea. Dar nu
arăta nici a unchi simpatic, așa cum se prefăcuse a fi când le vorbise copilelor, nici a purtător de mesaje liniștitoare, așa cum vorbise cu Grace. Avea o frunte înaltă și palidă, o creastă de păr ondulat negru, înspicat cu sur, ochi cenușii, dar luminoși, plus o gură lată, cu buze subțiri, care părea să i se lupte cu un sentiment de profundă nerăbdare, sau de poftă, sau de durere.
După ce tăietura fusese bandajată – acolo, afară, pe verandă –, după ce Gretchen se întorsese la ea în bucătărie și pusese copilele s-o urmeze, iar doamna Travers rămăsese și se uitase cu mare atenție și cu buzele strânse, ca și cum ar fi vrut să-și arate hotărârea de a nu interveni cu nimic, Neil zisese că, după el, ar fi fost o idee bună s-o ducă pe Grace la spital, în oraș.
— Pentru o injecție antitetanos.
— Nu mă doare chiar atât de tare, zisese Grace.
— Nu-i asta problema, îi răspunsese Neil.
— Eu sunt de acord, zisese doamna Travers. Tetanosul e groaznic.
— Nu durează mult, zisese Neil. Haide! Vii, Grace? Te-ajut eu s- ajungi la mașină.
O luase cu brațul pe după talie. Ea își pusese o sanda, iar în cealaltă își vârâse numai degetele, cât s-o poată împinge când mergea. Bandajul era foarte bine fix at și strâns.
— Mă duc și mă-ntorc, zisese el, după ce o așezase pe Grace în mașină. Roag-o să mă ierte, îi spusese doamnei Travers.
Pe cine, pe Gretchen? Pe Mavis.
Mama lui coborâse de pe verandă cu acel aer de entuziasm confuz care părea să i se potrivească atât de bine, ba chiar să nu și-l poată reprima în acea zi anume. Pusese o mână pe portiera mașinii.
— E foarte bine, zisese. Foarte bine, Grace, parcă te-a trimis
Dumnezeu. Să-ncerci să-l ții la distanță de băutură astăzi, te rog, da?

Vezi tu cum faci!
Grace auzise vorbele ei, dar le dăduse prea puțină atenție. Era uimită de schimbarea pe care o suferise doamna Travers, de ceea ce i se părea ei a fi o creștere în volum, o înțepeneală în toate mișcările, un aer de bunăvoință fortuită și oarecum frenetică, o bucurie lacrimogenă care i se scurgea din ochi. Și o crustă vagă, formată în colțurile gurii, ca o pojghiță de zahăr.

*

Spitalul era în piața Carleton, la o distanță de trei mile. Autostrada trecea peste căile ferate, și ei o luaseră pe-acolo cu o asemenea viteză, încât Grace rămăsese cu impresia că, la mijlocul podului, mașina se înălțase practic de la pământ, că zburaseră. Nu erau alte mașini, așa că nu se speriase și, oricum, n-ar fi avut ce face.

Neil o cunoștea pe asistenta de serviciu de la Urgențe și, după ce completase un formular și o lăsase să se uite în trecere la rana de la piciorul lui Grace („Bine lucrat”, zisese ea pe un ton absent), trecuse la treabă și făcuse el însuși injecția împotriva tetanosului („Acum nu te doare, dar mai târziu s-ar putea”). Chiar când terminase, asistenta revenise în separeu și zisese:
— E un tip în sala de așteptare care a venit s-o ducă înapoi acasă. Apoi se întorsese către Grace: Zice că ți-e logodnic.
— Spune-i că nu e gata încă, zisese Neil. Ba nu, spune-i c-am plecat deja.
— I-am spus că sunteți aici.
— Dar, când te-ai întors, ai văzut că plecaserăm, replicase Neil.
— Zicea că e fratele tău. N-o să-ți vadă mașina în parcare?
— Am parcat în spate. În secțiunea doctorilor.
— Cam com-pli-caa-aat, zisese asistenta peste umăr, iar Neil se întorsese înspre Grace:
— Nu voiai să pleci acasă deocamdată, nu-i așa?
— Nu, îi răspunsese Grace, ca și cum ar fi văzut cuvântul scris în fața ei, pe perete, ca și cum ar fi făcut un test de vedere.

O dată în plus, fusese ajutată să ajungă până la mașină, cu bareta sandalei atârnându-i, și așezată pe scaunul de piele crem. O luaseră pe o stradă lăturalnică la ieșirea din parcare și ieșiseră din oraș pe o cale mai puțin obișnuită. Grace știa că nu avea să-l vadă pe Maury. Nu mai trebuia să se gândească la el. Și cu atât mai puțin la Mavis.

Descriind mai târziu această trecere, această schimbare din viața ei, Grace ar fi putut spune – ba chiar spusese – că fusese ca și cum o poartă s-ar fi trântit cu zgomot în urma ei. La momentul respectiv, însă, nu fusese nici un zdronc – acceptarea îi trecuse, pur și simplu, prin tot corpul, iar drepturile celor lăsați în urmă fuseseră foarte ușor anulate.
Amintirile ei despre acea zi rămăseseră limpezi și detaliate, chiar dacă ex istaseră variațiuni în acele părți care-i fuseseră cele mai vii în minte.
Și chiar și unele dintre acele detalii probabil că și le amintea greșit.

Mai întâi o luaseră pe Șoseaua 7. Din câte își amintea Grace, nu era nici o altă mașină pe șosea, iar ei mergeau cu o asemenea viteză, încât aproape că-și luaseră zborul când să treacă pe podul de peste drum. Așa ceva n-avea cum să fie adevărat – precis mai fuseseră și alții în afară de ei pe șosea, oameni care se îndreptau spre case în acea dimineață de duminică sau care mergeau să-și petreacă Ziua Recunoștinței în familie. Care mergeau la biserică ori se întorceau de la biserică. Precis că Neil o lăsase mai încet la trecerea prin sate, sau pe la marginile orașelor, sau când avea de luat câte o curbă dintre multele pe care le făcea drumul acela vechi. Ea, Grace, nu era obișnuită să meargă într-o mașină decapotabilă cu acoperitoarea coborâtă, cu vântul în ochi, vântul care-i răvășea părul. De-aici rămăsese cu iluzia vitezei constante, a zborului perfect pe șosea – nu nebunesc, dar miraculos și senin. Și, cu toate că din mintea ei se șterseseră și Maury, și Mavis, și toți ceilalți din familie, o vagă reminiscență legată de doamna

Travers tot mai avea, rămăsese cumva suspendată și-i repeta în șoaptă și parcă hlizindu-se, curios de rușinată, ultimul ei mesaj: „Vezi tu cum faci!”
Bineînțeles că nu-și vorbiseră, ea și Neil. Din câte ținea minte, ar fi trebuit să urle ca să se facă auzită. Iar ceea ce-și amintea nu se distingea mai deloc, ăsta-i adevărul, de ideile pe care și le făcuse, de fanteziile ei de pe-atunci, despre cum avea să fie când ar fi făcut sex . Întâlnirea fortuită, semnalele mute, dar puternice, fuga împreună, pe tăcute, în care ea însăși se considera mai mult sau mai puțin captivă. Un abandon eteric de sine, în care trupescul nu mai era decât un șuvoi de dorință.
Opriseră, în cele din urmă, la Kaladar și merseseră la hotel –

vechiul hotel, care mai era și astăzi. Neil o luase de mână, își împletise degetele cu ale ei, își potrivise pasul cu călcătura ei șchiopătată. O condusese la bar. Adică ea recunoscuse locul acela drept bar, deși nu mai fusese niciodată într-unul asemănător. (Hanul de la Bailey’s Falls încă nu avea licență pentru vânzarea de băuturi alcoolice – oamenii beau în camerele lor sau într-un așa-numit club de noapte, mai curând improvizat, de peste drum.) Era ex act cum și-l închipuise, barul acela – o încăpere mare, întunecoasă și neaerisită, cu scaunele și mesele trântite la întâmplare, după o curățenie făcută în grabă, cu mirosul de dezinfectant care nu reușea să acopere mirosul de bere, de whisky, de trabucuri, de pipe, de bărbați.
Nu era nimeni acolo – poate că nici nu era deschis până după-masă. Dar nu cumva se făcuse deja după-masă? Grace nu părea să aibă o noțiune fermă legată de trecerea timpului.
La un moment dat, dintr-o altă cameră intrase un bărbat care i se adresase lui Neil în timp ce-și lua locul în spatele tejghelei:
— Hai să trăiești, doctore!
Grace își închipuise atunci că așa urmau să se desfășoare lucrurile: oriunde s-ar fi dus împreună, ar fi dat peste cineva care-l cunoștea deja pe Neil.
— Știi foarte bine că-i duminică, zisese bărbatul acela pe un ton ridicat, aspru, aproape strigând, ca și cum ar fi vrut să se

facă auzit până-n parcarea de afară. Nu-ți pot vinde nimic aici într-o zi de duminică. Iar ei nu-i pot vinde nimic, indiferent de ce zi este. Nici n-ar trebui să intre aici. Nu știu dacă mă-nțelegi.
— Ba da, domnule. Înțeleg foarte bine, domnule, zisese Neil. Și sunt absolut de acord cu dumneavoastră, domnule.
În timp ce-și vorbeau, bărbatul din spatele tejghelei scosese o sticlă de whisky de pe un raft ascuns, turnase din ea într-un pahar și făcuse vânt paharului către Neil, de cealaltă parte a tejghelei.
— Ți-e sete și ție? zisese el, uitându-se la Grace și destupând o sticlă de Coca-Cola, pe care i-o întinsese fără să-i dea și pahar.
Neil pusese o bancnotă pe tejghea, dar celălalt o refuzase.
— Ți-am spus: n-am voie să vând nimic, zisese.
— Și cutia de Cola? întrebase Neil.
— N-am voie să vând.
Apoi bărbatul ascunsese la loc sticla de whisky, iar Neil dăduse peste cap conținutul paharului.

— Ești un om bun, îi spusese celuilalt. Respecți legea în spiritul ei.
— Luați-vă sticla de Cola cu voi! Cu cât o văd pe fată mai repede ieșită de aici, cu atât o să fiu mai fericit.
— Cred și eu, zisese Neil. E-o fată bună. Cumnata mea. Viitoarea cumnată, dac-am înțeles bine.
— Chiar așa?
Nu se întorseseră pe Șoseaua 7. În schimb, o luaseră pe un drum care ducea spre nord, nepavat, dar suficient de larg și destul de onorabil nivelat. Băutura părea să fi avut efectul opus față de ce se crede în general despre băuturi, asupra felului în care șofa Neil. Încetinise până la nivelul potrivit, s-ar fi zis chiar precaut, pe care-l presupunea drumul respectiv.
— Nu te superi, nu? zisese el.
— De ce să mă supăr? se mirase Grace.
— Că te car după mine într-o casă veche.
— Nu.
— Simt nevoia să-mi ții companie. Ce-ți mai face piciorul?

— Foarte bine.
— Nu se poate să nu te doară, măcar puțin.
— Nu cine știe ce. Chiar mi-e bine.
El îi luase mâna care nu ținea sticla de Coca-Cola, i-o ridicase până la buzele lui, își trecuse limba peste palma ei desfăcută, după care i-o lăsase înapoi jos.
— Ai crezut cumva că te răpeam în scopuri abominabile?
— Nu, îl minți se Grace, gândindu-se cât de bine i s-ar fi potrivit mamei lui acel cuvânt: „abominabil”.
— A ex istat o vreme în care ai fi avut dreptate, îi spusese el, de parcă răspunsul ei la întrebare ar fi fost „da”. Nu și astăzi, însă. Nici vorbă. Azi ești mai în siguranță decât la biserică.
Tonul schimbat al vocii lui, care devenise intim, onest și liniștit, plus amintirea buzelor lui apăsate pe pielea ei, apoi a vârfului limbii, care o gâdilase, o afectaseră atât de mult pe Grace, încât îi auzea vorbele, dar nu le pricepea sensul, știa doar că-i spunea ceva. Simțise o sută, ba nu, sute de gâdilături ale limbii lui, care parcă pornise într-un dans al implorării de-a lungul și de-a latul pielii de pe trupul ei. Și totuși, se trezise răspunzându-i:
— Nu-ntotdeauna ești în siguranță la biserică.
— Ce-i drept e drept.

— Și nu-ți sunt cumnată.
— Viitoare. N-am zis „viitoare”?
— Nici aia nu sunt.
— A, bine. Cred că nu mă surprinde. Nu. Deloc nu mă surprinde. După care, vocea lui se schimbase iar, devenise pragmatică.
— Știi ce caut? O ieșire cam pe-aici, înspre dreapta. Un drum pe care s-ar cuveni să-l recunosc, dacă-l văd. Știi, cât de cât, părțile-astea de țară?
— Nu, pe-aici nu cunosc.
— Nu știi Flower Station? Oompah, Poland? Snow Road? Nu auzise de nici una.
— Vreau să mă văd cu cineva.
La un moment dat, o luase, într-adevăr, la dreapta, bombănind întruna niște dubioșenii. Semne sau indicatoare nu

erau. Drumul respectiv era mai îngust și mai denivelat și trecea peste o podișcă de scânduri, lată cât de-o singură mașină. Copacii cu lemn de esență tare își încrucișau crengile pe deasupra capetelor lor. Frunzele nu se îngălbeniseră încă în anul acela, din cauza vremii de-a dreptul straniu de călduroase, așa că treceau pe sub niște crengi încă verzi, cu ex cepția câte uneia stinghere, ici și colo, care ieșea în evidență ca o flamură. Sentimentul pe care-l creau era de sanctuar. Câteva mile bune, și Neil, și Grace tăcuseră mâlc, iar copacii păreau să nu se mai termine, parc-ar fi fost o pădure fără capăt. Apoi, într-un târziu, Neil rupsese tăcerea, zicând:
— Știi să conduci? iar cum ea, Grace, îi spusese că nu, adăugase: Cred că e cazul să-nveți.
Mai ex act, chiar acolo și-atunci. Oprise mașina, se dăduse jos și venise la portiera de pe partea ei, căreia nu-i rămăsese altceva de făcut decât să se mute la volan.
— Nicăieri nu-i mai bine ca aici.
— Dacă vine ceva?
— Nu vine nimic. Dacă vine, vedem noi ce facem. De-asta m-am și gândit la o porțiune dreaptă. Și nu-ți face griji, toată treaba o faci cu piciorul drept.
Erau chiar la începutul unui lung tunel pe sub copaci, iar pe jos erau pete de lumină. Neil nu-și bătuse capul să-i ex plice câtuși de puțin despre cum funcționau mașinile – pur și simplu, îi arătase unde s- apese cu piciorul, o pusese puțin să ex erseze schimbatul vitezelor,

după care îi spusese:
— Acuma, dă-i drumul și fă cum îți spun eu.
Prima zvâcnire a mașinii o îngrozise. Îi huruise cutia de viteze ca naiba, și ea se temuse că lecția nici nu începuse bine, că se și sfârșise, dar el izbucnise într-un hohot de râs și-i spusese:
— Ho, ho! Ușor! Ușor. Mergi înainte! iar ea chiar asta făcuse.
El nu-i comentase felul în care ținea volanul, sau că, de-atâta concentrare pe volan, uita să mai accelereze, îi spunea doar:
— Mergi înainte, mergi înainte, ține drumul drept, nu lăsa motorul să-ți moară!

— Când pot să opresc? întrebase ea.
— Nu oprești până când nu-ți spun eu cum oprești.
Și-o făcuse, așa, să șofeze tot înainte, până ieșiseră din tunel, și abia atunci o instruise cum să frâneze. De îndată ce oprise, Grace deschisese portiera, ca să poată schimba locurile iarăși între ei, dar el îi spusese:
— Nu. Îți tragi sufletul și-atât. În curând o să-nceapă să-ți și placă.
Și, când o luaseră de la capăt, îi trecuse și ei prin minte că s-ar fi putut ca Neil să aibă dreptate. Bufeul de încredere în sine care o cuprinsese brusc fusese cât pe-aci să-i bage pe-amândoi în șanț. Totuși, el râsese cu poftă, chiar și când fusese nevoit să apuce volanul – iar lecția continuase.
Nu-i dăduse voie să oprească până nu șofase mai multe mile, ba chiar luase – încet – câteva curbe. Abia pe urmă îi spusese că mai bine făceau iarăși schimb de locuri, pentru că nu reușea să mențină un simț al direcției dacă nu șofa el însuși.
O întrebase cum se simțea după ex periență, iar ea, cu toate că tremura din tot corpul, îi răspunsese:
— Foarte bine.
El îi frecase brațul de la umăr până la cot și-i spusese:
— Ce mincinoasă!
Dar mai mult de-atât n-o atinsese, nu-și pusese gura pe vreo altă parte a corpului ei.
Probabil că simțul direcției și-l recăpătase după alte câteva mile, când ajunseseră la o întretăiere de drumuri, pentru că o luase la stânga, și copacii se mai răriseră, și mașina urcase pe un drum desfundat, care tot suia o colină lungă, și, după câteva mile în plus, ajunseseră la un cătun sau, dacă nu, la o aglomerare de clădiri pe

marginea drumului respectiv. O biserică și un magazin, amândouă închise și neservindu-și scopurile inițiale, dar mai mult ca sigur locuite, după cum stăteau mărturie vehiculele adunate în fața lor și amărâtele de perdele de la ferestre. Erau și o mână de case în aceeași stare, iar în spatele uneia dintre ele, un hambar cu acoperișul prăbușit, din care se

vedeau stive sumbre de fân vechi scoțându-și capetele dintre bârnele plesnite, ca niște măruntaie umflate peste măsură.
Neil scosese o ex clamație ca și cum ar fi vrut să celebreze vederea locului cu pricina, dar nu se oprise acolo.
— Ce ușurare, zisese. Ce u-șu-ra-re! Acum știu. Îți mulțumesc.
— Mie?
— Că m-ai lăsat să te-nvăț să șofezi. M-a liniștit.
— Te-a liniștit? zisese Grace. Chiar așa?
— Să mor eu dacă nu.
Și Neil zâmbise, dar nu se uitase la Grace. Era ocupat să se uite de-o parte și de alta peste câmpurile care mărgineau drumul după ce trecuseră de sat. Vorbea mai degrabă pentru sine.
— Asta e. Trebuie să fie. De-acuma, știm.
Și tot așa, până când cotise iarăși pe un drumeag care nu mergea drept, ci șerpuia de-a latul unui câmp, evitând pietrele și tufele de ienupăr. La capătul acelui drumeag se înălța o casă care nu arăta câtuși de puțin mai brează decât cele din satul de mai înainte.
— Uite,-n casa asta, îi spusese Neil, aici n-am de gând să te iau cu mine-năuntru. Nu durează mai mult de cinci minute.

Durase mai mult de-atât.
Ea stătuse în mașină, la umbra casei. Ușa propriu-zisă de la intrare era deschisă, numai cea de plasă fusese închisă. Unele porțiuni ale plasei fuseseră cârpite, cu împletitură nouă prinsă de cea veche. Nu venise nimeni să se uite la ea, nici măcar vreun câine. Și-acum, că mașina se oprise, parcă toată ziua se umpluse de-o tăcere nefirească. Nefirească, pentru că te-ai fi așteptat ca, într-o după-amiază atât de fierbinte, să se audă bâzâitul, și țârâitul, și zumzăitul insectelor în ierburi și-n tufele de ienupăr. Chiar dacă nu le vedeai pe nicăieri, zgomotul făcut de ele tot ar fi părut că se înălța de pe orice plantă care creștea pe fața pământului, până la linia orizontului. Dar anul era prea înaintat, poate că era prea târziu să mai auzi și gâștele gâgâind în zborul lor către sud. În tot cazul, ea, una, nu auzise nimic.

I se păruse, în schimb, că ajunseseră pe acoperișul lumii – sau măcar pe unul dintre ele. Câmpul se lăsa în jos în toate direcțiile, iar copacii nu se vedeau decât pe jumătate, fiindcă aveau rădăcinile înfipte într-un teren mai coborât.
Pe cine cunoștea el acolo, cine locuia în acea casă? Vreo femeie? Nu părea cu putință ca genul de femeie pe care și-ar fi dorit-o Neil să trăiască într-un asemenea loc, dar ciudățeniile de care se lovise Grace în acea zi erau practic fără număr. Le pierduse șirul.
Casa fusese cândva de cărămidă, iar cineva se apucase și dăduse jos partea de cărămidă propriu-zisă a pereților. Ieșiseră la iveală pereții de lemn brut din spate, și cărămizile care-i acoperiseră stăteau făcute grămadă în curte, așteptând, eventual, să fie vândute. Cele rămase pe peretele de pe partea casei în fața căreia se afla Grace formau o diagonală, ca o scară cu trepte, așa că ea, neavând nimic de făcut, se lăsase pe spate, își înclinase scaunul și se pusese pe numărat. Făcuse treaba asta pe jumătate prostește, pe jumătate în serios, așa cum smulgi petalele câte unei flori, dar nu cu vorbe atât de ostentative ca „mă iubește, nu mă iubește”.
„Norocoasă. Nu. Norocoasă. Nu” – mai departe de-atât nu se aventurase.
Descoperise că era greu să țină socoteala cărămizilor dispuse într- un asemenea zigzag, mai ales pentru că linia lor oblică se aplatiza deasupra ușii.
Știa. Ce altceva putea să fie? Casa unui traficant de băuturi.38
Se gândise la traficantul de băuturi de la ea de acasă – un bătrânel uscățiv și mereu cherchelit, suspicios și posac. Stătea în pridvor, în noaptea de Halloween, cu pușca încărcată. Și-și vopsea numere pe bucățile de lemn de foc stivuite lângă ușă, ca să știe dacă i se fura din ele. Se gândise la el – sau la cel de-aici –, moțăind în căldura sufocantă a singurei lui camere, murdare, deși ordonate (știa că numai așa putea să fie după bucățile de plasă cârpită de la ușă). Ridicându-se de pe divanul sau canapeaua care trosnea din toate arcurile, pe care avea o cuvertură pătată, făcută cu mult timp în urmă de cine știe ce femeie, rudă cu el, o femeie care murise.
Nu-i vorbă, că nu văzuse niciodată pe dinăuntru casa unui traficant de băuturi, însă, prin locurile de unde se trăgea

ea, linia ce despărțea modurile banale de a trăi care erau respectabile de cele care nu erau – pe-aceea o știa ca fiind foarte subțire. Știa cum stăteau

lucrurile.

Ce curios că se gândise măcar să se mărite cu Maury! Ar fi fost un soi de trădare. O trădare a ei de către ea însăși. Dar nu era o trădare să meargă, uite-așa, cu mașina cu Neil, pentru că el știa unele dintre aceleași lucruri pe care le știa și ea. Iar ea știa din ce în ce mai multe, pe măsură ce trecea timpul, despre el.

Acum, însă, în cadrul ușii, parcă-l vedea pe unchiul ei, adus de spate și nedumerit, uitându-se la ea ca și cum ar fi fost plecată ani și ani. Ca și cum i-ar fi promis că avea să se întoarcă și ar fi uitat cu desăvârșire, iar el, în tot acel timp, ar fi trebuit să moară, dar nu murise.

Se străduise să-i vorbească, însă arătarea lui se risipise. Se trezise din somn, și-anume în mers. Era în mașină, cu Neil alături, și ajunseseră iarăși pe drum. Adormise cu gura deschisă și-i era sete. El se întorsese o clipă către ea, și Grace mirosise, chiar și cu vântul care bătea de jur-împrejurul mașinii, un iz proaspăt de whisky.

Chiar așa era.

— Ai făcut ochi? Dormeai buștean când am ieșit eu din casă, zisese el. Îmi pare rău – a trebuit să socializez puțin. Ce-ți mai face vezica?

Era o problemă la care se gândise, de fapt, încă de când îl aștepta pe el în mașină, în fața casei. Văzuse o toaletă pe după casă, dar nu îndrăznise să coboare și să se ducă până acolo.

— Uite, aici pare a fi un loc potrivit, zisese Neil și oprise.

Ea coborâse din mașină și se băgase printre niște tufe de sânziene proaspăt înflorite, de cinstea-muierilor și de ochiul-boului, unde se lăsase pe vine. El rămăsese în picioare printre tufe asemănătoare, de partea cealaltă a drumului, cu spatele întors către ea. Când se întorsese la mașină, Grace văzuse sticla, culcată lângă picioarele ei. Mai mult de o treime din conținut părea să lipsească deja.

Neil îi urmărise privirile.
— A, nu-ți face griji, îi spusese. Mi-am turnat puțin aici – și-i arătase o sticluță de metal, plată. Îmi vine mai simplu când șofez.
Tot pe podeaua mașinii era o altă sticlă de Coca-Cola. El îi arătase cu degetul să caute în torpedou după desfăcătorul de sticle.
— E rece! zisese ea, surprinsă.
— Congelator. Se taie gheața din lac iarna și se depozitează în talaș de lemn. El o păstrează în beciul casei.
— Mi s-a părut că-l văd pe unchiu-meu în pragul ușii acelei case,

zisese ea. Dar visam.
— Ai putea să-mi povestești și mie despre unchiul tău. Să-mi spui unde locuiești. Ce slujbă ai. Orice. Îmi place să te-aud vorbind.
Avea o forță nouă în glas, și fața i se schimbase, dar nu era vorba de lucirea nebunească din ochi pe care ți-o dă beția. Părea doar că i se făcuse rău – nu ex cesiv de rău, doar așa, cât să nu-i priască –, iar acum voia să fie sigur că-și revenise. Pusese capacul sticluței, o lăsase jos și o luase pe Grace de mână, ținând-o ușor, cu o atingere camaraderească.
— E bătrân rău de tot, zisese ea. De fapt, îmi vine unchi-mare. Și este împletitor – adică împletește funduri de scaune din rafie. Nu știu cum să-ți ex plic asta, dar aș putea să-ți arăt, dacă am avea un scaun care să poată fi împletit...
— Nu văd nici unul – la care ea râsese și-i spusese:
— Adevărul este că-i plictisitor.
— Spune-mi, atunci, despre ce te interesează pe tine. A, ce te interesează?
— Tu mă interesezi, îi spusese ea.
— O-hoo! Și ce te interesează, legat de mine? zisese el și-și retrăsese mâna.
— Ce faci în momentul ăsta, zisese Grace. Și de ce.
— Te referi la băutură? De ce beau? – și desfăcuse iar capacul sticluței. De ce nu mă-ntrebi?

— Pentru că știu ce mi-ai spune.
— Ce anume? Ce-aș spune?
— Ai spune: „Păi, ce altceva să fac?” Sau ceva de genul ăsta.
— Asta-i adevărat, zisese el. Cam așa ceva ți-aș spune. Bine, și- atunci, tu mi-ai spune de ce greșesc.
— Nu, zisese Grace. Nu ți-aș spune.
Când îi spusese asta, o și luase cu frig. I se păruse până atunci că vorbea serios, dar acum își dădea seama că nu încercase decât să-l impresioneze cu niște răspunsuri, să i se arate la fel de pricepută în cele lumești cum era și el, și, când colo, se trezise brusc izbită de acel adevăr ca de-o lovitură după ceafă. De acea lipsă de speranță – autentică, rezonabilă, veșnică.
— Nu mi-ai spune așa? zisese Neil. Nu. Sigur că nu mi-ai spune. Ce ușurare! Tu ești o ușurare, Grace.
Apoi, după o vreme, zisese tot el:
— Știi ce? Mi-e cam somn. De îndată ce găsim un loc potrivit, trag

pe dreapta și mă culc. Nu mult, cât s-apuc să dorm puțin. Nu te superi, nu?
— Nu. Cred că e și cazul.
— Mă păzești tu?
— Da.
— Bine.
Locul potrivit îl găsise într-un orășel numit Fortune. Era un parc la marginea localității, lângă un râu, care avea și un spațiu cu pietriș – parcare pentru mașini. Își lăsase pe spate scaunul și adormise una- două. Înserarea se răspândise cum făcea de la o vreme, cam pe la ora cinei, dovedind că nu mai era, totuși, o zi de vară. Nu trecuse mult de când niște oameni își luaseră masa de Ziua Recunoștinței chiar acolo, la un picnic – pentru că ieșea încă fum din vatra de sub cerul liber și în aer plutea un miros de hamburgeri. Mirosul n-o trimisese pe Grace cu gândul la mâncare – îi adusese aminte că i se făcuse foame în alte privințe.

Neil, așadar, adormise de îndată, iar ea coborâse din mașină. Se pusese praf pe ea, de la toate opririle și pornirile din timpul lecției de șofat. Se spălase acum pe brațe, pe mâini și pe față, atâta cât putuse, la o cișmea din locul de parcare. Apoi, ca să-și miște piciorul rănit, mersese agale până la malul râului și văzuse cât de puțin adâncă era apa, după trestiile care-i străpungeau luciul. O pancartă avertiza că obscenitatea și comportamentul sau limbajul vulgare erau strict interzise în locul acela și urmau să fie pedepsite aspru.
Încercase leagănele, care erau îndreptate spre apus. Tot împingându-se cât mai sus, privea cerul senin – cu o muchie de un verde pal, auriu pierdut și roz mai degrabă sângeriu la orizont. Aerul începuse deja să se răcească.
Și ea care crezuse că era vorba de atingere! Guri, limbi, porțiuni de piele, trupuri, oase ciocnindu-se unele de altele. Înflăcărare. Pasiune. Dar nu asta le fusese menit – nicidecum asta. Toate erau joacă de copii în comparație cu felul în care-l cunoscuse pe Neil, cu cât de adânc privise de-acum înăuntrul său.
Ceea ce văzuse era foarte concludent. Ca și cum ar fi fost la țărmul unei întinderi calme și sumbre de apă, care se lungea și se lățea în toate direcțiile. O apă rece, perfect netedă. Privise în largul unei asemenea întinderi de apă sumbră, rece și plată, și iată – știa clar că nu mai era nimic altceva.

Nu băutura era de vină. Unul și-același lucru stătea la pândă, indiferent de ce-ar fi făcut el, și asta fără încetare. Băutura, nevoia de a bea – asta nu era decât un soi de distragere a atenției, ca orice altceva.
Se întorsese la mașină și încercase să-l trezească. El se scuturase, dar nu se trezise. Așa că ea pornise iar să facă mișcare, să se fâțâie de jur-împrejur, ca să se încălzească și să-și ex erseze piciorul în modul cel mai simplu cu putință. De-acum, înțelesese că urma să lucreze din nou, să servească micul dejun de dimineață.
Mai încercase o dată, vorbindu-i pe un ton apăsat. El îi răspunsese cu diverse promisiuni și bombăneli și adormise imediat la loc. Până se întunecase de-a binelea, renunțase și

ea de tot. Acum, odată instalat frigul nopții, alte câteva lucruri îi deveniseră clare. Că nu puteau rămâne acolo, că erau încă în public, la urma urmei. Că trebuia să se întoarcă la Bailey's Falls.

Nu-i fusese deloc ușor, dar tot îl mutase pe Neil pe scaunul pasagerului. Dacă nici asta nu-l trezea, era clar că nimic altceva n-ar fi reușit. Îi luase ceva timp să-și dea seama de cum se porneau farurile, după care urnise mașina din loc, la început cu hopuri, și revenise cu ea pe drum.

Habar n-avea încotro să se îndrepte și nu era țipenie de om, cât vedea cu ochii, pe care să-l întrebe de direcție. O ținuse și ea tot înainte până în partea cealaltă a orășelului, unde, slavă Domnului! era un indicator care-i arăta drumul către Bailey's Falls, printre altele. Nouă mile și-atât.

Condusese pe șoseaua cu două benzi, fără să depășească niciodată viteza de treizeci de mile pe oră. Circulația era foarte slabă. O dată sau de două ori o depășise câte o mașină, clax onând, iar cele câteva care-i veniseră din sens opus o clax onaseră și alea. În primul caz, probabil pentru că mergea foarte încet, iar în celălalt, pentru că nu știa cum să dea farurile mai slabe. Nu conta. Doar nu putea să se oprească și să-și facă iarăși curaj în mijlocul drumului. Putea doar să meargă înainte, cum îi spusese el. Mergi înainte.

La început, nici nu recunoscuse locurile de la Bailey's Falls, de vreme ce ajungea la ele într-un mod atât de neobișnuit. Când realizase unde era, o cuprinsese o frică mai mare decât resimțise de-a lungul tuturor celor nouă mile. Una era să șofeze pe un teritoriu necunoscut pentru ea, și altceva să se ivească la porțile hanului.

Neil era deja treaz când oprise ea în parcare. Nu se arătase câtuși

de puțin surprins de locul unde se aflau, nici de ce făcuse Grace. Ba chiar îi spusese că-l treziseră clax oanele, cu multe mile în urmă, dar se prefăcuse că dormea încă, pentru că important era să n-o sperie pe ea. Totuși, nu fusese deloc îngrijorat. Știa că avea să se descurce.

Ea îl întrebase dacă era suficient de treaz acum, ca să se mute la volan.
— Treaz-brici. Cu mintea limpede ca dimineața.
Îi ceruse să-și ex tragă piciorul din sanda, i-l pipăise, i-l apăsase ici și colo, după care zisese:
— Frumos. Nu fierbințeală. Nici umflătură. Te doare brațul? Poate că n-o să te doară.
O condusese până la ușa de la intrare și-i mulțumise pentru companie. Dar ea era încă uimită că ajunseseră înapoi cu bine. Abia dacă realiza că era momentul să-și ia rămas-bun de la el.
Acum, adevărul este că nici până-n ziua de astăzi nu știa dacă lucrurile-astea chiar fuseseră spuse în cuvinte sau dacă numai o întorsese cu fața spre el, o luase în brațe, o ținuse atât de strâns, apăsând-o când într-un loc, când într-altul, dar întruna, de-ai fi zis că nu-i ajungeau numai două brațe: se simțise înconjurată de el, îi simțise trupul deopotrivă puternic și blând, dorind-o și renunțând la ea în același timp, de parcă i-ar fi spus că nu făcea bine să renunțe la el, că orice era cu putință, dar apoi că, de fapt, nu greșea – parc-ar fi vrut să-i lase ei o impresie despre el și să plece.

A doua zi, dis-de-dimineață, șeful bătuse la ușa dormitorului comun și o chemase afară pe ea, pe Grace.
— Te căuta cineva la telefon, îi spusese. Nu te mai obosi, nu voia decât să știe dacă ești aici. Am zis că merg eu să verific. E-n regulă, gata.
Maury trebuia să fie, se gândise ea. Unul dintre ei, în orice caz. Dar cel mai sigur era că fusese Maury. Acum trebuia să discute cu Maury.
Când coborâse în sala de mese, ca să servească micul dejun – încălțată cu niște balerini de pânză –, atunci auzise despre accident. O mașină intrase într-un cap de pod, la jumătatea drumului către lacul Sabotul Mic. Intrase în el de-a dreptul, se făcuse praf și luase foc. Nu fusese implicată nici o altă mașină și, după toate aparențele, nici vreun pasager. Șoferul urma să fie identificat după registrele dentare. Sau poate că fusese deja identificat, de-acum.

— Ce mod al dracului de-a muri! zisese șeful. Mai bine pui mâna și- ți tai gâtul.
— O fi fost un accident și-atât, zisese bucătarul, care era un optimist de felul său. O fi adormit la volan.
— Mda. Sigur că da.
Brațul o duruse brusc, de parcă ar fi primit o lovitură brutală peste el. Nu-și mai putea căra tava cu o singură mână, așa că se văzuse nevoită s-o ducă în față, folosindu-se de ambele mâini.

*

Nu mai avusese de-a face cu Maury față-n față. Primise de la el o scrisoare.
Spune doar că te-a obligat el. Spune doar că tu n-ai vrut să pleci.
Ea îi răspunsese în patru cuvinte: Am vrut să plec. Fusese cât pe-aci să mai scrie trei – Îmi pare rău –, dar se abținuse.

Domnul Travers venise la han, ca s-o întâlnească. Fusese politicos și pragmatic, ferm, distant, dar nu ostil. Era pentru prima oară când ea îl vedea în circumstanțe care-i îngăduiau să fie el însuși. Un bărbat care era în stare să ia frâiele în mâini, care era în stare să pună ordine în lucruri. Îi spusese că se întâmplase ceva foarte trist, că erau cu toții foarte amărâți, dar că alcoolismul era ceva cumplit. Când s-ar mai fi refăcut – doamna Travers, adică –, el avea s-o ducă într-o călătorie, o vacanță, undeva mai călduros.
Pe urmă, îi spusese că trebuia să plece, că erau atâtea lucruri pe care le avea de făcut. Când îi dăduse mâna, în semn de rămas-bun, îi pusese în palmă un plic.
— Amândoi sperăm să te folosești așa cum trebuie de ce-i aici, îi spusese.
Era un cec de o mie de dolari. Ea se gândise imediat să-l trimită înapoi sau să-l rupă, și chiar și acum se mai gândește uneori c-ar fi fost un gest grandios. Dar, bineînțeles, până la

urmă nu fusese în stare să-l facă. Pe vremea aceea, erau suficienți bani cât să-i asigure un punct de pornire în viață.

30 Este vorba de valea fluviului Ottawa, care formează g ranița dintre provinciile Ontario- Est și Québec-Vest.
31 Vezi nota 1, p. 73.

32 The Last of the Barons (1843), roman istoric al autorului eng lez Edward Bulwer-Lytton

(1803–1873).

33 Two Years before the Mast (1840), roman de călătorie al autorului american Richard

Henry Dana, Jr. (1815–1882).

34 Este vorba despre filmul din 1950 cu acest titlu, în reg ia lui Vincente Minnelli, avându-i în rolurile principale pe Spencer Tracy, Liz Taylor și Joan Bennett.
35 P asaj considerat a fi cel mai scurt verset al întreg ii Biblii, din Evanghelia după Ioan, 11:

35.

36 În Canada, Ziua Muncii se sărbătorește, încă din anii 1880, în prima zi de luni din septembrie.
37 Ziua canadiană a Recunoștinței se sărbătorește în a doua zi de luni din octombrie.

38 În Canada, băuturile alcoolice se vând numai în anumite localuri și în mag azine specializate.

GRESELI
'

Au ieșit cu mașina din oraș pe la miezul nopții – Harry și Delphine în față, Eileen și Lauren pe bancheta din spate. Cerul era senin, și zăpada se scuturase de pe crengile copacilor, dar nu se topise nici la rădăcinile lor, nici pe stâncile de pe marginea drumului. Harry a oprit mașina lângă un pod.
— E bine aici.
— Să nu ne vadă cineva opriți aici, a zis Eileen. Ar putea vrea să afle ce punem la cale.
Harry a pornit mai departe. Au cotit-o pe primul drum de țară, unde s-au dat jos din mașină cu toții și au pornit-o pe mal în jos, făcând cu mare atenție cei câțiva pași printre cedrii negri dantelați. Zăpada scotea un vag scârțâit sub picioarele lor, cu toate că pământul de sub ea era moale și noroios. Lauren își luase paltonul direct peste pijama, dar o pusese Eileen să-și tragă cizmele.
— Aici e bine? a întrebat Eileen, la care Harry a zis:
— Nu-i cine știe ce departe de drum.
— E destul de departe.

Asta se întâmpla în anul de după ce Harry își abandonase slujba de la revistă fiindcă se simțea epuizat. Cumpărase gazeta săptămânală din orășelul acela, pe care și-l amintea din copilărie. Familia lui avea o casă de vară pe-atunci, la malul unuia dintre lacurile mici din zonă, și el ținea minte că prima bere și-o băuse la hotelul de pe strada principală. Mersese acolo cu Eileen și Lauren, să ia cina în prima lor seară de duminică petrecută în oraș.
Numai că barul era închis. Harry și Eileen băuseră apă, ce altceva?
— Păi, de ce? întrebase Eileen.

Harry înălțase din sprâncene către patronul hotelului, care era și ospătar.
— Fiindcă-i duminică? îl întrebase.
— N-am autorizație, îi răspunsese patronul, care vorbea cu un accent zdravăn și, după toate aparențele, disprețuitor.
Purta o cămașă cu cravată, o jachetă și niște pantaloni care arătau de parcă ar fi crescut direct pe el – toate erau moi, șifonate, scămoșate, ca o piele de pe dinafară care i se jupuia și se ofilea, cum probabil că se întâmpla și cu pielea lui adevărată de pe dedesubt.
— Nu mai e ca pe vremuri, zisese Harry, după care, văzând că patronul nu-i răspundea, comandase fripturi de vită pentru toată

lumea.
— Prietenos, comentase Eileen.
— European, zisese Harry. Ține de cultură. Nu se simt obligați să zâmbească tot timpul – și-i arătase lucruri din sala de mese care erau ex act aceleași ca mai demult: tavanul înalt, ventilatorul care abia se rotea, chiar și o pictură sumbră în ulei, reprezentând un câine de vânătoare care ținea între colți o pasăre cu pene ruginii.
Intraseră mai mulți clienți. O familie întreagă. Niște fetițe cu pantofiori de lac și volănașe scrobite, un copilaș care abia mergea, un adolescent în costum, care părea pe jumătate mort de stinghereală, diverși părinți și părinți ai părinților – un bătrân uscățiv și distrat și o bătrână trântită într-o rână pe un fotoliu rulant, care purta corset. Oricare dintre acele femei în rochii înflorate era de patru ori cât Eileen.
— Aniversarea căsătoriei, șoptise Harry.
Pe drumul spre ieșire, se oprise ca să facă prezentările – el și familia lui –, să le spună că era tipul cel nou de la ziar și să-i felicite. Spera să nu se supere dacă le nota numele. Harry era un bărbat cu aer de băietan, cu fața lată, pielea bronzată și părul șaten-deschis și lucios. Aura lui de bunăstare și în general de bună dispoziție se răspândise de jur-împrejurul mesei – deși poate că nu și la tânărul adolescent sau la cei doi bătrâni. Îi

întrebase de câți ani erau căsătoriți și aflase că de șaizeci și cinci de ani.
— De șai'ș-cinci de ani! ex clamase Harry, luându-l amețeala numai la gândul că…
Întrebase apoi dacă putea să pupe mireasa și chiar asta făcuse, atingându-i cu buzele țuguiate lobul prelung al urechii, pe care ea i-l oferise răsucindu-și capul într-o parte.
— Acuma trebuie să pupi și tu mirele, zisese el către Eileen, care-i zâmbise acru și-l țocăise pe bătrân pe creștetul capului.
Harry le ceruse celor doi rețeta unui mariaj fericit.
— Mami nu vorbește, zisese una dintre femeile acelea voinice. Dar să-l întreb pe tati – și zbierase în urechea tatălui: Ce sfat îi dai ca să aibă un mariaj fericit?
Bătrânului i se lățise fața într-un zâmbet șmecheresc:
— To' timpu' s-o ții dîn scurt.
Adulții râseseră cu toții, iar Harry le spusese:
— Așa… O să scriu în ziar că-ntotdeauna v-ați asigurat c-aveți

acordul soției dumneavoastră.
Odată ieșiți, Eileen întrebase:
— Cum reușesc să se facă atât de grase? Zău dacă-nțeleg! Ar trebui să mănânci zi și noapte ca să te faci în halul ăla de grasă.
— Ciudat, îi răspunsese Harry.
— Și aia era fasole verde în conservă, continuase ea. În august – nu-i așa c-atunci se coace fasolea verde? Și unde? Aici, la țară, unde se cheamă că oamenii cultivă diverse lucruri.
— Din ce în ce mai ciudat, zisese el cu un aer fericit.

Aproape imediat, hotelul suferise schimbări. În sala de mese din față fusese instalat un tavan fals – niște pătrate de carton sprijinite pe o rețea de benzi metalice. Mesele rotunde și mari fuseseră înlocuite cu altele pătrate și mai mici, iar scaunele greoaie de lemn, cu altele metalice, ușoare, cu șezuturi acoperite cu folii de plastic maronii. Din cauza tavanului coborât, fusese obligatoriu ca ferestrele să fie reduse la

dimensiunile unor dreptunghiuri teșite. Într-una din ele, o inscripție din tub de neon anunța: BUN-VENIT – CAFENEA.
Patronul – domnul Palagian, pe numele său – nu zâmbea niciodată și nu scotea nici o vorbă către nimeni, dacă putea să se abțină, în ciuda mesajului din fereastră.
Chiar și așa, cafeneaua gemea de clienți la ora prânzului sau la orele după-amiezii. Clienții erau elevi de liceu, majoritatea din clasele nouă-unsprezece, plus unii dintre elevii mai mari de la școala gimnazială. Atracția numărul unu a localului era că oricine putea fuma înăuntru. Nu-i vorbă, că nu puteai cumpăra țigări dacă arătai ca și cum n-ai fi avut încă șaisprezece ani. În această privință, domnul Palagian era foarte strict. „Tu nu” – zicea, cu vocea lui groasă, posacă.
„Tu nu”.
La vremea respectivă, își angajase deja o femeie care să-l ajute și care, dacă venea cineva prea tânăr și încerca să cumpere țigări de la ea, îi râdea în față:
— Pe cine crezi că păcălești, măi țâcă?
Însă, dacă venea câte unul mai mare de șaisprezece ani și aduna banii de la cei mai mici, putea să cumpere și câte o duzină de pachete.
Litera legii, zicea Harry, care încetase a-și mai lua prânzul acolo – prea era mare gălăgia –, în schimb la micul dejun venea. Spera ca, într- o bună zi, domnul Palagian să se înmoaie și să-i povestească viața lui.

Harry avea un dosar plin de idei pentru cărți și era mereu în căutare de povești de viață. Cineva ca domnul Palagian – sau chiar și grăsana de chelneriță, zicea el – putea să ascundă o tragedie, o aventură contemporană, care ar fi putut face subiectul unui roman de succes.
Treaba cu viața, o lămurise Harry pe Lauren, era să trăiești în lume interesat. Să ții ochii deschiși larg și să vezi oportunitățile – să vezi umanitatea – în orice persoană pe care o întâlneai. Să fii conștient. Dacă era ceva ce-ar fi avut el s-o învețe, asta era: „fii conștientă”.

Lauren își făcea singură micul dejun, de obicei niște cereale cu sirop de arțar în loc de lapte. Eileen își lua cafeaua cu ea și se băga înapoi în pat, unde și-o bea încet. Nu voia să vorbească. Trebuia să se pună în stare de funcționare, pentru a face față unei noi zile de lucru la redacția gazetei. Când reușea să se pună suficient în stare de funcționare – uneori, după ce pleca Lauren la școală –, se dădea jos din pat, făcea duș, apoi se îmbrăca într-una dintre ținutele ei nonșalant- provocatoare. Asta însemna, pe măsură ce avansa toamna, un pulover amplu și o fustă scurtă de piele peste o pereche de colanți viu colorați. La fel ca domnul Palagian, și Eileen reușea cu mare ușurință să arate altfel decât oricine altcineva din orășel, doar că ea, spre deosebire de el, era frumoasă, cu părul negru tuns scurt, și cerceii de aur subțiri, ca niște semne de ex clamare, și pleoapele de un mov pal. În redacția ziarului, se purta de o manieră pragmatică și avea o mină distantă, pe care și-o contrazicea singură prin zâmbete largi, strategice.

Închiriaseră o casă la marginea orașului. Chiar de dincolo de curtea lor din spate, începea o sălbăticie ca de parc de agrement, cu bolovani cu aer de stânci, povârnișuri de granit, pâlcuri de cedri, mici lacuri și niște crânguri de plopi, arțari moi, zade și molizi. Lui Harry îi plăcea la nebunie. Zicea că poate se trezeau, într-o bună dimineață, cu vreun elan în curtea lor din spate. Lauren se întorcea de la școală când soarele deja scăpăta pe cer și căldura nici prea-prea, nici foarte-foarte, a zilei de toamnă se dovedea ceea ce și era – o păcăleală. Casa era friguroasă și înăuntru mirosea a cina din ajun, a zaț de cafea stătut și a gunoi, pe care-i revenea ei sarcina să-l scoată afară. Harry pregătea compost – în anul următor, intenționa să-și amenajeze o grădină de legume. Lauren se ducea cu găleata plină de coji, miezuri de măr, zaț de cafea, resturi menajere, până la liziera pădurii, de unde s-ar fi putut ivi în orice clipă vreun elan sau vreun urs. Frunzele plopilor se

îngălbeniseră, zadele ridicau țepi portocalii și păroși pe fundalul coniferelor de un verde veșnic întunecat. Lauren răsturna gunoiul acolo, după care împrăștia cu lopata pământ și iarbă tăiată pe deasupra lui, așa cum o învățase Harry.
Viața ei de-acum era cu totul diferită de cum fusese cu doar câteva săptămâni mai devreme, când mergea cu mașina, împreună cu Harry și Eileen, la unul dintre lacuri, să facă baie în acele după-amiezi fierbinți. Ceva mai târziu, serile, ea și Harry mergeau prin oraș în căutare de aventuri, în timp ce Eileen gletuia și vopsea pereții casei, pe urmă îi acoperea cu tapet, pretinzând că se descurca mai repede și mai bine de una singură. Un lucru îl rugase pe Harry să facă și el: să-și ducă toate cutiile lui cu hârțoage, fișetul de documente și biroul într-o amărâtă de cămăruță de la subsol, ca să nu-i stea în cale. Iar ea, Lauren, îl ajutase.
O cutie de carton pe care o ridicase era ciudat de ușoară și părea să conțină ceva moale, nu ca hârtia, ci, mai degrabă, ca țesătura sau împletitura. Chiar în timp ce ea întreba: „Ce-i aici?” Harry o văzuse ținând cutia și ex clamase:
— Ei! – după care adăugase: Vai, Doamne!
Îi luase cutia din mâini, o pusese pe un raft al fișetului metalic pentru dosare și trântise cu zgomot ușa de fier. Apoi repetase:
— Vai, Doamne!
Nu-i mai vorbise practic niciodată pe un ton atât de brutal și de ex asperat. Se uitase în jur, de parcă ar fi putut fi cineva care să supravegheze ce făceau, și-și frecase mâinile de pantaloni.
— Îmi pare rău, îi spusese. Nu m-așteptam să ridici tu cutia aia.
Își proptise coatele pe tăblia fișetului metalic și-și culcase fruntea pe mâinile împreunate.
— Uite ce este, zisese. Uite, Lauren, aș putea să inventez o minciună oarecare și să ți-o spun, dar am de gând să-ți spun adevărul. Pentru că așa cred: copiilor trebuie să li se spună adevărul. Cel puțin, când ajung la vârsta pe care o ai tu acum, ar trebui să li se spună. Dar, în cazul de față, va trebui să fie un secret. De acord?
— De acord, zisese Lauren, dar ceva îi spusese, totodată, c-ar fi preferat ca el să nu facă așa ceva.
— În cutia aia-i cenușă, zisese Harry, coborându-și vocea într-un mod curios când rostise cuvântul „cenușă”. Nu-i o cenușă

oarecare. Este cenușa rămasă de la cremarea unui bebeluș. Bebelușul ăsta a

murit înainte să te naști tu. Ai priceput? Stai jos!
Ea se așezase pe un teanc de caiete cu coperțile cartonate și foile acoperite cu scrisul lui Harry. El își ridicase capul și se uitase la ea.
— Știi... ceea ce-ți spun are darul s-o tulbure foarte tare pe Eileen, și de-aia trebuie să rămână secret. De-aia nu ți s-a spus nimic pân- acum – pentru că Eileen nu suportă să i se amintească. Acum înțelegi?
Ea îi spusese ce se cuvenea să spună. Că da.
— Bun, acuma... uite ce s-a-ntâmplat. Am avut acest copil înainte să te-avem pe tine. O fetiță. Și, când copilul ăsta era foarte mic, Eileen a rămas iar însărcinată. Și ăsta a fost un șoc teribil pentru ea, care tocmai descoperise cât de multe avea de făcut pentru un singur copil mic, și-acuma, iată, nu mai reușea să doarmă și vomita întruna, pentru că avea grețuri de dimineață. Dar nu numai de dimineață, avea grețuri de dimineață, de prânz și de noapte, așa că nici nu mai știa cum să se descurce. Cu sarcina, vreau să zic. Așa că, într-o noapte, când nu mai era ea însăși, cum-necum i-a venit ideea că trebuie să iasă cumva. Și s- a urcat în mașină, luându-și cu ea și copilul în coș, și era deja noapte, și ploua, și ea conducea mult prea repede, și-a ratat o curbă. Asta a fost. Copilul nu era fix at cum ar fi trebuit și-a fost azvârlit din coș. Iar Eileen a avut coastele rupte și s-a lovit rău, și o vreme a fost ca și cum ar fi urmat să pierdem amândoi copiii.
Aici, Harry trăsese aer adânc în piept.
— Vreau să spun că pe unul deja îl pierduserăm. Murise când fusese azvârlit din coș. Dar pe cel cu care era însărcinată Eileen – adică tu – nu l-am pierdut. Pentru că... Înțelegi? Tu erai.
Lauren dăduse imperceptibil din cap că da.
— Ei, și motivul pentru care nu ți-am spus asta – lăsând la o parte nivelul emoțional la care se află Eileen – a fost ca să nu te facem cumva să te simți, eventual, nedorită. Date fiind

circumstanțele inițiale. Dar trebuie să mă crezi c-ai fost. Ah, Lauren! Ai fost dorită. Și ești.
Și Harry își urnise cotul de pe fișetul metalic, venise la ea și-o luase în brațe. Mirosea a transpirație și a vinul pe care-l băuseră la cină el și Eileen, iar ea, Lauren, se simțise foarte stingherită și jenată. Nu povestea în sine o tulburase, cu toate că ideea cenușii păstrate într-o cutie de carton i se păruse destul de macabră. Dar îl crezuse pe cuvânt pe Harry, că era ceva ce-o tulbura pe Eileen.
— De-asta vă tot certați? întrebase ea spontan, la care el îi dăduse

drumul.
— Ne certăm, zisese el abătut. Presupun c-o fi și ceva legat de asta în subtex t. Ceva ce motivează istericalele ei. Știi că-mi pare rău de toate certurile alea. Zău că-mi pare!

Când mergeau la plimbările lor obișnuite, el o mai întreba uneori dacă era îngrijorată sau tristă, poate, în legătură cu ce-i povestise, la care ea îi răspundea:
— Nu – pe un ton ferm, destul de iritat, la care el zicea:
— Bine.
Fiecare stradă avea câte o curiozitate – conacul victorian (devenit acum azil de bătrâni), turnul de cărămidă, care era tot ce mai rămăsese dintr-o fabrică de mături, cimitirul care data din 1842. Timp de câteva zile, avusese loc un târg de toamnă. Urmăriseră camioanele cum lăsau rând pe rând șleauri în colbul drumului, trăgând o platformă încărcată cu blocuri de ciment, care aluneca înainte, făcând camioanele să dea parcă din cozi ca niște pești, după care se opreau și se măsura distanța pe care trăseseră greutățile. Harry și Lauren își aleseseră fiecare câte un camion pentru care ovaționaseră.
Acum, Lauren avea impresia că toată acea perioadă crea o falsă impresie, un soi prostesc și nesăbuit de entuziasm, care nu ținea câtuși de puțin cont de povara vieții de zi cu zi, adică a realității, pe care ea o avea de suportat odată ce școala

începuse, și ziarul începuse și el să apară, și vremea se schimbase. Un eventual urs, un elan ar fi fost un animal sălbatic autentic, preocupat de propriile-i necesități – n-ar fi fost nici o plăcere. Iar ea nu mai sărea acum în sus și-n jos, nu mai zbiera ca la târgul acela de toamnă, ovaționându-și camionul. Cineva de la școală, care ar fi văzut-o, ar fi putut crede că era vreo ciudată.
Asta oricum era foarte aproape de felul în care o priveau.
Izolarea ei de la școală se baza pe cunoaștere și ex perință, ceea ce, așa cum știa și ea pe jumătate, putea foarte bine să treacă drept inocență și îngâmfare. Lucrurile care pentru alții erau niște mistere afurisite nu erau și pentru ea, și nu știa cum să se prefacă în legătură cu ele. Și asta o deosebea de ceilalți la fel de mult ca faptul că știa cum să pronunțe L'Anse aux Meadows 39 și că deja citise Stăpânul inelelor. Băuse jumătate de sticlă de bere când avea cinci ani și pufăise dintr-o țigară cu marijuana când avea șase, cu toate că nici una, nici alta nu-i plăcuseră. Uneori, mai gusta câte un strop de vin la cină, și ăla era

numai bun. Știa despre sex ul oral, și toate metodele de contracepție, și ce făceau homosex ualii. Îi văzuse în mod regulat goi pe Harry și Eileen, după cum asistase la o petrecere a lor și a câtorva prieteni de-ai lor, goi-pușcă toți, în jurul unui foc de tabără în pădure. În cursul aceleiași vacanțe, se fofilase împreună cu alți copii și-i urmărise pe tați strecurându-se printr-o înțelegere tacită în corturile mamelor care nu erau și soțiile lor. Unul dintre băieți venise cu ideea să facă și ei sex , iar ea, Lauren, acceptase, dar băiatul nu fusese în stare să-i facă nimic, și- atunci se certaseră și, mai târziu, ea nu mai suportase nici măcar să-l vadă.
Toate astea erau pentru ea o povară acolo – îi dădeau o senzație de stinghereală și o tristețe cu totul aparte, ba chiar sentimentul că-i lipsea ceva. Și nici nu prea avea ce face, poate doar să-și aducă aminte, la școală, să spună „tata" și „mama" când vorbea despre Harry și Eileen. În felul ăsta, parcă erau ceva mai mari, dar nu și mai bine conturați. Siluetele precise li

se cam estompau când îi pomenea sub forma asta, personalitățile parcă le deveneau mai șterse. Față-n față cu ei, n-avea nici o tehnică la îndemână prin care să obțină același efect. Nici măcar nu putea recunoaște c-ar fi fost pentru ea o consolare.

Câteva dintre fetele cu care era colegă Lauren găseau irezistibilă vecinătatea cafenelei, dar, cum nu aveau suficient curaj să intre înăuntru, se duceau în holul hotelului și, de acolo, la toaleta femeilor, unde petreceau câte un sfert, dacă nu chiar jumătate de oră aranjându-și propriul păr și câte una părul alteia în diferite coafuri, dându-și cu câte un ruj de buze pe care poate îl șterpeliseră de la Stedmans40, mirosindu-și una alteia gâturile și încheieturile mâinilor, după ce și le stropiseră cu toate mostrele gratuite de parfum din magazinul de cosmetice.
Când o întrebaseră dacă nu voia să meargă și ea cu ele, Lauren bănuise cine știe ce soi de capcană, dar zisese oricum că da, fie și pentru că îi displăcea foarte tare să meargă de una singură până acasă, la liziera pădurii, în după-amiezile acelea care se scurtau văzând cu ochii.
De îndată ce intraseră în holul hotelului, două dintre acele fete o apucaseră de brațe și-o împinseseră până la recepție, unde stătea cocoțată pe un scaun înalt femeia de la restaurant și făcea niște socoteli la un calculator.

Pe femeia respectivă o chema Delphine, după cum Lauren știa deja de la Harry. Avea un păr lung și fin, care ar fi putut fi de un blond albicios, dacă nu chiar alb de-a dreptul, fiindcă nu mai era tânără. Probabil că de multe ori își scuturase părul de pe față către ceafă, cum făcuse și atunci. În spatele ochelarilor cu rame negre, avea pleoapele date cu mov. Fața latră – ca tot corpul, de altfel –, netedă și albă. Dar nu era nimic, legat de ea, despre care ai fi putut spune că denota indolență. Își ridicase privirile – avea ochii de un albastru-deschis și cam

spălăcit – și se uitase de la o fată la alta, ca și cum nu s-ar fi mirat de nici un comportament reprobabil din partea lor.
— Asta e, ziseseră fetele.
Femeia pe nume Delphine își mutase privirile către Lauren, zicând:
— Lauren? Sigur?
Lauren, uimită, zisese că da.
— Știi, le-am întrebat dacă era cineva Lauren la ele în școală, zisese Delphine, referindu-se la celelalte două fete ca și cum ele ar fi fost deja la o distanță oarecare și n-ar fi participat la discuție. Și le-am întrebat pentru că s-a găsit ceva pe-aici. Probabil că i-a căzut cuiva în cafenea.
În timp ce vorbea, deschisese un sertar și scosese din el un lănțișor de aur. De lănțișor atârnau niște litere care formau cuvântul L-A-U-R- E-N.
Ea, Lauren, scuturase din cap.
— Nu-i al tău? zisese Delphine. Păcat! I-am întrebat deja pe copiii de la liceu. Înseamnă c-o să trebuiască să-l mai țin aici o vreme. Poate vine cineva, cândva, să și-l caute.
— Ați putea pune un anunț în ziarul lui tata, zisese Lauren.
Dar nu realizase decât a doua zi c-ar fi trebuit să spună „în ziar” – după ce trecuse pe lângă niște fete, pe coridorul școlii, și auzise o voce afectată zicând: „Ziaru’ lu’ tata”.
— Aș putea, zisese Delphine. Dar, pe urmă, parcă și văd venind o mulțime de fete, care să spună că-i al lor. Care să și mintă că le cheamă așa. Doar e de aur.
— Numai că n-ar putea să-l poarte, opinase Lauren, dacă n-ar fi numele lor adevărat.
— Poate că nu. Dar tot ar fi în stare să pretindă că le aparține.
Celelalte fete porniseră deja spre toaleta femeilor.
— Ei, voi două! strigase Delphine după ele. N-aveți ce să căutați

acolo!
Cele două se întorseseră, mirate.
— Da’ de ce?

— Pentru că n-aveți ce căuta, de-aia. Puteți să vă duceți în altă parte să vă prostiți.
— Pân-acuma, nu ne-ai mai oprit niciodată.
— Pân-acuma, ca pân-acuma, și de-acum încolo-i altfel.
— Dar e toaletă publică.
— Ba nu e, zisese Delphine. Publică-i aia de la primărie. Haide, valea! Nu și tu, se întorsese ea către Lauren, care dădea să plece după celelalte. Îmi pare rău că nu e lănțișorul tău. Mai treci peste vreo zi, două. Dacă nu apare nimeni pân-atunci care să-ntrebe de el, o să zic: Ei, asta e, la urma urmei, are numele tău pe el.
Lauren revenise chiar a doua zi. Nu pentru c-ar fi vrut lănțișorul – nici prin gând nu-i trecea să meargă, așa, cu numele atârnându-i de gât. Voia doar să aibă ceva de făcut, să aibă unde să se ducă. Ar fi putut merge la redacția gazetei, dar, după ce auzise pe ce ton i se spusese
„Ziaru' lu' tata", nu mai avea ce să caute acolo.
Hotărâse că nu avea să intre dacă la recepție se afla domnul Palagian, și nu Delphine. Dar iată că Delphine era chiar acolo, udând o plantă urâtă, în vitrina din față.
— A, bună! îi spusese ea. Nimeni n-a trecut să întrebe de el. Mai stai până la sfârșitul săptămânii, dar am eu, așa, sentimentul că tot la tine ajunge. Poți să vii în orice zi, uite, la ora asta. Nu lucrez la cafenea după-masa. Dacă nu sunt în hol, dă și tu o sonerie, că sunt eu pe undeva pe-aici.
— Bine, zisese Lauren și dăduse să plece.
— Nu vrei să stai jos o clipă? Eu mă gândeam să-mi iau o ceașcă de ceai. Tu bei vreodată ceai? Adică… ți se dă voie? Sau preferi un suc, ceva?
— Lămâie-limetă, zisese Lauren. Vă rog.
— La pahar? Vrei și-un pahar? Cu gheață?
— Cum o fi, e foarte bine, zisese Lauren. Mulțumesc. Delphine îi adusese oricum un pahar, și cu gheață.
— Nu mi s-a părut că se răcise destul, zisese ea.
După care o întrebase pe Lauren unde prefera să stea – într-unul dintre fotoliile alea de piele, vechi și uzate, din fața vitrinei, sau pe unul dintre scaunele înalte din spatele recepției. Lauren alesese

scaunul, iar ea, Delphine, se așezase pe celălalt.
— Ei, și-acuma, vrei să-mi spui ce-ai învățat azi la școală?
— Ăăă... începuse Lauren, la care Delphine îi răspunsese cu un zâmbet larg, pe toată fața.
— Te-am întrebat numai așa, în glumă. Nici eu nu puteam suferi când mi se punea o asemenea întrebare. Mai întâi, că niciodată nu-mi aminteam ce învățasem la școală chiar în ziua respectivă. Al doilea, c- aș fi preferat să nu vorbesc de școală, dacă tot nu mai eram la ore. Așa că, să trecem peste asta.
Pe Lauren n-o surprinsese dorința evidentă a femeii din fața ei de a fi prietenoasă. Fusese crescută în convingerea că adulții și copiii puteau discuta de la egal la egal, deși observase că mulți dintre oamenii mari nu vedeau lucrurile în sensul ăsta și că nu era bine să încerci să-i convingi. Observase că Delphine era cam nervoasă. De-aia și vorbea întruna, fără pauză, și râdea când nici nu te așteptai, și tot de- aia recursese la tertipul de a vârî mâna în sertar și de a scoate din el o ciocolată.
— Uite-aici o mică tratație, care să meargă la ce bei tu acolo. Asta, așa, ca să merite să mai treci pe-aici să mă vezi, nu?
Lauren se simțise ea jenată în locul celeilalte, dar acceptase ciocolata cu bucurie. Acasă nu primea niciodată dulciuri.
— Nu-i nevoie să fiu mituită ca să mai vin pe-aici să ne vedem, zisese ea. Îmi face plăcere.
— A-haa! Deci nu-i nevoie, nu? I-auzi, ce mai copil! Foarte bine, dă- mi-o-napoi, atunci!
Și întinsese mâna după ciocolată, numai că Lauren se răsucise, ca să și-o apere. Acum ea izbucnise în râs.
— Data viitoare, voiam să zic. Data viitoare nu-i nevoie de mită.
— Dar o singură mită e-n regulă. Nu-i așa?
— Îmi place să am ceva de făcut, zisese Lauren. Nu să mă duc direct acasă.
— Nu mergi să te-ntâlnești cu prietenele?
— Nu pot să spun că am prietene. Abia m-am mutat, în septembrie, la școala de-aici.

— Mă rog. Dacă numai dintre pupezele-astea, care veneau aici, ai de ales, atunci crede-mă că ți-e mai bine așa. Cum îți place orașul ăsta?
— E mic. Unele lucruri sunt frumoase.
— E-o cloacă. Toate-s niște cloace. Am avut de-a face, la viața mea,

cu-atâtea cloace, că pân-acum ar fi fost cazul să nu mai am nas deloc, să mi-l roadă șobolanii de tot – și-și pipăise cu mai multe degete nasul, arătându-și unghiile potrivite la culoare cu pleoapele. Na, că-i la locul lui! adăugase apoi, cu un aer mirat.

*

„E-o cloacă.” Delphine spunea lucruri de-astea. Vorbea vehement, nu stătea la discuții, ci afirma, iar judecățile ei erau severe și capricioase. Vorbea despre ea însăși – de gusturile ei, de necazurile ei fizice – ca despre un mister monumental, despre ceva unic și final.
Era, de pildă, alergică la sfeclă. Dacă fie și un strop de sirop de sfeclă îi ajungea pe limbă, i se umflau toate țesuturile și trebuia să meargă la spital, avea nevoie să fie operată urgent, ca să poată respira.
— La tine cum e? Ai vreo alergie? Nu? Foarte bine.
Credea că femeia trebuie să-și păstreze mâinile frumoase, indiferent de munca pe care o avea de făcut. Îi plăcea să-și dea unghiile de la mâini cu ojă de culoarea prunei sau de un albastru ca de cerneală. Și-i plăcea să poarte la urechi cercei dintr-aceia mari și cu multe zdrăngănele, chiar și la serviciu. Nici nu se gândea să poarte din cei mici, ca niște năsturași.
Nu se temea de șerpi, dar pisicile îi creau o senzație ciudată. Credea că precis venise o pisică, atrasă de mirosul laptelui, și se culcase peste ea, când era foarte mică.
— Dar tu? o întrebase pe Lauren. De ce ți-e frică? Ai vreo culoare preferată? Ai mers vreodată în somn? Cum faci, te

bronzezi ori te arzi? Cum îți crește părul, mai încet sau mai repede?
Nu s-ar fi putut spune, despre Lauren, că nu era obișnuită să se intereseze cineva de ea. Pe Harry și Eileen îi interesa – dar mai ales pe Harry – care erau gândurile și opiniile ei, ce păreri avea despre lucruri. Uneori, acest interes al lor pe ea o călca pe nervi. Dar nu realizase niciodată că puteau să ex iste toate aceste alte lucruri, aceste fapte arbitrare, care puteau să pară atât de încântător de importante. Și nu avea niciodată senzația – cum avea, în schimb, acasă – că vreo altă întrebare ar fi pândit dincolo de întrebările pe care i le punea Delphine, senzația că, dacă nu era mereu în gardă, ar fi putut fi cercetată ca o carte deschisă.
Delphine o învățase bancuri. Zicea că știa sute de bancuri, dar de față cu ea, cu Lauren, le spunea doar pe cele potrivite. Harry n-ar fi

fost de acord că bancurile despre oamenii din Newfoundland – cărora Delphine le spunea „newfioți" – erau potrivite, dar Lauren râdea politicos.

Îi anunțase pe Harry și Eileen că se ducea la o prietenă acasă, după școală. Asta nu era, propriu-zis, o minciună. Păruseră plăcut impresionați. Dar din cauza lor nu luase lănțișorul de aur cu numele ei, când Delphine îi spusese că putea să-l ia. Se prefăcuse îngrijorată de faptul că persoana căreia îi aparținea poate că și-l căuta în continuare.
Delphine îl cunoștea pe Harry, fiindcă-i servea micul dejun la cafenea, și i-ar fi putut pomeni de vizitele pe care i le făcea Lauren, dar se părea că nu-i spusese.
Câteodată, punea câte o pancartă – „Apăsați butonul soneriei pentru a fi serviți" – și o lua pe Lauren cu ea în alte părți ale hotelului. Din când în când, mai rămâneau clienți la hotel peste noapte și trebuia să li se facă paturile, să li se frece chiuvetele și closetele, să li se dea cu aspiratorul pe mochete. Lauren nu era lăsată să dea o mână de ajutor.

— Tu stai acolo și vorbește-mi, îi spunea Delphine. Genul ăsta de muncă te face să te simți destul de singur.
Numai că ea era cea care vorbea. Vorbea despre viața ei, fără să ia lucrurile într-o ordine oarecare. Personajele apăreau și dispăreau, iar Lauren s-ar fi cuvenit să știe cine erau toți acei oameni, fără să întrebe. Cei numiți „domnul" și „doamna" erau șefii buni. Alți șefi erau Burtă- de-Scroafă-Bătrână, Cur-de-Cal-Bătrân („Să nu vorbești ca mine!") și fuseseră îngrozitori. Delphine lucrase prin spitale („Soră medicală?! Îți bați joc de mine?"), pe câmpuri de tutun, prin restaurante acceptabile, prin spelunci, la un depozit de cherestea, unde se ocupa cu gătitul, la un depou de autobuze, unde făcea curățenie și unde văzuse lucruri mult prea ordinare ca să vorbească despre ele, și într-un magazin de cartier cu program non-stop, de unde-și dăduse demisia după ce fusese jefuită.
Câteodată se mai întovărășea cu Lorraine, și câteodată, cu Phyl. Această Phyl avea un fel de-a fi – îți împrumuta lucrurile fără să te- ntrebe. De pildă, împrumutase de la Delphine o bluză, ca s-o poarte la o serată dansantă, și transpirase atât de abundent, încât i-o făcuse praf pe la subsuori. Lorraine absolvise liceul, dar făcuse o mare greșeală măritându-se cu tăntălăul ei de soț, iar acum, evident, regreta.
Delphine ar fi putut să se mărite. Unii dintre bărbații cu care ieșise

la vremea ei se descurcaseră bine în viață, unii ajunseseră niște neica- nimeni, iar despre alții, habar n-avea ce se alesese de ei. Ținuse mult la un băiat pe nume Tommy Kilbride, numai că el era catolic.
— Probabil că nu știi ce-nseamnă asta pentru o femeie.
— Înseamnă că nu poți folosi anticoncepționale, zisese Lauren. Eileen a fost catolică, dar a renunțat, pentru că nu era de acord cu asta. Eileen, adică maică-mea.
— Maică-ta n-ar trebui să-și facă prea multe griji, după cum s-au brodit lucrurile.
Lauren nu pricepuse. Pe urmă se gândise că Delphine probabil se referea la faptul că ea, Lauren, era unicul copil la părinți.

Precis avea impresia că Harry și Eileen ar fi vrut să aibă mai mulți copii după ce o avuseseră pe ea, dar uite că Eileen nu fusese în stare să-i facă. Din câte știa Lauren, nu asta era problema lor. Zisese:
— Ar mai fi putut avea și alții, dac-ar fi vrut. După ce m-au avut pe mine.
— Așa crezi tu, ă? îi râsese-n nas Delphine. Poate că nici nu puteau să aibă. Poate că te-au adoptat.
— Nu. Nu m-au adoptat. Asta știu sigur că n-au făcut.
Lauren fusese cât pe-aci să-i spună ce se petrecuse când Eileen fusese însărcinată cu ea, dar se abținuse, pentru că Harry îi spusese atât de răspicat că voia să rămână un secret. Plus că era superstițioasă când venea vorba să încalce o promisiune, chiar dacă remarcase că, de multe ori, adulții nu-și făceau mari probleme dacă și le încălcau pe-ale lor.
— Nu face o mutră așa serioasă! îi spusese Delphine, după care o luase pe Lauren cu amândouă mâinile de față și-o bătuse ușor peste obraji cu unghiile ei în culoare de afine: Glumeam și eu, atât.

Uscătoria din spălătoria hotelului nu funcționa. Delphine avea de uscat cearșafurile și prosoapele ude și, fiindcă afară ploua, locul cel mai bun în care le putea pune la uscat era vechiul grajd în care se țineau caii de închiriat. Lauren o ajuta să care coșurile pline cu albituri peste curticica pavată cu pietriș din spatele hotelului, până-n grajdul pustiu. Pe jos fusese turnat ciment, dar tot reușea să se strecoare mirosul din pământul de sub el – sau poate din pereții făcuți din piatră și prundiș. Pământ muced, piele de cal, izuri puternice de pișat și de piele tăbăcită. În tot spațiul acela, nu era nimic altceva decât sârmele de uscat rufe și câteva dulapuri și scaune desfundate. Pașii lor stârneau ecouri.
— Încearcă și strigă-ți numele, îi spusese Delphine.
— Del-phee-een! strigase Lauren.
— Numele tău. Ce pui la cale?

— E mai bun pentru ecou, zisese Lauren și strigase iar: Delphee- een!
— Mie nu-mi place numele meu, zisese Delphine. Nu știu pe nimeni să-i placă propriul nume.
— Mie nu-mi displace al meu.
— Lauren e frumos. E frumos ca nume. Ți-au ales un nume frumos.
Delphine se făcuse nevăzută în spatele cearșafului pe care-l prindea cu cârlige pe sârma de uscat rufe. Lauren se învârtea de colo- colo, fluierând.
— Cântatul chiar că sună bine aici, zisese Delphine. Ia cântă-ți ce cântec preferat ai tu!
Pe Lauren, mintea n-o ducea la nici un cântec despre care ar fi putut spune că era preferatul ei. Asta s-ar fi zis c-o uimea pe Delphine, la fel cum se declarase uimită și când aflase că Lauren practic nu știa nici un banc.
— Eu am o grămadă, zisese ea, și se pusese pe cântat: Râul Lunii-ii, mai lat de-o milă-ntreaa-aagăă…41
Era un cântec pe care-l mai cânta uneori și Harry, dar întotdeauna făcea bășcălie ori de cântec, ori de el însuși cântându-l. Însă Delphine îl cânta cu totul altfel. Lauren simțea cum o atrăgea către cearșafurile albe și fâlfâitoare amărăciunea liniștită din glasul ei. Cearșafurile propriu-zise păreau a se dizolva în jurul ei – ba nu, în jurul ei și al lui Delphine –, lăsându-i o senzație de drăgălășenie palpabilă. Delphine cânta ca și cum te-ar fi îmbrățișat, desfăcându-și larg brațele, ca să te poți refugia între ele. În același timp, emoția care se manifesta liber în acel cântec o făcea pe ea, pe Lauren, să simtă o vibrație în stomac, un fel de avertisment de la distanță că urma să i se facă rău:

Face un cot, apoi se-ndreaptă, Afinul prieten m-așteaptă…

Lauren o întrerupsese, apucând un scaun care nu mai avea șezut și târându-i două picioare peste podeaua de ciment.

— Ce mă gândeam să vă-ntreb, le spusese Lauren hotărâtă, la masa de seară, lui Harry și Eileen. Ex istă vreo posibilitate, cât de mică, să mă fi adoptat – voi pe mine?
— De unde-ai mai scos-o și pe-asta? întrebase Eileen.
Harry se oprise din mâncat, înălțase preventiv din sprâncene către
Lauren, după care o dăduse pe glumă:
— Dac-aveam de gând să adoptăm un copil, zisese, crezi că ne luam unul care să pună atâtea întrebări indiscrete?
Eileen se ridicase în picioare și trăsese de fermoarul de la fustă. După ce-i căzuse fusta, își rulase pe picioare în jos și colanții, și dresul. Apoi zisese:
— Uite-aici! Convinge-te singură!
Burta, care i se vedea plată când i-o acopereau hainele, acum părea destul de umflată și-i cam atârna. Toată suprafața ei, deși era încă destul de bronzată, până la linia lăsată de chiloței, era brăzdată de niște vergeturi de un alb ca de mort, care luceau în lumina bucătăriei. Lauren le mai văzuse și altă dată, dar nu-i făcuseră nici o impresie – i se păruse că făceau parte, pur și simplu, din corpul cu care se înfățișa Eileen, la fel ca perechea de aluniță pe care le avea pe claviculă.
— Astea-s de la pielea-ntinsă, zisese Eileen. Îmi ieșea burta-n față, de abia te căram – și-și dusese mâna la o distanță imposibilă în fața propriului corp. Ei, acuma te-ai convins?
Harry își lipise capul de Eileen, frecându-și nasul de burta ei dezgolită. Pe urmă se trăsese înapoi și se întorsese către Lauren:
— În cazul în care te-ntrebi de ce n-am mai avut și alți copii, răspunsul este că n-avem nevoie de alt copil decât de tine. Deșteaptă ești, bine arăți, și ai și simțul umorului. Putem noi fi siguri că mai căpătăm un alt copil la fel de bun? Plus că nu suntem ca orice altă familie. Ne place să călătorim. Să încercăm diverse lucruri, să fim flex ibili. Avem un singur copil care este și perfect, și adaptabil. Ce rost are să ne forțăm norocul?
Fața lui, pe care Eileen, însă, n-o vedea, trimitea către Lauren o privire mult mai serioasă decât vorbele pe care le rostea. Ca un avertisment continuat, amestecat cu dezamăgire și surprindere.

Dacă n-ar fi fost de față și Eileen, Lauren l-ar fi luat pe Harry la întrebări. Dar dacă pierduseră ambii copii, nu numai pe primul? Dar dacă ea însăși nu trecuse niciodată prin burta pe care i-o arătase Eileen și nu era ea răspunzătoare de acele vergeturi? Cum putea ea, Lauren,

să fie sigură că n-o primiseră ca înlocuitor? Dacă pân-atunci ex istase o chestiune majoră, despre care ea nu știuse nimic, de ce n-ar mai fi putut ex ista încă una?
Aceste lucruri aveau darul s-o tulbure, dar și un fel de farmec, așa,
de la distanță.

*

Data următoare când intrase în holul hotelului după ore, Lauren tușea.
— Vino sus, îi spusese Delphine. Am ceva numai bun pentru asta. Când se pregătea să afișeze pancarta cu „Apăsați butonul soneriei
pentru a fi serviți”, în hol intrase domnul Palagian, care venea dinspre cafenea. Un picior îl avea încălțat cu un pantof, iar pe celălalt, vârât într-un papuc despicat în două, în așa fel încât să-i încapă în el bandajat. Ex act unde ar fi trebuit să aibă degetul mare, se vedea o pată de sânge uscat.
Lauren se gândise că Delphine avea să ia jos pancarta, din moment ce-l văzuse pe domnul Palagian, dar ea o lăsase tot acolo, adresându-i- se lui, în schimb:
— Ați face bine să vă schimbați cât mai repede bandajul ăla.
Domnul Palagian încuviințase din cap, fără să se uite la ea.
— Cobor imediat înapoi, zisese tot ea.
Avea camera tocmai la etajul al treilea, sub streașină. Urcând scările și tușind, Lauren o întrebase:
— Ce-a pățit la picior?
— Ce picior? zisese Delphine. Poate că l-o fi călcat cineva pe el, mă gândesc. Eventual cu tocul pantofului, a, ce zici?

Tavanul de la camera ei făcea două pante abrupte, de-o parte și de alta a unei lucarne. Erau acolo un pat de-o persoană, o chiuvetă, un scaun și-un dulap cu tăblie. Pe scaun era un reșou pe care trona un ceainic. Pe tăblia dulapului, o sumedenie de farduri, piepteni și pilule, o cutie metalică de pliculețe cu ceai și o alta cu pudră de cacao, pentru ciocolată caldă. Cuvertura de pe pat era dintr-un crep subțire dungat, cu alb și cafeniu, la fel ca cele de pe paturile din camerele clienților.
— Nu prea e ordine, este? zisese Delphine. Pentru că nu prea stau mult pe-aici.
După care umpluse ceainicul cu apă de la chiuvetă, băgase reșoul în priză, smulsese cuvertura de unde era și scosese la iveală o pătură.

— Dă-ți jacheta jos, o îndemnase pe Lauren, și învelește-te cu asta, ca să-ți fie cald. Pe urmă pusese mâna pe calorifer și adăugase: O zi întreagă durează pân-ajunge niște căldură și aici.
Lauren făcuse așa cum fusese instruită. Delphine scosese două căni și două linguriță din sertarul de sus, apoi măsurase pudra de cacao.
— Eu n-o fac decât cu apă fierbinte, zisese. Presupun că ești obișnuită s-o bei cu lapte. Dar eu nu-mi pun lapte nici în ceai, nici în altceva. Dacă-l aduc aici, sus, imediat se acrește. N-am frigider.
— E foarte bună cu apă, zisese Lauren, cu toate că nu mai băuse niciodată ciocolată caldă făcută așa.
O cuprinsese brusc dorința de-a fi acasă, învelită bine pe canapea și uitându-se la televizor.
— Haide, nu mai sta proțăpit-acolo! îi spusese Delphine, pe un ton vag iritat, ba chiar nervos. Așază-te și fă-te comodă! Nu mai durează mult cu apa din ceainic.
Lauren se așezase pe marginea patului. Brusc, Delphine se răsucise pe călcâie, o apucase de subsuori – făcând-o să înceapă iar să tușească
– și-o săltase mai sus, în așa fel încât să stea cu spatele rezemat de perete și cu picioarele suspendate deasupra podelei.

Îi trăsese ghetele jos, după care o strânsese de amândouă tălpile, ca să verifice dacă nu avea ciorapii uzi. Nu.
— Stai așa! Aveam de gând să-ți dau ceva ca să nu mai tușești. Unde mi-e siropul de tuse?
Din același sertar de sus, își făcuse apariția o sticlă pe jumătate plină cu un lichid ca de ambră. Delphine turnase din ea într-o lingură.
— Cască gura! zisese. Nu-i chiar așa de rău la gust. După ce înghițise, Lauren întrebase:
— Are și whisky în el?
Delphine se holbase la sticlă, care n-avea nici o etichetă.
— Nu văd c-ar scrie așa ceva. Tu vezi pe undeva? O să facă vreo criză mămica și tăticul tău dacă-ți dau o lingură de whisky să-ți treacă tusea?
— Îmi mai face tata câteodată grog cald.
— I-auzi ce-ți face!
De-acum, apa din ceainic fiersese. Delphine o turnase în căni și se pusese pe amestecat energic, terciuind cocoloașele și vorbind cu ele:
— Haideți mai repede, nefericiților! Haideți odată!

Se dădea veselă.
Dar, în ziua aceea, nu era chiar totul în regulă cu ea. Parcă prea era nerăbdătoare și agitată, poate chiar furioasă în sinea ei. Plus că părea mult prea mare, prea mișcătoare și prefăcută pentru spațiul acelei camere.
— Te uiți pe-aici prin cameră, zisese ea, și știu la ce te gândești. Precis te gândești: „Ia uite, ce săracă trebuie să fie! De ce n-are și ea mai multe lucruri?” Dar eu nu adun obiecte. Pentru simplul motiv c- am avut parte de prea multe situații în care a trebuit să-mi iau catrafusele și să mă mut. Nici nu te așezi și tu bine undeva, c-ai să vezi că se-ntâmplă ceva și trebuie să te muți în altă parte. În schimb, fac economii. Nu ți-ar veni să crezi dac-ai vedea cât am în bancă.
Lauren primise una dintre căni, după care Delphine se așezase cu grijă la capul patului, rezemată de pernă și cu picioarele numai în ciorapi întinse pe cearșaful scos la vedere. Lauren

avea o senzație aparte la vederea unor picioare în ciorapi de nailon – o dezgustau. Nu picioarele goale, nu picioarele în șosete, nu picioarele în pantofi sau picioarele în ciorapi de nailon, dar băgate în pantofi – doar picioarele în ciorapi de nailon scoase așa, la vedere, și mai ales dacă se mai și atingeau de alte țesături. Dar asta era doar o ciudățenie de-a ei – la fel ca senzația pe care i-o dădeau ciupercile sau fulgii de cereale fleoșcăiți în lapte.

— Chiar când ai intrat pe ușă, mai devreme, aveam un sentiment de tristețe, îi spusese Delphine. Mă gândeam la o fată pe care am cunoscut-o și c-ar trebui să-i scriu o scrisoare, numai că nu știu pe unde mai e. Joyce o chema. Și mă gândeam la ce i s-a-ntâmplat în viață.

La ce trup greoi avea Delphine, salteaua făcea o groapă sub ea, și Lauren cu greu se putea ține să nu alunece către golul acela. Efortul pe care-l făcea ca să nu se ciocnească de trupul celeilalte îi crea o stare de stinghereală și o făcea să se poarte peste măsură de politicos. Întrebase:

— Când ați cunoscut-o? Când erați tânără? – la care Delphine izbucnise în râs:

— Mda... Când eram tânără. Și ea era tânără, și trebuia neapărat să plece de-acasă, și pe-atunci se legase la cap cu un tip și călcase pe bec. Înțelegi ce vreau să spun cu asta?

— Că rămăsese gravidă, zisese Lauren.

— Ex act. Așa că se lăsa și ea dusă de val și credea că poate scapă, mai știi? Ha, ha... Ca gripa. Individul cu care se-ncurcase avea doi copii cu altă femeie, cu care nu era căsătorit, dar care-i fusese dintotdeauna mai mult sau mai puțin ca o nevastă – și tot timpul se gândea să se- ntoarcă la ea. Până să se hotărască el să facă pasul ăsta, însă, a fost băgat la zdup. La fel și ea – și Joyce, adică –, pentru că-i transporta lui marfa de colo-colo. Ascunsă-n tuburi de Tampax – știi cum arată, nu? Și-nțelegi despre ce marfă-i vorba?

— Da, răspunsese Lauren și la o întrebare, și la cealaltă. Sigur că da. Droguri.

Delphine înghițise o gură de ciocolată caldă, scoțând un gâlgâit.

— Toate astea sunt strict secrete, sper că-nțelegi.
Nu toate cocoloașele de cacao fuseseră bine amestecate, și nu se dizolvaseră, iar Lauren nu voia să le mai terciuiască o dată cu lingura care precis că mai avea încă pe ea gustul așa-zisului sirop de tuse.
— A scăpat cu-o condamnare cu suspendare, așa că nu era chiar atât de rău că rămăsese gravidă, că de-asta și scăpase așa ușor. Și pe urmă, ce-a făcut? S-a lipit de niște creștini care cunoșteau ei un doctor și pe nevastă-sa care aveau grijă de fete când le venea sorocul să nască și le dădeau copiii spre adopție una-două. Nu era chiar muc și sfârc toată treaba, pentru că ei încasau bani pe copiii ăia, dar, în tot cazul, ei au scăpat-o de asistenții sociali. Așa că Joyce a născut copilul și nici măcar nu l-a văzut la față. Nu știa decât că fusese fetiță.
Lauren se uitase de jur-împrejur, după vreun ceas. Nu părea să ex iste așa ceva. Iar ceasul pe care-l purta Delphine la mână era acoperit de mâneca puloverului negru.
— Așa c-a plecat de-acolo, și s-au mai întâmplat una și alta în viața ei, de nici nu s-a mai gândit la copilul ăla. Își închipuia că s-ar fi măritat și-ar mai fi avut alți copii. Și totuși, nu s-a-ntâmplat așa. Nu-i vorbă, că nici nu i-a păsat ei prea tare, dați fiind unii dintre bărbații cu care nu s- a-ntâmplat. Ba chiar a făcut și câteva operații, tocmai ca să nu se- ntâmple. Știi despre ce fel de operații vorbesc?
— Avorturi, zisese Lauren. Cât o fi ceasul?
— Mai rar așa copil care le știe pe toate, zisese Delphine. Mda, ex act. Avorturi – și-și trăsese mâneca în sus, ca să se uite la ceas. Nu-i încă cinci. Voiam să spun că Joyce a început să se gândească la fetița ei și să se întrebe ce s-o fi ales de ea, așa c-a început să facă investigații, ca să afle. Și întâmplător a avut noroc și a dat peste aceiași oameni cu

care avusese de-a face, creștinii aceia. Și-a trebuit să-i scuture puțin, să se certe cu ei, dar tot a obținut niște informații. I-au spus numele celor care-i adoptaseră fetița.

Lauren se zvârcolise puțin, ca să se dea jos din pat. Se și împiedicase de pătură, dar tot depusese cana pe tăblia dulapului.
— Trebuie să plec, zisese, apoi se uitase pe ferestruică. Ninge.
— Zău? Și ce-i nou în asta? Nu vrei să afli și restul poveștii?
Lauren își trăgea ghetele pe picioare, încercând să facă operațiunea cu un aer distrat, în așa fel, încât Delphine să nu fie foarte atentă la ea.
— Despre bărbat, aflase că lucra la o revistă, așa că se dusese acolo, și i se spusese că nu mai lucra la revista aia și unde se mutase. Nu știa ce nume îi dăduseră fetiței născute de ea, însă a reușit să afle și asta. Nici nu-ți imaginezi câte poți să afli, numai să-ntrebi. Tu nu cumva încerci să fugi de mine?
— Trebuie să plec. Mă doare burta. Sunt răcită.
Lauren trăsese de jacheta pe care Delphine o atârnase de cârligul aflat cel mai sus pe spatele ușii. Nereușind s-o smulgă de-acolo din prima încercare, i se umpluseră ochii de lacrimi.
— Nici măcar n-o știu pe femeia asta, zisese ea nefericită. Pe Joyce. Delphine își coborâse picioarele pe podea, se ridicase greoi din pat
și-și lăsase și ea cana pe tăblia dulapului.
— Dacă te doare burta, mai bine ar fi să te-ntinzi. Probabil c-ai băut aia prea repede.
— Vreau doar jacheta.
Delphine luase jacheta de pe cârlig, dar o ținuse tot așa, prea sus. Când Lauren reușise s-o apuce, ea nu-i dăduse drumul.
— Ce-ai pățit? o întrebase. Sper că nu plângi. Nu mi s-a părut c-ai fi vreo plângăcioasă. Bine, bine. Uite-ți-o! Te sâcâiam și eu puțin.
Lauren își băgase brațele pe mâneci, dar știa că nu s-ar fi descurcat cu fermoarul. Își vârâse mâinile în buzunare.
— Gata? zisese Delphine. Acum ești mulțumită? Mai suntem prietene?
— Mulțumesc pentru ciocolată.
— Nu merge prea grăbită, dacă vrei să te lase durerea de burtă.
Delphine se aplecase către ea. Lauren se dăduse înapoi, de teamă
ca părul ei alb să nu-i intre în gură – cortina aia de păr care se unduia ca mătasea.

Dacă erai destul de în vârstă ca să ai părul alb însemna că nu mai dura mult.
— Știu că ești în stare să păstrezi un secret. Vizitele-astea și discuțiile noastre, știu că pe toate le ții secrete. Ai să-nțelegi mai târziu. Ești o fată minunată. Uite – și o sărutase pe Lauren pe creștetul capului. Să nu-ți faci griji pentru nimic, adăugase apoi.

Fulgi mari de zăpadă cădeau drept în jos, formând pe trotuare o cuvertură albă flocoasă, care se topea, scoțând la iveală șleauri negre pe unde călcau trecătorii, după care se forma la loc. Mașinile mergeau cu grijă, arătându-și farurile galbene ca prin ceață. Lauren se uita de jur-împrejur din când în când, ca să vadă: o urmărea cineva? Nu vedea ea foarte bine, din cauza căderii din ce în ce mai grele de zăpadă și a luminii care scăpăta, dar nu i se părea că s-ar fi ținut cineva după ea.
Senzația din stomac era pe jumătate de umflătură, pe jumătate de gol. Avea senzația c-ar fi putut scăpa de ea, pur și simplu, dac-ar fi mâncat ceva potrivit, așa că nici nu intrase bine în casă, că se și dusese glonț la dulapul din bucătărie și-și umpluse un castronel cu cerealele obișnuite de la micul dejun. Siropul de arțar se terminase, dar niște sirop de porumb tot găsise. Mâncase acolo, în mijlocul bucătăriei reci, fără să-și dea măcar jos ghetele și hainele groase, uitându-se la curtea din spate proaspăt albită. Zăpada făcea ca lucrurile să fie vizibile, chiar și cu luminile din bucătărie aprinse. Își văzuse propria reflecție pe fundalul curții înzăpezite, al stâncilor cu pălării albe, al crengilor de conifere veșnic verzi, care deja se pleoștiseră sub nou căpătata povară albă.
Nici nu apucase bine să înghită ultima lingură, că și dăduse buzna în baie și vomitase absolut totul – fulgii de porumb parcă nemâncați și o zoaie de sirop amestecat cu ciocolată palidă.

Când ajunseseră părinții ei acasă, Lauren zăcea pe canapea, tot cu ghetele și jacheta pe ea, uitându-se la televizor.

Eileen își scosese ținuta de-afară, îi adusese o pătură și-i luase temperatura – normală –, apoi o pipăise pe burtică, să vadă cât de tare era, și-i ridicase genunchiul drept până sus de tot, la piept, ca să verifice dacă o durea în partea dreaptă. Întotdeauna își făcea griji în legătura cu apendicita, pentru că mai demult fusese la o petrecere – genul de petrecere care dura zile întregi – unde o fată murise de

apendice plesnit, fiindcă toți erau în așa hal de drogați, încât nimeni nu realizase că biata fată chiar avea o problemă gravă. După ce se liniștise, văzând că nu era vorba de apendice, se dusese să facă de mâncare, în timp ce Harry stătea cu Lauren și-i ținea de urât.

— Eu cred că ai școlită, îi spusese. Și eu făceam așa ceva. Numai că, pe vremea când eram eu copil, nu se inventase încă un leac pentru ea. Știi care-i leacul? Să stai întins pe canapea și să te uiți la televizor.

A doua zi, de dimineață, Lauren zisese că tot se simțea rău, deși nu era deloc adevărat. Refuzase micul dejun, dar, de îndată ce Harry și Eileen ieșiseră pe ușă, ea înhățase o brioșă mare cu scorțișoară și o mâncase fără s-o mai încălzească, uitându-se la televizor. Degetele cleioase și le șterse de pătura de pe ea și încercase să se gândească la viitorul ei apropiat. Ar fi vrut să și-l petreacă ex act așa, în casă, pe canapea, dar, dacă nu reușea să născocească vreo suferință autentică, nu vedea nici ea cum ar fi fost posibil.

Știrile de la televizor se sfârșiseră și începuse unul dintre serialele de zi. Se reîntâlnea cu o lume pe care o cunoscuse bine când avusese bronșită, în primăvară, și de care uitase cu desăvârșire de-atunci. Cu toată dezertarea ei, parcă nu se schimbase mare lucru. Majoritatea personajelor știute erau la locurile lor – în circumstanțe noi, bineînțeles – și se purtau în aceleași feluri (nobil, nemilos, languros, abătut), cu aceleași priviri pierdute în depărtări și cu aceleași fraze neterminate, care se refereau la tot felul de accidente și de secrete. O vreme, îi făcuse plăcere să se uite la ele, dar apoi în mintea ei se conturase ceva ce-i provocase îngrijorare. Și-n poveștile-alea

din film, copiii și chiar adulții se dovedise de multe ori că făceau parte din cu totul alte familii decât cele pe care le acceptaseră dintotdeauna ca fiind ale lor. Brusc, apăreau niște străini care uneori se dovedeau nebuni și periculoși, cu pretențiile și emoțiile lor catastrofice, care dădeau peste cap viețile celorlalți.
Altă dată poate că i se păruse o posibilitate captivantă, dar nu și acum.
Niciodată nu încuiau ușile, Harry și Eileen. Cum ar fi asta? – s-ar fi întrebat Harry. Doar trăim într-un loc unde poți să ieși, uite-așa, din casă și să nu-ți încui ușa în urma ta. Lauren se ridicase atunci, însă, și le încuiase – și-n față, și-n spate. Apoi trăsese perdelele de la toate ferestrele. Nu mai ningea, dar nici nu se topea. Zăpada cea nouă căpătase deja o nuanță cenușie, de parc-ar fi îmbătrânit peste noapte.

Însă n-avea cum să acopere ferestruicile din ușa de la intrare. Erau trei, în formă de lacrimi, dispuse în diagonală. Eileen le detesta. Smulsese tapetul și vopsise pereții acelei case de doi bani în culori neașteptate – albastru ou-de-măcăleandru, roz-afină și galben-lămâie
–, smulsese și mochetele urâte și șlefuise podelele, dar pentru ferestruicile acelea nesemnificative nu avusese nici o soluție.
Harry zicea că nu erau chiar atât de rele, că era câte una pentru fiecare dintre ei și plasate și la înălțimile corecte, pentru ca fiecare să poată privi afară. Le poreclise Tata-Urs, Mama-Urs și Ursulețul.
După terminarea serialului, când un bărbat și o femeie începuseră să vorbească despre plantele de interior, Lauren ațipise, fără să-și dea seama că dormea. Realizase că, de fapt, dormise abia când se trezise dintr-un vis în care un animal, un fel de nevăstuică sau vulpe slăbănoagă – nu știa să spună precis ce era –, cenușie, cu un aer hibernal, stătea cu privirile ațintite asupra casei lor din curtea din spate, ziua-n amiaza mare. În vis, cineva îi spusese că animalul

respectiv era turbat, pentru că nu se temea de oameni sau de casele în care locuiau aceștia.
Suna telefonul. Lauren își trăsese pătura peste cap, doar-doar nu l- ar mai fi auzit. Precis era Delphine. Delphine, care voia să știe despre ea cum îi mai mergea, de ce se ascundea, ce părere avea de povestea pe care i-o spusese în ajun, când mai trecea pe la hotel?

Era, de fapt, Eileen, care voia să verifice cum se mai simțea Lauren și dacă, totuși, nu avea ceva cu apendicele. Lăsase telefonul să sune de zece sau de cincisprezece ori, după care fugise de la redacția ziarului, fără să-și mai ia paltonul pe ea, se urcase în mașină și venise glonț acasă. Când mai găsise și ușa încuiată, izbise în ea cu pumnul și scuturase clanța. Își lipise fața de ferestruica Mama-Urs și-o strigase pe Lauren pe nume. Se auzea televizorul. Dăduse ocol casei și se pusese pe bătut și strigat și la ușa din spate.
Lauren auzise, bineînțeles, toată hărmălaia, deși era cu capul vârât sub pătură, dar nu realizase din prima clipă că era Eileen, și nu Delphine. Când își dăduse, în fine, seama, venise în vârfurile picioarelor la bucătărie, târând pătura după ea, nu foarte convinsă că vocea care o striga nu era o păcăleală.
— Dumnezeule, ce ți s-a-ntâmplat?! zisese Eileen, luând-o în brațe. De ce era ușa-ncuiată, de ce n-ai răspuns la telefon, ce fel de joc mai e

și ăsta?
Lauren se ținuse tare vreo cincisprezece minute, timp în care Eileen când o strângea în brațe, când țipa la ea. Pe urmă, se înmuiase și spusese tot ce avea pe suflet. Fusese o mare ușurare pentru ea și, totuși, chiar și în timp ce tremura și plângea, simțea că un lucru absolut aparte și complex era dat la schimb cu sentimentul de siguranță și liniște. Nu i se părea cu putință să spună chiar tot adevărul, pentru că nici măcar ea însăși nu-l dibuia pe de-a întregul. N- ar fi putut

lămuri ce anume vroise, așa c-ar fi fost gata să spună că nu voia, de fapt, nimic.
Eileen îi telefonase lui Harry și-i spusese că trebuia neapărat să vină acasă. Și-anume, să vină pe jos, fiindcă ea nu putea veni cu mașina să-l ia, nu putea s-o lase pe Lauren singură.
Mersese la ușa din față, s-o descuie, și găsise acolo un plic introdus prin fanta pentru corespondență, dar netimbrat, pe care nu scria decât un singur cuvânt: LAUREN.
— N-ai auzit când a fost introdus plicul ăsta prin fantă? zisese Eileen. N-ai văzut pe nimeni pe verandă, ce mama dracului, cum de s- a-ntâmplat așa ceva?
Rupsese plicul și scosese din el lănțișorul de aur cu numele de Lauren.
— Am uitat să-ți spun și partea asta, zisese Lauren.
— E și-un bilet.
— Nu-l citi! strigase Lauren. Nu-l citi! Nu vreau să-l aud!
— Nu fi toantă! Nu te mușcă. Zice c-a sunat la școală și că nu erai acolo, așa că s-a-ntrebat dacă nu cumva erai bolnavă și-ți trimite cadoul ăsta, să te-nveselească. Zice că oricum l-a cumpărat ea pentru tine, nu l-a pierdut nimeni. Asta ce mai înseamnă? Trebuia să fie cadou de ziua ta, când făceai unșpe ani, în martie, dar s-a gândit să ți-l dea, totuși, acum. De unde-a scos-o și pe-asta, că ziua ta e-n martie? Ziua ta e-n iunie.
— Știu asta, zisese Lauren cu vocea sleită, copilăroasă, îmbufnată, care i se părea potrivită acelei situații.
— Vezi? A-nțeles totul aiurea, zisese Eileen. E nebună.
— Dar știa numele tău. Știa pe unde ai fost. De unde să fi știut așa ceva, dacă eu nu eram adoptată?
— Habar n-am de unde dracului le știe, dar nu are dreptate. A- nțeles totul pe dos. Uite! O să-ți arătăm certificatul tău de naștere. Te-ai

născut la spitalul Wellesley din Toronto. Te ducem acolo. Pot să-ți arăt camera ex actă în care… – și Eileen se uitase iarăși la biletul acela și-l făcuse ghemotoc în pumn, zicând:
— Nenorocita! Să telefoneze la școală. Să vină la noi acasă. Nenorocita dracului!

— Bagă-l undeva, ăla, zisese Lauren, referindu-se la lănțișor. Ascunde-l! Fă-l să dispară! Acum.
Harry nu se arătase la fel de mânios ca Eileen.
— Mi s-a părut o persoană foarte de treabă, ori de câte ori am vorbit cu ea, zisese el. Nu mi-a spus niciodată nimic de felul ăsta.
— Păi, sigur că nu ți-a spus, zisese Eileen. Voia să se dea bine pe lângă Lauren. Neapărat să te duci și să stai de vorbă cu ea. Că, dacă nu, mă duc eu. Vorbesc serios. Chiar astăzi.
Harry îi promisese că avea să se ducă.
— Îi bag eu mințile-n cap, zisese. Categoric. N-o să mai urmeze alte necazuri. Ce porcărie!

Eileen pregătise ceva mai devreme prânzul. Făcuse hamburgeri așa cum le plăceau lui Harry și lui Lauren, cu maioneză și muștar pe ei. Lauren și-l terminase pe-al ei până să-și dea seama că nu făcuse bine, probabil, mâncându-l cu-atâta poftă.
— Te simți mai bine? întrebase Harry. Te-ntorci la școală după- masă?
— Tot mai sunt răcită.
— Nu, nu se mai întoarce la școală, intervenise Eileen. Rămân eu acasă cu ea.
— Nu mi se pare deloc necesar așa ceva, zisese Harry.
— Și dă-i și ăsta, zisese Eileen, băgându-i plicul în buzunar. Lasă-l, nu-ți mai bate capul să te uiți ce este, e nenorocitul ei de cadou. Și spune-i să nu se mai întâmple niciodată așa ceva, dacă nu vrea să-i pară rău. Nimic de felul ăsta. Niciodată.

Lauren o terminase cu școala, cel puțin în orașul acela.
În aceeași după-amiază, Eileen o sunase la telefon pe sora lui Harry – soră cu care Harry nu vorbea, din cauza criticilor pe care soțul acelei surori le formulase în privința modului în care el, Harry, înțelegea să-și trăiască viața – și o întrebase de școala pe care o frecventase respectiva soră, o școală particulară de fete, din Toronto.

Urmaseră și alte convorbiri telefonice, se stabilise o întâlnire.
— Banii nu sunt o problemă, zisese Eileen. Are destui bani Harry. Sau poate face rost de ei. Și nu-i vorba nici de întâmplarea asta. Numai că nu meriți să trebuiască să crești în orășelul ăsta de doi bani. Nu meriți s-ajungi, până la urmă, să te porți ca o țărănoaică. M-am tot gândit la lucrurile-astea. Nu făceam decât să le-amân pentru când creșteai ceva mai mare.
Când ajunsese și el acasă, Harry zisese că depindea, bineînțeles, de ce voia Lauren.
— Vrei să pleci de-acasă, Lauren? Credeam că-ți place-aici. Credeam că ți-ai făcut prieteni.
— Ce prieteni? zisese Eileen. O avea doar pe femeia asta, Delphine. Ai reușit să vorbești cu ea ca lumea? A priceput mesajul?
— Am reușit, zisese Harry. A priceput.
— I-ai dat înapoi mita?
— Dacă vrei să-i spui așa. I-am dat-o.
— Și? Gata cu problemele? Înțelege, da? Să nu mai creeze probleme!
Harry dăduse drumul la radio, și cu toții ascultaseră știrile în timpul mesei. Eileen desfăcuse o sticlă de vin.
— Ce-i cu asta? întrebase Harry pe un ton de vagă amenințare. Serbăm ceva?
Lauren învățase de-acum să recunoască semnele și credea că-și dădea seama de ce urma pentru ea, de ce preț urma să plătească pentru salvarea miraculoasă – anume, să nu mai calce pe la școală sau prin preajma hotelului, poate chiar să nu mai trebuiască niciodată să meargă pe străzi, nici măcar să nu iasă din casă în cele două săptămâni rămase până la vacanța de Crăciun.
Vinul putea fi unul dintre semne. Câteodată. Câteodată, nu. Dar, când Harry mai scosese și sticla de gin și-și turnase din ea într-un pahar de apă, umplându-l pe jumătate și neadăugând nimic altceva decât gheață – iar apoi n-ar mai fi adăugat nici măcar gheață –, lucrurile se puseseră în mișcare. Poate că totul ar fi fost în continuare vesel, însă ar fi fost o veselie pe muchie de cuțit. Harry ar fi vorbit cu ea, cu Lauren, și Eileen ar fi vorbit cu ea, mai mult decât ar fi vorbit oricare dintre ei cu ea în mod obișnuit. Din când în când, ar fi vorbit și

unul cu celălalt, aproape într-un mod firesc. Dar în cameră ar fi plutit prin aer o indiferență încă neex primată în cuvinte. Lauren ar fi sperat,

s-ar fi străduit să spere – sau, mai corect spus, așa făcea ea mai demult, se străduia să spere – că Harry și Eileen ar fi reușit, cum-necum, să înăbușe cearta chiar înainte să izbucnească. Și întotdeauna crezuse – încă mai credea – că nu era ea singura care-și dorea lucrul ăsta. Că și ei își doreau. Măcar în principiu își doreau. Dar, pe de altă parte, erau și însetați de ce urma. Și nu reușiseră niciodată să-și înăbușe acea sete. Nu se-ntâmplase niciodată ca sentimentul acesta să plutească prin aer, să modifice aerul, de fapt, să creeze o strălucire șocantă, care făcea ca toate contururile, toate mobilele și obiectele să pară mai clare și, totuși, mai dense – nu se-ntâmplase niciodată, așadar, fără să urmeze tot ce era mai rău.
Lauren parcă nu putea să stea în camera ei, trebuia să fie și ea unde erau ei, repezindu-se la ei, protestând și plângând, până când unul sau celălalt o lua în brațe și o ducea înapoi în pat, zicând:
— Gata, gata, nu ne bate la cap, atâta te rugăm, să nu ne bați la cap, e viața noastră, măcar atât să putem face, să vorbim între noi.
„Să vorbim între noi” însemna să se fâțâie prin casă, atacându-se între ei cu tirade precise de condamnare, să se contrazică pe ton de zbieret. Până când nu se mai puteau abține să azvârle cu scrumiere, sticle, farfurii unul spre altul. Odată, Eileen se năpustise afară și se aruncase cu fața la pământ pe gazon, smulgând bucăți întregi de pământ și iarbă, în timp ce Harry îi ricana din pragul ușii: „O-hoo, asta da eleganță, dă-te-n spectacol!” Altă dată, se baricadase el în baie, Harry, strigând: „Nu e decât o cale de-a scăpa de tot chinul ăsta”. Amândoi se amenințaseră la un moment dat cu folosirea pilulelor și-a lamelor de ras.
— Ah, Doamne! Hai să nu mai facem asta! zisese odată Eileen. Te rog, te rog, hai să ne oprim cu toate astea – la care Harry îi

răspunsese cu o voce subțire și pițigăiată, care o imita plină de cruzime pe-a ei:
— Tu le faci, toate astea – tu să te oprești!
Lauren se lăsase păgubașă, nici nu mai încerca să-și dea seama de la ce porneau certurile. De fiecare dată, însă, de la câte ceva nou (în seara aceea, stătea pe întuneric, întinsă în pat, și se gândea că se certau, probabil, despre faptul că ea urma să plece de-acasă și că Eileen luase hotărârea aceasta de una singură) și întotdeauna de la unul și același lucru – de la ceea ce ținea de ei doi, și anume că niciodată nu erau în stare să renunțe.
Tot așa, lăsase undeva în urmă ideea că fiecare dintre ei avea câte

un punct nevralgic – faptul că Harry făcea glume întruna pentru că era trist, iar Eileen era sprintenă și indiferentă din cauza unui lucru legat de Harry, care părea s-o țină pe ea la distanță – și că, dacă ea, Lauren, ar fi reușit să-l ex plice pe fiecare dintre ei celuilalt, lucrurile ar fi stat mai bine.
În ziua următoare, de obicei, stăteau ca muții, sleiți, rușinați sau, dacă nu, ex agerat de binedispuși.
— Oamenii trebuie să facă și de-astea, e rău să-ți reprimi sentimentele, o lămurise Eileen odată pe Lauren. Ex istă și-o teorie cum că reprimarea mâniei te-mbolnăvește de cancer.
Harry vorbea despre certuri, spunându-le „gălăgii”:
— Îmi pare rău de toată gălăgia, zicea. Dar Eileen este o femeie foarte nestatornică. Tot ce pot spune – of, Doamne! tot ce pot spune, iubito, e că lucruri de-astea se mai întâmplă.

*

În noaptea aceea, Lauren adormise, de fapt, înainte ca Harry și Eileen să fi început să-și facă mendrele. Înainte să fi fost realmente sigură că aveau să și le facă. Sticla de gin încă nu-și făcuse apariția când ea se dusese la culcare.
Harry o sculase din somn.

— Iartă-mă! îi spusese. Iartă-mă, iubito! Vrei să te ridici din pat și să vii până jos?
— E deja dimineață?
— Nu. E tot noapte. Eileen și cu mine vrem să vorbim ceva cu tine. Avem ceva să-ți spunem. Ceva despre ceea ce știi deja, propriu-zis. Haide, vino! Vrei papucii?
— Nu pot să sufăr papucii, îi reamintise Lauren, care o luase înaintea lui pe scări în jos.
Harry era tot îmbrăcat, la fel și Eileen, care o aștepta în hol și-i spusese:
— A mai venit cineva. Știi cine.
Delphine era, care stătea pe canapea, îmbrăcată cu o jachetă de schi peste pantalonii cei negri și puloverul obișnuite. Lauren n-o mai văzuse niciodată în ținuta ei de stradă. Avea o mutră pleoștită, pielea parcă-i făcuse pungi, tot corpul ei mare părea să fi suferit o imensă înfrângere.
— Nu putem să mergem în bucătărie? zisese Lauren.

Nu știa nici ea de ce, dar bucătăria parcă era mai sigură. Un loc mai puțin aparte, unde mai era și masa, de care te puteai ține dacă stăteau cu toții de jur-împrejurul ei.
— Lauren vrea să mergem în bucătărie, așa că mergem în bucătărie, zisese Harry.
Odată așezați cu toții acolo, tot el zisese:
— Lauren, le-am ex plicat și lor că ți-am povestit despre celălalt copil. Copilul pe care l-am avut înainte să te-avem pe tine și ce s-a- ntâmplat cu el – după care așteptase ca Lauren să zică:
— Da.
— Pot să spun și eu acum ceva? întrebase Eileen. Pot să vorbesc ceva cu Lauren?
— Păi, cum? Bineînțeles, zisese el.
— Harry nici nu voia s-audă să mai avem un alt copil, zisese Eileen, cu privirile coborâte la propriile ei mâini, pe care și le ținea în poală, mai jos de tăblia mesei. Nu suporta nici măcar ideea c-ar fi continuat tot acel haos casnic. El avea de scris ce scria el. Voia să realizeze diverse lucruri, așa că nu-și dorea

haos. Voia, în schimb, ca eu să fac avort și i-am spus că da, fac, pe urmă i-am spus că nu, nu fac, și pe urmă iarăși i-am spus că da, fac, dar nu puteam să fac, și ne-am certat, și eu am luat copilul și m-am suit cu el în mașină, ca să mă duc la niște prieteni de-ai mei. Nu mergeam cu viteză și cu siguranță nu eram beată. De vină a fost vizibilitatea proastă de pe șosea și vremea și mai proastă.
— Da, și faptul că n-ai legat ca lumea coșul copilului, zisese Harry. Dar să lăsăm asta. N-am insistat să faci avort. Poate c-am zis ceva despre avort, dar n-aș fi avut cum să te oblig. N-am vorbit despre asta cu Lauren, pentru c-ar fi supărător pentru ea s-audă așa ceva. N-ar avea cum să nu fie supărător.
— Da, dar e-adevărat, zisese Eileen. Lauren poate foarte bine să suporte, că doar știe că nu despre ea era vorba.
Lauren se trezise brusc să vorbească, surprinzându-se pe ea însăși:
— Ba despre mine era vorba, zisese. Despre cine să fie vorba, dacă nu despre mine?
— Da, dar nu eu am fost cea care-a vrut să-l facă, zisese Eileen.
— Dar nici nu se poate spune întru totul că nu ai vrut să-l faci, zisese Harry.
— Opriți-vă! intervenise Lauren.

— Ex act asta promiteam că n-o să facem, zisese Harry. Nu-i așa că ex act asta promiteam că n-o să facem? Și s-ar cuveni să ne cerem scuze față de Delphine.
Delphine stătuse cu privirile coborâte și nu se uitase la nici unul în tot timpul acestei discuții. Nu-și trăsese scaunul mai aproape de masă. Parcă nici nu observase când Harry îi pronunțase numele. Nu numai înfrângerea o făcea să stea nemișcată. Mai era și-o povară a obstinației, ba chiar a dezgustului, pe care nu reușiseră s-o remarce Harry și Eileen.
— Am vorbit cu Delphine în după-masa asta, Lauren. I-am povestit despre copil. Despre copilul ei. Nu ți-am spus că fusese adoptat, copilul acela, ca să nu pară lucrurile și mai rele decât erau de fapt – că adoptaserăm un copil și-am dat-o-n bară cu el. După cinci ani de încercări, nici nu ne mai trecea prin

cap că putea s-apară o sarcină, așa c-am adoptat un copil. Dar mama naturală a copilului era Delphine. I- am spus fetiței Lauren și pe urmă ți-am spus și ție tot Lauren – știu și eu? – poate pentru că e numele nostru preferat, și-n plus, ne dădea și sentimentul c-o luam de la capăt. Iar Delphine a vrut să știe ce și cum cu copilul ei, și-a aflat că noi îl luaserăm, și sigur c-a făcut greșeala să creadă că tu erai copilul ei. A venit aici ca să te regăsească. E-o poveste foarte tristă. Când i-am spus adevărul, sigur c-a vrut să vadă și ea o dovadă, așa că i-am spus să vină aici astă-seară și i-am arătat documentele. Nici prin cap nu i-a trecut să te răpească, sau mai știu eu ce de felul ăsta, voia numai să fiți prietene, tu și ea. Se simțea și ea singură și tulburată.
Delphine își trăsese brusc în jos fermoarul de la jachetă, ca și cum ar fi avut nevoie de mai mult aer.
— Și i-am spus că mai avem și-acum… că n-am reușit pân-acum sau că n-am găsit parcă niciodată momentul potrivit să… – și Harry făcuse un semn cu mâna către cutia de carton care trona chiar acolo, pe tăblia bufetului. I-am arătat și ce-i acolo. Așa că, în seara asta, ca o familie ce suntem, adăugase el, în seara asta, când au fost date pe față toate cărțile, o să mergem să facem treaba asta. Și să scăpăm de toată această… nefericire și vinovăție. Delphine, cu Eileen și cu mine, și vrem să vii și tu cu noi – ai ceva împotrivă? Ești de acord?
— Eu dormeam, zisese Lauren. Și sunt răcită.
— Și tot ai putea să faci cum zice Harry, zisese Eileen.
Nici măcar acum Delphine nu-și ridicase privirile. Harry luase

cutia de pe tăblia dulapului și i-o întinsese ei.
— Poate că tu ar trebui să fii cea care s-o țină, îi spusese. Ești de acord?
— Suntem cu toții de acord, zisese Eileen. Haideți să mergem odată!

Delphine se oprise în zăpadă, ținând în brațe cutia, drept care

Eileen a întrebat-o:
— Vrei să fac eu? – și i-a luat-o din brațe cu un gest plin de respect. A deschis-o și a dat să se îndrepte cu ea spre Harry, dar s-a
răzgândit brusc și s-a întors cu ea spre Delphine, care a scos din cutie o mână de cenușă, dar n-a luat cutia s-o dea mai departe. Eileen a scos și ea o mână de cenușă, după care i-a dat cutia lui Harry. După ce a scos și el o mână de cenușă, văzându-l că avea de gând să-ndrepte cutia către Lauren, Eileen a zis:
— Nu. Ea nu-i nevoie să…
Lauren își băgase deja mâinile în buzunare.
Cum nu bătea vântul, cenușa s-a scurs la pământ, în zăpadă, ex act acolo unde-i dăduseră drumul Harry, Eileen și Delphine.
Eileen a luat cuvântul cu o voce răgușită:
— Tatăl nostru, carele ești în ceruri… – la care Harry a zis mult mai clar:
— Aceasta e Lauren, care a fost copilul nostru și pe care cu toții am iubit-o – să spunem toți laolaltă.
Apoi s-a uitat la Delphine, s-a uitat la Eileen și toți au zis:
— Aceasta e Lauren…
Delphine pe un ton foarte calm, murmurând cuvintele, Eileen plină de o sinceritate încordată și Harry sonor, profund și serios, de parc-ar fi prezidat adunarea.
— Și ne luăm rămas-bun de la ea și o încredințăm acestei zăpezi. La sfârșit de tot, Eileen a mai spus în mare grabă:
— Iartă-ne nouă păcatele noastre! Greșelile noastre. Iartă-ne greșelile noastre!
Delphine s-a așezat pe bancheta din spate, lângă Lauren, pentru călătoria de întoarcere în oraș. Harry îi deschisese portiera din față, ca să se așeze tot lângă el, dar ea s-a strecurat pe dinaintea lui și s-a dus la cea din spate. Renunța la locul mai important, dacă nu mai avea de ținut în brațe cutia cu cenușă. A băgat mâna în buzunarul jachetei de

schi, după un Kleenex , și, odată cu șervețelul de hârtie, a tras afară ceva ce a căzut pe podeaua mașinii. A scos un geamăt involuntar, căutând acel obiect pe bâjbâite, dar Lauren s-a

dovedit mai iute: a cules de jos unul dintre cerceii pe care o văzuse de atâtea ori pe Delphine purtându-i la urechi – niște cercei lungi până la umeri, făcuți din bobițe de toate culorile curcubeului, care-i sclipeau chiar și prin păr. Probabil că-i purtase și-n acea seară, dar se gândise că era cazul să și-i ascundă în buzunar. Fie și atingerea cercelului, senzația pe care i-o dădeau bobițele viu colorate și reci care-i alunecau printre degete au făcut-o pe Lauren să-și dorească dintr-odată ca o serie de lucruri să dispară, ca Delphine să redevină persoana care fusese la început, care stătea la recepția hotelului, îndrăzneață și neastâmpărată.
Nici o vorbă n-a scos Delphine. Și-a luat înapoi cercelul, fără ca degetele să li se atingă. Și totuși, pentru prima dată în toată acea seară, ea și Lauren și-au încrucișat privirile. Delphine a făcut ochii mari și, pentru o clipă, în ei a putut fi zărită o ex presie bine cunoscută, batjocoritoare și conspirativă. A ridicat din umeri, a luat cercelul și l-a băgat la loc în buzunar. Asta a fost tot – de-atunci încolo, nu s-a mai uitat decât în ceafa lui Harry.
Când a oprit în fața hotelului, pentru ca ea să se dea jos, Harry i-a spus:
— Ne-ar face plăcere să vii să iei cina cu noi, într-o seară, când nu lucrezi.
— Adevăru-i că lucrez mai tot timpul, a zis Delphine, apoi a coborât din mașină, zicând: Mulțumesc – fără să se adreseze nici unuia dintre ei în mod special, și s-a îndreptat către hotel pe aleea mâzgoasă.
Pe drumul către casă, Eileen a zis:
— Știam că n-o să vrea.
— Mă rog. Poate i s-a părut frumos c-am invitat-o, a zis Harry.
— Nu-i pasă de noi. Numai de Lauren i-a păsat, câtă vreme a crezut că Lauren e-a ei. Acum nu-i mai pasă nici de Lauren.
— Treaba ei, ne pasă nouă, a zis Harry, cu glas ceva mai tare. E-a noastră. Te iubim, Lauren. Și voiam să-ți mai spun o dată, a adăugat el.
A ei. A noastră.
Ceva o pișca pe Lauren de gleznele goale. A întins o mână până acolo și a descoperit că i se agățaseră scai de pantalonii de la pijama, ghemotoace întregi de scai.
— Mi s-au agățat scai de sub zăpadă. M-am ales cu sute de scai.

— O să te scap de ei când ajungem acasă, a zis Eileen. N-am cum să te ajut în momentul ăsta.
Lauren, însă, și-a smuls cu furie scaii de pe pijama. Și nici nu i-a desprins bine, că s-a trezit cu ei atârnându-i de degete. A încercat să și-i scuture cu cealaltă mână, dar a reușit să și-i treacă doar, cât ai clipi, și pe celelalte degete. Atâta scârbă-i provocau acei scai, încât ar fi vrut să- și plesnească palmele între ele și să strige cât o ținea gura, dar știa că nu avea nimic altceva de făcut decât să stea cuminte și s-aștepte.

39 P ronunție de fapt stâlcită a cuvintelor franțuzești L'Anse aux Méduses („Golful cu meduze"), sit arheolog ic aflat în punctul cel mai nordic al insulei Newfoundland din provincia canadiană Newfoundland și Labrador și descoperit în 1960. Aici se află cele mai importante rămășițe ale unei așezări a viking ilor norveg ieni, datată în jurul anului 1000, adică anterioară cu aproape cinci secole descoperirii Americii de către Columb.
40 Lanț de mag azine universale ieftine din Canada (n.red.)

41 Moon River, melodie cântată pentru prima oară de Audrey Hepburn în filmul Mic dejun la

Tiffany (1961) (n.red.)

TRUCURI

I

— O să mor, a zis Robin într-o seară, cu ani în urmă. O să mor, dacă nu-mi termină rochia.

Erau cu toții pe veranda închisă a casei vopsite verde-închis, cu acoperișul de șindrilă, de pe strada Isaac. Willard Greig, care locuia în casa de-alături, juca rummy la masa de cărți cu Joanne, sora lui Robin. Ea, Robin, stătea pe canapea și se uita încruntată la o revistă. Parfumul de regina-nopții se lupta cu mirosul de bulion de roșii clocotit de prin cine știe ce bucătărie din lungul străzii.

Willard s-a uitat la Joanne, care a zâmbit fugar și abia după aceea s- a interesat, pe un ton neutru:

— Ce-ai zis?

— Am zis c-o să mor, a repetat Robin, sfidătoare. C-o să mor dacă nu-mi termină rochia până mâine. Cei de la curățătorie.

— Asta mi s-a părut și mie c-ai zis. Ai fi-n stare să mori?

N-ai fi prins-o vreodată pe Joanne cu asemenea replici. Avea o voce atât de blândă, o zeflemea de-o liniște absolută, iar zâmbetul – și- acela dispărut acum – nu-i mai lăsa decât un colț al gurii parcă puțin mai ridicat decât celălalt.

— Ei bine, da, o să mor, a zis Robin pe un ton provocator. Am nevoie de ea.

— Are nevoie de ea, o să moară, se duce la piesă, i-a spus Joanne lui

Willard, pe un ton confidențial, la care el a zis:

— Haide, Joanne…

Părinții lui, și chiar el însuși, fuseseră prieteni cu părinții fetelor – încă le mai spunea, în mintea lui, „fetele” –, iar acum, că toți acei părinți muriseră, i se părea de datoria lui să le păzească pe cele două, atâta cât putea, să nu se înfigă una în părul celeilalte.

Joanne avea treizeci de ani de-acum, Robin – douăzeci și șase. Joanne avea un trup de copiliță, pieptul plat, fața prelungă și palidă, părul șaten drept și subțire. Niciodată nu pretinsese c-ar fi fost altceva decât o persoană lipsită de noroc, blocată la jumătatea drumului între copilăria și maturitatea unei femei. Blocată, chiar schilodită într-un fel, de un astm sever și persistent, încă de când era mică. Nu te așteptai de la cineva

care arăta ca ea, de la cineva care nu putea face un pas afară din casă iarna și nu putea fi lăsat singur noaptea, să se ia într-o manieră atât de ucigătoare de prostiile altora, mai norocoși în viață.

Nici să aibă așa o capacitate mare de-a dispreți. De când le știa pe- amândouă, cel puțin așa credea Willard, se uitase la Robin cum i se revărsau din ochi lacrimi de mânie și o auzise pe Joanne spunându-i:
„Dar acum ce-ai mai pățit?"
În seara aceea, Robin o luase doar ca pe o ușoară înțepătură. A doua zi urma să meargă la Stratford42 și se simțea deja ca și cum ar fi trăit undeva unde nu putea fi ajunsă de Joanne.
— Ce piesă joacă, Robin? a întrebat Willard, ca să tempereze lucrurile cât mai mult. E de Shakespeare?
— Da, Cum vă place.
— Și-l poți urmări cum trebuie? Pe Shakespeare, adică? Robin a zis că da, putea.
— Ești o minune.

De cinci ani, Robin făcea treaba asta. O piesă în fiecare vară. Începuse pe vremea când locuia chiar la Stratford și se pregătea să devină asistentă medicală. Se dusese cu o colegă de curs, care primise două bilete gratuite de la mătușa ei, lucrătoare la costume. Fata cu biletele se plictisise copios – erau la Regele Lear –, așa că ea, Robin, păstrase tăcerea și nu scosese o vorbă despre ce impresie îi lăsase. Oricum n-ar fi putut să și-o ex prime – ar fi preferat să plece de la teatru de una singură și să nu trebuiască să stea de vorbă cu nimeni timp de cel puțin douăzeci și patru de ore. Încă de-atunci luase hotărârea să revină. Și să meargă singură.
Nu i-ar fi fost greu. Orașul în care crescuse și în care mai târziu ar fi trebuit să-și găsească de lucru, ca să poată avea grijă de Joanne, era la numai treizeci de mile depărtare. Oamenii de-acolo știau că piesele lui Shakespeare se puneau în scenă la Stratford, dar ea, una, Robin, nu auzise niciodată de nimeni

care s-ar fi dus măcar la o singură piesă. Celor ca Willard le era teamă să nu se uite la ei cu dispreț ceilalți din public, și mai aveau și problema că nu reușeau să urmărească limba. Iar cei ca Joanne erau convinși că nimănui, vreodată, nu i-ar fi putut plăcea cu adevărat Shakespeare și, deci, dacă vreunul de la ei din oraș mergea pân-acolo, mergea numai fiindcă voia să se amestece cu sus- pușii, cărora de fapt nu le plăcea, doar lăsau impresia că le-ar fi plăcut. Cei câțiva din oraș care-și făcuseră un obicei din a merge să vadă producții teatrale preferau să se ducă la Toronto, la teatrul Royal Alex 43, când venea în turneu câte un musical de pe Broadway.

Robin își dorea un loc bun, așa că nu-și putea permite să meargă decât la un spectacol-matineu de sâmbăta. Își alegea o piesă care se juca într-una dintre sâmbetele ei libere de la spital. Niciodată n-o citea înainte și nu conta, pentru ea, dacă era tragedie sau comedie. Încă nu văzuse acolo fie și o singură persoană pe care s-o cunoască, indiferent dacă înăuntru, în teatru, sau afară, pe stradă – și asta-i convenea perfect. Una dintre asistentele cu care lucra îi spusese:
— Eu n-aș avea niciodată curaj să fac toate astea de una singură, ceea ce o făcuse pe Robin să realizeze cât de altfel față de mai toată lumea trebuia să fi fost ea însăși.
Niciodată nu se simțea mai în largul ei decât în asemenea momente, înconjurată de străini. După ce se termina piesa, mergea spre centru, de-a lungul râului, și găsea ceva ieftin să mănânce – de obicei vreun sendviș, pentru care stătea pe un scaun de-acela înalt, la tejghea. După care, la opt fără douăzeci, se urca în trenul care o aducea înapoi acasă. Atât, și nimic mai mult. Și totuși, acele câteva ore îi dădeau un sentiment de siguranță că viața la care se întorcea și care i se părea un paliativ atât de lipsit de satisfacții nu era decât ceva temporar, ceva ce putea fi ușor suportat. Și ex ista ceva ce parcă radia în spatele ei, în spatele acelei vieți, în spatele a tot și toate, ceva ex primat de strălucirea soarelui care se vedea pe ferestrele trenului. Lumina soarelui și

umbrele alungite de pe câmpurile de vară, precum rămășițele piesei din mintea ei.
Cu un an în urmă, văzuse Antoniu și Cleopatra. Când se terminase, Robin pornise de-a lungul râului și observase o lebădă neagră – prima pe care o văzuse vreodată –, o subtilă intrusă care plutea pe apă și se hrănea la mică depărtare de lebedele albe. Poate că luciul aripilor acelor lebede albe îi sugerase ca de astă dată să mănânce la un restaurant adevărat, și nu la o tejghea oarecare. Cu față de masă albă, un buchet de flori proaspete, un pahar de vin și ceva de mâncare mai puțin obișnuit, cum ar fi midii sau pui de Cornwall. Făcuse gestul de a- și duce mâna la poșetă, ca să verifice câți bani avea.
Și nu-și găsise poșeta. Gentuța din pânză dungată, pe care o folosea rareori, nu-i stătea, ca de obicei, atârnată de umăr cu lanțul ei argintiu. Dispăruse. Robin parcursese de una singură aproape toată distanța de la teatru până în centru fără să observe că-i dispăruse poșeta. Și, bineînțeles, nu avea buzunare la rochie. Nu avea biletul de întoarcere, nu avea rujul, nu avea pieptenul și nu avea bani. Absolut nimic.

Își adusese aminte că, pe toată durata piesei, își ținuse poșeta în poală, sub caietul-program. Acum, nu-l mai avea nici pe acela. Să-i fi alunecat amândouă pe jos? Ba nu – ținea minte că avusese poșeta la ea în cabina de la toaletă. O atârnase cu lanțul de cârligul care se afla pe spatele ușii. Dar n-o lăsase acolo. Nu. Se uitase la propria reflecție în oglinda de deasupra chiuvetei, își scosese pieptănul ca să-și aranjeze părul. Avea părul negru și subțire și, cu toate că ea, una, și-l închipuia umflat, cum îl purta Jackie Kennedy44, iar noaptea și-l punea pe bigudiuri, părul ei tot avea tendința de a se pleoști. Altminteri, fusese mulțumită de ce văzuse în oglindă. Avea ochii verzui-cenușii, sprâncenele negre și o piele care i se bronza, indiferent dacă ea încerca sau nu să capete culoare – și toate acestea erau bine scoase în evidență de rochia strânsă pe talie, amplă, din bumbac lucios verde-avocado, cu șiruri de mici pliseuri în jurul șoldurilor.

Acolo-și lăsase poșeta, cu siguranță. Pe polița de lângă chiuvetă. În timp ce se admira, răsucindu-se și uitându-se peste umăr, la decolteul profund în formă de V de pe spate – i se părea simpatic spatele ei –, ca să fie sigură că nu i se vedea vreo breteluță de la sutien pe nicăieri.
Și, într-un acces de vanitate, de automulțumire prostească, ieșise valvârtej din toaletă, lăsându-și poșeta în urmă.
Urcase de pe mal înapoi pe stradă și o luase în direcția teatrului pe drumul cel mai scurt. Mersese cât de repede era în stare. Nici strop de umbră nu era pe stradă, și mașinile circulau bară la bară în canicula după-amiezii târzii. Aproape că alergase, așa că i se prelinsese transpirația pe sub căptușeala rochiei. Străbătuse parcarea – de-acum goală –, unde te coceai, și o luase pe deal în sus. Acolo chiar că nu era nici o umbră și nu se vedea țipenie de om în jurul clădirii teatrului.
Dar încuiat nu era. În foaierul pustiu, se oprise o clipă să-și recapete vederea după lumina orbitoare de afară. Își simțea inima bubuindu-i în piept și cum i se formau stropi de sudoare pe buza de sus. Casele de bilete erau închise, la fel și bufetul de răcoritoare. Ușile interioare ale teatrului erau încuiate. O luase pe scări în jos, către toalete, cu tocurile păcănindu-i pe treptele de marmură.
„Dă să fie deschis, dă să fie deschis, dă să fie tot acolo!”
Dar nu. Nu era nimic pe polița netedă cu vinișoare, nimic în coșurile de gunoi, nimic pe nici unul dintre cârligele de la nici una dintre uși.
Un bărbat ștergea podeaua foaierului cu mopul, când ea se

întorsese pe scări în sus. Îi spusese că poșeta ei o fi fost predată la biroul de Obiecte Pierdute – dar biroul de Obiecte Pierdute era încuiat. Nu cu foarte mare tragere de inimă, acel bărbat o condusese pe alte scări în jos, la o box ă care conținea mai multe umbrele, pachete și chiar haine și pălării, plus o etolă maronie din blană de vulpe, care arăta dezgustător. Dar nici urmă de vreo poșetă din pânză dungată.
— N-aveți noroc, îi spusese bărbatul.

— Să fi rămas, poate, sub scaunul meu? îl implorase ea, chiar dacă era convinsă că n-avea cum să fie acolo.
— În sală s-a măturat deja.
Nu-i mai rămăsese altceva de făcut decât să urce înapoi scările, să traverseze foaierul și să iasă afară, în stradă.
Pornise în direcția opusă față de parcare, căutând umbră. Parcă o și vedea pe Joanne spunându-i că omul de serviciu precis îi pusese bine poșeta, ca să i-o ducă nevesti-sii de acasă, ori fiică-sii, pentru că așa se proceda într-un asemenea loc. Robin căutase o bancă sau vreun zid mai scund, pe care să se așeze până se gândea la ce și cum avea de făcut. Dar nimic de felul ăsta pe nicăieri.
Un câine mare venise pe la spatele ei și se lovise de ea în trecere. Era un câine de o culoare maro-închis, cu picioare lungi și cu o mină arogantă, încăpățânată.
— Juno, Juno! strigase un bărbat. Uită-te pe unde mergi – după care se întorsese către Robin și-i spusese: E și ea tânără și obraznică. I se pare că trotuarul e numai al ei. Dar nu e rea. V-a fost frică?
— Nu, zisese Robin.
Pierderea poșetei o preocupa și nici prin gând nu-i trecuse că un atac venit din partea unui câine ar fi putut să se adauge acestui necaz.
— Oamenii, când văd un doberman, de multe ori se sperie. Dobermanii sunt recunoscuți pentru ferocitatea lor, și Juno este și ea învățată să fie feroce când păzește casa, dar nu și când iese la plimbare
– atunci, nu.
Robin habar n-avea cum distingeai o rasă de câini de alta. Din cauza astmului de care suferea Joanne, ele nu avuseseră niciodată câini sau pisici prin casă.
— Nu-i nimic, zisese.
În loc să treacă mai departe spre câinele care-l aștepta, stăpânul o chemase pe Juno la el. Îi fix ase lesa pe care o ducea în mână la zgarda țintată de la gât.

— O las liberă mai jos, pe iarbă. Mai jos, dincolo de teatru. Îi place acolo. Dar aici, sus, trebuie ținută în lesă. Am fost neglijent. Nu vă simțiți bine?
Pe Robin, schimbarea de subiect în conversație nici măcar n-o luase prin surprindere. Zisese, la rândul ei:
— Mi-am pierdut poșeta. Din greșeala mea. Lângă chiuveta din toaleta femeilor de la teatru – acolo am lăsat-o, și m-am întors după ea, dar mi-a dispărut. Pur și simplu, am ieșit și-am lăsat-o acolo, după ce s- a terminat piesa.
— Ce piesă a fost azi?
— Antoniu și Cleopatra, zisese ea. Toți banii îi aveam înăuntru, și biletul de tren cu care m-aș fi întors acasă.
— Ați venit cu trenul? Ca să vedeți Antoniu și Cleopatra?
— Da.
Își adusese aminte de sfatul pe care-l primiseră, ea și Joanne, de la mama lor, în legătură cu călătoria cu trenul – cu orice călătorie, de altfel. Întotdeauna să aveți câteva bancnote împăturite și prinse cu acul de chiloței. Asta, și să nu intrați în vorbă cu bărbați necunoscuți.
— De ce zâmbiți? o întrebase bărbatul.
— Nu știu nici eu.
— Bine, atunci zâmbiți mai departe, îi spusese el, pentru că-mi face plăcere să vă dau eu cu împrumut niște bani de tren. La ce oră pleacă?
Ea îi spusese, la care el adăugase:
— Foarte bine. Dar, înainte să plecați, trebuie să mâncați ceva. Pentru că altfel o să vă fie foame și n-o să vă mai bucurați de călătoria cu trenul. Nu am acum, pentru că nu-mi iau bani la mine când o scot pe Juno la plimbare. Dar magazinul meu nu e departe. Veniți cu mine și vă scot niște bani din casa de marcat.
Robin fusese prea preocupată până atunci ca să observe că omul vorbea cu un accent. De care să fi fost? Nu era nici francez, nici olandez – cele două accente pe care credea ea că le putea recunoaște, pe cel francez de la școală și pe cel olandez de la imigranții pe care-i avea uneori pacienți la spital. Iar celălalt lucru pe care-l observase la el fusese că vorbea despre cum s-ar fi bucurat ea de călătoria cu trenul. Nimeni dintre cunoscuții ei n-ar fi pomenit vreodată despre un adult care să se bucure de așa ceva. Dar el îi vorbise ca și cum ar fi fost un lucru absolut firesc și necesar.

La colțul străzii Downie, îi spusese:

— O luăm pe-aici. Casa mea este puțin mai sus.
Acum zisese „casă”, iar mai devreme zisese „magazin”. Dar se putea foarte bine ca magazinul să fie în propria lui casă.
Robin nu se arătase îngrijorată. Pe urmă, se întrebase și ea de ce. Fără să ezite o clipă, acceptase oferta lui de ajutor, îi îngăduise unui necunoscut s-o salveze, i se păruse pe de-a întregul natural ca el să nu poarte bani în buzunar la plimbare și să-i poată scoate din casa de marcat de la magazin.
Unul dintre motivele acestei situații poate să fi fost accentul cu care vorbea. Unele dintre asistente își băteau joc de accentul fermierilor olandezi și al nevestelor lor – pe la spate, bineînțeles. Așa încât ea, Robin, își făcuse un obicei din a-i trata pe acei oameni cu o considerație aparte, ca și cum ar fi avut defecte de vorbire sau chiar un anume retard mintal, chiar dacă știa că era o prostie. Accentul, prin urmare, avea darul de a-i stârni o anumită bunăvoință și politețe.
Iar ea nu se uitase la el foarte atent. La început, fusese prea supărată; pe urmă nu-i venise prea ușor, pentru că mergeau pe stradă umăr la umăr. Era înalt, cu picioare lungi, așa că mergea repede. Un lucru, totuși, observase, și anume lumina soarelui sclipindu-i în păr, care era tuns perie și-i părea ei de-un argintiu lucitor. Cărunt, adică. Fruntea înaltă și latră îi lucea și ea în soare, și Robin căpătase cumva impresia că era cu o generație mai în vârstă decât ea – genul de om plin de curtoazie, deși vag nerăbdător, ca un profesor de școală, dominator, care pretindea respect, niciodată intimitate. Mai târziu, înăuntru, avusese ocazia să vadă că firele de păr cărunt erau amestecate cu altele de un roșcat ruginiu – cu toate că pielea lui avea o nuanță măslinie, neobișnuită la un roșcat – și că se mișca prin casă destul de stingher, de parcă n-ar fi fost obișnuit să aibă musafiri în spațiul său personal. Probabil că nu avea mai mult de zece ani în plus față de ea.
Avusese încredere în el din motive greșite. Dar nu greșise având încredere în el.

Magazinul se afla, într-adevăr, într-o casă. O casă îngustă, de cărămidă, rămasă din vremuri de mai demult, pe o stradă care altminteri avea, și pe-o parte, și pe cealaltă, clădiri construite special pentru a fi magazine. Ca la orice casă normală, ex ista o ușă de intrare deasupra unor trepte, cu o fereastră alături, și în acea fereastră-vitrină era un ceas complicat. El descuiase ușa, dar nu răsucise pancarta din

ușă, pe care scria: „Închis”. Juno se vârâse în fața lor, ca să intre ea prima, și bărbatul iarăși se scuzase în numele câinelui.
— Are impresia că e de datoria ei să verifice că nu e nimeni înăuntru care n-are ce căuta în casă și că nimic nu e diferit de cum era când a plecat ea la plimbare.
Înăuntru, era plin de ceasuri. Din lemn închis la culoare și lemn deschis la culoare, cu figurine pictate și cupole aurite. Stăteau aliniate pe rafturi și pe podea, chiar și pe tejgheaua la care se făceau tranzacțiile presupuse de afaceri. În spatele tejghelei, unele stăteau pe mese, cu mărunțaiele scoase la vedere de jur-împrejurul lor. Juno se strecurase cu grație printre acele mese și o luase pe niște scări în sus, tropăind.
— Vă interesează ceasurile?
— Nu, zisese Robin – și abia apoi se gândise c-ar fi trebuit să se arate politicoasă.
— Foarte bine, în cazul ăsta n-o să mai trebuiască să vă spun litania mea, zisese el și o condusese pe unde o luase câinele, prin fața ușii după care se găsea, probabil, o toaletă și, de acolo, pe niște scări abrupte care într-adevăr duceau în sus.
Ajunseseră, până la urmă, într-o bucătărie, unde toate erau curate și ordonate, iar Juno se oprise în fața unui vas roșu pus pe jos și-și legăna coada.
— Ai răbdare! îi spusese el. Da? Răbdare! Nu vezi c-avem o musafiră?
Se dăduse la o parte, pentru ca Robin să intre în camera cea mare din față, care nu avea covor peste scândurile podelei, late și vopsite, nici perdele, doar storuri, la ferestre. Un sistem hi-fi ocupa cea mai mare parte a lungimii unui perete întreg, iar

pe celălalt perete, față-n față cu el, era o canapea de genul celor care se întind și se transformă în pat. Câteva scaune de pânză și o bibliotecuță cu cărți pe un raft și reviste pe celelalte, stivuite și ele ordonat. Nici urmă de tablouri, perne sau ornamente. Era camera unui burlac, în care totul era pus într-adins, fiindcă era necesar, și proclama o anumită satisfacție austeră. Foarte diferită de singura locuință a unui burlac pe care ea, una, Robin, o cunoștea – a lui Willard Greig, care arăta, mai degrabă, ca un bivuac părăsit, instalat întâmplător printre mobilele părinților lui dispăruți.
— Unde preferați să stați? o întrebase el. Pe canapea? E mai

confortabilă decât scaunele. Vă fac o cafea și, câtă vreme stați aici și-o beți, eu pregătesc masa. Ce faceți alte dăți, între sfârșitul piesei și ora de plecare a trenului înapoi spre casă?
Străinii vorbeau altfel, făceau câte o mică pauză după fiecare cuvânt, cum le pronunță actorii.
— Mă plimb, zisese Robin. Și-mi iau ceva de mâncare.
— La fel și astăzi, nu? Sunteți plictisită, când mâncați singură?
— Nu. Mă gândesc la piesă.
Cafeaua îi fusese făcută ex trem de tare, dar se obișnuise cu ea. Nu i se păruse c-ar fi trebuit să se ofere să-l ajute la bucătărie, cum ar fi procedat cu o femeie. Se ridicase, traversase camera mai mult pe vârfuri și-și alesese o revistă. Chiar în momentul în care o scosese din teanc, realizase că n-avea nici un rost – revistele erau tipărite pe o hârtie colorată, ieftină, într-o limbă pe care n-o putea nici măcar identifica, darămite citi.
Ba chiar își dăduse seama, de cum îi desfăcuse paginile în poala ei, că nu recunoștea nici toate literele.
Bărbatul se întorsese cu încă niște cafea.
— Așa, deci, îi spusese, citiți în limba mea.
Vorbele îi sunaseră sarcastic, dar privirile lui le evitaseră pe-ale ei. S-ar fi zis că devenise brusc timid în propria-i casă.
— Nu știu nici măcar ce limbă este, îi răspunsese ea.
— Sârbă. Unii îi spun sârbo-croată.

— De-acolo sunteți de fel?
— Sunt din Muntenegru.
Acum chiar că se simțea pierdută. Nu știa unde venea
Muntenegrul. Vecin cu Grecia? Nu – aia era Macedonia.
— Muntenegru este în Iugoslavia, îi spusese el. Sau așa ni se spune, cel puțin. Dar noi nu credem.
— Eu nu credeam că puteți pleca din țările-alea, zisese ea. Din țările acelea comuniste. Nu credeam că puteți pleca, pur și simplu, ca niște oameni obișnuiți, și să ajungeți în Occident.
— Ba da, putem, îi vorbise el, de parcă nu l-ar fi interesat problema cine știe ce sau ca și cum ar fi și uitat de ea. Poți pleca, dacă vrei cu tot dinadinsul. Eu am plecat cu aproape cinci ani în urmă. Iar acum e chiar mai ușor. Foarte curând, o să mă duc înapoi acolo și pe urmă sunt convins că voi pleca din nou. Pân-atunci, însă, trebuie să vă pregătesc mâncarea. Ca să nu plecați de-aici flămândă.

— O singură întrebare, zisese Robin. Eu de ce nu pot citi aceste litere? Adică, ce litere sunt? Ăsta-i alfabetul din țara de unde veniți?
— Alfabetul chirilic. Seamănă cu cel grecesc. Și-acum, la gătit!
Robin se așezase cu paginile acelea cu tiparul straniu desfăcute în poală și se gândise că pătrunsese într-o lume străină. O mică porțiune dintr-o lume străină pe strada Downie din Stratford. Muntenegru. Alfabetul chirilic. Se gândise c-ar fi fost nepoliticos din partea ei să-l tot întrebe diverse lucruri. Să-l facă să se simtă un fel de specimen. Trebuia să se abțină, deși de-acum ar fi putut să reverse un potop de întrebări peste el.
Toate ceasurile de mai jos – majoritatea, cel puțin – începuseră să bată ora ex actă. Se făcuse deja ora șapte.
— Mai este vreun tren mai târziu? îi strigase el din bucătărie.
— Da. La zece fără cinci.
— Și? Vă convine acela? Nu se îngrijorează nimeni de soarta dumneavoastră?
Ea îi spusese că nu. Joanne ar fi fost nemulțumită, dar aia nu se putea numi propriu-zis îngrijorare.

Mâncarea se dovedise a fi o tocană, ori o supă mai groasă, pe care el i-o servise într-un bol, cu pâine și vin roșu.
— Stroganoff, zisese el. Sper să vă placă.
— E delicios, zisese ea, pe deplin convinsă, cu toate că n-ar fi putut spune același lucru și despre vin – l-ar fi preferat mai dulce. Asta mâncați în Muntenegru?
— Nu tocmai. Mâncarea muntenegreană nu-i cine știe ce. Nu suntem celebri pentru gastronomie.
Drept care ei i se păruse normal, evident, să întrebe:
— Dar pentru ce sunteți celebri?
— Și dumneavoastră?
— Eu sunt canadiană.
— Nu. Vă-ntrebam la fel, pentru ce sunteți celebri?
Robin fusese cumva lezată, pentru că se simțise o toantă. Și totuși, râsese.
— Nu știu. Pentru nimic, presupun.
— Muntenegrenii sunt celebri că zbiară, și răcnesc, și se luptă. Sunt ca Juno aici de față. Au nevoie să învețe disciplina.
Se ridicase și pusese niște muzică. N-o întrebase ce-ar fi vrut să

asculte, iar asta fusese o ușurare pentru ea. Nu voia să fie întrebată ce compozitori prefera, când singurii doi care i-ar fi venit în minte ar fi fost Mozart și Beethoven și nu era sigură că le-ar fi putut deosebi compozițiile între ele. Îi plăcea cu adevărat muzica folk, dar se gândise că lui o asemenea preferință poate că i s-ar fi părut plictisitoare și condescendentă și-ar fi bănuit, eventual, că ea își făcuse cine știe ce idee despre Muntenegru.
Așa, el pusese un fel de jazz.

Robin nu avusese niciodată un amant, nici măcar un iubit. Cum se întâmplase așa ceva – de fapt, cum de nu se întâmplase? Nu știa nici ea. O avea pe Joanne, bineînțeles, dar erau și alte

fete, fiecare cu problemele ei, care cum-necum reușiseră. Un motiv ar fi putut fi că nu acordase – ea, Robin – destulă atenție acestei chestiuni, la momentul potrivit. În orașul în care locuia, majoritatea fetelor aveau grijă să-și găsească o legătură strânsă cu cineva încă dinainte de a termina liceul, iar unele nici nu-l mai terminau, ci renunțau la ultimele clase și se măritau. De la fetele de condiție mai bună, desigur – cele câteva fete ai căror părinți își permiteau să le trimită la colegiu –, era de așteptat să se detașeze de orice iubit din liceu, înainte să plece în căutarea unor perspective mai bune. Pe băieții lăsați baltă se punea mâna rapid, așa că fetele care nu se mișcau suficient de prompt se trezeau că nu prea mai aveau de unde să-și aleagă. După o anumită vârstă, orice bărbat nou apărut venea, mai mult ca sigur, gata dotat cu nevastă.

Numai că Robin își avusese propria ocazie. Plecase la cursuri de asistentă medicală, ceea ce ar fi trebuit să-i ofere oportunități noi. Fetele care se pregăteau să devină asistente aveau șanse bune să-și facă rost de un doctor. Ea, una, eșuase și aici. La vremea respectivă, nici nu realizase. Era prea serioasă, poate că asta era problema ei. Prea serioasă când venea vorba de lucruri precum Regele Lear, nu de dansuri și de meciuri de tenis. O anumită formă de seriozitate era de natură să anuleze, la o fată, felul cum arăta. Dar îi venea greu să se gândească fie și la un singur caz de fată pe care s-o fi invidiat pentru bărbatul cu care se afișa. Adevărul era că nu-i trecuse prin minte, până atunci, nici un bărbat cu care s-ar fi măritat.

Nu c-ar fi fost cu totul împotriva căsătoriei. Nu făcea decât s-aștepte, ca și cum ar fi fost o fată de cincisprezece ani, și numai din când în când își dădea seama de adevărata ei situație. Se mai

întâmplase, în diverse momente, ca vreo altă femeie cu care lucra să-i aranjeze câte o întâlnire cu cineva, iar ea se arătase șocată, mai apoi, de candidatul care fusese considerat potrivit. Iar de curând, chiar și Willard o înfricoșase, glumind c-ar fi fost cazul să se mute cu ele și s-o ajute să aibă grijă de Joanne.

Unii îi găseau deja scuze, ba chiar o lăudau, închipuindu-și, pesemne, că asta plănuise ea, Robin, de la bun început – să-și dedice viața Joannei.

După ce terminaseră de mâncat, el o întrebase dacă i-ar fi plăcut să facă o plimbare pe malul râului, până venea ora de mers la tren. Ea se arătase de acord, iar el îi spusese că nu puteau face așa ceva decât dacă-i spunea cum o cheamă.
— Poate c-o să vreau să vă prezint cuiva, zisese. Ea i se prezentase.
— Robin, ca pasărea?45
— Da, cam ca Piept-Roșu, zisese ea, cum de-atâtea ori mai zisese, fără să se gândească prea mult – numai că de astă dată se simțise atât de jenată, încât nu fusese în stare decât să bodogăne mai departe fără noimă.
— Acum e rândul meu să vă aflu numele. Îl chema Daniel.
— Danilo, de fapt. Dar aici mă cheamă Daniel.
— Da, bine, aici e-aici, zisese ea, încă pe un ton obraznic, rezultat al stânjenelii rămase de pe urma lui Robin Piept-Roșu. Dar acolo? În Muntenegru, adică – locuiți la oraș sau la țară?
— Locuiesc în munți.
Cât stătuseră acolo, în camera lui de deasupra magazinului de ceasuri, se păstrase între ei o distanță, iar ea nu se temuse nici o clipă – și nu sperase nici o clipă – ca respectiva distanță să se modifice prin cine știe ce mișcare bruscă, sau stângace, sau șmecheră de-a lui. În puținele situații în care i se întâmplase așa ceva cu alți bărbați, Robin se simțise ea jenată pentru ei. Acum, însă, nevoia făcea ca ea și bărbatul acela să meargă destul de aproape unul de altul și, dacă s-ar fi încrucișat cu alți trecători, poate că li s-ar fi frecat brațele între ele. Sau poate că el ar fi rămas puțin mai în spate, ca să facă loc, și-atunci brațul sau pieptul lui s-ar fi atins, pentru o clipă, de spatele ei. Toate aceste posibilități, plus conștiința faptului că oamenii cu care se încrucișau îi

priveau, probabil, ca pe un cuplu, avuseseră darul să creeze ceva ca un fel de bâzâit, o tensiune între umerii ei și pe brațul acela în jos.
El o întrebase despre Antoniu și Cleopatra, dacă-i plăcuse – da – și ce parte din piesă îi plăcuse mai mult. Robin se gândise atunci la multele îmbrățișări cutezătoare și convingătoare, dar lui nu-i putea spune așa ceva.
— Partea de la sfârșit, îi spusese în schimb, în care ea se pregătește să-și pună aspida pe corp – fusese cât pe-aci să spună „pe sân”, dar se răzgândise, deși nici „pe corp” nu suna cu mult mai bine –, și bătrânul se apropie cu coșulețul de smochine printre care se ascunde aspida, și glumesc amândoi – vorba vine. Cred că mi-a plăcut asta, pentru că nu te-aștepți la așa ceva în acel moment. Adică, sigur că mi-au plăcut și alte lucruri, mi-a plăcut piesa toată, dar acolo era cu totul altceva.
— Da, zisese el, și mie mi-a plăcut partea aceea.
— Ați văzut-o?
— Nu, fac economie de bani în prezent. Dar am citit o mulțime de Shakespeare mai demult. Studenții îl citeau când învățau englezește. Ziua învățam despre ceasuri, noaptea învățam limba engleză. Dumneavoastră ce-ați învățat?
— Nu chiar atât de multe, zisese ea. Și nu la școală. După aceea, m- am pregătit cu ce trebuie știut ca să fii asistent medical.
— Păi, ca să fii asistent medical, ai o mulțime de învățat. Presupun. Pe urmă, vorbiseră despre cât de răcoroasă era seara, cât de bine-
venită, și despre cum se lungiseră nopțile în mod evident, cu toate că august era doar la început. Și despre Juno, cum ar fi vrut ea să-i însoțească, dar se răzgândise imediat, când el îi reamintise că trebuia să rămână și să păzească magazinul. Toată această conversație aducea tot mai mult a subterfugiu convenit în mod tacit – un fel de paravan convențional pentru ceea ce devenea din ce în ce mai greu de evitat, mai necesar, între ei.
Dar, la vederea stației de cale ferată, orice ar fi fost promițător sau misterios dispăruse fără urmă. Era lume care aștepta la ghișeu, iar el se postase la coadă, așteptase să-i vină rândul și-i cumpărase ei bilet. Merseseră apoi pe peron, unde așteptau viitorii pasageri.

— Dacă-mi scrieți numele întreg și adresa pe o hârtie, zisese ea, vă trimit banii de îndată.
„Acum se va întâmpla”, își spusese în gând. Numai că ceva-ul acela era… nimic. „Acum nu se va întâmpla nimic.” Rămas-bun. Vă

mulțumesc. Vă trimit banii. Nu-i nici o grabă. Vă mulțumesc. Nici un deranj. Oricum vă mulțumesc. Rămas-bun.
— Haideți să facem câțiva pași! îi spusese el, și porniseră amândoi în lungul peronului, până ieșiseră din zona luminată. Nu vă faceți probleme cu banii! Sunt atât de puțini, și poate că nici nu-i primesc, de vreme ce plec atât de curând. Se mai întâmplă ca poșta să-ntârzie.
— Bine, dar trebuie să vi-i restitui.
— Să vă spun, atunci, cum aș vrea să mi-i restituiți. M-ascultați o clipă?
— Da.
— Eu voi fi aici, vara viitoare, în același loc. Același magazin. Până- n iunie, cel mai târziu, mă-ntorc. Vara viitoare. Așa că v-alegeți piesa, și veniți aici cu trenul, și veniți la mine la magazin.
— Și vă dau banii înapoi atunci?
— Ex act. Iar eu pregătesc cina, și bem vin împreună, și eu vă povestesc tot ce mi s-a întâmplat peste an, și-mi povestiți și dumneavoastră. Și mai vreau ceva.
— Ce anume?
— Să purtați aceeași rochie. Rochia asta verde. Și părul pieptănat la

fel.

Ea izbucnise în râs:
— Ca să mă recunoașteți.
— Da.
Ajunseseră la marginea peronului. El zisese:

— Aveți grijă aici, apoi: De acord? – când coborâseră amândoi pe

porțiunea cu pietriș.
— De acord, zisese și Robin, cu glasul oarecum gâtuit, fie din cauza pietrișului care i se părea nesigur sub tălpi, fie pentru că el o ținea deja cu ambele mâini de umeri și începuse să și le coboare de-a lungul brațelor ei dezgolite.
— Este important că ne-am întâlnit, îi spusese. Așa cred eu. Nu credeți?
— Ba da, zisese ea.
— Da, da.
Își strecurase mâinile pe sub brațele ei, când ajunsese cu ele în dreptul taliei, ca s-o țină mai strâns și să se poată săruta iar și iar.
Conversație făcută din sărutări. Subtilă, captivantă, neînfricată, transformatoare. Când se opriseră, tremurau amândoi, și cu mare

efort el își recăpătase controlul asupra vocii, încercând să-i vorbească pragmatic:
— Să nu ne scriem scrisori – nu sunt o idee bună, scrisorile. Să ne amintim doar așa, unul de altul, și să ne întâlnim vara viitoare. Nu trebuie să-mă-nștiințați, veniți, atâta tot. Dacă simțiți la fel și-atunci, veniți și-atât.
Auziseră trenul sosind. El o ajutase să urce înapoi pe peron, după care nu se mai atinsese de ea, ci doar căutase ceva în buzunar, în timp ce mergeau amândoi cu pas grăbit.
Chiar înainte să se despartă, îi întinsese o hârtie îndoită, spunându-
i:
— L-am scris înainte să plecăm de la magazin.
După ce urcase în tren, îi citise numele: Danilo Adzici. Și mai scria
ceva: Bieloievici. Satul meu.

Mersese pe jos de la gară până acasă, pe sub copacii cufundați în beznă. Joanne încă nu se culcase. Își dădea pasiențe.
— Îmi pare rău, dar n-am prins trenul de mai devreme, îi spusese
Robin. Am mâncat de seară. Stroganoff.
— Deci ăsta-i mirosul pe care-l simt.
— Și-am băut și un pahar de vin.
— Și pe-ăla-l miros.
— Cred că mă duc direct la culcare.
— Ai face bine, ce-i drept.
Purtând cu noi amintirea gloriei cerești, se gândise Robin, în timp ce urca scările. Ce de la Dumnezeu ne vine, care ne e obârșie.46
Ce prostie cât ea de mare, ba chiar sacrilegiu, pentru cine credea în așa ceva. Să fii sărutată pe un peron de gară și să ți se spună să revii tot acolo după un an. Dacă ar afla Joanne, ce-ar spune? Un străin. Străinii agață fete pe care nu le vrea nimeni altcineva.
Vreo două săptămâni, cele două surori abia dacă-și vorbiseră. Pe urmă, văzând că nu era cazul de scrisori sau telefoane și că Robin, dacă ieșea seara, nu se ducea decât la bibliotecă, Joanne se mai liniștise. Știa că se schimbase ceva, dar nu i se părea c-ar fi fost vorba de ceva serios. Începuse chiar să glumească, vorbind cu Willard. Odată, când era și Robin prezentă, zisese:
— Știai că fata noastră, aici de față, a început să aibă aventuri misterioase la Stratford? Ei bine, da! Îți spun eu. A venit acasă

mirosind a vin și-a gulaș. Zău, știi a ce miros astea combinate? A vomă.
Probabil se gândea că Robin mersese la cine știe ce restaurant bizar, cu mâncăruri europene în meniu, și-și comandase și-un pahar de vin la mâncare, imaginându-și că era și ea sofisticată.

Robin mersese la bibliotecă să citească despre Muntenegru. „Timp de mai bine de două secole” – citise acolo – „muntenegrenii au tot luptat împotriva turcilor și albanezilor, ceea ce pentru ei a devenit aproape singura îndatorire a bărbaților. (De unde și renumele lor, că sunt oameni demni și războinici și că au o aversiune față de muncă – aceasta din urmă fiind o glumă obișnuită în Iugoslavia.)”
Despre care două secole era vorba, nu reușise să descopere. Citise despre tot felul de regi, episcopi, războaie, asasinate, plus cel mai mare dintre toate poemele sârbe, intitulat Salba de munți, scris de un rege muntenegrean. Nu reținuse mai nimic din toate aceste lecturi, în afară de nume – numele real al Muntenegrului, pe care nu știa cum să-l pronunțe: Crna Gora47.
Se uitase la hărți, pe care cu greu descoperise până și țara, dar, până la urmă, reușise, cu o lupă, să se familiarizeze cu denumirile diverselor localități (nici una nu se chema Bieloievici), cu două râuri, Moraca și Tara, și cu lanțurile muntoase mai închise la culoare, care păreau să acopere totul, mai puțin Valea Zeta.
Era greu de găsit o ex plicație pentru nevoia ei de a merge înainte cu această investigație, și nici ea însăși nu încercase să și-o ex plice (cu toate că prezența la bibliotecă îi fusese remarcată, la fel și concentrarea). Ceea ce probabil că încerca să facă – și ce reușise măcar pe jumătate – era să-l plaseze pe Danilo într-un loc real și într-un timp real, să-și imagineze că denumirile acelea, pe care ea le învăța, le cunoștea și el, că istoria respectivă probabil c-o învățase la școală, că văzuse unele dintre acele locuri în copilărie sau în tinerețe. Și poate că le revedea chiar în acele momente. Când își punea ea degetul peste o denumire tipărită pe hartă, era ca și cum ar fi atins chiar locul în care se afla el atunci.
Ba chiar încercase să învețe câte ceva din cărți, din grafice, despre cum se construiau ceasurile, dar aici nu ajunsese la nici un rezultat.
Îi rămăsese în minte figura lui. Se gândea la el de cum se trezea și în momentele de pauză de la serviciu. Ceremoniile de Crăciun o duseseră cu gândul la sărbătorile din Biserica Ortodox ă, despre care citise, cu popii bărboși în veșminte aurite, cu lumânări și tămâie, cu

incantațiile profunde, pe ton de bocet, rostite într-o limbă necunoscută. Vremea friguroasă și gheața care cuprinsese aproape tot lacul o făcuseră să se gândească la cum era iarna în munți. Se simțea de parcă ar fi fost aleasă ea să fie persoana de legătură cu acea parte stranie a lumii, aleasă pentru o soartă diferită. Aceștia erau termenii pe care-i folosea în legătură cu ea însăși: „soartă”, „iubit”. Nu „prieten”, ci „iubit”. Uneori, se gândea la tonul nepăsător, parcă dezinteresat, cu care el îi vorbise despre intratul și ieșitul din țara aceea, și se temea pentru el, închipuindu-și-l amestecat în tot felul de uneltiri sumbre, de comploturi ca din filme, de primejdii. Probabil că bine făcuse el când hotărâse că nu trebuia să ex iste scrisori. I s-ar fi scurs viața din ea de-a binelea tot compunându-le și așteptându-le. Să scrii și s-aștepți, s-aștepți și să scrii. Și să-ți faci griji, bineînțeles, dacă nu soseau.
De-acum, avea ceva ce să poarte cu ea tot timpul. Era conștientă de o anume strălucire care părea să însoțească persoana ei, corpul ei, vocea ei, toate gesturile ei. O făcea să meargă altfel, și să zâmbească fără motiv, și să-și trateze pacienții cu o tandrețe ieșită din comun. Îi făcea plăcere să se gândească la câte un singur lucru odată și putea face asta în timp ce-și îndeplinea sarcinile de serviciu sau în timp ce mânca de seară împreună cu Joanne. Peretele gol al camerei, cu dreptunghiurile de lumină striată reflectate pe el printre lamelele de la storuri. Hârtia revistelor, aspră la pipăit, cu ilustrațiile lor de modă veche, desenate, în loc de fotografii. Bolul gros, de ceramică, în care-i servise Stroganofful, cu o bandă galbenă de jur-împrejur. Culoarea ciocolatie pe care o avea Juno în jurul botului și picioarele ei lungi și zvelte. Pe urmă, aerul răcoros de pe străzi, și parfumul straturilor de flori ale municipalității, și felinarele de pe malul râului, în jurul cărora se rotea și se răsucea o civilizație întreagă de musculițe.
Golul pe care-l resimțise în piept, și sentimentul prăbușirii pe care-l avusese când el se întorsese cu biletul. Dar apoi plimbarea, pașii măsurați, coborârea de pe peron pe pietriș.

Prin tălpile subțiri ale pantofilor, simțise toate colțurile pietricelelor ascuțite.
Nimic nu i se estompa în minte, oricât de repetitivă ar fi fost această rutină. Amintirile ei, și tot ce broda pe marginea respectivelor amintiri, căpătau contururi din ce în ce mai apăsate.
„Este important că ne-am întâlnit.” „Da, da.”

Și totuși, când sosise luna iunie, amânase. Nu se hotărâse încă la ce

piesă voia să meargă, nici nu-și comandase biletul. Într-un târziu, se gândise că soluția cea mai bună era să-și aleagă ziua aniversară – aceeași zi ca și în urmă cu un an. Piesa din ziua respectivă era Cum vă place. Îi trecuse prin minte c-ar fi putut să se ducă, pur și simplu, direct pe strada Downie, să nu se mai complice cu piesa, de vreme ce oricum ar fi fost mult prea incitată sau preocupată ca să mai rețină prea mult din ce-ar fi văzut. Dar era superstițioasă când venea vorba să schimbe modelul zilei cu pricina. Își obținuse biletul. Și-și dusese rochia verde la curățătorie. N-o mai purtase din acea zi, dar tot voia s-o știe perfect proaspătă, foșnitoare și ca nouă.
Femeia care se ocupa de călcat, la curățătorie, lipsise câteva zile tocmai în săptămâna aceea. Avea copilul bolnav. Robin, însă, primise asigurări că urma să revină la serviciu și rochia ei cu siguranță avea să
fie gata sâmbătă dimineață.

*

— O să mor, a zis Robin. O să mor, dacă nu-mi termină rochia până mâine.
S-a uitat la Joanne și la Willard, care jucau rummy la masa de cărți. Îi văzuse de-atâtea ori în acea postură și acum se putea foarte bine să nu-i mai vadă niciodată. Cât de îndepărtați erau de tensiunea și provocarea, de riscul vieții ei!

Rochia nu era gata. Copilul era în continuare bolnav. Robin s-a gândit să și-o ia înapoi acasă și s-o calce ea însăși, dar tot ea și-a spus că, la cât de nervoasă era, precis ar fi călcat-o prost. Mai ales că Joanne ar fi stat cu ochii pe ea. S-a dus imediat în centru, la singurul magazin de rochii la care s-ar fi putut duce, și a fost suficient de norocoasă – așa i s- a părut – să găsească o altă rochie verde, la fel de bună ca măsură, dar făcută după niște linii mai drepte și fără mâneci. Culoarea nu era verde-avocado, ci verde-limetă. Femeia de la magazin i-a spus că aceasta era culoarea anului și că fustele plisate și taliile strâmte nu se mai purtau.

Din tren, Robin a văzut pe fereastră că se punea de ploaie. Nici măcar nu avea umbrelă. Iar pe locul din fața ei stătea o femeie pe care o cunoștea și care-și făcuse operație de ex tirpare a fierei, cu câteva luni în urmă, la spitalul unde lucra ea. Femeia respectivă avea o fiică măritată la Stratford. Era genul de persoană care crede că, dacă doi oameni care se cunosc între ei se întâlnesc în tren și au aceeași

destinație, trebuie neapărat să stea de vorbă.
— Fiică-mea vine cu mașina să mă ia de la gară, a zis femeia. Putem să te ducem noi unde vrei să mergi. Mai ales că și plouă.
Nu mai ploua când au ajuns la Stratford, ba chiar ieșise soarele și era foarte cald. Cu toate astea, n-a avut ce face, a trebuit să accepte să fie dusă cu mașina în oraș. A stat pe bancheta din spate, cu doi copii care lingeau niște înghețate pe băț. I s-a părut un miracol că nu s-a pricopsit cu zeamă de portocale sau de căpșune pe rochie.
N-a avut răbdare să aștepte până la finalul piesei. Tremura toată în sala cu aer condiționat a teatrului, pentru că această rochie nu avea mâneci și mai era și făcută dintr-un material atât de subțire. Sau poate din cauza nervozității. Tot scuzându-se, și-a croit drum până la capătul rândului, a luat-o pe culoar în sus, urcând treptele inegale, și a ieșit în foaier, unde era lumină de zi. Dar ploua din nou, și încă foarte tare. Singură, în toaleta

femeilor – aceeași în care-și pierduse poșeta –, s-a pus pe aranjat părul. Umezeala îi strica tot volumul coafurii: șuvițele pe care și le pusese pe moațe, ca să pară umflate, îi cădeau în jurul feței ca niște mănunchiuri negre, cârlionțate. Ar fi trebuit să-și ia fix ativ de păr la ea. S-a pieptănat pe spate, atâta cât a putut.

Ploaia se oprise când a ieșit ea din teatru, și iar strălucea soarele, reflectându-se în asfaltul ud. Abia acum pornea. Își simțea picioarele moi, la fel ca în situațiile în care era chemată la tablă, în anii de școală, ca să demonstreze o problemă de matematică, sau când trebuia să se ridice în fața clasei și să recite ceva ce avusese de învățat pe dinafară. Prea curând, i s-a părut, ajunsese deja la capătul străzii Downie. Peste numai câteva minute, viața ei avea să se schimbe. Nu era pregătită, dar nici nu mai putea suporta să tot amâne.

Ajungând la prima intersecție, a văzut în față acea căsuță nelalocul ei, rămasă printre clădirile comerciale convenționale de pe ambele părți ale străzii.

Mai aproape, din ce în ce mai aproape. Ușa era deschisă, la fel ca mai toate intrările magazinelor de pe stradă – nu erau multe care să aibă instalații de aer condiționat. Doar ușa cu plasă era închisă, ca să nu intre muștele.

A urcat cele două trepte și s-a oprit chiar în fața ușii cu plasă. N-a deschis-o, în prima clipă, ca să i se obișnuiască ochii cu semiîntunericul dinăuntru și să nu se împiedice la intrare.

L-a văzut acolo, în spațiul de lucru de după tejghea, stând concentrat sub unicul bec aprins. Era înclinat în față și ea îl vedea din profil, preocupat de ce lucra la un ceas. Robin se temuse de vreo schimbare. Se temuse, de fapt, ca ea să nu-l fi reținut altfel decât era. Sau ca Muntenegrul să nu-l fi schimbat cumva – să se fi întors de-acolo cu părul tuns diferit sau cu barbă. Dar nu, era unul și același. Lumina becului de lucru, care i se reflecta din păr, scotea la iveală aceeași tunsoare perie, același argintiu lucitor amestecat cu fire de un roșcat ruginiu. Umărul zdravăn, ușor adus în față, cu mâneca suflecată,

care-i lăsa la vedere antebrațul musculos. O ex presie a feței de concentrare, de pricepere, de perfectă apreciere a ceea ce făcea el acolo, a mecanismului la care lucra. Aceeași privire pe care ea o purtase mereu în minte, cu toate că nu-l mai văzuse meșterind la ceasurile lui. Își închipuise acea privire coborâtă asupra ei, în schimb.
Nu. Nu voia să intre ea. Voia să se ridice el, să vină spre ea, să-i deschidă ușa. Drept care, l-a strigat:
— Daniel!
Se răzgândise în ultima clipă și nu-l mai strigase Danilo, de teamă să nu pronunțe greșit acele silabe străine.
N-o auzise – ori, poate, din cauza muncii la care se concentra, nu ridicase imediat ochii. Pe urmă, și i-a ridicat, dar nu ca să se uite la ea, ci a părut să caute ceva de care avea nevoie în acel moment. Numai că, uitându-se în sus, a zărit-o și pe ea. Mai întâi, a dat cu grijă la o parte ceva ce-i stătea în cale, apoi a împins masa de lucru, s-a ridicat și a venit spre ea, cu aerul că n-ar fi vrut să vină.
Parcă a și scuturat ușor din cap către ea.
Robin avea mâna pregătită să împingă ușa de plasă, dar n-a făcut nici o mișcare, așteptând să vorbească el primul. Dar el n-a vorbit. A scuturat iar din cap. Era deranjat de ceva. S-a oprit. Și-a întors privirile de la ea și s-a uitat de jur-împrejurul magazinului, la nenumăratele ceasuri, de parcă ele i-ar fi putut furniza cine știe ce informație sau vreun sprijin. Când s-a uitat iarăși la fața ei, s-a cutremurat și, poate involuntar – sau poate nu –, și-a dezgolit dinții din față. De parcă simpla ei vedere avea darul să-i transmită lui o frică palpabilă, să-l facă să conștientizeze o primejdie.
Iar ea a rămas înlemnită unde era, ca și cum ar mai fi ex istat vreo posibilitate ca totul să fie o glumă de-a lui, vreun joc.
După care, el a venit iarăși către ea, de parcă s-ar fi hotărât asupra căii de urmat. Fără să se mai uite la ea, dar mișcându-se cu un aer de

fermitate și – așa i s-a părut ei – de repulsie, a dus o mână la ușa de lemn, ușa până atunci deschisă a magazinului, și i-a trântit-o în față.
Asta pe Robin a năucit-o. Brusc și cu groază a înțeles ce făcea el. Jucase toată sceneta pentru că-i venea mai ușor să scape așa de ea decât să se lanseze în ex plicații, să trebuiască să facă față uimirii ei și pornirilor ei de femeie, sentimentelor ei rănite și, eventual, vreunei crize de nervi și de plâns.

Rușine, o teribilă rușine – asta a simțit. Altă femeie, mai încrezătoare în ea însăși, mai ex perimentată, ar fi resimțit mânie și ar fi plecat de-acolo peste măsură de furioasă. „Mă piș pe el.” Robin auzise odată cum vorbea o femeie de la serviciu despre un bărbat care o părăsise. „Să n-ai încredere-n ce poartă pantaloni.” Femeia respectivă se purtase ca și cum n-ar fi fost surprinsă. Și, în străfundurile ființei sale, nici Robin, acum, nu era surprinsă, ci numai se învinovățea. Trebuia să fi înțeles vorbele acelea de vara trecută, promisiunea și luatul de rămas-bun de la gară, ca pe o nebunie, o amabilitate ne-necesară față de o femeie singură, care-și pierduse poșeta și venise la teatru neînsoțită. Precis că regretase tot ce-i spusese, până să ajungă el însuși înapoi acasă, și că se rugase ca ea să nu-l fi luat în serios.
Se putea foarte bine să-și fi adus și o nevastă din Muntenegru, o nevastă care se afla sus, la etaj – așa s-ar fi ex plicat panica din privirile lui, felul cum scutura din cap a uimire. Presupunând că se gândise măcar la ea, la Robin, probabil că se gândise cu teama că avea să facă ex act ce făcuse – adică-și visase cu ochii deschiși reveriile oribile de fată bătrână, inventând planuri prostești. Probabil că femeile se făcuseră de râs în legătură cu el și altă dată, așa încât găsise căi de-a scăpa de ele. Și-asta era o cale. Crud era mai bine decât amabil. Fără scuze, fără ex plicații, fără speranțe. Prefă-te că n-o recunoști și, dacă asta nu merge, trântește-i ușa în nas! Cu cât o faci mai repede să te urască… cu-atât mai bine.
Deși sunt unele femei cu care e greu, ca mersul la deal.
Ex act. Așa și cu ea – s-a pus pe plâns. A reușit să se abțină cât fusese pe strada lui, dar, pe aleea care urma râul, plângea deja în hohote. Aceeași lebădă neagră care înota de una

singură, aceleași familii de rățuște și părinții lor care măcăneau întruna, soarele care făcea să strălucească apa. Era mai bine să nu caute să scape, să nu ignore

lovitura primită. Dacă făceai asta fie și o clipă, trebuia să suporți ideea că urma să fii lovit din nou, să primești o izbitură în piept, care te-ar fi lăsat fără suflare.

— Anul ăsta ți-ai calculat mai bine timpul, i-a spus Joanne. Cum a fost piesa?
— N-am văzut-o până la capăt. Ex act când am intrat în teatru, mi-a intrat o insectă în ochi. Am clipit eu cât am clipit, dar n-am reușit să scap de ea cu totul, așa c-a trebuit să mă ridic și să mă duc la toaletă, unde am încercat să mi-o scot cu apă din ochi. Probabil că mi-am luat o parte din ea pe șervet și mi-am băgat-o singură și-n ochiul celălalt.
— Arăți ca și cum ai fi încercat să-ți scoți ochii singură. Când ai intrat pe ușă, m-am gândit că trebuie să fi fost cea mai tristă piesă din lume. Ai face bine să te speli pe față cu apă sărată.
— Asta și aveam de gând să fac.
Mai erau și alte lucruri pe care avea de gând să le facă – sau să nu le facă. Să nu mai meargă niciodată la Stratford, să nu mai treacă niciodată pe străzile acelea, să nu mai meargă niciodată la vreo piesă de teatru. Să nu mai poarte niciodată rochiile verzi, nici pe cea verde- limetă, nici pe cea verde-avocado. Să evite să mai afle orice alte vești despre Muntenegru, ceea ce n-avea cum să fie prea dificil.

II

Acum s-a instalat iarna de-adevăratelea și lacul e înghețat dintr-un mal într-altul, până aproape de sparge-val. Gheața e denivelată și sunt locuri în care s-ar zice că niște valuri mari s-au făcut bocnă dintr-odată. Lucrătorii au ieșit pe străzi și dau jos luminițele de Crăciun. S-au raportat cazuri de gripă.

Oamenilor le lăcrimează ochii de la mersul în contra vântului. Majoritatea femeilor au trecut la uniforma de iarnă, care înseamnă pantaloni flaușați și jachete de schi.
Nu și Robin. Când coboară din ascensor, ca să viziteze etajele trei și ultimul ale spitalului, poartă un palton lung și negru, fustă de lână gri și o bluză de mătase lila-cenușie. Părul bogat, drept, de culoarea antracitului îi vine până la umeri, și în urechi poartă niște minuscule diamante. (Încă se poate vedea, ex act cum era mai demult, că unele dintre cele mai arătoase, cele mai îngrijite femei din oraș sunt cele rămase nemăritate.) Nu mai trebuie să se îmbrace în uniformă de asistentă, de-acum, pentru că lucrează jumătate de normă și numai la

etajul acesta.
Se poate merge cu ascensorul până la etajul trei în mod obișnuit, dar e mai greu de coborât. Sora medicală din spatele biroului trebuie să apese pe un buton ca să-ți elibereze ascensorul. Acolo e Salonul de Psihiatrie, deși rareori i se spune astfel. Are ferestrele înspre vest, cu vedere spre lac, așa cum le are și apartamentul în care locuiește ea, Robin, așa că, de cele mai multe ori, i se spune Hotelul Apus-de-Soare. Iar unii, mai bătrâni, îl numesc Yorkul Regal48. Pacienții de acolo sunt cu termene scurte, cu toate că, la unii dintre ei, termenele scurte se tot repetă. Cei cu halucinații, sau închiși în ei, sau cu nefericiri devenite permanente sunt internați în altă parte, în Căminul Districtual sau, mai potrivit spus, în Centrul de Îngrijire pe Termen Lung, situat chiar la ieșirea din oraș.
În patruzeci de ani, orașul nu s-a mărit cine știe ce, dar s-a schimbat. Are două complex uri comerciale, deși magazinele de cartier luptă să supraviețuiască. Ex istă case noi – o comunitate pentru adulți – cocoțate pe dealuri, și două dintre căsoaiele vechi care dominau lacul au fost convertite și împărțite pe apartamente. Robin a fost suficient de norocoasă și a căpătat unul dintre ele. Casa de pe strada Isaac, unde au locuit ea și Joanne, a fost reamenajată, decorată cu vinil și transformată în sediul unei firme de imobiliare. Casa lui Willard a rămas aceeași – mai mult sau mai puțin. El a

făcut un accident vascular în urmă cu câțiva ani, dar și-a revenit destul de bine, chiar dacă e nevoit să meargă sprijinindu-se în două bastoane. Cât a stat în spital, Robin l-a văzut de nenumărate ori. Îi tot povestea ce bune vecine fuseseră, ea și Joanne, și cum se distrau ei pe-atunci, jucând cărți.
Joanne a murit deja de optsprezece ani și, după ce a vândut casa, Robin a lăsat în urmă vechile relații. Nu mai merge la biserică și, cu ex cepția celor care devin pacienți ai spitalului, nu se mai întâlnește practic niciodată cu oamenii pe care-i cunoștea în tinerețe sau cu cei cu care fusese colegă de școală.
Perspectivele unui mariaj i s-au deschis din nou, într-o oarecare măsură, la categoria ei de vârstă. Sunt văduvi care caută pe câte cineva sau bărbați rămași singuri. De obicei, își doresc o femeie care să fi trecut prin ex perienţa căsniciei, deși un serviciu bun nu e nici el de lepădat. Numai că Robin a spus clar și răspicat că n-o interesează. Oamenii pe care-i cunoaște încă din tinerețe spun că n-a interesat-o

niciodată, că așa-i felul ei de a fi. Dintre cei pe care-i cunoaște acum, unii spun că trebuie să fie lesbiană, dar c-a fost crescută într-un mediu atât de primitiv și de tăietor de elan, încât nu e-n stare să recunoască.
Alte tipuri de oameni locuiesc în oraș acum, și cu aceștia s-a împrietenit ea. Unii trăiesc împreună, fără să fie căsătoriți. Unii s-au născut în India, în Egipt, în Filipine, în Coreea. Vechile tipare de viață, regulile unor vremuri de mai demult, s-au menținut într-o anumită măsură, dar o mulțime de oameni își văd, pur și simplu, de viețile lor fără să aibă habar de asemenea lucruri. Găsești de cumpărat aproape orice îți dorești să mănânci, iar duminica dimineața, dacă-i frumos afară, poți să stai la câte o măsuță scoasă pe trotuar, cu o cafea șmecheră în față, și să te bucuri ascultând clopotele bisericilor, fără să- ți treacă măcar prin minte noțiunea de credință. Plaja nu mai este înconjurată de magazii și depozite ale căilor ferate – poți să te plimbi pe o pasarelă de aproape o milă, care urmează malul lacului. Ex istă un Club Coral și un Club Teatral.

Robin este și acum foarte activă în Clubul Teatral, deși nu mai urcă pe scenă chiar atât de mult ca mai înainte. În urmă cu câțiva ani, a jucat-o pe Hedda Gabler49. Reacția generală a publicului a fost că piesa era neplăcută, dar că ea, Robin, a interpretat splendid personajul Hedda. Cu atât mai bine s-a achitat de rol cu cât personajul – comenta lumea – era întru totul opusul personalității ei din viața reală.
O mulțime de oameni din oraș merg la Stratford în ziua de astăzi. Robin, în schimb, merge să vadă piese puse în scenă la Niagara-on-the- Lake50.

Robin observă cele trei paturi aliniate de-a lungul peretelui din față.
— Ce-i cu astea? o întreabă pe Coral, asistenta de la recepție.
— Temporare, zice Coral, pe un ton dubios. De la redistribuire.
Robin merge să-și depună paltonul și poșeta în dulapul din spatele
recepției, în timp ce Coral îi spune că acelea sunt cazuri din comitatul Perth. Sunt un fel de schimburi, din cauza suprapopulării de-acolo, zice. Doar că nu s-au făcut bine socotelile, și stabilimentul districtual de aici nu e pregătit încă să le primească, drept care s-a hotărât să fie parcate la ei, deocamdată.
— S-ar cuveni să mă duc să le spun bună ziua?
— Cum crezi. Ultima dată când am verificat, erau cu toții pe altă

lume.
Cele trei paturi au lateralele ridicate și pacienții stau întinși pe spate. Și Coral are dreptate, cu toții par să doarmă. Trei bătrâni – două femei și un bărbat. Robin se întoarce să plece, după care se întoarce înapoi. Rămâne cu privirile ațintite spre bărbatul în vârstă. Are gura deschisă, și dinții falși, presupunând că-i avea, i-au fost luați. Încă mai are păr pe cap, albit și tuns perie. Carnea lăsată, obrajii concavi, totuși o față care mai este latră la tâmple, păstrându-și ceva din aerul de

autoritate și de tulburare – așa cum avea când l-a văzut ea ultima oară. Porțiuni de piele zbârcită, palidă, aproape argintie, probabil de unde i s-au înlăturat melanoamele. Are trupul sleit, cu picioarele aproape dispărându-i pe sub pături, dar și-a păstrat o anumită lățime a pieptului și umerilor, cam cum și-l amintește ea.
Citește cartonul atașat de tăblia de la picioarele patului: „Alex andr
Adzici.”
Danilo. Daniel.
Poate că-l mai cheamă și așa, Alex andr. Sau poate c-a mințit, poate c-a fost precaut și a spus o minciună sau o jumătate de minciună, de la bun început și, iată, până aproape de sfârșit.
Se întoarce la recepție și o întreabă pe Coral:
— Ceva informații despre omul ăla?
— De ce? Îl cunoști?
— S-ar putea. Cred.
— O să caut, să văd ce-avem. Pot să-i cer datele.
— Nici o grabă, îi spune Robin. Doar când ai timp. Am o curiozitate, nimic altceva. Și-acuma, o să mă duc să văd ce fac ai mei.
Robin are sarcina de-a vorbi cu acești pacienți de două ori pe săptămână, de a alcătui rapoarte în legătură cu ei, despre cum li se risipesc halucinațiile sau depresiile, dacă pilulele au efect asupra lor, dacă stările de spirit le sunt afectate de vizitele pe care le primesc din partea rudelor sau a partenerilor de viață. Lucrează deja de mulți ani la etajul acesta, de când a fost reintrodusă, în anii șaptezeci, practica de a-i păstra pe pacienții cu probleme psihiatrice mai aproape de casă, așa că-i cunoaște pe mulți dintre cei care tot revin. A urmat cursuri suplimentare, ca să devină calificată în tratarea cazurilor psihiatrice, dar este ceva pentru care a simțit întotdeauna o chemare aparte. La câtva timp după ce s-a întors de la Stratford, unde nu văzuse Cum vă place, început să se simtă atrasă de această muncă. Ceva – deși nu ce se

așteptase ea – chiar s-a schimbat în viața ei.

Pe domnul Wray îl păstrează pentru la urmă, fiindcă el în general necesită cel mai mult timp. Nu-i întotdeauna capabilă să-i ofere atât de mult cât și-ar dori el – este în funcție de problemele celorlalți pacienți. Astăzi, tot restul sunt în general pe calea cea bună, grație pilulelor pe care le iau, și nu fac altceva decât să-și ceară scuze pentru deranjul pe care l-au provocat. În schimb, domnul Wray, care crede că nu i-au fost niciodată răsplătite sau recunoscute contribuțiile la descoperirea ADN- ului, este mânios nevoie-mare în legătură cu o scrisoare către James Watson51 – Jim, cum îi spune el.

— Scrisoarea aia, pe care i-am trimis-o lui Jim, zice. Știu și eu atâta lucru, că o asemenea scrisoare n-o trimiți fără să păstrezi și tu o copie. Numai că ieri mi-am verificat dosarele din nou, și ghici ce-am descoperit? Spune-mi dumneata ce.

— Mai bine-mi spuneți dumneavoastră mie, zice Robin.

— Nu mai e. Nu mai e. Mi s-a furat.

— Poate s-a rătăcit. O s-o caut și eu.

— Nu mă surprinde. Ar fi trebuit să renunț de mult. Mă lupt cu Băieții cei Răi – și cine câștigă vreodată, când are de-a face cu ăia? Spune-mi adevărul! Spune-mi! Ar trebui să renunț?

— Dumneavoastră decideți. Numai dumneavoastră.

Domnul Wray începe să-i recite, încă o dată, circumstanțele nefericirii lui. Nu a fost om de știință, a lucrat ca supraveghetor, numai că precis a urmărit progresele științifice toată viața. Informațiile pe care i le-a dat, ba chiar și desenele pe care a reușit să le schițeze cu un creion bont sunt fără doar și poate corecte. Numai povestea felului în care a fost el înșelat este șchioapă și previzibilă, mai mult ca sigur inspirată din filme sau de la televizor.

Dar ea, Robin, adoră întotdeauna partea din povestirea lui în care-i descrie cum se desface ca un fermoar dubla elice și cum plutesc cele două spirale separat. Îi arată el cum, și are așa niște gesturi grațioase, așa niște mâini elocvente… Fiecare spirală, cum pornește ea într-o călătorie predestinată, ca să se cupleze cu o alta, în funcție de propriile instrucțiuni.

Și el adoră această parte, este uimit mereu când o spune, i se umplu ochii de lacrimi. Ea îi mulțumește întotdeauna pentru ex plicație și-și dorește ca el să se poată opri acolo, dar bineînțeles că nu poate.

Chiar și așa, Robin crede că starea domnului Wray se ameliorează. Faptul că începe să scormonească printre detaliile nedreptății, să se concentreze asupra a ceva precum scrisoarea furată – acestea sunt semne că merge, probabil, spre bine.
Cu puțină încurajare, cu puțină deviere de atenție, poate că domnul Wray s-ar îndrăgosti de ea. I s-a întâmplat, mai demult, cu câțiva pacienți. Și unul, și celălalt erau căsătoriți. Dar asta n-a împiedicat-o să se culce cu ei, după ce fuseseră ex ternați. Până atunci, însă, interveniseră modificări în sentimente. Bărbații erau mânați de gratitudine, ea simțea bunăvoință; de ambele părți, funcționa un soi de nostalgie rătăcită.
Nu-i vorba că i-ar părea rău. Are foarte puține regrete, în ziua de astăzi. Cu siguranță nu-și regretă viața sex uală, care a fost una sporadică și secretă, dar, în linii mari, satisfăcătoare. Eforturile pe care le-a depus ca să și-o mențină secretă poate că nici n-au fost necesare, de vreme ce oamenii își făcuseră deja o impresie despre ea – cei pe care-i cunoaște acum și-au făcut-o la fel de clar definită și de greșită ca și cei pe care-i cunoștea cu mult timp în urmă.

Coral îi întinde o foaie printată, zicând:
— Nu-i cine știe ce.
Robin îi mulțumește, împăturește foaia și se duce cu ea la dulăpior, ca să și-o bage în poșetă. Vrea să fie singură când o va citi. Dar nu mai are răbdare până acasă. Coboară în Camera de Meditație, care mai demult era Camera de Rugăciune. Acolo nu-i nimeni, așa că e liniște.

Adzici, Alexandr. Născut la 3 iulie 1924 la Bieloievici, în lugoslavia. Emigrat în Canada la 29 mai 1962, în grija fratelui Danilo Adzici, cetățean canadian, născut la 3 iulie 1924, tot la Bieloievici.
Alexandr Adzici a locuit cu fratele lui, Danilo, până la moartea celui din urmă, la 7 septembrie 1995. A fost internat în Centrul

de Îngrijire pe Termen Lung din Perth la 25 septembrie 1995 și de atunci este pacient al acestei instituții.
Alexandr Adzici pare să fi fost surdo-mut din naștere sau din cauza unei boli contractate imediat după naștere. Nu a beneficiat, în copilărie, de o educație pentru nevoi speciale. Nu i-a fost determinat niciodată coeficientul de inteligență, dar a fost învățat să lucreze la reparații de ceasuri. Nu a învățat limbajul semnelor. Este dependent de fratele său și, după toate aparențele, nu este accesibil din punct de vedere

emoțional sub nici o altă formă. Apatie, lipsa poftei de mâncare, manifestări ocazionale de ostilitate, o stare generală regresivă de la internare până în prezent.

Scandalos. Frați. Gemeni.
Robin ar vrea să depună această foaie de hârtie dinaintea cuiva, la vreo autoritate.
E caraghios. Nu pot s-accept așa ceva. Și totuși.
Ar fi trebuit să fie pregătită de Shakespeare. Gemenii sunt adeseori motiv de încurcături și nenorociri la Shakespeare. Un mijloc de atingere a unui scop – asta vor să fie asemenea trucuri. Iar, la final, misterele sunt rezolvate, festele jucate sunt iertate, adevărata iubire – sau ceva similar – este repusă pe tapet, iar cei păcăliți se dovedesc suficient de generoși, încât să nu se plângă.
Probabil că ieșise din casă cu vreo treabă. Un drum scurt de făcut. Nu și-ar fi lăsat un asemenea frate singur prea mult timp. Poate că ușa de plasă era, de fapt, prinsă cu cârligul – ea nici nu încercase măcar s-o deschidă. Poate că-și instruise fratele să-i pună cârligul și să n-o deschidă câtă vreme el o plimba pe Juno pe străzile din jur. Ea, Robin, chiar se mirase de ce nu era Juno prin preajmă.
Dac-ar fi ajuns puțin mai târziu! Puțin mai devreme. Dac-ar fi stat până la sfârșitul piesei! Dac-ar fi sărit peste piesă cu totul! Dacă nu s-ar mai fi obosit să-și aranjeze părul!
Și pe urmă? Cum s-ar fi descurcat amândoi – el cu Alex andr, și ea, cu Joanne? După felul cum s-a purtat Alex andr în ziua

aceea, nu s-ar fi zis că era în stare să suporte vreo intruziune, vreo schimbare. Și Joanne ar fi suferit, cu siguranță. Poate mai puțin din cauza prezenței surdo-mutului Alex andr în casă și mai mult fiindcă ea, Robin, ar fi fost măritată cu un străin.
Greu de crezut acum, la felul cum stăteau lucrurile atunci.
Totul s-a stricat într-o singură zi, în decurs de câteva minute, nu prin crize și certuri, lupte, speranțe și renunțări, în felul trenant în care se strică asemenea lucruri de cele mai multe ori. Și, dacă-i adevărat că lucrurile de obicei se strică, nu-i mai ușor de suportat faptul că se strică mai rapid?

Dar nu împărtășești cu adevărat acest fel de a privi – nu dacă-i vorba de tine. Robin, în tot cazul, nu-l împărtășește. Poate încă să tânjească după șansa ei. N-are de gând să fie nici o clipă recunoscătoare pentru festa care i-a fost jucată. Dar va ajunge să fie pe deplin recunoscătoare pentru faptul că i s-a dezvăluit. Fie și-atât – descoperirea care lasă totul întreg, până la momentul intervenției frivolității. Te lasă indignat, dar și consolat de la distanță, eliberat de sentimentul rușinii.

Cu siguranță fusese o altă lume cea în care trăiseră ei. La fel ca oricare altă lume născocită pe scenă. Aranjamentul fragil pe care-l făcuseră, toată ceremonia de sărutări, credința nesăbuită la care se dedaseră, că toate aveau să meargă unse, așa cum fuseseră plănuite. Mișcă-te un metru încoace sau încolo, într-o asemenea situație, și te-ai rătăcit.
Robin a avut pacienți care credeau că pieptănul și periuța de dinți trebuie să stea numai în ordinea corectă, că pantofii trebuie să fie îndreptați în direcția corectă, că pașii trebuie numărați, altfel ex istă riscul cine știe cărei pedepse.
Dacă ea însăși a greșit cu ceva în sensul acesta, a fost în privința rochiei verzi. Din cauza femeii de la curățătorie, a copilului bolnav, a purtat rochia verde greșită.
Ar vrea să poată spune cuiva. Lui.

42 Este vorba de orașul Stratford din provincia canadiană Ontario, situat pe râul Avon, și nu de orașul Stratford-on-Avon din Ang lia, din care era orig inar Shakespeare. Și orașul canadian, și râul pe care se află acesta au primit denumirile respective în 1832, când primii coloniști europeni s-au așezat acolo.
43 Denumirea completă este Royal Alexandra Theatre. Inaug urat în 1907, este cel mai vechi teatru leg itimat care a funcționat neîntrerupt în America de Nord. Numele și l-a luat de la soția reg elui Edward VII, prințesa de orig ine daneză Alexandra, străbunica reg inei de acum a Marii Britanii, Elisabeta a II-a.
44 Jacqueline Kennedy Onassis (născută Bouvier; 1929–1994), soția președintelui american

John Fitzg erald Kennedy (1917–1963). După asasinarea acestuia, din 1963, s-a recăsătorit în

1968 cu mag natul și armatorul g rec Aristoteles Onassis (1906–1975).

45 Ca substantiv comun, robin denumește o pasăre nord-americană din familia mierlei, cu pieptul roșu (n.red.)
46 Citat din poezia Ode („Odă”) a poetului eng lez William Wordsworth (1770–1850) (n.red.)

47 Echivalentul sârb al denumirii medievale italiene Montenegro, „muntele neg ru”.

48 Trimitere la hotelul de lux Royal York (astăzi, Fairmont Royal York) din Toronto, inaug urat în 1929.
49 P ersonajul titular al piesei omonime din 1890 a dramaturg ului norveg ian Henryk Ibsen

(1828–1906).

50 Oraș canadian situat în sudul provinciei Ontario, acolo unde fluviul Niag ara se varsă în lacul Ontario.
51 James Dewey Watson (n. 1928), biolog molecular și g enetician american, co-descoperitor în 1953, alături de Francis Crick (1916–2004), al structurii moleculei de ADN.

PUTERI

MAI LASĂ-L PE DANTE

13 martie 1927. Acuma vine iarna și la noi, tocmai când ar fi trebuit să vedem primele semne de primăvară. Furtuni zdravene blochează drumurile, școlile se închid. Și nu știu ce bătrân aud c-a plecat la plimbare pe coclauri și mai mult ca sigur a degerat. Astăzi, am ieșit cu ghetele de zăpadă ex act pe mijlocul străzii și n-am văzut nici o altă urmă în afară de ale mele, pe toată zăpada. Și până m-am întors de la magazin, urmele îmi fuseseră acoperite cu totul. Asta se întâmplă pentru că lacul n-a înghețat ca de obicei și vântul care bate dinspre vest ia de-acolo grămezi întregi de umezeală și le trântește peste noi sub formă de zăpadă. M-am dus după cafea și după alte câteva lucruri necesare. Cu cine mă întâlnesc la magazin, dacă nu cu Tessa Netterby, pe care n-am mai văzut-o, poate, de-un an? Mi-a părut rău că nu m-am mai dus deloc s-o văd, pentru că încercasem să păstrez un fel de prietenie cu ea, după ce renunțase la școală. Cred c-am fost singura care a făcut așa ceva. Era toată înfășurată într-un șal uriaș – parc-ar fi coborât chiar atunci dintr-o carte de povești. Mai mare sus decât jos, de fapt, pentru că are fața aia latră, cu părul negru smocuri-smocuri de cârlionți, și umerii largi, deși nu poate fi cu mult mai înaltă de un metru șaizeci. Mi-a zâmbit și-atât, cum o știam pe Tessa. Iar eu am întrebat-o ce mai face – asta

faci întotdeauna când o vezi, vorbesc serios, de când cu absența aia îndelungată, care a lipsit-o de școală când avea în jur de paisprezece ani. Dar o întrebi asta și pentru că nu prea știi ce altceva să-i spui – Tessa nu trăiește pe lumea în care suntem noi, toți ceilalți. Nu e membră a nici unui club, nu poate face nici un sport și nu duce nici un fel de viață socială normală. Are ea un fel de viață legată cumva de oameni, și nu-i nimic rău în asta, numai că eu, una, nu m-aș pricepe să vorbesc despre așa ceva, și poate că nici ea.
Domnul McWilliams era și el de față, o ajuta pe doamna McWilliams la magazin, pentru că vânzătorii nu reușiseră să răzbată până acolo. Cum este un cârcotaș oribil, imediat s-a legat de Tessa, întrebând-o: nu-i șoptise nimeni despre furtuna care se apropia și de ce nu ne-a spus și nouă, celorlalți, că vine? – lucruri de-astea. Doamna McWilliams i-a cerut s-o lase în pace. Tessa l-a privit ca și cum nu auzise nimic și i-a cerut o cutie de sardele. Dintr-odată, m-am simțit îngrozitor, gândindu-mă la cum ar fi stat ea la masă doar cu o cutie de

sardele în față. Ceea ce nici n-ar avea de ce să se întâmple, nu știu vreun motiv pentru care n-ar putea și ea să-și facă de mâncare, ca oricine altcineva.
Marea veste pe care am auzit-o la magazin a fost că s-a prăbușit acoperișul sălii de la Cavalerii lui Pythias52. Am rămas, adică, fără scenă pentru Gondolierii53 noștri, care ar fi trebuit să aibă premiera la sfârșitul lui martie. Scena de la primărie nu-i destul de mare, iar clădirea cea veche a Operei se folosește acum ca depozit de sicrie pentru firma de mobilă a lui Hay. Și, cum diseară aveam programată o repetiție, nu știu cine o să mai ajungă până acolo și ce se va întâmpla mai departe.

16 martie. S-a hotărât să punem Gondolierii la păstrare anul ăsta; numai șase dintre noi ne-am prezentat la repetiție în sala școlii de duminică, așa c-am renunțat și ne-am dus acasă la Wilf, să bem cafea. Unde mai pui că Wilf ne-a informat că avea

de gând să fie ultima lui apariție scenică, pentru că i se aglomerase programul prea tare, și, deci, trebuia să ne găsim un alt tenor. Asta chiar c-o să fie o lovitură, pentru că el e cel mai bun.
Mi se pare și-acum ciudat să-i spun pe numele mic unui doctor, deși nu are decât vreo treizeci de ani. Casa lui a fost a doctorului Coggan și multă lume încă-i mai spune așa. A fost construită special ca locuință de doctor, cu cabinetul într-o aripă laterală. Dar Wilf a reamenajat-o din temelii, a dat jos cu totul anumiți pereți despărțitori și a făcut-o să pară foarte spațioasă, de râdea Sid Ralston de el că și-a pregătit locuința ca să primească în ea o nevastă. Cu Ginny de față, era un subiect oarecum delicat, numai că Sid probabil că nu știa. (Trei cereri în căsătorie a primit Ginny: prima, de la Wilf Rubstone; a doua, de la Tommy Shuttles; și ultima, de la Euan McKay. Adică de la un doctor, apoi de la un optometrist și, în fine, de la un preot.) Ginny are opt luni mai mult decât mine, dar mă tem că n-am nici o șansă în fața ei. Părerea mea este că-i și duce puțin cu zăhărelul, deși mereu zice că ea nu-i înțelege și că, de fiecare dată când au cerut-o de nevastă, parcă atunci, pe loc, li se năzărise din senin. Eu cred, însă, că ex istă moduri în care poți da totul pe glumă și să-i faci să priceapă dinainte că nu vrei să primești o asemenea cerere, în loc să-i lași să meargă înainte și să se facă de tot râsul.
Dacă vreodată o să mă-mbolnăvesc rău de tot, sper să mai am

putere să distrug jurnalul ăsta ori să mai trec peste el și să șterg orice răutăți am scris, pentru cazul în care aș muri.
Am început cu toții să vorbim destul de serios, nu știu de ce, iar conversația ne-a dus la lucrurile pe care le învățaserăm la școală și la cât de mult uitaserăm deja. Unul dintre cei prezenți a menționat Clubul Dezbaterilor, pe care-l aveam în oraș, dar care se desființase după război, când toată lumea își cumpărase automobile în care să se fâțâie de colo-colo, când apăruseră filme la care puteai merge și terenuri de jucat golf. Ce subiecte profunde se mai discutau și-acolo!

„Știința sau literatura – care este mai importantă în formarea caracterului uman?” Își poate închipui cineva că oamenii ar mai ieși din casă, în ziua de astăzi, ca să asculte așa ceva? Ni s-ar părea că suntem caraghioși, chiar și dacă am sta de vorbă despre asta într-o formă neorganizată. Pe urmă, Ginny a zis c-ar trebui să ne facem un club de lectură, măcar atât, și asta ne-a condus la cărțile importante pe care ne-am propus întotdeauna să le citim, dar, cum-necum, n-am reușit. La seria de „Clasici” de la Harvard, care stau acolo tăcuți, an după an, pe rafturile din spatele ușilor de sticlă din salon. De ce nu Război și pace? am întrebat eu, dar Ginny a pretins că ea o citise deja pe-asta. S-a lăsat cu o votare între Paradisul pierdut și Divina comedie, și-a câștigat Divina comedie. Nu știm despre ea decât că nu e cine știe ce comedie și c-a fost scrisă în italiană, deși noi, bineînțeles, o citim în traducere engleză. Dar Sid credea c-a fost scrisă în latinește și ne-a spus că el, unul, citise destul în limba aia la orele domnișoarei Hurt, cât să-i ajungă pentru toată viața, la care noi, toți ceilalți, am sărit cu gura pe el, și-atunci s-a prefăcut că știa și el foarte bine cum stau lucrurile. Oricum, dacă tot am pus deoparte Gondolierii, poate-ar fi cazul să ne găsim puțin timp și să ne întâlnim la fiecare două săptămâni, ca să ne încurajăm unii pe alții.
Wilf ne-a plimbat prin toată casa lui. De-o parte a holului e sufrageria; de partea cealaltă, salonul; bucătăria are dulapuri în perete, chiuvetă dublă și un cuptor electric ultimul răcnet. La capătul coridorului din spate, sunt o spălătorie nouă și o baie foarte simplă, iar dulapurile sunt atât de largi, încât ai putea să intri cu totul în ele, și au niște oglinzi mari fix ate pe uși, de sus până jos. Podelele, cu parchet de stejar auriu peste tot. Când am ajuns înapoi acasă, locul unde stau mi s-a părut atât de înghesuit, și lambriurile – atât de întunecate și demodate. M-am apucat să-i spun tatei, la micul dejun, că ne-am putea

construi o verandă cu ferestre, cu intrarea prin sufragerie, ca să avem și noi măcar o cameră luminoasă și modernă. (Am uitat să spun că Wilf are o verandă cu ferestre construită de partea

cealaltă a casei față de cabinetul său de doctor, ceea ce creează un echilibru potrivit.) Tata m-a întrebat ce nevoie am avea de-așa ceva, când avem două pridvoare în care bate soarele și dimineața, și seara? Drept care, am înțeles că e puțin probabil să-mi văd realizat proiectul de amenajare interioară.

1 aprilie. Primul lucru pe care l-am făcut când m-am trezit a fost să-l păcălesc pe tata. M-am repezit pe coridor, zbierând în gura mare că intrase un liliac pe horn în camera mea, și tata s-a năpustit și el din baie, dând ușa de perete, cu bretelele atârnându-i, cu spumă de ras pe față, și mi-a strigat să termin odată cu țipetele și cu istericalele și mă duc s-aduc mătura. Ei, și-am adus-o, după care m-am ascuns pe scările din spate, prefăcându-mă terorizată, în timp ce el se fâțâia de colo-colo cu ochelarii pe nas, încercând să găsească liliacul. Mi s-a făcut milă de el, până la urmă, și i-am strigat în gura mare: „Păcăleală de-ntâi aprilie!!”
Al doilea lucru a fost c-a sunat Ginny și mi-a spus:
— Nancy, ce mă fac? Îmi cade părul, mi-a rămas pe toată perna, smocuri întregi din părul meu frumos îmi acoperă perna și sunt pe jumătate chelă, n-o să mai pot ieși din casă niciodată, vrei să vii până la mine, să vedem dacă nu putem face măcar o perucă din el?
La care eu i-am răspuns pe un ton calm:
— Amestecă și tu niște făină cu apă și lipește-ți-l înapoi pe cap. Ce curios că tocmai de Ziua Păcălelilor ți s-a-ntâmplat!
Ei, și-acum ajung la partea pe care nu mă grăbesc deloc s-o pun pe hârtie.
M-am dus acasă la Wilf, nemaiașteptând nici măcar micul dejun, fiindcă știam că se duce la spital devreme. Chiar el mi-a deschis ușa de la intrare, în vestă și cămașă. Nu mi-am dat osteneala să bat la ușa cabinetului, gândindu-mă că nu deschisese încă. Femeia aia bătrână care-i face menajul – nici nu știu cum o cheamă – se învârtea de colo- colo prin bucătărie. Presupun că ea era cea care ar fi trebuit să deschidă ușa, numai că Wilf era chiar acolo, în hol, pregătit să plece, și- atunci mi-a deschis el.
— A, Nancy, mi-a spus.

Eu n-am scos o vorbă, doar am făcut o mutră suferindă și m-am apucat cu mâna de gât.
— Ce-ai pățit, Nancy?
M-am strâns și mai tare cu mâna de gât, am scos un hârâit jalnic și am scuturat din cap, dându-i de înțeles că nu puteam vorbi. Ah, biata de mine!
— Intră aici! mi-a spus Wilf și m-a condus pe coridorul de pe latura casei, spre ușa cabinetului.
Am văzut-o pe bătrână aruncându-mi o privire, dar m-am prefăcut că n-o zărisem și mi-am continuat șarada.
— Ia să vedem! a zis el, așezându-mă pe scaunul pacientului și aprinzând lumina.
Storurile nu fuseseră încă ridicate, așa că ferestrele nu se vedeau și toată camera duhnea a dezinfectant sau a mai știu eu ce. A scos o paletă de-aia cu care-ți apasă limba și aparatul cu care-ți face lumină în gură și ți se uită pe gât în jos.
— Hai, deschide cât poți de tare!
Am căscat gura mare, dar, când el a dat să-mi pună paleta pe limbă și să apese, eu am strigat:
— Păcăleală de-ntâi aprilie!
Nici urmă de zâmbet nu i s-a citit pe față. Și-a tras paleta înapoi, a stins nervos aparatul și n-a scos o vorbă decât după ce mi-a deschis larg ușa, ca să mă scoată din cabinet. Abia atunci a zis:
— Întâmplarea face, Nancy, că sunt oameni bolnavi, de care trebuie să am grijă. Când o să-nveți să te porți de vârsta pe care o ai?
Așa c-am șters-o de-acolo cu coada între picioare. N-am avut curaj să-l întreb de ce nu putea și el să accepte o glumă. Fără îndoială că femeia aia băgăcioasă din bucătărie avea să răspândească prin tot orașul vorba că el era dus de tot cu mințile și că eu mă strecurasem pe ușă afară, umilită. M-am simțit îngrozitor toată ziua aceea. Și coincidența cea mai tâmpită a fost că într-adevăr m-am simțit rău, febrilă și cu gâtlejul oarecum iritat, așa că n-am făcut nimic altceva decât să stau așezată în camera din față, cu o pătură întinsă peste

picioare, citindu-l pe bătrânul Dante. A doua zi, seara, se reunea clubul de lectură, și trebuia să le-o iau cu mult înainte tuturor celorlalți. Nenorocirea era că nu-mi rămânea în minte nimic, pentru că, în timp ce citeam, nu mă puteam abține să mă gândesc la ce prostie făcusem și parcă-l auzeam întruna spunându-mi, pe tonul ăla tăios, că era cazul

să mă port ca o fată de vârsta mea. Dar apoi mă trezeam ciondănindu- mă cu el tot în gând și spunându-i că nu era chiar așa de groaznic să te mai și distrezi în viață. Cred că taică-său era preot – de-aia o fi el așa? Familiile preoților se mută atât de des, încât el precis că n-a avut niciodată destul timp să se integreze într-un grup de oameni care evoluează în așa fel, încât ajung să se înțeleagă și să se prostească împreună.
Parcă-l văd și acum, în vestă și-n cămașa lui scrobită, ținându-mi ușa să ies. Înalt și subțire ca un cuțit. Cu cărarea lui, care-i despărțea perfect părul, și mustața lui strictă. Ce dezastru!
Mă-ntreb dacă să-i scriu un bilet în care să-i ex plic de ce o glumă nu este o insultă majoră, în opinia mea. Sau ar trebui să-i scriu doar niște scuze pe un ton demn?
Nu mă pot sfătui cu Ginny, pentru că el a cerut-o de nevastă, și asta înseamnă că, pentru el, ea este o persoană mai de Doamne-ajută decât mine. Și sunt într-o asemenea stare de spirit, încât mai degrabă m-aș întreba dacă nu cumva ea este cea care l-a convins în taină de asta.
(Chiar dacă l-a refuzat.)

*

4 aprilie. Wilf n-a mai venit la clubul de lectură, pentru că pe nu știu ce babalâc l-a lovit damblaua. Drept care, i-am scris un bilet. Am încercat să-l fac să sune a scuze, dar nu pe un ton foarte umil. Mă sâcâie treaba asta ca niciodată. Nu biletul, ci prostia pe care am făcut-o.

12 aprilie. Am avut surpriza vieții mele tinere și prostești azi la prânz, când am deschis ușa. Tocmai ajunsese și tata și se așezase la masă, când, ce să vezi? Wilf. Nu mi-a răspuns la biletul pe care i l-am scris, și mă resemnasem deja că avea de gând să rămână dezgustat de mine pentru vecie. Așa că n-aș mai fi avut ce face pe viitor, decât să-l ignor, pentru că nu aveam de ales.
M-a întrebat dacă mă deranjase de la masă.
N-ar fi avut cum să mă deranjeze, pentru că m-am hotărât să sar peste masa de prânz până slăbesc trei kilograme. În timp ce tata și doamna Box își iau prânzul, eu mă închid în camera mea și mă delectez cu Dante.
I-am răspuns că nu.
El mi-a spus atunci: bine, dar nu voiam să fac o plimbare cu el cu automobilul? A zis că puteam să mergem să vedem gheața – cum o lua

pe râu în jos la vale. Mi-a ex plicat apoi că stătuse treaz mai toată noaptea și că trebuia să deschidă cabinetul la ora unu, drept care nu avea timp să doarmă și el puțin, și aerul proaspăt ar fi avut darul să-l mai învioreze. Nu mi-a spus de ce nu dormise peste noapte, iar eu mi- am închipuit că se născuse vreun copil și nu voia să mă facă să mă simt stânjenită, dacă mi-ar fi spus.
Am zis că tocmai mă pregăteam să-mi iau porția zilnică de lectură.
— Mai lasă-l pe Dante, măcar un pic! a zis el.
Așa că mi-am luat paltonul, i-am spus tatei că plec și-am ieșit amândoi și ne-am urcat în automobilul lui Wilf. Ne-am dus până la Podul de Nord, unde mai mulți oameni, majoritatea bărbați și băieți aflați în pauza de prânz, se adunaseră să se uite la gheață. Nu erau sloiuri chiar atât de mari anul acesta, de vreme ce iarna s-a pornit atât de târziu. Totuși, se loveau de pilonii podului, se măcinau între ele și făceau o larmă întreagă, așa cum se întâmplă de obicei, și firișoare de apă se strecurau printre ele. N-aveai nimic altceva de făcut decât să stai și să te uiți la toată povestea, ca și cum ai fi fost siderat – iar mie mi-

au înghețat picioarele. Gheața s-o fi spărgând, însă nu s-ar zice că iarna e pe sfârșite, iar primăvara pare încă destul de departe. M-am întrebat în sinea mea cum naiba de unii oameni puteau să stea înfipți acolo și să găsească suficient de interesantă toată povestea, ba încă să se uite la ea ore întregi.
Nici lui Wilf nu i-a trebuit mult ca să se plictisească de ce vedea. Ne-am urcat înapoi în automobil și ni s-a cam împotmolit conversația, până când eu am luat taurul de coarne și l-am întrebat direct: primise biletul de la mine?
Mi-a spus că da, îl primise.
I-am spus că mă simțeam foarte prost, da' rău de tot, pentru ce-i făcusem (asta chiar așa era, deși poate că m-am arătat puțin prea chinuită de regrete față de cum eram de fapt).
— A, las-o pe-aia! mi-a spus el.
A dat automobilul cu spatele și ne-am îndreptat înapoi spre oraș. Mi-a spus:
— Eu speram să te întreb dacă te măriți cu mine. Doar că n-aveam de gând să procedez așa. Mă gândeam să mă pregătesc puțin. Să te întreb într-o situație ceva mai potrivită.
— Asta ce-nseamnă, că sperai, dar acuma nu mai speri? Sau vrei să spui că, de fapt, chiar mă-ntrebi? am vrut să știu.

Jur că nu-ncercam să-l împing de la spate, când l-am întrebat asta. Nu voiam, zău așa, decât să clarific lucrurile.
— Chiar te-ntreb, a zis el.
Mi-a ieșit pe gură „Da", până să-mi dau seama de cât de șocată eram. Nu știu cum să ex plic. Am zis „da" pe un ton liniștit și politicos, fără să par nerăbdătoare. Ceva de genul: da, m-aș bucura de-o ceașcă de ceai. Nici măcar surprinsă n-am părut. S-ar fi zis că nu voiam decât să trecem repede amândoi peste momentul acela și să ne purtăm destins și normal. Deși adevărul este că niciodată n-am fost propriu-zis destinsă și normală cu Wilf. La un moment dat, eram destul de intimidată de el și mi se părea deopotrivă distant și comic, iar apoi, de când cu nefericita de păcăleală de întâi aprilie, am fost amuțită de stânjeneală. Sper să nu rezulte de-aici că i-am spus că da, mă mărit cu el, doar ca să scap de stânjeneală.

Țin minte că m-am gândit c-ar fi trebuit să-mi iau „da”-ul înapoi și să-i spun că aveam nevoie să mă mai gândesc, dar n-aș fi putut face așa ceva fără să ne afundăm, și unul, și altul, într-o mocirlă mai stânjenitoare ca niciodată. Și nu știu la ce aș mai avea nevoie să mă gândesc.
Sunt logodită cu Wilf. Nu-mi vine să cred. Oare așa li se întâmplă tuturor?

14 aprilie. Wilf a venit să stea de vorbă cu tata, iar eu m-am dus la Ginny, să stăm și noi de vorbă. Am dat lucrurile pe față și i-am recunoscut că mă simțeam nu știu cum spunându-i așa ceva, după care i-am spus că speram ca ea să nu se simtă prost dacă o rugam să- mi fie domnișoară de onoare. A zis că bineînțeles că nu se simțea prost, și ne-am emoționat amândouă, ne-am luat în brațe și ne-am smiorcăit un pic.
— Cum să fim doar colege, când putem fi prietene? a zis ea.
La care, eu am adoptat o atitudine de-aia de-a mea, de genul naiba- să-te-ia, și i-am spus că oricum era numai vina ei.
I-am spus că n-aș fi putut suporta gândul ca bietul de el să fie refuzat de două fete.

30 mai. N-am mai scris aici de atât de multă vreme, pentru c-am ajuns într-un vârtej de lucruri care trebuie făcute. Nunta e programată pentru 10 iulie. Rochia mi-am comandat-o la domnișoara Cornish, care mă-nnebunește, fiindcă mă pune să stau în lenjeria de corp, cu tot

felul de ace prinse de jur-împrejur, și mai și zbiară la mine să stau nemișcată. E din marchizet alb, și nu mi-am făcut și trenă la ea, pentru că mă tem să nu găsesc eu cine știe ce metodă să-mi calc pe trenă. Pe urmă, vine trusoul, cu șase cămăși de noapte de vară, și un kimono japonez din mătase cu ape și model de crini, și trei pijamale de iarnă, toate cumpărate de la magazinul Simpson din Toronto. Din câte am înțeles, pijamalele nu sunt ideale când e vorba de trusou, dar cămășile de noapte

nu țin de cald, și mie nu-mi plac deloc, fiindcă întotdeauna te trezești cu ele adunate în jurul taliei. O serie de chiloței de mătase și alte lucruri, toate de culoarea piersicii sau a pielii, cum se zice. Ginny zice c-ar trebui să-mi fac un stoc cât se mai poate, fiindcă multe lucruri de mătase n-o să se mai găsească dacă izbucnește vreun război în China. Ea este, ca de obicei, la curent cu toate știrile. Rochia ei de domnișoară de onoare este bleu palid.

Ieri, doamna Box a început să facă tortul. Are de stat șase săptămâni la dospit, așa c-o să fie gata la mustață. A trebuit să amestec aluatul, ca să fie cu noroc, dar atât de greu de fructe era, că m-am temut să nu-mi cadă brațul. Ollie era și el de față, așa că m-a dat la o parte și a răsucit-o el puțin în locul meu, cât nu s-a uitat doamna Box . Nu știu ce fel de noroc o să-mi aducă așa ceva.

Ollie este văr cu Wilf și a venit în vizită la noi în oraș pentru câteva luni. Cum Wilf nu are frați, el – adică Ollie – o să-i fie cavaler de onoare. E doar cu șapte luni mai mare decât mine, așa că s-ar zice că el și cu mine suntem încă niște copii, într-un mod în care Wilf nu mai este (nici nu-mi imaginez c-a fost vreodată). El, Ollie, a fost într-un sanatoriu TBC timp de trei ani, dar acum e mai bine. Cât a stat acolo, i s-a scos din uz un plămân. Auzisem și eu de asta și credeam că înseamnă că funcționa cu un singur plămân, dar se pare că nu. Este scos din uz tocmai ca să nu mai funcționeze, câtă vreme e tratat cu medicamente și se închistează infecția, ca să rămână latentă. (Se vede că mă transform într-o autoritate medicală dacă sunt logodită cu un doctor!) Când Wilf i-a ex plicat lucrurile-astea, Ollie și-a pus mâinile peste urechi. Zice că preferă să nici nu se gândească la ce i s-a făcut acolo și-și spune în sinea lui că e găunos ca o păpușă de celuloid. Este o persoană cu totul diferită de Wilf, dar tot par să se înțeleagă foarte bine.

O să ni se toarne glazura peste tort la brutărie, profesional, slavă

Domnului! Nu cred că doamna Box ar face față presiunii, altminteri.

*

11 iunie. Mai e mai puțin de o lună. Ar trebui să nici nu scriu aici, ar trebui să verific listele de cadouri de nuntă. Nu-mi vine să cred că toate lucrurile-astea o să fie ale mele. Wilf se ține de capul meu să fac bine s-aleg tapetul. Și eu care credeam că toate camerele sunt gletuite și zugrăvite cu alb pentru că așa-i plac lui, dar se pare că le-a lăsat așa pentru ca viitoarea lui nevastă să-și aleagă tapetul. Mă tem c-am rămas cu gura căscată când mi-a spus ce-aveam de făcut, dar apoi mi-am recăpătat cumpătul și i-am spus că mi se părea un gest foarte atent din partea lui, dar că, pur și simplu, nu-mi puteam imagina ce voiam, atâta timp cât nu locuiam acolo. (El spera, probabil, ca toate să fie terminate când ne întoarcem noi din luna de miere.) Așa c-am reușit să mai amân, în felul ăsta.
Încă mai merg la Moara de Lemne cele două zile ale mele pe săptămână. M-așteptam, oarecum, ca lucrul ăsta să continue și după ce voi fi femeie măritată, dar tata zice că bineînțeles că nu. Din câte mi-a spus el, n-ar fi tocmai legal să angajeze o femeie măritată, decât dacă a rămas văduvă sau dacă are mari dificultăți materiale, dar eu i-am atras atenția că nu-i vorba de angajare, de vreme ce oricum nu mă plătesc. După care, mi-a spus ceea ce inițial nu prea îndrăznise să-mi spună, și anume că, odată cu măritișul, aveau să apară și anumite întreruperi.
— Perioade în care n-o să te-arăți în public, mi-a spus.
— Ei, asta nu prea cred, i-am răspuns eu și m-am înroșit ca o proastă.
Așa că i-a intrat în cap (tatei) că n-ar fi rău dacă Ollie ar prelua sarcinile mele de la Moară, și el chiar speră (tata) ca Ollie să se implice în afacerea lui și, în cele din urmă, să fie capabil s-o preia cu totul. Poate că în sinea lui spera ca eu să mă mărit cu cineva care să fie în stare de asta – cu toate că i se pare că Wilf e cam spilcuit. Iar, cum Ollie nu se ocupă cu nimic important și e deștept și școlit (nu știu ex act unde sau ce școli anume a urmat, dar e clar că știe mai multe, practic, decât oricine altcineva de pe la noi), pare-se că el ar fi alegerea cea mai potrivită. Și, din acest motiv, a trebuit să-l iau cu mine la birou ieri și să-i arăt registrele ș.c.l., iar tata l-a luat și el și l-a prezentat oamenilor și cui s-a întâmplat să mai fie de față pe-acolo, și totul a părut să meargă foarte bine. Ollie a fost foarte

atent și a adoptat o atitudine serioasă, de om de afaceri, în birou, și pe urmă a fost binedispus și glumeț (dar nu prea glumeț) cu oamenii, ba chiar și-a schimbat felul de a vorbi ex act

atât cât se cuvenea, iar tata s-a bucurat foarte mult și a fost foarte însuflețit. Când i-am urat noapte bună, mi-a spus:
— Mi se pare că suntem chiar norocoși cu băiatul ăsta, c-a venit aici. E un tânăr care-și caută un viitor și un loc unde să se-așeze la casa
lui.
Și nu l-am contrazis, dar cred că sunt tot atâtea șanse ca Ollie să se stabilească la noi și să conducă o moară de măcinat lemne câte am eu s-ajung dansatoare la Ziegfeld Follies54.
Ollie, pur și simplu, nu se poate abține să se poarte frumos.
Mă gândeam la un moment dat că Ginny ar putea să mă scape de el. E o fată citită, fumează și, cu toate că se duce la biserică, are opinii pe care unii oameni le-ar putea lua drept atee. Și mi-a spus că Ollie nu i se pare că arată urât, chiar dacă e genul mai degrabă scund (nu cred că are mai mult de un metru șaptezeci și cinci). Are ochii albaștri, cum îi plac ei, și părul de culoarea zahărului ars, cu o șuviță atârnându-i peste frunte, care-l face să pară de un șarm căutat. S-a purtat foarte frumos cu ea, bineînțeles, când s-au cunoscut și a făcut-o să vorbească întruna, după care, când Ginny s-a dus acasă, el mi-a spus:
— Genul de intelectuală, prietenuța ta, nu-i așa?
— Oarecum.
Ginny este cel puțin la fel de înaltă ca el și mi-a stat pe limbă să-i spun asta și lui. Dar nu-i frumos deloc să-i vorbești despre înălțime unui bărbat care nu e foarte dotat din acest punct de vedere, așa că mi- am ținut gura. Despre partea cu „intelectuala”, n-am știut ce să zic. După mine, Ginny chiar este o intelectuală (de pildă, el, Ollie, a citit Război și pace?), dar, din tonul pe care mi-a vorbit, nu mi-am dat seama dacă voia să spună că era sau că nu era. Singurul lucru pe care l-am înțeles a fost că, dacă era, lui, unul, nu-i păsa de-așa ceva, iar, dacă nu era și doar se purta ca și cum ar fi fost, lui, unul, nici de

asta nu-i păsa. S-ar fi cuvenit să-i răspund cu ceva spus din vârful limbii și dezagreabil, de genul „Ești prea profund pentru mine”, dar evident că nu mi-a venit nimic în minte până mai târziu. Și cel mai rău a fost că nici n-a zis el bine ce-a zis, că mie mi s-a și înfipt în inimă, ca un ghimpe de taină, o vagă bănuială despre Ginny și, chiar în timp ce-i luam ei apărarea (în mintea mea), mă simțeam și de acord cu el, așa, la modul pervers. Nu știu dacă o să mi se mai pară la fel de isteață de-acum încolo.
Wilf era și el de față și trebuie să fi auzit ce ne-am spus unul altuia,

dar n-a zis nimic. Aș fi putut să-l întreb dacă nu simțea nevoia să sară în apărarea fetei pe care o ceruse mai demult de nevastă, dar nu i-am dat niciodată de înțeles pe deplin ce și cum știu despre acest episod. El adeseori nu face altceva decât să ne asculte pe Ollie și pe mine cum vorbim, ținându-și capul ușor aplecat (așa cum îi ascultă pe cei mai mulți, atât e de înalt) și arborând un vag zâmbet pe față. Nici nu sunt sigură dacă e vorba de-un zâmbet sau așa are el gura. Serile, vin amândoi în vizită și de multe ori ajungem ca tata și Wilf să joace cărți, iar eu și Ollie să ne-aținem pe lângă ei, făcând conversație. Sau Wilf cu Ollie și cu mine jucăm bridge la trei mâini. (Tatei nu i-a plăcut niciodată bridge-ul, fiindcă i se pare că prea e pentru gulerele scrobite.) Uneori, Wilf primește câte un telefon de la spital sau de la Elsie Bainton (menajera lui, al cărei nume nu reușesc să-l țin minte – a trebuit să strig și s-o întreb pe doamna Box) și e nevoit să plece. Sau, alteori, după ce termină jocul de cărți, se-așază la pian și cântă după ureche. Poate chiar pe întuneric. Tata iese pe verandă și ne-așezăm cu toții – el, Ollie și eu –, ne legănăm cu balansoarul și ascultăm. În asemenea momente, Wilf pare să cânte la pian pentru el însuși, nu s-ar zice că dă vreun spectacol pentru noi. Nu-l deranjează dacă noi ascultăm sau nu sau dacă începem să vorbim între noi. Și, uneori, chiar asta facem, pentru că muzica devine cam prea clasică pentru tata – melodia lui preferată este Casa mea veche din Kentucky55. Odată îl

vezi cum nu-și mai găsește locul, genul acela de muzică îl face să simtă că lumea se-nvârte în jurul lui, și-atunci, ca să-i facem pe plac, începem o conversație despre ceva. După care, el – tata – este cel care- și face datoria și-i spune lui Wilf că tuturor ne-a plăcut cum a cântat, iar Wilf îi mulțumește pe un ton politicos, dar cu gândurile în altă parte. Ollie și cu mine știm că nu trebuie să spunem nimic, pentru că-n asemenea cazuri lui Wilf nu-i pasă de ce credem, dacă ne-a plăcut sau
nu.
Odată, l-am surprins pe Ollie fredonând foarte ușor după ce cânta
Wilf.
— Zorile se-araaa-aată, Peer Gynt a căscaaa-aatăăă…
— Ce anume? am șoptit.
— Nimic, a zis Ollie. Asta cântă.
I-am cerut să-mi spună pe litere: P-e-e-r G-y-n-t.
Ar fi cazul să-nvăț și eu ceva despre muzică, un eventual subiect comun pentru mine și Wilf.

Vremea s-a făcut dintr-odată foarte caldă. Bujorii au înflorit, mari cât niște funduri de bebeluși, iar florile tufelor de caprifoi cad ca o zăpadă. Doamna Box merge de colo-colo, zicând că, dacă o mai ține așa, totul se usucă până vine vremea nunții noastre.
De când scriu aici, am băut deja trei cești de cafea și nici măcar nu mi-am aranjat părul.
— O să trebuiască să-ți mai schimbi din obiceiuri, și-ncă destul de curând, zice doamna Box .
Vrea să spună că Elsie Nu-știu-cum l-a prevenit pe Wilf că ea se va retrage, ca să pot să mă ocup eu de casă.
Așa că, de-acum, o să-mi schimb obiceiurile, și pa și pusi, jurnalule, cel puțin pentru momentul de față. Nu știu de ce, dar trăiam cu sentimentul că urma să se întâmple ceva cu adevărat neobișnuit în viața mea, și-anume ceva destul de important ca să-mi notez totul. Oare chiar a fost numai un sentiment?

FATA CU BLUZON DE MARINAR

— Să nu crezi că poți să stai tolănit aici, a zis Nancy. Am o surpriză pentru tine.
— Ești toată numai surprize, a zis Ollie.
Era într-o duminică, și Ollie chiar sperase că putea să stea și el tolănit. Un lucru pe care nu-l aprecia întotdeauna la justa lui valoare, la Nancy, era energia de care ea putea să dea dovadă.
Se gândea că urma să aibă nevoie de această energie – Nancy, adică – pentru gospodăria pe care Wilf, în felul lui apatic și banal, își propunea s-o aibă.
După biserică, Wilf se dusese direct la spital, iar Ollie se întorsese cu Nancy și cu tatăl ei, să mănânce cu toții de prânz. Duminicile, masa consta din hrană rece – doamna Box mergea la biserica ei dimineața, iar după-masa și-o petrecea odihnindu-se îndelung în propria căsuță. Ollie o ajutase pe Nancy să facă ordine în bucătărie. Din sufragerie se auzeau niște sforăituri foarte apăsate.
— Tatăl tău, a zis Ollie, aruncând o privire înăuntru. Doarme în balansoar, cu ziarul Saturday Evening Post pe genunchi.
— Niciodată nu recunoaște că se pune să doarmă duminica după- masă, a zis Nancy. Întotdeauna își închipuie că se pune să citească.
Purta un șorț care se strângea numai pe după talie – nu genul care

se poartă când muncești serios în bucătărie. Și l-a scos, l-a atârnat de clanța ușii, după care și-a înfoiat părul în fața unei oglinjoare atârnate lângă ușa bucătăriei.
— Arăt ca naiba, s-a plâns ea, dar pe un ton care sugera că nu-i displăcea felul cum arăta.
— Asta așa e. Nu-mi dau seama ce vede Wilf la tine.
— Ia vezi, să nu-ți trag una după ceafă!
Apoi l-a scos pe ușă afară și l-a dus pe după tufele de coacăze și pe sub arțarul unde – așa cum îi spusese deja de vreo două sau trei ori – era mai demult leagănul ei. Pe urmă, au luat-o pe

aleea din spate, până la capătul străzii. Nimeni nu-și cosea iarba – doar era duminică după- masă. Ba chiar nu era nici țipenie de om în curțile din spate ale caselor, care aveau, toate, un aer distant, mândru și protector, de parcă înăuntrul fiecăreia dintre ele ar fi fost numai oameni serioși, precum tatăl lui Nancy, care lăsaseră lumea să se descurce câtă vreme ei își ofereau Binemeritata Odihnă.
Ceea ce nu însemna că orașul era pe deplin tăcut. Duminică după- masă era momentul în care oamenii de la țară și oamenii din satele de la țară coborau la plajă, care se afla cam la o jumătate de kilometru, la picioarele unui mal abrupt. Se auzea un amalgam de chiuituri de la toboganul cu apă, de țipete ale copiilor care plonjau și pleoscăiau, de clax oane de automobile, de goarne ale camionului cu înghețată și de strigăte ale tinerilor disperați să se dea mari și ale mamelor disperate de tot felul de griji. Toate la un loc alcătuiau un singur vacarm nebun.
La capătul aleii, dincolo de o stradă și mai sărăcăcioasă, nepavată, se afla o clădire goală, despre care Nancy a zis că era fosta ghețărie. Dincolo și de aceasta, erau un teren viran și un podeț de scânduri peste un șanț golit, pe care au ajuns la un drum ex act atât de lat cât să încapă un automobil sau, mai curând, un cal cu o trăsurică. Pe ambele părți ale acestui drum era câte un perete de tufe țepoase, cu frunzulițe mici de un verde proaspăt, de pe care se scuturaseră puzderie de flori uscate roz. Pereții aceia nu lăsau să pătrundă nici fir de vânt, nu ofereau pic de umbră, în schimb, ramurile i se agățau lui Ollie de mânecile cămășii.
— Trandafiri sălbatici, a zis Nancy, când el a întrebat-o ce mai erau și-alea, Doamne, iartă-mă!
— Presupun că asta-i surpriza.
— O să vezi.

Îl treceau toate apele de căldură în tunelul acela, și i-ar fi plăcut ca ea s-o lase mai încet. Rămânea surprins adesea de timpul pe care și-l petrecea tot aținându-se pe lângă această fată, care nu ieșea prin nimic în evidență, poate doar prin faptul că era o răsfățată, impertinentă și plină de ea. Poate că-i plăcea s-o

tulbure. Era mai deșteaptă decât liota comună de fete ex act cu atât cât trebuia pentru ca el să-i poată face asta.
Ceea ce reușea să vadă, mai departe în față, era un acoperiș de casă, cu niște copaci ca lumea care o țineau la umbră, și, cum nu putea spera să obțină alte informații de la Nancy, s-a mulțumit cu gândul că, odată ajunși acolo, ar fi putut să se așeze undeva la răcoare.
— Musafiri, a zis Nancy. Trebuia să-mi închipui.
O rablă de Model T56 se afla parcată în rondul de întoarcere de la capătul acelui drum.
Dar, când au ajuns lângă automobil, nu coborâse nimeni din casa elegantă, cu un nivel și jumătate, construită dintr-o cărămidă zisă
„albă” în această parte a țării și „galbenă” în locurile din care venea Ollie. (De fapt, era un soi de cafeniu-cenușiu.) Gard viu nu ex ista – numai unul de sârmă pleoștită, de jur-împrejurul curții, unde iarba nu fusese tăiată. Și nici alee cimentată nu era, care să ducă de la poartă până la ușa din față, doar o cărare de pământ bătătorit. Nu că asta n-ar fi fost ceva obișnuit la marginile orașelor – nu mulți fermieri își amenajau trotuare sau își permiteau mașină de tuns iarba.
Poate că straturi de flori ex istaseră cândva – cel puțin, flori albe și aurii se mai vedeau înălțându-se ici și colo din ierburile înalte. Ollie era destul de sigur că erau margarete, dar nu s-ar fi lăsat convins nici în ruptul capului s-o întrebe pe Nancy și să riște să se aleagă din partea ei cu niște puneri la punct batjocoritoare.
Ea, în schimb, l-a condus către o relicvă autentică a unor vremuri mai prietenoase ori mai tihnite – un balansoar de lemn, nevopsit, dar complet, cu două bănci dispuse față-n față. Iarba nu era călcată pe nicăieri în apropierea lui, dovadă că nu era cine știe ce folosit. Fusese amplasat la umbra unei perechi de copaci cu frunzișul bogat. De îndată ce s-a urcat și s-a pus pe una dintre bănci, Nancy a sărit înapoi în picioare, s-a proptit bine între cele două și a început să împingă instrumentul într-o parte și în cealaltă.
— Așa o să știe că suntem aici, a zis ea.
— Cine o să știe?

— Tessa.
— Vreo prietenă de-a ta?
— Bineînțeles.
— Vreo bătrânică prietenă? a zis Ollie, fără pic de entuziasm în glas.
Avusese până atunci o mulțime de ocazii în care să vadă cât de risipitoare se arăta Nancy cu ceea ce s-ar fi putut numi – probabil că-n cine știe ce carte pentru fete, pe care o citise ea și-o îndrăgise, chiar așa se numea – strălucirea personalității ei. Prin minte i-a trecut felul nevinovat în care-i tachina pe bărbații mai în vârstă de la moara de lemne.
— Am făcut școala împreună, Tessa și cu mine. Eu și Tessa.
Un alt gând i-a venit în cap, auzind asta: felul în care încercase Nancy să-l cupleze pe el cu Ginny.
— Și ce-i așa de interesant în legătură cu ea?
— Ai să vezi. O-ho!
A sărit din balansoar în toiul legănatului și a dat fuga la o pompă manuală, care se afla mai aproape de casă. A început să dea la pompă viguros. A trebuit să pompeze mult și tare până să iasă niște apă. Și nici atunci n-a părut obosită, ci a continuat să pompeze o vreme, după care a umplut cana de tablă, care așteptase acolo, agățată de un cui, și a venit cu ea, mai vărsând și pe jos, către balansoar. Ollie a crezut, văzându-i privirea lacomă, că avea de gând să i-o întindă lui din prima clipă, dar nu – Nancy și-a ridicat-o la buze și a sorbit fericită.
— Asta nu-i apă de oraș, a zis ea, întinzându-i și lui cana. E apă de puț. E delicioasă.
Nancy era o fată capabilă să bea dintr-o apă netratată, din te miri ce cană veche de tablă, atârnată la buza unei fântâni. (Calamitățile petrecute în propriul trup îl făcuseră pe Ollie mult mai conștient de asemenea riscuri decât ar fi putut fi oricare alt tânăr.) Sigur că era și genul care să se dea în spectacol. Dar era și cu adevărat, prin natura ei, nepăsătoare și plină de un fel de convingere pură că era invulnerabilă.
N-ar fi spus același lucru și despre el. Totuși, trăia cu o impresie – de care n-ar fi putut aduce vorba fără s-o ia imediat în glumă – că era menit să realizeze ceva neobișnuit, că viața lui urma să aibă o anumită semnificație. Poate că asta îi și atrăgea

unul către celălalt. Dar diferența era că el avea să meargă mai departe, că nu s-ar fi mulțumit cu mai puțin de-atât. Așa cum avea să facă și ea – cum făcuse deja –, ca

fată. Ideea unor posibilități mai largi decât le-ar fi putut trece vreodată prin minte fetelor l-a făcut dintr-odată să se destindă, l-a făcut să resimtă compătimire față de ea, l-a făcut neastâmpărat. Erau momente în care nu simțea nevoia să se întrebe de ce era cu ea, când faptul c-o tachina – sau că ea îl tachina pe el – făcea ca timpul să zboare cu o scăpărătoare ușurință.

Apa chiar era delicioasă – și miraculos de rece.

— Lumea vine la Tessa, i-a spus Nancy, așezându-se față-n față cu el. Nu știi niciodată când este cineva înăuntru.

— Chiar așa?! s-a mirat el.

I-a trecut prin minte un gând nebunesc: Nancy putea fi suficient de perversă, de independentă, ca să fie prietenă cu o fată care putea fi o cvasimeseriașă, o prostituată rurală neoficială. Ca să fi rămas prietenă, oricum, cu o fată care o luase pe căi greșite.

Nancy i-a citit gândurile – uneori chiar era deșteaptă:

— A, nu, a zis ea, nu mă refeream la lucruri de-astea. Vai de mine, este de departe cea mai proastă idee pe care am auzit-o vreodată. Iar Tessa este ultima fată din lume care... e dezgustător. S-ar cuveni să-ți fie rușine. Este ultima fată care... las', c-ai să vezi!

Se înroșise la față rău de tot.

Ușa s-a deschis și, fără obișnuitele formule de rămas-bun prelungite – fără să se audă vreun rămas-bun, de fapt –, un bărbat și o femeie, amândoi între două vârste, cam trecuți, dar nu la fel de uzați precum automobilul lor, au ieșit pe cărare, au privit înspre balansoar și i-au văzut pe Nancy și pe Ollie, dar n-au strigat nici o vorbă de salut însuflețit. S-au îndreptat fiecare înspre o latură a vehiculului, s-au îmbarcat în el și au plecat.

Apoi, din umbra cadrului ușii s-a desprins o siluetă, și Nancy, de astă dată, a strigat:

— Bună, Tessa!

Avea constituția unui copil îndesat, acea femeie: capul mare, acoperit de un păr negru cârlionțat, umerii largi, picioarele butucănoase. Era desculță și purta o costumație ciudată – un bluzon și o fustă de marinar. Era ciudat, mai ales pentru o zi fierbinte, și dat fiind faptul că nu mai era școlăriță. Mai mult ca sigur, fusese o costumație pe care o purtase cândva la școală și, fiind ea de felul ei strângătoare, o mai purta și prin casă. Asemenea haine practic nu se demodau niciodată și, în opinia lui Ollie, nici nu avantajau vreodată

silueta unei fete. Arăta nelalocul ei îmbrăcată așa, la fel cum ar fi arătat majoritatea școlărițelor.
Nancy l-a tras după ea pe Ollie și l-a prezentat, iar el i-a spus Tessei
– în felul acela insinuant care era, de obicei, considerat acceptabil în discuția cu fetele – că auzise vorbindu-se o mulțime de lucruri despre ea.
— N-a auzit nimic, a zis Nancy. O vorbă să nu crezi din ce spune. L- am adus cu mine pân-aici pentru că nu știam ce să mă fac, zău așa, cu el.
Tessa părea să aibă pleoapele grele și ochii nu foarte mari, dar de o culoare surprinzător de profundă, un albastru blând. Când și-a ridicat privirile către Ollie, în ochii ei nu se citea nimic de felul prieteniei sau al animozității, nici măcar al curiozității. Avea doar niște priviri adânci și sigure pe ele, care l-au pus pe el în imposibilitatea de a mai spune prostioare politicoase.
— Mai bine intrați, a zis ea și a luat-o înainte. Sper că nu vă deranjează dacă-mi termin de bătut untul. Asta făceam când au venit ultimii musafiri și m-am oprit, dar, dacă nu m-apuc din nou, risc să mi se strice.
— Bați untul duminica – deloc nu ești cuminte, a zis Nancy, apoi s- a întors către el: Vezi, Ollie? Așa se face untul. Pun pariu că tu credeai că iese dintr-o vacă bătut gata și învelit, numai bun de vândut în magazin. Dă-i drumul! a îndemnat-o apoi pe Tessa. Și, dacă obosești, lasă-mă și pe mine să-ncerc o vreme. Am venit pân-aici numai ca să te invit la nunta mea, ăsta-i adevărul.

— Am auzit eu ceva despre asta, a zis Tessa.
— Ți-aș trimite o invitație, dar nu știu dac-o bagi în seamă. Așa că m-am gândit să vin la tine și să te strâng de gât până-mi promiți că vii.
Au mers cu toții direct în bucătărie. Storurile de la ferestre erau coborâte până la pervazuri și un ventilator punea în mișcare aerul pe deasupra capetelor. Încăperea mirosea a gătit, a farfurioare cu otravă de muște, a gaz lampant, a cârpe de vase. Toate aceste mirosuri poate că intraseră în pereți și-n scândurile podelei de zeci de ani. Dar cineva
– mai mult ca sigur fata care gâfâia sau chiar mârâia la bătutul untului
– își dăduse osteneala să vopsească dulapurile și ușile în albastru- verzui.
În jurul vasului de bătut untul erau întinse foi de ziar, ca să protejeze podeaua, care era uzată și adâncită pe traseele obișnuite de

trecere, în jurul mesei și al sobei. Ollie ar fi fost suficient de serviabil cu cele mai multe fete de la țară și le-ar fi întrebat dacă nu putea și el să răsucească untul, dar, în cazul de față, nu se simțea foarte sigur pe el. Nu părea o fată ursuză, Tessa aceasta, doar bătrână pentru vârsta ei, descurajant de directă și de închisă în ea însăși. Până și Nancy, în prezența ei, s-a potolit după o vreme.
Untul s-a legat. Nancy a sărit în picioare ca să se uite la el și l-a îndemnat și pe Ollie să facă la fel. Pe el l-a surprins culoarea palidă a produsului, aproape deloc galbenă, dar n-a zis nimic, bănuind că Nancy l-ar fi dojenit pentru ignoranță. Pe urmă, cele două fete au așezat calupul clisos și albicios pe o pânză pe care o întinseseră pe masă, l-au bătut bine cu două lopățele de lemn și l-au învelit strâns în acea pânză. Tessa a ridicat o trapă în podea și amândouă au cărat legătura pe niște trepte care coborau și pe care el, unul, nici nu le bănuise acolo. Nancy a țipat, fiind cât pe-aci să calce strâmb. Ollie s-a gândit că Tessa cu siguranță s-ar fi descurcat mai bine singură, dar că n-o deranja să-i acorde lui Nancy anumite

privilegii, așa cum i-ai da unui copil șarmant de pisălog. A lăsat-o pe Nancy, apoi, să adune hârtiile de pe jos, în timp ce ea desfăcea sticlele de limonadă pe care le adusese din pivniță. A luat un calup de gheață dintr-un răcitor aflat în colțul camerei, l-a spălat de rumegușul de pe el și l-a zdrobit cu ciocanul în chiuvetă, ca să poată pune bucăți de gheață în pahare. Nici acum el nu s-a oferit s-o ajute.
— Acum, Tessa, i-a spus Nancy, după ce a luat o înghițitură de limonadă. Acum e momentul. Fă-mi o plăcere! Te rog eu!
Tessa și-a băut propria limonadă.
— Spune-i lui Ollie, a continuat Nancy, spune-i ce are în buzunare. Începe cu cel drept.
Tessa, fără să ridice privirile, a zis:
— Păi, m-aștept că are portofelul.
— Ah, și mai departe! a zis Nancy.
— Ei, are dreptate, a zis Ollie. Portofelu-l am. Și-acuma o să ghicească și ce-am în el? Pentru că n-am prea mult.
— Lasă asta! a zis Nancy. Mai spune-i, Tessa, ce are! În buzunarul drept.
— Asta ce mai este, zău așa? s-a mirat Ollie.
— Tessa! i-a spus Nancy rugător. Hai, Tessa, doar mă știi! Ții minte că suntem prietene vechi, suntem prietene din prima zi de școală. Fă

treaba asta pentru mine!
— Ăsta-i vreun joc? a întrebat Ollie. Vreun joc pe care l-ați născocit voi amândouă? – la care Nancy a râs de el:
— Ce s-a întâmplat? a zis ea. Ți-e rușine de ce ai în buzunar? Ai vreun ciorap vechi și mirositor?
— Un creion, a zis Tessa pe un ton foarte calm. Niște bani. Monede. Nu-mi dau seama cât anume. O hârtie cu ceva scris pe ea? Ceva tipărit?
— Scoate-le afară, Ollie! a strigat Nancy. Scoate-afară tot ce ai!
— A, și un băț de gumă, a zis Tessa. Cred că-i un băț de gumă. Atâta

tot.

Guma era scoasă din ambalaj, plină de scame.
— Am și uitat c-o aveam în buzunar, a zis Ollie, cu toate că nu

uitase.
A scos apoi un ciot de creion, câteva monede, care de nichel, care de cupru, și o tăietură dintr-un ziar, împăturită și uzată.
— Asta mi-a dat-o cineva, a zis el, în timp ce Nancy i-o smulgea din mână și-o despăturea.
„Suntem în căutarea unor manuscrise originale de calitate superioară, deopotrivă de poezie și de proză” – a citit ea cu voce tare.
„Vom acorda o atenție deosebită…”
Dar Ollie i-a smuls-o înapoi din mână.
— Mi-a dat-o cineva. Mi s-a cerut opinia, dacă eu credeam că este un debușeu serios.
— Ah, Ollie!
— Nici nu știam c-o mai aveam în buzunar. La fel și guma.
— Nu te surprinde?
— Ba sigur că mă surprinde. Uitasem.
— Tessa – ea, dacă nu te surprinde. Cum de-a știut?
Ollie a reușit să zâmbească înspre Tessa, deși era tulburat până în măduva oaselor. Nu era vina ei.
— O mulțime de oameni au lucruri de-astea în buzunare, a zis el. Monede? Bineînțeles. Creion…
— Gumă? a zis Nancy.
— Posibil.
— Și hârtia cu tipăritură. Cum a zis: „ceva tipărit”?
— A zis: „o hârtie”. Nu știa ce era pe ea. Nu știai, nu-i așa? a întrebat-o el pe Tessa.

Ea a dat din cap că nu. După care s-a uitat către ușă, ascultând.
— Cred că vine un automobil pe alee.

Avea dreptate. Acum îl auzeau cu toții. Nancy s-a ridicat și a tras cu ochiul prin perdea și, în momentul acela, Tessa i-a oferit lui Ollie un zâmbet neașteptat. Nu era un zâmbet de complicitate, sau de scuză, sau de obișnuita cochetărie. Ar fi putut fi un zâmbet de întâmpinare, dar neînsoțit de vreo invitație fățișă. Era doar o afișare de puțină căldură, de o anume blândețe, la ea. Și, în același timp, și-a mișcat umerii lați și i-a lăsat într-o poziție mai pașnică, de parcă zâmbetul i s- ar fi răspândit prin toată ființa.
— Ah, fi-r-ar! a zis Nancy.
Dar a trebuit să-și pună stavilă entuziasmului, iar Ollie – atracției și surprinderii care-l lăsaseră fără grai.
Tessa le-a deschis ușa ex act în timp ce un bărbat cobora din automobil. A rămas la poartă, așteptând ca Nancy și Ollie să treacă primii pe alee. Să fi avut vreo șaizeci și ceva de ani, cu umeri solizi, cu o față serioasă, îmbrăcat într-un costum de vară de o culoare palidă și purtând pe cap o pălărie de la Christie. Automobilul său era un coupé57 model nou. A făcut semn cu capul înspre Nancy și Ollie, cu aerul acela de respect de moment și lipsă deliberată de curiozitate pe care l-ar fi adoptat dacă le-ar fi deschis ușa să iasă din cabinetul unui doctor.
Abia închisese Tessa ușa după el, că un alt automobil se și ivise la capătul drumului.
— Se face coadă, a zis Nancy. Duminica după-masă e-aglomerație. Vara, oricum. Vin oameni de la mari depărtări să discute cu ea.
— Ca să le spună ce au prin buzunare? Nancy nu l-a băgat în seamă.
— Mai ales ca să vorbească despre lucruri pe care le-au pierdut. Lucruri de valoare. Oricum, de valoare pentru ei.
— Le ia bani?
— Nu cred.
— Trebuie să le ia.
— De ce să trebuiască?
— Nu-i săracă?
— Nu moare de foame.
— Poate că nu le nimerește chiar întotdeauna.
— Știu și eu? Probabil că da, fiindcă altfel n-ar veni oameni întruna la ea, nu, ce zici?

Tonul conversației lor se schimbase pe măsură ce înaintaseră printre tufele de trandafiri sălbatici din canionul scăldat în lumină și lipsit de aer. Se ștergeau amândoi de nădușeala de pe fețe și rămăseseră fără energie ca să se mai înțepe unul pe altul.
— Nu-nțeleg, a zis Ollie.
— Nu știu dacă este cineva care să înțeleagă, a zis Nancy. Și nici nu- i vorba numai de lucruri pe care oamenii și le pierd. A localizat și trupuri.
— Trupuri?
— A fost un caz cu un bărbat despre care s-a crezut că o luase pe calea ferată și fusese prins de-o furtună de zăpadă și degerase, pe care nu-l găsea nimeni, și ea le-a spus celor care-l căutau să-l caute jos, pe malul lacului, la poalele falezei. Și-acolo era. Nicidecum pe calea ferată. Și altă dată, a dispărut o vacă, și ea le-a spus că se înecase.
— Zău? a zis Ollie. Dacă-i adevărat, de ce n-a cercetat nimeni? Din punct de vedere științific, vreau să spun?
— Dar e perfect adevărat.
— Nu spun că n-am încredere în ea. Dar vreau să știu cum face. N- ai întrebat-o niciodată? – la care Nancy l-a surprins:
— N-ar fi urât din partea mea? i-a răspuns și i-a dat a înțelege că de- acum se săturase de discuția aceea.
— Și la fel vedea lucruri și când era mică, la școală? a insistat el.
— Nu. Sau nu știu. Nu-i vorbă, că nu s-a destăinuit niciodată.
— Era la fel ca toate celelalte?
— Nu era ex act la fel ca toate celelalte. Este cineva? Nici eu, vorba aia, n-am considerat niciodată c-aș fi la fel ca toate celelalte. Sau Ginny
– nici ea nu credea c-ar fi la fel ca toate celelalte. Problema cu Tessa era că locuia departe, unde locuiește și azi, și că trebuia să mulgă vaca dimineața, înainte să vină la școală, ceea ce nici una dintre noi, celelalte, nu făceam. Întotdeauna m-am străduit să fiu prietenă cu ea.
— Sunt convins, a zis Ollie în șoaptă.
Nancy a continuat, ca și cum nu l-ar fi auzit:

— Totuși, cred c-a început... atunci trebuie să fi început, când a fost ea bolnavă. În anul al doilea de liceu – s-a îmbolnăvit, avea crize. A părăsit școala și n-a mai revenit, și-atunci s-a desprins de lucruri, ca să zic așa.
— Crize, a zis Ollie. Crize de epilepsie?
— N-am auzit de-așa ceva. Of! a zis ea și s-a întors cu spatele către

el, am fost într-adevăr dezgustătoare.
Ollie s-a oprit în loc.
— De ce? a întrebat-o. Nancy s-a oprit și ea.
— Te-am adus pân-aici într-adins, ca să-ți arăt că avem și noi ceva special. C-o avem pe ea, pe Tessa. Să ți-o arăt pe Tessa, da?
— Da. Și?
— Pentru că tu nu crezi c-avem și noi ceva pe-aici care să merite remarcat. Crezi că nu meritățm decât să se râdă de noi. De toți cei de pe-aici. Așa că m-am gândit să ți-o arăt. Ca pe-o ciudățenie.
— Nu i-aș spune „ciudățenie”.
— Și totuși, asta mi-a fost intenția. Merit să mi se dea una după ceafă.
— Nu chiar.
— Ar trebui să mă duc și să-i cer iertare.
— Eu n-aș face asta.
— N-ai face?
— Nu.

În aceeași seară, Ollie i-a dat o mână de ajutor lui Nancy să pună masa cu hrană rece. Doamna Box lăsase un pui fript și salată de fructe cu jeleu în frigider, iar Nancy făcuse o prăjitură pufoasă cu o zi înainte, sâmbătă, care urma să fie servită cu căpșune. Le-au scos pe toate pe verandă, peste care ajunsese deja umbra de după-masă. Între felul principal și desert, Ollie a dus farfuriile mari și pe cele mici de salată înapoi la bucătărie. Dintr-odată, s-a trezit să spună:

— Mă-ntreb dacă vreunul se gândește să-i ducă și ei vreo tratație, ceva? Cum ar fi un pui sau niște căpșune.
Nancy înmuia cele mai arătoase căpșune în siropul de la fructe. Abia după o vreme a întrebat:
— Poftim?
— Fata aia, Tessa.
— A... Păi, are și ea pui. Dacă vrea, poate să taie unul, a zis Nancy. Nu m-ar mira să aibă și niște tufe de căpșune. Cei mai mulți au, la țară.
Accesul de mustrări de conștiință de pe drumul de întoarcere îi făcuse bine, dar acum îi trecuse.
— Nu-i vorba numai că nu-i o ciudată, a zis Ollie. E vorba că nu se

vede pe ea însăși ca fiind o ciudată.
— Păi, bineînțeles că nu e.
— E mulțumită să fie așa cum este ea. Și are niște ochi fantastici. Nancy l-a strigat pe Wilf și l-a întrebat dacă nu voia să cânte la pian
câtă vreme ea se fâțâia pe-acolo și pregătea desertul, să-l aducă afară.
— Trebuie să bat frișca și, pe vremea asta, o să-mi ia o veșnicie.
Wilf i-a răspuns că puteau s-aștepte, că era obosit.
Și totuși, a cântat mai târziu, după ce fuseseră spălate vasele și afară se întunecase. Tatăl lui Nancy nu s-a mai dus la slujba de seară de la biserică – s-a gândit că nu le mai putea cere și asta –, dar nici nu le-a dat voie să joace cărți sau altfel de jocuri de societate, fiindcă era duminică. S-a uitat iarăși prin ziarul Post, în timp ce Wilf cânta. Nancy, așezată pe verandă, unde el n-o vedea, și-a aprins o țigară pe care spera ca tatăl ei să n-o miroasă.
— Când o să fiu măritată, i-a spus ea lui Ollie, care stătea rezemat de balustradă, când o să fiu măritată, o să fumez ori de câte ori o să am chef.
Ollie nu fuma, bineînțeles, din cauza plămânilor.
— Hai, zău așa! i-a spus el, râzând. Ăsta să fie un motiv suficient? Wilf cânta după ureche Eine kleine Nachtmusik58.

— E bun, a zis Ollie. Are mâini bune. Cu toate că fetele spuneau că-i sunt reci.

Dar nu se gândea la Wilf, nici la Nancy, nici la cum avea să fie căsătoria lor. Se gândea la Tessa, la ciudățenia și la calmul ei. Se întreba ce făcea ea, oare, în acea seară lungă și fierbinte, la capătul drumului de trandafiri. O mai fi avut musafiri, o mai fi fost ocupată să rezolve problemele de viață ale oamenilor? Sau poate ieșise afară și stătea în balansoarul care scârțâia înainte și înapoi, fără nimeni altcineva care să-i țină de urât decât luna care răsărea?

Avea să descopere curând că Tessa își petrecea serile cărând găleți de apă de la pompă la straturile de roșii, făcând grămezi-grămezi fasolea și cartofii și că el, dacă voia să aibă vreo șansă de a sta de vorbă cu ea, trebuia să se ocupe cu aceleași lucruri.

Între timp, Nancy avea să fie tot mai prinsă cu pregătirile de nuntă, nu-i mai stătea nici măcar un gând la Tessa și aproape nici unul la el – doar cât să observe, o dată sau de două ori, că parcă nu mai era deloc prin preajmă când avea nevoie de el.

29 aprilie

Dragă Ollie,

Mă gândeam, încă de când ne-am întors de la Québec City, că vom primi vești de la tine și am rămas surprinsă văzând că nu primeam nimic (nici măcar de Crăciun!), dar cred că pot spune, totuși, că am descoperit și de ce – am început de mai multe ori să-ți scriu, dar a trebuit să mă opresc, până mi-am făcut ordine în sentimente. Aș putea spune, presupun, că articolul – sau povestirea, sau ce zici tu c-o fi – din Saturday Night a fost bine scris și că este un motiv de mândrie pentru tine, care sunt sigură că va ajunge într-o revistă. Nu-i place tatii că vorbești despre un „mic” port la malul unui lac, și aș vrea să-ți reamintesc: este cel mai mare și mai aglomerat port situat de această parte a lacului Huron, și nu sunt convinsă că-mi place cuvântul „prozaic”. Nu știu dacă locul acesta e mai prozaic decât oricare altul –

și-apoi, cum te-așteptai să fie, poetic?
Principala problemă e Tessa și ce-o să se întâmple cu viața ei în această situație. Nu-mi închipui că te-ai gândit la asta. N-am reușit s-o prind la telefon și nu mă pot așeza prea confortabil la volanul unui automobil (din motive pe care le las la latitudinea imaginației tale), ca să mă duc până la ea s-o văd. Oricum, din câte am auzit, este copleșită de câtă lume vine la ea, și acum e vremea cea mai nepotrivită cu putință pentru ca niște automobile să meargă până la locuința ei, și depanatorii sunt nevoiți să-i scoată pe oameni din șanț (pentru care lucru nu primesc deloc mulțumiri, doar li se face morală pentru condițiile înapoiate de la noi). Drumul este o adevărată calamitate, mult prea desfundat ca să mai poată fi reparat. Trandafirii sălbatici vor deveni cu siguranță o amintire din trecut. Consiliul orășenesc a luat-o razna de pe- acum în legătură cu costurile pe care le va presupune acest lucru, și o mulțime de oameni sunt furioși, pentru că au impresia că Tessa este în spatele acestei întregi publicități și că se scaldă în bani. Nu crede nimeni că ea face tot ce face pe gratis și că singurul care o fi făcut, poate, bani din asta ești tu. Îl citez pe tata când spun asta – știu că nu ești genul de persoană mercantilă. Pentru tine, totul stă în gloria de a te vedea tipărit. Iartă-mă dacă ți se pare cumva că sună sarcastic. Este în regulă să fii ambițios, dar cum rămâne cu ceilalți?
În fine, poate că tu așteptai o scrisoare de felicitare, dar sper să nu te superi – trebuie să-mi iau această piatră de pe inimă.
Mai am, totuși, ceva de spus. Aș vrea să te întreb dacă te-ai gândit

să scrii despre asta în tot acest timp. Acum aud că te-ai tot dus și te-ai întors de-acolo, de la Tessa, de mai multe ori, de unul singur. Nu mi-ai pomenit o vorbă despre asta, nici nu mi-ai cerut să te însoțesc. N-ai menționat niciodată că-ți culegeai Material (cred că așa i-ai spune) și, din câte țin eu minte, ai expediat atunci întreaga experiență într-o manieră destul de tăioasă. Și, în toată scrierea ta, nu se spune o vorbă despre faptul că eu te-am dus acolo și ți-am făcut cunoștință cu Tessa.

Nu recunoști câtuși de puțin acest lucru, după cum nici în particular n- ai recunoscut și nu mi-ai mulțumit. Și mă-ntreb cât de onest ai fost cu Tessa în legătură cu intențiile tale sau dacă i-ai cerut permisiunea să-ți exersezi – acum te citez – Curiozitatea Științifică. I-ai explicat ce anume îi făceai? Sau ai venit doar și-ai plecat și te-ai folosit de noi, ăștia, Oameni Prozaici, ca să-ți construiești o Carieră de Scriitor?
Mă rog, îți urez noroc, Ollie, și nu m-aștept să mai primesc vreun semn de viață din partea ta. (Nu c-am fi avut onoarea vreodată să primim un singur semn de viață din partea ta.)
Verișoara ta prin alianță, Nancy.

Dragă Nancy,
Trebuie să spun ce cred, Nancy, și anume că te dai peste cap degeaba. Tessa nu avea cum să nu fie descoperită și să nu fie „pusă pe hârtie" de cineva – și de ce n-aș fi eu acel cineva? Ideea scrierii acelui articol mi-a venit în minte puțin câte puțin, pe măsură ce mergeam să stau de vorbă cu ea. Și cu adevărat am acționat numai în virtutea Curiozității mele Științifice, singurul lucru pentru care nu m-aș scuza niciodată din firea mea. Pari a crede c-ar fi trebuit să-ți cer permisiunea ori să te informez asupra tuturor planurilor și mișcărilor mele, într-un moment în care te dădeai peste cap de-a dreptul monumental în privința rochiei de mireasă și a petrecerii tale, a cât de multe platouri de argint aveai să primești sau mai știu eu ce.
Cât despre Tessa, greșești amarnic dacă-ți faci impresia c-am uitat de ea după ce mi-a fost publicat articolul sau că nu m-am gândit la cum ar putea să-i afecteze viața. Și, de fapt, am primit un bilet de la ea, care nu afirmă că lucrurile ar fi atât de date peste cap cum le descrii tu. În orice caz, nu va mai trebui să-și facă multe griji în privința vieții ei de acolo. Sunt în legătură cu niște oameni care mi-au citit articolul și care sunt foarte interesați. Se fac cercetări legitime în legătură cu aceste lucruri, unele aici, dar cele mai multe în State. Cred că există mai mulți

bani disponibili și mai mult interes autentic față de asemenea chestiuni dincolo de frontieră, așa încât investighez anumite posibilități de acolo – pentru Tessa, ca obiect de cercetare, și pentru mine, ca jurnalist cu preocupări științifice în această direcție –, fie la Boston, fie la Baltimore, fie, poate, în Carolina de Nord.
Îmi pare rău că ai o părere atât de proastă despre mine. N-ai spus nimic – în afară de un singur anunț voalat (fericit?) – despre cum îți priește viața de femeie măritată. Nici o vorbă despre Wilf, dar îmi închipui că l-ai luat și pe el cu tine la Québec City și sper că v-ați distrat. Sper că este înfloritor ca întotdeauna.
Al tău, Ollie.

Dragă Tessa,
După toate aparențele, telefonul ți-a fost deconectat, ceea ce o fi fost necesar, poate, cu toată celebritatea de care te bucuri. Nu vreau să sune prefăcut ce spun. Lucrurile se leagă adeseori, în ziua de astăzi, într-un mod în care nu mi-aș fi dorit. Aștept un copil – nu știu dacă ai auzit –, și asta pare să mă facă foarte irascibilă și nervoasă.
Îmi închipui că ești foarte ocupată și tulburată, cu toată lumea care vine acum să stea de vorbă cu tine. Trebuie să-ți fie greu să continui cu tabieturile tale zilnice. Dacă se ivește vreo ocazie, mi-ar plăcea foarte mult să te văd. Așa încât, ia-o drept o invitație să treci cu adevărat pe la mine, dacă vreodată vii în oraș (am auzit la magazin că de-acum toate cumpărăturile ți se livrează acasă). Nu mi-ai văzut niciodată pe dinăuntru casa cea nouă – vreau să spun, cea nou decorată și nouă pentru mine. Dacă stau să mă gândesc, nici pe cea veche – de fiecare dată, eu am fost cea care am dat fuga să te văd. Și nu de atât de multe ori pe cât mi-aș fi dorit. Viața e mereu așa de plină! Adunând și risipind, ne irosim puterile. De ce ne îngăduim să fim atât de ocupați și omitem să mai facem lucruri pe care s-ar cuveni sau pe care ne-am dori să le facem? Ții minte cum băteam untul amândouă cu lopățelele de lemn? Mie-mi plăcea. S-a întâmplat

când l-am adus pe Ollie să te cunoască și sper sincer că nu regreți.
Acum, Tessa, nu vreau să crezi că-mi bag nasul ori mă amestec unde nu-mi fierbe oala, dar Ollie mi-a pomenit, într-o scrisoare, că este în legătură cu niște oameni care fac niște cercetări sau nu știu ce în State. Presupun că ți-a spus și ție despre asta. Nu știu la ce fel de cercetări se referă, dar trebuie să spun că mi s-a răcit sângele în vine

când am citit acea parte din scrisoarea lui. Simt eu, în sufletul meu, că nu e ceva bun pentru tine să pleci de aici – dacă te gândești cumva să pleci – și să te duci undeva unde nimeni nu te cunoaște și nu te consideră prietenă sau măcar o persoană ca oricare alta. Am ținut neapărat să-ți spun asta.
Și altceva ce simt că trebuie să-ți spun, deși nu știu cum. Iată despre ce-i vorba. Cu siguranță că Ollie nu-i un om rău, dar are o influență – și- acum, dacă mă gândesc bine, o are nu numai asupra femeilor, ci și asupra bărbaților –, și nu-i vorba că nu-și dă seama, dar nu-și asumă propriu-zis răspunderea. Ca să spun drept, nici nu-mi vine în minte vreo soartă mai rea decât să te îndrăgostești de el. Pare a dori să facă echipă cu tine în vreun fel oarecare, pentru a scrie despre tine, sau despre toate experimentele tale, sau cum se cheamă ce faci tu, și e-n stare să se poarte foarte prietenos și natural cu tine, dar tu ai putea confunda felul în care se poartă el cu altceva, mai mult decât e de fapt. Să nu te superi pe mine, te rog, pentru că-ți spun asta. Și vino pe la mine! Pupici. Nancy.

Dragă Nancy,
Te rog să nu-ți faci griji în legătură cu mine. Ollie mi-a spus tot ce era de spus. Până vei primi tu acest bilet, noi vom fi căsătoriți și ne vom afla, probabil, deja în State. Îmi pare rău că nu voi ajunge să-ți văd pe dinăuntru casa cea nouă.
A ta prietenă, Tessa.

O GAURĂ ÎN CAP

Colinele din centrul statului Michigan sunt acoperite cu păduri de stejar. Nancy a făcut o singură vizită acolo, în toamna lui 1968, după ce frunzele stejarilor își schimbaseră culoarea, dar nu căzuseră încă de pe crengi. Ea era obișnuită cu terenuri pline de tufe de esențe tari, nu cu păduri, cu mulți arțari ale căror culori tomnatice erau roșul și auriul. Culorile mai închise, ca de rugină sau de vin, ale frunzelor mari de stejar nu aveau darul de a-i îmbunătăți starea de spirit, nici măcar în lumina soarelui. Colina pe care se afla situat spitalul particular era cu totul dezgolită de copaci și la distanță de orice oraș, orice sat, ba chiar de orice fermă locuită. Era genul de clădire pe care o vedeai, de obicei, „transformată” în spital în unele orășele, după ce fusese casa impunătoare a vreunei familii cu greutate, ai cărei membri fie muriseră cu toții, fie n-o mai

puteau întreține. Câte două nișe cu ferestre de-o parte și de alta a ușii de intrare, ferestre de fronton de la un capăt la celălalt, la etajul al doilea. Pereții de cărămidă veche și patinată și lipsa oricăror tufe sau garduri vii, nici măcar o livadă de meri, doar iarba tunsă și o parcare acoperită cu pietriș.

Nici vorbă să te poți ascunde pe undeva, dacă ai fi avut vreodată intenția să fugi.

Un asemenea gând nu i-ar fi trecut prin minte – sau nu atât de repede – pe vremea când Wilf încă nu se îmbolnăvise.

Și-a parcat mașina lângă alte câteva, întrebându-se dacă le aparțineau membrilor personalului sau vizitatorilor. Câți vizitatori puteau să vină într-un loc atât de izolat?

Trebuia să urci câteva trepte ca să poți citi anunțul de pe ușa de intrare, prin care erai îndemnat să ocolești și să intri pe ușa laterală. De aproape, Nancy a văzut gratii la unele dintre ferestre. Nu la ferestrele nișelor – care, totuși, nu aveau perdele –, ci la unele ferestre de deasupra și la unele de mai jos, care țineau de ceea ce ar fi fost o pivniță înălțată deasupra solului.

Ușa spre care fusese îndemnată să se îndrepte se deschidea către acest nivel inferior. A sunat, apoi a bătut, apoi a încercat iarăși soneria. I s-a părut c-o auzea sunând, cu toate că nu putea fi sigură, pentru că înăuntru era un imens vacarm. A încercat mânerul ușii. Spre surprinderea ei – date fiind gratiile de la ferestre –, s-a deschis. Dintr- odată, se afla în pragul bucătăriei – bucătăria mare și aglomerată a unei instituții, unde o mulțime de oameni spălau vasele și strângeau după masa de prânz.
Ferestrele bucătăriei nu aveau gratii. Plafonul înalt amplifica gălăgia, și pereții și dulapurile erau vopsite cu alb. Câteva dintre becuri erau aprinse, cu toate că lumina zilei senine de toamnă inunda încăperea.
A fost observată imediat, bineînțeles. Dar nimeni n-a părut să se grăbească s-o întâmpine și să afle cu ce treburi venise.
Ea, în schimb, a recunoscut altceva. Pe lângă apăsarea puternică pe care o ex ercitau lumina și zgomotul, mai era și acea senzație pe care o căpăta în propria ei casă în ultima vreme și de care probabil că alții erau conștienți, când intrau în casa ei, încă mai tare decât ea.
Senzația că era ceva nelalocul său, și asta într-un mod care nu putea fi corectat sau modificat, ci numai suportat – de fiecare cum se

pricepea mai bine. Unii oameni renunță imediat, când intră în asemenea locuri, nu se pricep să reziste, sunt scandalizați sau înfricoșați, simt nevoia să fugă.
Un bărbat purtând un șorț alb și care împingea un cărucior cu un tomberon de gunoi s-a apropiat de ea. Nancy nu și-a dat seama dacă venise ca s-o întâmpine sau doar trecea prin fața ei, dar, cum îi zâmbea și părea prietenos, i-a spus cine era și pe cine venise să vadă. El a ascultat-o, a dat din cap de câteva ori, i-a zâmbit și mai larg, după care a început să scuture din cap și și-a pus degetele peste gură – ca să-i arate că nu putea sau că-i era interzis să vorbească, precum într-un joc, apoi și-a văzut de drum, zdroncănindu-și căruciorul pe o rampă care cobora spre o pivniță aflată și mai jos.

Era probabil unul dintre cei internați acolo, nu vreun angajat. Trebuie să fi fost genul de loc în care oamenii erau puși să muncească, dacă erau apți de muncă. Ideea era că le făcea bine, și poate că așa și era.
În cele din urmă, a venit o persoană care părea să dețină o responsabilitate, o femeie cam de vârsta pe care o avea și Nancy, îmbrăcată într-un taior închis la culoare – adică fără șorțul alb cu care erau acoperiți cei mai mulți dintre ceilalți –, căreia Nancy i-a spus totul din nou. Că primise o scrisoare, că o persoană internată acolo – o persoană rezidentă, cum ți se cerea să spui –, o numise pe ea drept cea care trebuia contactată.
Avusese dreptate când se gândise că oamenii aceia din bucătărie nu erau angajați.
— Dar se pare că le place să muncească aici, a zis intendenta. Sunt mândri de ce fac.
Împărțind zâmbete de avertisment în stânga și-n dreapta, i-a făcut semn lui Nancy s-o urmeze în biroul ei, care era o încăpere vecină cu bucătăria. S-a văzut clar că, în timp ce stăteau de vorbă, intendenta era nevoită să facă față la tot felul de întreruperi, să ia decizii în privința muncii la bucătărie și să rezolve plângerile ori de câte ori din spatele ușii se ivea capul câte unuia înfășurat în șorț alb. Avea, de asemenea, de rezolvat dosarele, facturile și notițele fix ate, într-o manieră mai degrabă dezordonată, de cârlige înfipte în perete. Plus că avea de făcut față unor vizitatori precum Nancy.
— Am verificat în registrele vechi pe care le avem și am scos numele persoanelor care ni s-au dat ca fiind rude…

— Eu nu sunt rudă, a zis Nancy.
— … sau ce-or fi, și am ex pediat scrisori precum cea pe care ați primit-o ca să obținem anumite lămuriri asupra felului în care se dorește să fie tratate aceste cazuri. Trebuie să vă spun că n-am căpătat prea multe răspunsuri. Frumos din partea dumneavoastră c-ați venit cu mașina până aici.
Nancy a întrebat-o ce voia să spună prin „aceste cazuri”.

Intendenta i-a spus că trăiau acolo oameni, și încă de ani buni, care poate că n-aveau ce să caute la ei.
— Vă rog să înțelegeți că eu sunt nouă aici, a zis ea, dar vă voi spune ceea ce știu.
În opinia ei, stabilimentul acela fusese o adunătură, efectiv, de oameni care erau cu adevărat bolnavi mintal, sau senili, sau care nu s- ar mai fi dezvoltat niciodată normal, indiferent din ce punct de vedere, sau de oameni ale căror familii nu mai puteau sau nu mai voiau să aibă de-a face cu ei. Fuseseră dintotdeauna, și încă mai erau, de toate soiurile. Problemele grave se aflau, toate, în aripa de nord, bine păzită.
La origini, fusese un spital particular, aflat în proprietatea și sub conducerea unui doctor. După ce el murise, familia – familia doctorului – îl preluase și dăduse de înțeles că avea propriile ei metode de a face ca lucrurile să meargă. Stabilimentul fusese parțial transformat într-un spital caritabil și se făcuseră anumite aranjamente mai puțin obișnuite pentru a se obține subsidii pentru cazuri sociale în favoarea unor pacienți care nu erau deloc niște cazuri sociale. Unii dintre cei încă aflați în cărți muriseră, de fapt, iar alții nu dețineau motivațiile sau documentația potrivite pentru a se găsi acolo. Mulți dintre ei, bineînțeles, munceau ca să se întrețină, iar acest lucru se putea dovedi – ba chiar era – bun pentru moralul lor, deși era, totuși, absolut incorect și contrar legii.
Iar acum, problema era că avusese loc o investigație la sânge și întregul stabiliment urma să fie închis. Clădirea era depășită, oricum. Avea capacitatea prea mică, plus că lucrurile nu se mai făceau așa în ziua de astăzi. Cazurile grave urmau să fie trimise într-o unitate mult mai mare, la Flint sau Lansing – nu se luase încă o hotărâre definitivă
–, altele puteau ajunge în adăposturi, în cămine pentru grupuri mici, cum era tendința de la o vreme, și mai erau câte unii care s-ar fi putut descurca dacă erau plasați la rude.
Tessa era considerată a fi un asemenea caz, din ultima categorie.

Pare-se că necesitase niște tratamente cu electricitate când fusese adusă, dar de foarte multă vreme nu i se mai dăduse decât o medicație dintre cele mai ușoare.
— Tratamente-șoc? a întrebat Nancy.
— Poate că terapie de șoc, a zis intendenta, de parcă aici ar fi fost marea diferență. Spuneți că nu sunteți rudă. Asta înseamnă că nu aveți de gând s-o luați.
— Am un soț… a zis Nancy. Am un soț care este… care ar trebui să fie într-un asemenea loc, bănuiesc, dar am eu grijă de el acasă.
— A… deci așa, a zis intendenta, scoțând un oftat care nu voia să sugereze că n-ar fi crezut, dar nici că-i părea rău. Și mai este o problemă – că, după toate aparențele, nici nu are cetățenia noastră. Ea, cel puțin, crede că nu – deci presupun că nu vă interesează s-o vedeți acum?
— Ba da, i-a spus Nancy. Ba da, vreau s-o văd. Pentru asta am venit.
— A, bine. Este chiar aici, după colț, la brutărie. Lucrează la brutărie, aici, de ani de zile. Am impresia că ex ista un brutar angajat la început, dar, când a plecat el, n-a mai fost angajat nici un altul – n-a mai trebuit, dacă era Tessa.
Când s-a ridicat în picioare, a zis:
— Uitați: poate că vreți să bag eu capul după o vreme și să vă spun că am ceva de vorbit cu dumneavoastră. Ca să puteți ieși din scenă. Tessa e foarte deșteaptă și-și dă seama dincotro bate vântul, așa că s-ar putea întrista văzând că plecați fără ea. Deci, vă pot oferi eu posibilitatea să vă strecurați pe ușă-afară.

Tessa nu încărunțise pe de-a întregul. Buclele și le ținea strânse la spate cu un fileu, lăsându-și la vedere fruntea neridată, lucioasă, chiar și mai lată, mai înaltă și mai albă decât i-o știa Nancy. Și trupul i se lățise. Avea sâni mari, care arătau pietroși ca niște bolovani strânși în ținuta ei albă de brutar, și, cu toată această povară, cu toată poziția ei din acel moment – aplecată peste o masă și rostogolind un cocoloș mare de aluat –, avea umerii pătrățoși, impunători.

În afară de ea, în brutărie nu se mai afla decât o fată – ba nu, o femeie – înaltă, slabă, cu trăsături ascuțite, al cărei chip drăguț era întruna contorsionat de niște grimase bizare.
— A, Nancy, tu ești, a zis Tessa, vorbind absolut firesc, deși cu acea vagă reținere galantă, cu acea intimitate involuntară a celor care duc

pe picioare un trup nobil. Mai termină, Elinor! Nu fi caraghioasă! Du-te și adu-i un scaun prietenei mele!
Văzând că Nancy avea de gând s-o îmbrățișeze, cum făcea lumea de la o vreme, s-a neliniștit:
— A, nu, că sunt plină de făină. Și mai e ceva. Să nu te muște cumva Elinor. Lui Elinor nu-i place când oamenii devin foarte prietenoși cu mine.
Elinor se întorsese în mare grabă cu scaunul. Nancy a privit-o dinadins drept în ochi și i-a vorbit frumos:
— Mulțumesc foarte mult, Elinor.
— Nu vorbește, i-a răspuns Tessa. În schimb, este ajutorul meu de nădejde. Nu m-aș descurca fără ea, nu-i așa, Elinor?
— Ei, a zis Nancy, mă mir să văd că mă recunoști. Am albit, nu glumă, din vremurile bune.
— Da, mă întrebam dacă aveai de gând să vii, a zis Tessa.
— Puteam să fi și murit, mă gândesc. O mai ții minte pe Ginny Ross? A murit.
— Da.
Blat de plăcintă – asta făcea Tessa. A rupt un gogoloi de cocă și l-a întins pe o tavă rotundă din tablă, apoi a ridicat în sus tava, a răsucit-o cu îndemânare pe o singură mână și a tăiat coca de peste margini cu un cuțit pe care-l ținea cu cealaltă mână. A făcut același lucru de mai multe ori, din ce în ce mai repede. Apoi a zis:
— Wilf n-a murit?
— Nu, n-a murit. Dar a cam luat-o cu mințile pe dealuri, Tessa – și Nancy și-a dat seama prea târziu că nu dăduse dovadă de tact spunând așa ceva, drept care a încercat să destindă puțin atmosfera: A căpătat niște obiceiuri stranii, dragul de Wolfie.

Mulți ani tot încercase să-i spună Wolfie 59 lui Wilf, gândindu-se că numele s-ar fi potrivit cu bărbia lui prelungă, cu mustața subțire și cu ochii deschiși la culoare și încruntați. Dar lui nu-i plăcuse, o bănuise de batjocură, așa încât ea renunțase. Acum, însă, el nu se mai supăra, iar ea, numai să rostească numele acela, și îndată se simțea mai senină și mai tandră cu el, ceea ce-i era de ajutor, în condițiile date.
— De ex emplu, a căpătat aversiune față de covoare.
— De covoare?
— Merge numai pe lângă pereți, uite-așa, a zis Nancy și a desenat un dreptunghi prin aer. Trebuie să mut mobilele de la perete. De jur-

împrejur și iar împrejur.
Și, pe neașteptate, oarecum cerându-și scuze, a început să râdă.
— A, sunt și pe-aici unii care fac la fel, a zis Tessa, încuviințând din cap, cu aerul științior al celui dinăuntru. Nu vor să ex iste nimic între ei și perete.
— Și e foarte dependent. Toată ziua numai: „Unde-i Nancy?" – atât aud. Sunt singura în care mai are încredere în ziua de astăzi.
— E violent? a intervenit iar Tessa pe un ton de profesionistă, de cunoscătoare.
— Nu. În schimb, e suspicios. Crede că intră niște oameni în casă și ascund lucrurile de el. Crede că umblă câte cineva și schimbă ora la ceasuri, ba chiar și ziua înscrisă pe ziare. Pe urmă, se enervează brusc, dacă eu îi pomenesc de problema medicală a nu știu cui și pun un diagnostic de moment. Mare ciudățenie mai e și mintea omului!
Aoleu! Altă ditamai lipsa de tact.
— E tulburat, dar nu-i violent.
— Asta-i bine.
Tessa a pus jos tava cu blatul de plăcintă și a început să întindă peste el umplutură dintr-o cutie mare de conserve, pe care scria doar atât: „Afine" – fără marca vreunui producător. Umplutura părea destul de subțire și cleioasă.

— Uite-aici, Elinor, a zis ea. Uite-ți resturile.
Elinor stătuse proțăpită chiar în spatele scaunului pe care se așezase Nancy – iar Nancy avusese grijă să nu se întoarcă și să nu se uite la ea. Elinor s-a strecurat pe lângă masa de brutărie, fără să-și ridice privirile, și a început să frământe la un loc bucățelele de aluat pe care Tessa le tăiase cu cuțitul.
— Omul ăla, în schimb, a murit, a zis Tessa. Măcar atâta lucru știu.
— Care om? Despre cine vorbești?
— Omul ăla. Prietenul tău, ăla.
— Ollie? Vrei să spui că Ollie a murit?
— Nu știai? a zis Tessa.
— Nu. Deloc.
— Mă gândeam că tu trebuia să știi. Nici Wilf nu știa?
— Nici Wilf nu știe, a zis Nancy automat, luându-i apărarea soțului ei prin simplul fapt că-l plasa printre cei vii.
— Mă gândeam că el trebuia să știe, a zis Tessa. Nu erau rude între
ei?

Nancy nu i-a răspuns. Bineînțeles c-ar fi trebuit să-și închipuie că Ollie murise dacă Tessa era într-un asemenea loc.
— Presupun c-o fi ținut vestea pentru el, atunci, a zis Tessa.
— Wilf s-a priceput mereu să țină pentru el, a zis Nancy. Când s-a întâmplat? Erai cu el?
Tessa a scuturat din cap, ca și cum ar fi vrut să zică nu – sau că nu știa.
— Ei, deci când? Ce ți-au spus?
— Nu mi-a spus nimeni. Niciodată nu mi se spune nimic.
— Ah, Tessa!
— Am avut o gaură în cap. Am avut-o multă vreme.
— Asta-i la fel ca pe-atunci, când știai tu diverse lucruri? a zis Nancy. Ții minte cum le știai?
— Mi-au băgat gaz.
— Cine? a zis Nancy încruntată. Cum adică ți-au băgat gaz?
— Cei care erau șefi aici. Mi-au băgat ace.
— Ai spus gaz.

— Mi-au băgat și ace, și gaz. Ca să mă vindece la cap. Și ca să mă facă să nu mai țin minte. Unele lucruri mi le-aduc aminte, dar nu reușesc să spun și când s-au întâmplat. Am avut acea gaură în cap foarte multă vreme.
— Ollie a murit înainte să vii tu aici sau după? Nu ții minte cum a murit?
— Ba da, l-am văzut. Avea capul înfășurat într-o haină neagră. Și o frânghie legată în jurul gâtului. Asta i-a făcut cineva – și a strâns din buze câteva momente. Cineva care ar fi trebuit să ajungă pe scaunul electric.
— Poate a fost vreun vis urât pe care l-ai avut. Se prea poate să fi amestecat ce-ai visat cu ce s-a întâmplat de fapt.
Tessa și-a înălțat bărbia, ca și cum ar fi vrut să pună lucrurile la punct.
— Nu-i vorba de asta. Nu sunt chiar atât de zăpăcită.
Tratamentele-șoc, s-a gândit Nancy. Tratamentele-șoc îți lăsau găuri în memorie? Precis ex ista ceva în scripte. Trebuia să se ducă și să stea iarăși de vorbă cu intendenta.
S-a uitat la ce făcea Elinor cu bucățelele de aluat căzute. Le modelase cu dex teritate, făcându-le capete, urechi și cozi. Niște șoricei de cocă.

Dintr-o mișcare bruscă și rapidă, Tessa a făcut crestături de aerisire în blaturile de sus ale plăcintelor. Șoriceii au fost băgați la cuptor odată cu ele, pe o tavă de tablă separată.
Pe urmă, Tessa și-a întins mâinile și a rămas nemișcată, așteptând ca Elinor să vină cu un prosop de bucătărie ud și să i le șteargă de resturile de cocă lipicioasă și de praful de făină.
— Scaun, a zis Tessa, cu jumătate de glas.
Elinor a adus un scaun și l-a depus la capătul mesei, lângă cel pe care stătea Nancy, ca să poată sta jos și Tessa.
— Și-ai putea să te duci, eventual, și să ne faci câte un ceai, a zis Tessa. Nu-ți face griji, aruncăm noi o privire la bunătățile tale. Stăm cu ochii pe șoriceii tăi.
După care s-a întors către Nancy:

— Hai să lăsăm toate lucrurile-astea de care vorbeam. Nu erai pe cale să ai un copil, ultima dată când am auzit vești despre tine? Ce-a fost, băiat sau fată?
— Băiat, a zis Nancy. Asta a fost cu mulți, mulți ani în urmă. Și, după el, am avut două fete. Sunt mari cu toții acum.
— Când ești aici, nu-ți dai seama de cum trece timpul. Asta poate fi o binecuvântare sau poate să nu fie, nu știu. Și ce fac ei acum?
— Băiatul...
— Cum i-ai spus?
— Alan. Și el a urmat medicina.
— E doctor. Asta-i bine.
— Fetele sunt măritate amândouă. Bine, și Alan e însurat.
— Și, deci, cum le cheamă? Pe fete?
— Susan și Patricia. S-au făcut surori medicale amândouă.
— Le-ai ales nume frumoase.
A sosit ceaiul – într-un asemenea loc, probabil că tot timpul era câte un ceainic la fiert –, și Tessa l-a turnat.
— Nu-s cele mai bune porțelanuri din lume, a zis ea, luându-și o ceașcă puțin ciobită.
— Sunt foarte bune, a zis Nancy. Mai ții minte ce erai în stare să faci? Știai anumite lucruri. Când oamenii își pierdeau lucrurile, tu erai capabilă să le spui unde se aflau.
— A, nu, a zis Tessa. Mă prefăceam doar.
— Nu se poate să te fi prefăcut.
— Mă iau durerile de cap când vorbesc despre asta.

— Îmi pare rău.
Intendenta și-a făcut apariția în cadrul ușii.
— Nu vreau să vă deranjez de la ceai, a zis ea către Nancy. Dacă nu vă supărați, poate veniți la mine în birou pentru o clipă, după ce terminați aici...
Tessa n-a așteptat nici măcar ca intendenta să se îndepărteze destul cât să n-o audă:
— Ca să nu trebuiască să-ți iei rămas-bun de la mine, a zis ea, părând împăcată cu faptul că repeta o glumă cunoscută.

Ăsta-i un truc de-al ei. Toată lumea i-l știe. Bănuiam că n-ai venit să mă scoți pe mine de-aici. Cum ai putea?
— N-are nimic de-a face cu tine, Tessa. Problema-i că-l am pe Wilf.
— Așa este.
— Merită și el ceva. Mi-a fost un soț bun, atât de bun cât s-a priceput el să fie. Mi-am promis, în sinea mea, să nu-l duc niciodată să- l internez în vreun azil.
— Nu. Fără aziluri, a zis Tessa.
— Ah! Ce prostie am spus!
Tessa îi zâmbea, și Nancy a văzut în acest zâmbet același lucru care fusese o enigmă pentru ea cu mulți ani înainte: nu propriu-zis aere de superioritate, ci o ex traordinară și nefondată bunăvoință.
— Ai fost bună să vii să mă vizitezi, Nancy. După cum vezi, mi-am păstrat sănătatea. Nu-i puțin lucru. Hai, du-te și vezi ce vrea femeia
aia!
— Nici nu mă gândesc să mă duc să văd ce vrea, a zis Nancy. Și n- am de gând să mă fofilez. Am intenția foarte clară să-mi iau rămas-bun de la tine.
Așa încât, acum nu mai putea sub nici o formă să încerce să afle de la intendentă câte ceva despre ce-i spusese Tessa și, oricum, nu știa dacă se cuvenea s-o întrebe – era ca și cum ar fi vorbit-o pe la spate pe Tessa, și risca să se lase cu cine știe ce represalii. Nimeni nu putea ști ce anume ar fi putut provoca represalii într-un asemenea loc.
— Bine, dar să nu-ți iei rămas-bun până nu guști un șoricel făcut de Elinor. Șoriceii orbi ai lui Elinor. Ea vrea să iei unul. Acum te place. Și să nu te impacientezi – am eu grijă să aibă mâinile sănătoase și curate.
Nancy a mâncat șoricelul și a asigurat-o pe Elinor că era foarte bun. Elinor a consimțit să dea mâna cu ea, după care a făcut același lucru și Tessa.

— Dacă n-ar fi mort, a zis Tessa pe un ton absolut rezonabil și robust, de ce n-ar fi venit să mă scoată de-aici? A zis că vine.

Nancy a încuviințat din cap și a zis:
— O să-ți scriu.

Și chiar avea de gând, numai că Wilf a devenit o asemenea grijă pentru ea, de cum s-a întors acasă, și toată vizita în Michigan a devenit așa o sursă de tulburare pentru ea și, totuși, atât de neverosimilă, încât nu i-a mai scris.

UN PĂTRAT, UN CERC, O STEA

Într-o zi de vară târzie de la începutul anilor șaptezeci, o femeie mergea prin Vancouver, un oraș în care nu mai fusese niciodată și pe care, din câte-și dădea seama, nu avea să-l mai vadă niciodată. Mersese pe jos, de la hotelul ei din centru, peste podul de pe strada Burrard și, după o vreme, ajunsese pe Bulevardul Patru. Pe vremea aceea, Bulevardul Patru era o arteră dedicată magazinelor mici, care vindeau tămâie, cristaluri, flori de hârtie uriașe, afișe cu Salvador Dalí și Iepurele Alb60, precum și haine la prețuri mici, ori foarte subțiri și viu colorate, ori în culori pământii și greoaie ca niște pături, confecționate în zone sărace și legendare ale lumii. Muzica difuzată în aceste magazine te lua cu asalt – părea cât pe-aci să te doboare –, de îndată ce intrai. La fel și mirosurile străine, dulcege, și prezența indolentă a unor băieți și fete, sau tineri bărbați și femei, care practic își stabiliseră sălașul pe trotuar. Femeia respectivă auzise și citise despre această cultură a tinerilor, cum credea ea că se numea. Era vizibilă deja de mai mulți ani și, de fapt, se spunea c-ar fi fost pe cale să apună. Dar ea nu se văzuse niciodată silită să-și croiască drum printr-o asemenea concentrare de acea cultură, nici nu se găsise, după toate aparențele, singură-cuc în mijlocul ei.
Avea șaizeci și șapte de ani și atât de slabă era, încât mai că-i dispăruseră șoldurile și pieptul. Umbla cu pasul apăsat, cu capul împins înainte și întorcându-și privirile într-un mod provocator, cercetător.
Nu părea să ex iste nici o persoană, atâta cât se putea vedea cu ochii de jur-împrejur, care să fi fost cu mai puțin de treizeci de ani mai tânără decât ea.

Un băiat și o fată s-au apropiat de ea cu un aer de solemnitate, care

părea, totuși, oarecum prostească. Aveau pe creștetele capetelor niște coroniță din panglici împletite. Voiau ca ea să le cumpere un mic sul de hârtie.
I-a întrebat dacă sulul conținea cumva soarta ei.
— Poate că da, i-a răspuns fata, la care băiatul a zis, pe un ton de reproș:
— Conține înțelepciune.
— A, în cazul ăsta… le-a spus Nancy și a depus un dolar într-o șapcă brodată, pe care i-o întindeau. Și-acum, spuneți-mi cum vă cheamă, a zis ea, cu un rânjet pe care nu și l-a putut reține și la care nu i s-a răspuns.
— Adam și Eva, i-a spus fata, care a luat bancnota și a vârât-o printr-o parte oarecare a veșmântului care o acoperea.
— „Adam și Eva și Trage-de-sfoară s-au dus la râu într-o sâmbătă seară…”61, a zis Nancy.
Dar cei doi s-au întors și au plecat, disprețuitori și dezgustați peste măsură.
Și cam asta a fost. Nancy a plecat și ea mai departe. O fi ex istând vreo lege care-mi interzice să fiu aici?
În vitrina unei cafenele minuscule era o inscripție. Nancy nu mâncase nimic de la micul dejun luat la hotel. Acum trecuse de ora patru. S-a oprit să vadă la ce se făcea reclamă.
„Binecuvântată fie iarba!” Dincolo de aceste cuvinte mâzgălite, era o ființă încruntată, ridată, aproape înlăcrimată, cu părul rărit, care parcă-i fugea de pe frunte și de pe obraji. Un păr cu aspect uscat, de un brun roșcat palid. Întotdeauna fă-te mai deschisă la culoare decât părul tău natural, îi spusese coaforul. Culoarea ei naturală era închisă, un șaten sumbru, bătând spre negru.
Ba nu, nu era. Culoarea ei naturală de-acum era căruntul.
Ți se întâmplă numai de câteva ori în viață – cel puțin, dacă ești femeie, numai de câteva ori – să dai așa peste tine însăți, fără să fii pregătită dinainte. Era la fel de rău ca în acele coșmaruri în care se vedea pe sine mergând pe stradă în

cămașă de noapte sau purtând cu nonșalanță numai bluza de la pijama.
În ultimii zece sau cincisprezece ani, își rezervase, cu siguranță, timp suficient pentru a-și privi propriul chip sub o lumină dură, ca să vadă mai bine ce fard i s-ar fi potrivit sau să hotărască dacă era, fără nici un dubiu, momentul să înceapă să-și vopsească părul. Dar

niciodată nu avusese parte de un asemenea șoc, de o situație în care vedea nu doar niște mai vechi sau mai noi defecte sau vreun declin care nu mai putea fi trecut cu vederea, ci o persoană cu desăvârșire străină.
O persoană pe care n-o cunoștea și nici nu voia s-o cunoască.
Și-a mai descrețit ex presia feței de îndată, bineînțeles, și a observat o ameliorare. Ar fi putut spune după aceea că se recunoștea pe sine. Și a început prompt să-și facă planuri care să-i redea speranța, de parcă n-ar mai fi avut nici o clipă de pierdut. Trebuia neapărat să-și dea părul cu fix ativ, ca să nu i se mai vânture în jurul feței chiar așa. Îi trebuia o nuanță de ruj mai bine definită. Un corai luminos – de care aproape că nu se mai găsea în ziua de astăzi – în locul acestui oribil maroniu-rozaliu, mai la modă și care te făcea să pari aproape despuiată. Hotărârea de a găsi toate cele de care avea nevoie a făcut-o să se răsucească pe călcâie brusc – zărise o drogherie cu vreo trei sau patru străzi în urmă –, iar dorința de a nu mai trece pe lângă Adam și Eva, să traverseze pe cealaltă parte a străzii.
Dacă nu s-ar fi întâmplat acest lucru, întâlnirea n-ar fi avut loc.
O altă persoană în vârstă venea înspre ea pe trotuar. Un bărbat, nu foarte înalt, dar drept și musculos, chel în creștetul capului, unde avea o coroană de păr alb și fin, răvășit în toate direcțiile, la fel cum era și al ei. Avea o cămașă de dril desfăcută la gât, o jachetă și niște pantaloni vechi. Nu purta nimic care să-l facă să pară c-ar fi încercat să semene cu tinerii de pe stradă – nu părul strâns în coadă, nu basma la gât, nu blugi. Și totuși, nici o clipă n-ar fi putut fi confundat cu genul de bărbat pe care-l vedea ea zilnic, în ultimele două săptămâni.

Aproape imediat și-a dat seama. Era Ollie. Dar s-a oprit în loc, având motive serioase de a crede că nu se putea să fie adevărat.
Ollie. În viață. Ollie.
Iar el a zis:
— Nancy!
Ex presia de pe chipul ei (după ce trecuse peste o clipă de groază pură, pe care el nu păruse c-ar fi remarcat-o) trebuie să fi fost foarte asemănătoare cu ex presia de pe chipul lui. Nu-i venea să creadă, îi venea să râdă, s-ar fi scuzat.
De ce să se fi scuzat? Pentru faptul că nu se despărțiseră prieteni, că nu păstraseră legătura unul cu altul în toți acei ani? Sau pentru schimbările care se petrecuseră cu fiecare dintre ei, pentru felul cum

erau obligați să se prezinte acum, lipsiți de orice speranță?
Nancy avea mai multe motive să fie șocată decât avea el, asta cu siguranță. Dar nu voia să aducă acest subiect în discuție, măcar o vreme. Măcar până-și lămureau pozițiile unul față de altul.
— Sunt aici doar peste noapte, a zis ea. Vreau să zic, de azi-noapte, și-o să mai fiu și la noapte. Am fost într-o croazieră în Alaska. Eu și toate celelalte văduve bătrâne. Wilf a murit, știi asta. De-aproape un an a murit. Mor de foame. Am umblat și-am tot umblat. Nici nu știu cum am ajuns aici – după care, mai mult decât prostește, a mai zis: Nu știam că trăiești aici.
Pentru că nu crezuse c-ar mai fi trăit pe nicăieri. Dar nu fusese nici absolut sigură că murise. Din câte reușise ea să reconstituie, Wilf nu primise nici o veste în acest sens. Cu toate că nu putea scoate mare lucru de la Wilf, el se dusese cu mințile undeva unde ea n-ar fi putut ajunge – și asta chiar în acel interval scurt în care făcuse plimbarea până în Michigan, s-o vadă pe Tessa.
Ollie îi spunea între timp că nu locuia în Vancouver, că și el se afla în oraș doar pentru scurtă vreme. Venise pentru ceva medical, ceva doar de rutină, la spitalul de acolo. Pe insula Tex ada62 locuia. Unde venea asta, i-a spus el, era prea

complicat să-i ex plice. Îi spunea doar atât: că trebuia să ia trei bărci, trei feriboturi, ca să ajungă de unde erau ei până acolo.
A condus-o apoi la o furgonetă Volkswagen de un alb murdar, pe care o avea parcată pe o stradă laterală, și au plecat împreună spre un restaurant. Furgoneta mirosea a ocean, i s-a părut ei, a pește, alge de mare și cauciuc. Și s-a dovedit că el nu mai mânca decât pește, niciodată carne. Restaurantul, care nu avea mai mult de șase măsuțe, era japonez. Un japonez cu mutra simpatic-abătută a unui tânăr preot ciopârțea pește cu o viteză înspăimântătoare în spatele tejghelei. Ollie i-a strigat:
— Cum îți merge, Pete? iar tânărul i-a strigat și el:
— Fan-tas-tic! pe un ton ironic nord-american, fără să-și încetinească ritmul câtuși de puțin. Pe Nancy a străfulgerat-o un sentiment de neplăcere – poate fiindcă Ollie rostise numele tânărului aceluia, care nu-i răspunsese la fel, rostindu-i numele? Și fiindcă spera ca Ollie să nu fi observat că ea observase lucrul ăsta? Unii oameni – unii bărbați – aveau acest obicei, de a se da prieteni cu lumea din magazine și restaurante.

Nu suporta nici măcar gândul de a mânca pește crud, așa că ea și-a luat tăieței. Cu bețișoarele nu se descurca prea bine – parcă nu erau la fel ca bețișoarele chinezești cu care mâncase o dată sau de două ori –, dar altceva nu i s-a oferit.
Odată ce se instalaseră, ar fi fost cazul să vorbească despre Tessa. Deși ar fi fost poate mai potrivit să aștepte să-i spună el ceva.
Așa încât a început să-i vorbească despre croazieră. A zis că n-ar mai fi făcut așa ceva pentru nimic în lume. Și nu era vorba de vreme, deși avuseseră parte și de vreme proastă, cu ploaie și o ceață prin care nu vedeai nimic. Văzuseră destul, ăsta-i adevărul, cât să le ajungă pentru o viață întreagă. Munte după munte, insulă după insulă, și stânci, și apă, și copaci. Și toată lumea zicea: nu-i așa că-i uluitor? Nu-i așa că-i nemaipomenit?
Nemaipomenit, nemaipomenit, nemaipomenit. Uluitor.
Văzuseră urși, foci, lei de mare, o balenă. Toată lumea făcuse poze. Nădușind, și-njurând, și temându-se ca nu cumva

minunile lor de aparate foto noi-nouțe să funcționeze prost. Și, pe urmă, coborârile de pe vas și mersul cu trenul pe celebra cale ferată către celebrul oraș de căutători de aur, și alte poze, și actori îmbrăcați ca în anii de glorie opt sute nouăzeci – și ce făceau acolo cei mai mulți? Se puneau la coadă, să cumpere zahăr caramel.
Cântările din tren. Și chefurile cu băutură de pe vapor. Unii o luau cu băutul de la micul dejun. Jocuri de cărți, de noroc. Serate dansante în fiecare zi, cu câte zece babe la fiecare boșorog.
— Și toate eram coafate cu panglici, cârlionțate, împopoțonate, pieptănate umflat, ca niște căței la concurs. Crede-mă, era o concurență dată naibii!
Ollie a râs în diverse puncte ale povestirii ei, cu toate că l-a surprins, la un moment dat, uitându-se nu la ea, ci spre tejghea, cu un aer nerăbdător și nepăsător. Supa și-o terminase și poate că se gândea la ce mai urma. Poate că și el, ca și alți bărbați, se simțea desconsiderat dacă nu i se aducea mâncarea cu promptitudine.
Nancy își tot scăpa tăieței.
— Și mă gândeam: „Doamne, Dumnezeule, ce caut eu, ce-aș putea eu să caut aici?” Toată lumea îmi spusese că trebuia să evadez. Wilf nu mai fusese în apele lui timp de câțiva ani, și eu îl îngrijisem acasă. După ce a murit, mi s-a spus că trebuie să ies și eu în lume, să fac și alte lucruri. Să mă fac membră a Clubului Cărții pentru Vârstnici, să

iau parte la Plimbările în Natură pentru Vârstnici, să mă înscriu la Pictura în Acuarelă. Ba chiar și la Vizitatorii Voluntari pentru Vârstnici, care se duc și stau pe capul unor biete ființe fără apărare, de prin spitale. Și, cum eu n-am avut chef să fac nimic din toate astea, au început cu toții să-mi spună: „Du-te, du-te!” Inclusiv copiii mei. Cică aveam nevoie de-o vacanță totală. Așa c-am șovăit eu ce-am șovăit, și nu știam unde anume și cum să mă duc, și cineva mi-a spus: „Uite, ai putea să pleci într-o croazieră”. Și m-am gândit și eu: „Bun, aș putea să plec într-o croazieră”.

— Interesant, a zis Ollie. Nu cred că pe mine pierderea unei soții m-ar putea face să-mi treacă prin minte măcar să plec într-o croazieră.
— Bravo ție! a zis Nancy, practic pe nerăsuflate.
Și iar a așteptat ca el să spună ceva despre Tessa, dar lui îi sosise peștele și era de-acum ocupat cu el. A încercat s-o convingă și pe ea să guste puțin.
Ea n-a vrut. Ba chiar, a renunțat cu totul să mai mănânce. Și-a aprins o țigară.
I-a spus lui Ollie că urmărise dintotdeauna și așteptase ceva ce-ar mai fi scris el după acel articol care făcuse furori. Și care dovedise că era un bun scriitor, a mai adăugat.
El a privit-o profund surprins câteva clipe, ca și cum n-ar mai fi ținut minte la ce se referea ea. Pe urmă, a scuturat din cap, cu un aer uimit, și a zis că asta fusese cu mulți, foarte mulți ani în urmă.
— Nu era ceea ce-mi doream cu adevărat.
— Ce vrei să spui cu asta? s-a mirat Nancy. Nu ești la fel cum erai odată, nu-i așa? Nu mai ești același om.
— Bineînțeles că nu.
— Adică… e ceva diferit la tine, ceva esențial, ceva fizic. Ești construit altfel. Umerii, de pildă. Sau nu mai țin eu minte corect?
El i-a spus că așa era, chiar așa. Realizase la un moment dat că-și dorea o viață mai degrabă fizică. Ba nu. Iată ce se întâmplase, în ordine: avusese o revenire a vechiului demon (ea și-a imaginat că vorbea de tuberculoză) și realizase că nu făcea decât lucruri din categoria celor greșite, așa că se schimbase. Asta fusese cu mulți ani în urmă. Se băgase ucenic la un constructor de ambarcațiuni. Pe urmă, se asociase cu un tip care se ocupa cu pescuitul de mare adâncime. Căutase ambarcațiuni pentru un multimilionar. Asta se întâmpla în Oregon. Pe urmă, își căutase iarăși de lucru în Canada și se aținuse pe-

acolo – prin Vancouver – o vreme, după care pusese mâna pe o bucățică de pământ în Sechelt, pe țărm, când încă se mai

vindea ieftin. Se băgase într-o afacere cu caiace. Construcție, închiriere, vânzare, lecții. După o vreme, începuse să aibă impresia că prea era multă lume în Sechelt, așa că-i dăduse pământul unui prieten – practic pe nimic. El însuși era singura persoană despre care auzise vreodată că nu făcuse bani, deși avea pământ în Sechelt.

— Dar nu banii mă interesează în viață, a zis el.

Auzise despre loturile de pământ pe care le puteai obține pe insula Tex ada. Iar acum, stătea mai mult pe-acolo. Făcea câte una și-alta, ca să-și câștige ex istența. Se mai ocupa și de caiace, și de pescuit. Se mai angaja pe ici, pe colo, ca meșter, constructor de case, tâmplar.

— Mă descurc, a zis el.

I-a descris cum arăta casa pe care și-o construise, o colibă, după toate aparențele, pe din afară, dar încântătoare pe dinăuntru, cel puțin pentru el. Un spațiu de dormit, cu o ferestruică rotundă. Tot ce-i trebuia ex act acolo unde i-ar fi fost la îndemână, totul la vedere, nimic în dulapuri. La câțiva pași de casă, avea o cadă de baie îngropată în pământ, în mijlocul unui strat de ierburi frumos mirositoare. Apa fierbinte și-o căra până acolo cu gălețile și lâncezea în ea sub cerul liber, chiar și în timpul iernii.

Cultiva legume, pe care le împărțea cu căprioarele.

În timp ce el îi povestea lucrurile-astea, pe Nancy o încerca un sentiment de nefericire. Nu era vorba că nu-l credea – în ciuda unicei discrepanțe majore. Era, mai degrabă, un sentiment de mirare din ce în ce mai pronunțată, apoi de dezamăgire. Vorbea în felul în care vorbeau și alți bărbați. (De pildă, un bărbat cu care-și petrecuse o parte a timpului pe vasul de croazieră – unde nu fusese chiar atât de încăpățânat-distantă, chiar atât de nesociabilă, cum îi dăduse de înțeles lui Ollie.) O mulțime de bărbați nu aveau niciodată vreun cuvânt de spus despre viețile lor, dincolo de când și unde. În schimb, erau alții, mai în pas cu moda, care-ți veneau cu asemenea discursuri aparent spontane, și totuși ex ersate, prin care voiau să spună că viețile lor fuseseră drumuri într-adevăr accidentate, dar că necazurile avuseseră darul să le indice calea către mai bine, că-și învățaseră lecțiile și că se trezeau dimineața bucuroși, fără umbră de îndoială.

Nu avea nimic împotrivă să-i audă pe alți bărbați vorbind așa – de obicei, reușea să se gândească la altceva –, dar, auzindu-l pe Ollie, care

se apleca peste măsuța șubredă și peste platoul de lemn cu bucățele de pește alarmante, o cuprindea o întreagă tristețe.
Nu mai era unul și-același. Cu siguranță nu mai era.
Dar ea, în schimb? Vai, necazul era, în cazul ei, că ea chiar era una și-aceeași. Vorbindu-i despre croazieră, se înfierbântase toată – îi făcuse plăcere să se asculte pe ea însăși vorbind, să urmărească descrierea care i se revărsa pe gură. Nu-i vorbă, că nu acesta era felul în care-i vorbise mai demult lui Ollie, mai degrabă era felul în care și- ar fi dorit să-i vorbească și felul în care-i vorbise, în mintea ei, după ce el plecase. (Abia după ce-i trecuse furia în privința lui, bineînțeles.) Uneori, se mai întâmpla câte ceva care o făcea să se gândească: îmi pare rău că nu pot să-i spun asta lui Ollie. Când vorbea cu alți oameni așa cum își dorea ea, se mai întâmpla să meargă prea departe. Parcă-i vedea ce gândeau: „sarcastică”, sau „critică”, sau chiar „înverșunată”. Wilf n-ar fi folosit aceste cuvinte, dar se prea poate să le fi gândit – ea, una, parcă niciodată nu-și dădea seama. Ginny zâmbea, dar nu în felul în care zâmbea ea mai demult. Când ajunsese la vârsta a doua și rămăsese nemăritată, devenise blândă, miloasă și secretoasă. (Ex plicația ieșise la iveală cu puțin timp înainte de moartea ei, când recunoscuse că se convertise la budism.)
Așa că lui Nancy îi lipsise foarte mult Ollie, fără ca ea să-și dea măcar seama de ce anume era lucrul acela care-i lipsea. Ceva tulburător, care mocnea în el precum o febră nu foarte înaltă, ceva ce ea nu înțelesese pe de-a întregul. Lucrurile care o călcaseră pe nervi la el în acea scurtă perioadă în care-l cunoscuse iată că se dovediseră a fi, privind retrospectiv, tocmai cele pe care le ținea minte.
Acum vorbea din suflet. Îi zâmbea, uitându-se drept în ochii ei. O făcea să-și reamintească de felul abil în care mai demult știa să fie șarmant. Dar ea, una, nu-și închipuise că avea să-și ex ercite vreodată șarmul acesta chiar asupra ei.

Aproape că se temea să nu-i spună: „Nu te plictisesc, nu?” Sau:
„Nu-i așa că viața e uimitoare?”
— Am fost incredibil de norocos, a zis el. Norocos în viață. Bine, știu câteva persoane care n-ar zice asta. Care ar zice că nu m-am legat de nimic sau că n-am făcut bani. Care ar zice că mi-am irosit anii aceia în care eram la pământ. Dar nu-i adevărat. Am auzit chemarea – și a înălțat din sprâncene, zâmbind pe jumătate către el însuși. Zău așa, chiar am auzit-o. Am auzit chemarea de a ieși din găoace. Din găoacea

în care-ți spui „trebuie să realizez ceva grozav”. Din găoacea propriului ego. Am fost norocos de la bun început. Norocos chiar și cu faptul că m-am ales cu TBC. M-a ținut departe de colegiu, care mi-ar fi împuiat capul cu o mulțime de prostii. Și nu m-ar fi lăsat să mă înrolez, dacă războiul ar fi survenit mai devreme.
— Nu te-ar fi înrolat oricum, de vreme ce erai însurat, a zis Nancy. (Se dovedise, la un moment dat, suficient de cinică și se întrebase
cu voce tare, de față cu Wilf, dacă nu cumva ăsta fusese motivul pentru care el o luase de nevastă.
— Motivele altora nu prea mă interesează pe mine, îi răspunsese
Wilf.
Îi mai spusese că oricum nu avea să mai urmeze vreun alt război. Și într-adevăr, nu mai urmase – timp de încă un deceniu.)
— Da, bine, a zis Ollie. Dar adevărul este că nu aveam o relație propriu-zis legalizată. Am anticipat evoluția lucrurilor, Nancy. Dar întotdeauna îmi zboară din minte că nu eram, de fapt, căsătoriți. Poate pentru că Tessa era genul de femeie foarte profundă și serioasă. Dacă erai cu ea, erai cu ea. N-o duceai cu zăhărelul pe Tessa.
— Așa, deci, a zis Nancy, pe tonul cel mai blând de care a fost în stare. Așa. Tu și Tessa.
— Depresiunea63 le-a dat pe toate peste cap, a zis Ollie.

Ce voia să spună cu asta, i-a explicat el în continuare, era că interesul secătuise, în cea mai mare parte, și, prin urmare, și finanțarea. Finanțarea cercetărilor. Intervenise o schimbare de gândire, comunitatea științifică întorsese spatele unor lucruri pe care ajunsese, probabil, să le considere frivole. Câteva experimente continuaseră o vreme, dar într-un mod parcă lipsit de viață, a zis el, și chiar și oamenii care păruseră cei mai interesați, cei mai implicați – oameni care-l căutaseră, a zis Ollie, pentru că nu-i căutase el pe ei –, oamenii aceia s-au numărat printre primii la care n-a mai putut ajunge, care nu i-au mai răspuns la scrisori și n-au mai luat legătura cu el, până când, în cele din urmă, primești câte un bilet de la secretarele lor, în care ți se spune că toată afacerea a picat. El și Tessa fuseseră tratați ca niște gunoaie de acei oameni, ca niște belele și niște oportuniști, odată ce vântul își schimbase direcția.
— Universitarii, a zis el. După ce-am trecut prin tot ce-am trecut, punându-ne la dispoziția lor. Nici nu vreau s-aud, zău așa, de ei.
— Și eu care credeam că aveați de-a face mai mult cu doctorii.

— Cu doctorii. Cu făcătorii de cariere. Cu tot felul de universitari. Ca să-l facă să iasă din cercul acesta vicios de vechi jigniri și proastă dispoziție, Nancy l-a întrebat despre acele experimente. Cele mai multe avuseseră de-a face cu cartonașe. Nu cu niște cărți de joc obișnuite, ci cu cartonașe speciale pentru PES64, cu simbolurile lor: o cruce, un cerc, o stea, niște linii vălurite, un pătrat. Puneau câte o carte cu fiecare simbol cu fața în sus pe masă, în timp ce restul pachetului era bine amestecat și ținut cu fața în jos. Tessa trebuia să spună care dintre simbolurile din fața ei se potrivea cu cel de pe cartonașul aflat deasupra în pachet. Ăsta fusese testul de potrivire pe văzute. La fel era și testul de potrivire pe nevăzute, numai că și cele cinci cartonașe-cheie stăteau tot cu fețele în jos. Testele următoare sporeau în dificultate. Uneori, se foloseau zaruri sau monede. Alteori, numai o imagine din minte. Serii de imagini din minte, fără nimic scris pe hârtie. Subiectul și examinatorul în aceeași

cameră, sau în camere diferite, sau la cinci sute de metri unul de celălalt.
Apoi, procentul de reușită al Tessei era comparat cu rezultatele obținute din pură întâmplare. Legea probabilităților, care, după el, reprezenta douăzeci la sută.
Nimic altceva nu era în camera aceea, decât un scaun, o masă și o lumină. Ca într-o cameră de interogatoriu. Tessa ieșea de-acolo stoarsă. Ore întregi o hăituiau simbolurile, indiferent încotro se uita. Durerile de cap începuseră de-atunci. Și rezultatele fuseseră neconcludente. Apăreau tot felul de obiecții, legate nu de Tessa, ci de întrebarea dacă nu cumva testele erau greșite. Se spunea că oamenii au preferințe. Dacă dau cu banul, de pildă, cei mai mulți mizează pe cap, nu pe pajură. Așa fac. Și altele. La care se adăuga ce spusese el mai devreme legat de climatul din acea vreme, de climatul intelectual, care plasa cercetările de felul acesta pe tărâmul frivolității.

Se lăsase întunericul. Pancarta pe care scria ÎNCHIS fusese întoarsă cu fața spre ușa restaurantului. Ollie avea dificultăți în a citi ce scria pe nota de plată. S-a dovedit că problema de ordin medical pentru care venise la Vancouver avea de-a face cu ochii lui. Nancy a râs, i-a luat nota de plată din mână și a plătit ea.
— Sigur că da – nu sunt o văduvă bogată?
Apoi, pentru că nu-și terminaseră ce-aveau de vorbit – nici măcar

pe departe, după Nancy –, au mers mai sus pe aceeași stradă, la o cafenea Denny, să bea cafea.
— Poate preferi undeva mai elegant? a zis Ollie. Poate ai bea ceva, mai curând.
Nancy i-a spus repede că băuse pe vaporul acela suficient cât să-i ajungă pentru o vreme.
— Eu am băut suficient cât să-mi ajungă pe toată viața, i-a spus Ollie. Am renunțat la băutură de cincisprezece ani.

Mai ex act, de cincisprezece ani și nouă luni. Întotdeauna recunoști un fost bețiv după faptul că numără și lunile.
În perioada ex perimentelor, a parapsihologilor, el și Tessa își făcuseră câțiva prieteni. Ajunseseră să cunoască oameni care-și câștigau viața cu abilitățile lor. Nu în interesul vreunei așa-numite științe, ci prin ceea ce se numea ghicitul viitorului, sau citirea minții, sau telepatie, sau antrenament psihic. Unii se stabileau pe unde era câte un vad bun, operau fie dintr-o casă, fie dintr-un soi de magazin, și rămâneau acolo ani de zile. Ăștia erau cei care practicau consilierea personală, prezicerea viitorului, stabilirea zodiacului și diferite forme de însănătoșire. Alții organizau spectacole publice. Asta putea însemna să-i atragi pe oameni cu spectacole de genul Chautauqua65, care prezentau conferințe, lecturi, scene din Shakespeare, pe câte cineva care cânta muzică de operă și diapozitive de prin călătorii (educative, nu senzaționale), coborând pe scară în jos până la carnavaluri ieftine, care amestecau numere de comedie burlescă și de hipnotism cu câte o femeie aproape goală înfășurată în șerpi. Firește că Ollie și Tessa preferau să considere că făceau parte din prima categorie. Educație, într-adevăr, și nu senzație, urmăreau ei. Dar nici aici timpul nu jucase în favoarea lor. Vremea lucrurilor de calitate mai bună era pe trecute. Puteai să asculți muzică și să capeți o brumă de educație de la radio, plus că oamenii asistaseră deja la toate conferințele însoțite de proiecții – toate cele de care aveau nevoie – la sala de conferințe a bisericii.
Singura modalitate de a câștiga niște bani, pe care o descoperiseră ei doi, era să urmeze spectacolele acelea ambulante, să se producă în sălile primăriilor sau pe la târgurile de toamnă. Împărțeau scena cu hipnotiști, cu femei cu șerpi, cu cei care pronunțau monoloage deșucheate și cu despuiați cu pene. Și genul ăsta de oferte se apropia de sfârșit, dar vecinătatea noului război le dăduse un imbold ciudat.

Viața le fusese prelungită artificial pentru o vreme, căci raționalizarea benzinei îi împiedicase pe oameni să mai ajungă la cluburile de noapte din orașe sau la marile cinematografe. Și

nu apăruse încă televiziunea, care să-i distreze cu tot felul de numere de magie direct pe canapelele lor de-acasă. Primii ani cincizeci, Ed Sullivan66 et cetera – acela într- adevăr a fost sfârșitul.
Chiar și așa, o vreme avuseseră asistențe numeroase, umpluseră sălile – Ollie se mai distra uneori, încălzind publicul cu câte o mică prelegere serioasă, dar care-i făcea pe toți atenți. Nu trecuse mult și devenise și el parte din spectacol. Fuseseră nevoiți să vină cu ceva mai incitant, mai dramatic și mai plin de suspans decât ce făcuse Tessa până atunci de una singură. Și mai era un factor de avut în vedere. Tessa făcea față foarte bine, în privința nervilor și a rezistenței fizice, dar puterile ei, care vor fi fost acelea, nu se dovedeau chiar infailibile. Începuse să mai și dea greș. Trebuia să se concentreze ca niciodată până atunci, iar uneori lucrurile nu funcționau. Durerile de cap nu-i dădeau pace.
Este adevărat ce bănuiesc majoritatea oamenilor. Asemenea spectacole sunt pline de trucuri. Pline de falsități, pline de înșelătorii. Uneori, nu e nimic altceva. Dar și ceea ce speră oamenii – cei mai mulți – este adevărat din când în când. Speră că nu-i chiar totul fals. Și, pentru că vedetele unor asemenea spectacole, cum e și Tessa, o persoană cu adevărat onorabilă, cunosc această speranță și o înțeleg – cine ar putea s-o înțeleagă mai bine? –, de aceea se apucă uneori și folosesc anumite trucuri, anumite obișnuințe, despre care știu că le garantează rezultatele corecte. Pentru că în fiecare seară – în fiecare seară – trebuie neapărat să obții acele rezultate.
Uneori, mijloacele sunt fruste, sunt evidente, cum e compartimentul fals din cutia cu domnișoara tăiată în două cu ferăstrăul. Câte un microfon ascuns. Sau, mai degrabă, se folosește câte un cod, stabilit între persoana de pe scenă și partenerul din sală. Codurile acestea pot reprezenta o artă în sine. Sunt secrete, nimic nu se notează.
Nancy l-a întrebat dacă și codul dintre el și Tessa reprezenta o artă în sine.
— Avea o clasă, a zis Ollie, luminându-se la față. Avea nuanțe – și a făcut o pauză, apoi a zis: De fapt, mai făceam și numere de magie curată. Aveam o mantie neagră pe care o purtam…

— Ollie, zău așa… O mantie neagră?
— Absolut. O mantie neagră. Și găseam câte un voluntar, îmi dădeam jos mantia și-l înfășuram pe el cu ea, după ce Tessa fusese legată la ochi – tot cineva din public făcea operațiunea asta, se asigura că era legată la ochi cum trebuie –, și pe urmă eu îi strigam: „Pe cine am aici în mantie?” Sau: „Cine este persoana din mantie?” Sau mai ziceam „haină”, sau „pânză neagră”. Sau: „Ce am eu aici?” Sau: „Pe cine vezi?”, „Ce culoare de păr?”, „Înalt sau scund?” Rezolvam dilemele din cuvinte, le rezolvam din vagi inflexiuni ale vocii. Mergeam la detalii din ce în ce mai mărunte. Ăsta era numărul nostru de început.
— Ar trebui să scrii lucrurile-astea.
— Chiar am avut intenția. Mă gândeam la un fel de dare în vileag. Dar m-am gândit, pe urmă: și cui o să-i pese? Oamenii vor să fie prostiți sau nu vor să fie prostiți. Nu-și bat ei capul cu dovezile. Un alt lucru la care m-am gândit a fost un roman de mistere. Este un mediu natural. M-am gândit c-o să ne-aducă o mulțime de bani și că ne-am fi putut retrage. Și m-am gândit la un scenariu de film. Ai văzut cumva filmul acela de Fellini…?
Nancy i-a spus că nu.
— Niște prostii, oricum. Nu, nu filmul lui Fellini. Vreau să zic ideile pe care le-am avut. Pe-atunci.
— Povestește-mi despre Tessa!
— Precis ți-am scris. Nu ți-am scris?
— Nu.
— Probabil că i-am scris lui Wilf.
— Cred că mi-ar fi spus.
— Știu și eu? Poate că n-am scris. Poate că prea eram cu moralul la pământ, în acel moment.
— În ce an se-ntâmpla?
Ollie nu-și mai amintea. Era în toi războiul din Coreea. Harry Truman era președinte. La început, Tessa păruse atinsă de gripă. Dar nu se mai făcea bine, slăbea întruna și pe tot corpul căpătase niște vânătăi ciudate. Avea leucemie.
Rămăseseră blocați într-un orășel de munte, în căldura verii. Ei speraseră să ajungă în California până nu venea iarna. Nu

fuseseră în stare nici măcar să ajungă la următoarea programare. Oamenii cu care călătoriseră până atunci plecaseră mai departe fără ei. Ollie își

găsise de lucru la postul de radio din acel oraș. De când tot dădea spectacole cu Tessa, căpătase o voce numai bună. Citea știrile pentru acel post de radio și o mulțime de reclame. Pe câteva le și scria. Angajatul de până atunci își luase concediu și urma o cură de detox ifiere sau așa ceva, într-un spital pentru bețivi.

Se mutaseră, el și Tessa, de la hotel într-un apartament mobilat. Aer condiționat nu aveau, bineînțeles, dar norocul făcea să fi avut un balconaș pe care-l acoperea un copac. El împinsese canapeaua până acolo, ca să aibă Tessa parte de aerul mai proaspăt. Nu voia s-o ducă la spital – ar fi costat bani și asta, normal, pentru că nu aveau nici un fel de asigurare –, plus că i se părea c-ar fi avut mai multă liniște acolo, unde ea putea privi frunzele care fremătau. Dar, în cele din urmă, fusese nevoit s-o interneze, și acolo, după doar câteva săptămâni, murise.

— E-nmormântată acolo? a întrebat Nancy. Nu te-ai gândit că vă trimiteam noi bani?

— Nu, a zis el. Nu – și la una, și la alta. Nu m-am gândit să cer. Am simțit că ținea de răspunderea mea. Și am dat-o să fie arsă. Apoi am șters-o din oraș cu cenușa. Cum-necum, am ajuns până pe Coastă. Practic, a fost ultimul lucru pe care mi l-a spus, că voia să fie arsă și că voia să-i fie răspândită cenușa pe valurile Oceanului Pacific.

Așa încât ex act asta și făcuse, a zis el. Ținea minte coasta din Oregon, fâșia de plajă dintre ocean și șoseaua de coastă, ceața și aerul rece din zorii zilei, mirosul apei de mare, pleoscăitul melancolic al valurilor. Își scosese pantofii și ciorapii, își rulase cracii pantalonilor pe picioare în sus și se băgase în apă, iar pescărușii dădeau roată în jurul lui, ca să vadă, curioși, dacă nu avea ceva pentru ei. Dar el n-o avea decât pe Tessa.

— Tessa… a dat să zică Nancy, dar n-a fost în stare să continue.

— După care, m-am apucat de băutură. Funcționam eu în felul meu, dar multă vreme am fost ca și mort pe dinăuntru. Până când a trebuit să mă smulg, pur și simplu, din acea stare.
Nu și-a ridicat privirile către Nancy. A urmat un moment apăsător, în care el a tot pipăit scrumiera.
— Presupun c-ai descoperit că viața merge înainte, a zis Nancy.
El a oftat. A reproș, a ușurare.
— Ascuțită limbă ai, Nancy!

Ollie a dus-o cu furgoneta până la hotel. Transmisia dinăuntrul furgonetei clănțănea de zor, și vehiculul în sine se scutura tot și zdroncănea pe roți.
Hotelul nu era cine știe ce scump sau lux os – nu avea portar în față, nici mormane de flori cu aspect de plante carnivore, care să poată fi zărite din afară – și, totuși, când Ollie a zis:
— Pun pariu că de mult n-a mai trecut pe-aici o asemenea rablă, Nancy nu s-a putut abține să râdă și să fie de acord cu el.
— Cu feribotul tău cum rămâne?
— S-a dus. De mult de tot.
— Unde o să dormi?
— La niște prieteni, în Golful Potcoavei67. Sau pot să stau foarte bine și aici, dacă n-am chef să-i trezesc. De câte ori n-am dormit aici, în mașină…
Camera ei avea două paturi. Paturi separate. Poate că avea să stârnească una sau două priviri scârbite, dacă-l trăgea după ea înăuntru, dar cu siguranță era în stare să le suporte. Pentru că adevărul ar fi fost la mare distanță de ceea ce ar fi putut crede oricine.
A tras aer în piept, ca să se pregătească.
— Nu, Nancy, a zis Ollie.
În tot acest timp, așteptase de la el să spună o singură vorbă adevărată. Toată după-amiaza, dacă nu cea mai mare parte a vieții ei. Așteptase, și iată c-o spusese abia acum.
Nu.
Ar fi putut-o lua ca pe un refuz al ofertei pe care ea, propriu-zis, nu i-o făcuse. Ar fi putut să i se pară o aroganță de nesuportat. Dar ea, de fapt, auzise ceva limpede și tandru, ceva ce i s-a

părut, pe moment, mai plin de înțelegere decât oricare altă vorbă auzită vreodată. „Nu.”
Știa ce pericol comporta orice ar fi spus ea. Pericolul propriei dorințe, pentru că în realitate nu știa ce fel de dorință era, o dorință de ce anume. Cu mulți ani în urmă, se feriseră amândoi de orice ar fi reprezentat acea dorință și cu siguranță trebuia să se ferească amândoi și acum, când erau bătrâni – poate că nu cumplit de bătrâni, dar suficient de bătrâni ca să pară nelalocul lor și absurzi. Și suficient de ghinioniști ca să-și fi petrecut practic tot timpul împreună mințind.
Pentru că și ea mințise, prin faptul că păstrase tăcerea. Și, deocamdată, avea să mintă și pe mai departe.
— Nu, a repetat el, cu un aer de umilință, dar nu și de stânjeneală.

N-ar ieși deloc bine.
Sigur că n-ar fi ieșit bine. Și unul dintre motive era că ea, primul lucru pe care avea să-l facă, odată ajunsă acasă, era să scrie către acel azil din Michigan și să afle ce se întâmplase cu Tessa, ca s-o aducă înapoi unde-i era locul.

„Drumul este ușor, dacă știi destule cât să călătorești cu bagaj puțin.”
Hârtia pe care i-o vânduseră Adam și Eva îi rămăsese în buzunarul jachetei. Când, în cele din urmă, a descoperit-o acolo – acasă la ea, după ce nu mai purtase jacheta aceea de aproape un an –, a fost uimită și enervată de cuvintele imprimate pe ea.
Drumul nu era deloc ușor. Scrisoarea ex pediată în Michigan i se întorsese nedeschisă. După toate aparențele, spitalul respectiv nu mai ex ista. Dar Nancy descoperise că ex istau anchete pe care le puteai întreprinde, așa că se apucase de ele. Ex istau și autorități cărora le puteai scrie, și arhive pe care să le dezgropi, dacă era cu putință. Nu voia să renunțe. Nu accepta ideea că urma se pierduse definitiv.

În privința lui Ollie, poate c-ar fi trebuit, la un moment dat, să admită și așa ceva. Ex pediase o scrisoare și către insula Tex ada, gândindu-se că era suficient dacă trecea numai atât drept adresă – precis că erau atât de puțini oameni acolo, încât oricare dintre ei putea fi găsit. Dar scrisoarea i se întorsese, având un singur cuvânt menționat pe plic: „Mutat”.
N-o lăsase inima s-o deschidă și să recitească ceea ce scrisese acolo. Prea mult, cu siguranță.

PERVAZUL FERESTREI ȘI MUȘTELE

Stă în vechiul fotoliu cu spătarul rabatabil al lui Wilf, în camera cu soare din propria ei casă. Nu-și propune să doarmă. Este o după- amiază însorită de toamnă târzie – de fapt, e ziua Cupei Grey68, și ea s- ar cuveni să fie la o petrecere încropită, urmărind meciul la televizor. S-a scuzat în ultima clipă. Oamenii s-au cam obișnuit cu ea, că vine cu lucruri de-astea de la o vreme – unii încă mai spun că-i îngrijorează. Dar, când își face, totuși, apariția, vechile obișnuințe și necesități se reafirmă, și ea nu se poate abține să redevină sufletul petrecerii. Așa încât ceilalți mai lasă grijile deoparte pentru o vreme.
Copiii îi spun că speră că n-a luat-o pe calea Trăitului în Trecut.

Dar ceea ce crede ea că face, sau ceea ce vrea să facă, dacă-și găsește puțin timp să facă, este nu să trăiască propriu-zis în trecut, ci să-l desfacă și să arunce o privire zdravănă în el.
Nu crede că doarme, când se vede pe sine pătrunzând într-o altă încăpere. Camera cu soare, încăperea luminoasă din spatele ei, s-a micșorat și transformat într-un hol întunecos. Cheia de la hotel este în ușa camerei, așa cum crede ea că erau cheile, deși nu este ceva cu care să se fi întâlnit vreodată în viața ei.
Este un loc sărăcăcios. O cameră sleită, pentru niște călători sleiți. Un bec în tavan, o bară cu câteva umerașe de sârmă, o perdea dintr-un material înflorat, cu galben și roz, care poate fi

trasă în așa fel, încât să ascundă vederii hainele atârnate. Materialul înflorat este menit, probabil, să confere o notă de optimism, ba chiar de voioșie acelei camere, dar, dintr-un motiv oarecare, efectul este chiar cel opus.
Ollie se trântește atât de brusc și de greoi pe pat, încât arcurile scot un geamăt de toată mila. Se pare că el și Tessa merg numai cu mașina în prezent, iar el se ocupă de tot ce înseamnă șofat. Astăzi, de prima căldură și de praful primăverii, mersul cu mașina l-a obosit ex traordinar de mult. Ea nu știe să șofeze. A făcut zgomot mare când a deschis lada de costume și încă și mai mult în spatele peretelui subțire de placaj care desparte baia de cameră. El se preface că doarme când iese ea de-acolo, dar, printre pleoapele întredeschise, o zărește uitându-se în oglinda mesei de toaletă, spuzită de puncte în care folia de argint s-a ciupit. Poartă fusta lungă până la glezne, din satin galben, și boleroul negru, cu șalul negru imprimat cu trandafiri, ai cărui franjuri atârnă o jumătate de metru. Costumele ei sunt făcute după ideile ei și nici nu sunt originale, nici nu i se potrivesc. Ea are pielea înroșită cu fard acum, dar de o nuanță ternă. Are părul strâns cu clame și dat cu fix ativ, iar buclele țepene îi sunt înghesuite într-un coif negru. Are pleoapele date cu violet și sprâncenele înălțate și înnegrite. Ca niște aripi de corb. Pleoapele îi apasă greu, ca o pedeapsă, peste ochii obosiți. De fapt, întreaga ei persoană pare să fie copleșită de vestimentație, de coafură și de machiaj.
Un zgomot pe care el nu intenționa să-l facă – de reproș sau de nerăbdare – ajunge până la ea. Tessa vine lângă pat și se apleacă să-i scoată pantofii.
El îi spune să nu se deranjeze.
— Trebuie să plec iarăși imediat, zice el. Trebuie să mă duc să-i

întâlnesc pe-ăia.
„Ăia” sunt oamenii de la teatru, organizatorii distracției, cine-or fi

ei.

Ea nu spune nimic. Se oprește în fața oglinzii, uitându-se la

propria-i reprezentare, apoi, încă suportând povara costumației grele, a părului – o perucă – și a spiritului ei, se învârte prin cameră, de parcă ar fi diverse lucruri de făcut, dar nu se poate mobiliza să facă nimic anume.

Nici măcar când s-a aplecat să-i scoată pantofii lui Ollie, nu l-a privit în ochi. Iar, dacă el și-a închis ochii din momentul în care s-a trântit în pat – așa crede ea –, se prea poate să fi vrut de fapt să evite s-o privească pe ea în ochi. Au devenit un cuplu profesional: dorm, mănâncă și călătoresc împreună, fiecare aproape de ritmul respirației celuilalt. Dar niciodată – cu ex cepția momentelor în care sunt legați unul de altul prin responsabilitatea comună față de public –, niciodată nu pot să se uite unul în ochii celuilalt, de teamă c-ar putea zări ceva care să li se pară înfricoșător peste măsură.
Nu ex istă o lungime de perete suficientă pentru oglinda ciupită ca de vărsat a mesei de toaletă – o parte a ei obturează fereastra, nelăsând să intre câtă lumină ar putea pătrunde în cameră. Ea o privește cu îndoială o clipă, după care își concentrează toată forța ca să tragă masa de un colț, câteva degete mai înăuntru. Apoi își recapătă suflul și dă la o parte perdeaua murdară din material ca de plasă. În colțul cel mai îndepărtat al pervazului ferestrei, într-un loc de obicei acoperit de perdea și de masa de toaletă, vede un moviliță de muște moarte.
Cineva care a fost recent în această cameră și-a trecut timpul omorând acele muște, după care le-a colectat corpurile minuscule și a găsit locul acela în care să le ascundă. Stau așezate frumos într-o mică piramidă, care nu se ține prea bine în echilibru.
La vederea lor, ei îi scapă o ex clamație. Nu e dezgustată sau alarmată, ci surprinsă, și s-ar putea chiar spune: plăcut

surprinsă. Vai, vai, vai! Muștele acelea o încântă, ca și cum ar fi fost bijuteriile în care se transformă dacă le așezi sub lupa unui microscop, numai scânteieri albastre, și aurii, și de smarald, cu aripile ca o ceață sclipitoare. „Vai!” strigă ea, dar cu siguranță nu pentru c-ar vedea insectele radiind pe pervazul ferestrei. Ea nu are microscop, iar ele și-au pierdut orice

lucire în moarte.

Strigă pentru că le-a văzut aici, a văzut grămăjoara de corpuri mărunte, amestecate și transformându-se în praf laolaltă, ascunse în colțul acesta. Le-a văzut acolo unde se află, înainte să pună mâna pe masa de toaletă sau să tragă perdeaua. Știa că erau acolo, în felul acela în care știe ea lucrurile.

Dar de multă vreme n-a mai știut. N-a mai știut nimic și s-a bazat numai pe niște trucuri și scheme repetate dinainte. Aproape c-a uitat, că s-a lăsat cuprinsă de îndoieli c-ar mai fi fost vreodată și o altă cale.

Iată că l-a deranjat pe Ollie acum, i-a întrerupt momentul de odihnă chinuită. Ce este, zice el, te-a înțepat ceva? Se ridică în picioare bombănind.

Nu, zice ea, și-i arată muștele.

Știam că erau acolo.

Ollie pricepe dintr-odată ce înseamnă asta pentru ea, ce ușurare trebuie să resimtă, cu toate că el nu reușește să-i împărtășească bucuria. Pentru că și el aproape c-a uitat unele lucruri – aproape c-a uitat că el însuși a crezut odată în puterile ei. Acum, singura lui preocupare este ca ea și el, ca păcăleala lor să funcționeze corect.

Când ai știut?

Când m-am uitat în oglindă. Când m-am uitat la fereastră. Nu știu când anume.

Este atât de fericită! Mai demult, nu era niciodată fericită sau nefericită de ce era ea în stare să facă – i se părea de la sine înțeles. Acum îi sticlesc ochii de parcă și i-ar fi curățat de toată murdăria, iar vocea îi sună de parcă și-ar fi clătit gâtul cu apă de izvor.

Da, da, zice el. Ea își întinde brațele, și le încolăcește pe după gâtul lui și-și apasă capul de pieptul lui atât de strâns, încât face să-i fâșâie hârtiile în buzunarul interior.
Sunt hârtii secrete, pe care le-a obținut de la un bărbat cu care s-a întâlnit într-unul dintre orașele astea – un doctor cunoscut pentru faptul că are grijă de oamenii care merg în turnee și că și-i îndatorează uneori, făcându-le servicii care trec dincolo de nivelul obișnuitului. El i-a spus doctorului că este preocupat de soția lui, care zace în pat și se holbează la tavan, uneori și câteva ceasuri fără întrerupere, cu o privire de concentrare intensă pe chip, și că zile întregi nu scoate nici o vorbă, în afară de ce trebuie să spună în fața câte unui public (toate astea sunt adevărate). Și-a pus întrebarea, și i-a pus-o apoi și

doctorului, dacă ex traordinarele ei puteri n-ar putea să aibă legătură, la urma urmei, cu un dezechilibru amenințător din mintea și din firea ei. A mai avut crize în trecut, și el se întreabă dacă nu cumva este pe cale să sufere încă una. Soția lui nu este o persoană răuvoitoare, nu este o persoană cu obiceiuri care să fie rele, dar nu este nici o persoană obișnuită, este o persoană unică, iar traiul alături de o persoană unică poate reprezenta o apăsare, dacă nu chiar o apăsare mai mare decât poate suporta un om normal. Doctorul înțelege aceste lucruri și i-a povestit despre un loc în care ar putea s-o ducă, să se odihnească.
El se teme ca ea să nu-l întrebe ce este acel zgomot pe care cu siguranță îl aude, când își apasă capul de pieptul lui. Nu vrea să spună
„hârtii”, ca să n-o provoace pe ea să-l întrebe: „Ce hârtii?”
Dar, dacă ea și-a recăpătat cu adevărat puterile – asta gândește el, cu o revenire a considerației fascinate, aproape uitate, pe care o avea pentru ea –, dacă este iarăși cum era odată, nu e posibil să știe ce conțin acele hârtii fără să-i fi căzut ochii absolut deloc pe ele?
Ceva știe ea, dar se străduiește să nu știe.

Pentru că, dacă asta înseamnă să revină la ce-a fost odată, să-și recapete privirea în profunzime a ochilor și revelațiile instantanee care-i stau pe limbă, oare nu i-ar fi mai bine fără ele? Și, dacă problema rezidă în faptul că ea renunță la lucrurile acelea, și nu ele o părăsesc pe ea, n-ar putea să privească binevoitor schimbarea?
Ar putea face amândoi altceva, crede ea, ar putea duce o altă viață. El își spune în sinea lui că va scăpa de hârtiile acestea de îndată ce
va găsi un moment potrivit, că va renunța la toată povestea, că și el este capabil de speranță și de onoare.
Da, da. Ea simte cum toată amenințarea se risipește prin acel vag fâșâit de sub obrazul ei.

Senzația de grațiere luminează tot aerul din jur. Atât de limpede, atât de puternic, încât Nancy parcă și vede cum viitorul cunoscut se ofilește sub atacul ei, cum se risipește ca niște frunze vechi și stâlcite.

Dar în străfundurile acelui moment pândește o anume instabilitate, pe care Nancy este hotărâtă s-o ignore. Degeaba. Este conștientă deja că e dată la o parte, smulsă dintre acei doi oameni și reîntoarsă în sine. S-ar părea că o persoană calmă și hotărâtă – e posibil să fie Wilf? – și-a asumat sarcina de a o ex trage din acea cameră

cu perdeaua ei înfloratăși umerașele de sârmă. De a o îndepărta blând, inex orabil, de ceea ce începe deja să se prăvălească în urma ei, să se fărâmițeze și să se înnegrească ușor-ușor, devenind ceva ce seamănă cu funinginea și cu cenușa moale.

52 Knig hts of P ythias, frăție întemeiată în 1864, care numără astăzi în jur de 2 000 de loji în

Statele Unite și nu numai.

53 The Gondoliers, or The King of Barataria (Gondolierii sau Regele Baratariei), operă comică de Arthur Sullivan (muzica) și W.S. Gilbert (libretul).
54 Musical pus în scenă pe Broadway, la New York, între anii 1906 și 1931, inspirat de cabaretul similar Folies Bergère de la P aris și promovat de impresarul Florenz Zieg feld (1867–1932).
55 My Old Kentucky Home, titlul unei balade compuse, probabil, în 1852 de Stephen Foster

(1826–1864), supranumit „părintele muzicii americane”.

56 Automobil marca Ford. Modelul T, fabricat între anii 1908 și 1927, a fost primul cu adevărat popular, în sensul de accesibil ca preț și foarte răspândit.
57 Mașină închisă, cu două portiere, mai mică decât un sedan.

58 O mică serenadă, piesă pentru ansamblu de cameră de W.A. Mozart.

59 Textual: „Lupușor”.

60 P ersonaj din romanul Alice în Țara Minunilor (1865) de Lewis Carroll.

61 Versuri dintr-o poezioară pentru copii.

62 Cea mai mare dintre insulele situate în strâmtoarea Georg ia din provincia canadiană Columbia Britanică.

63 Marea Depresiune Economică din anii 1929–1933.

64 P ercepție extrasenzorială.

65 Denumire dată – după lacul Chautauqua din statul New York, unde s-a ținut primul asemenea spectacol – unei mișcări educative pentru adulți, foarte răspândită la sfârșitul secolului al XIX-lea și în prima parte a secolului XX în Statele Unite.
66 Edward Vincent Sullivan (1901–1974), g azda unui spectacol de televiziune de tip varieteu difuzat din 1948 până în 1971.
67 Vezi mai sus, nota 1, p. 67.

68 Denumirea trofeului care se acordă echipei câștig ătoare a campionatului de fotbal canadian (un sport foarte asemănător cu fotbalul american).